ФЛОРА

У

ОКОЛИНИ БЕОГРАДСКОЈ

ПО

АНАЛИТИЧНОМ МЕТОДУ

САСТАВИО

Др. ЈОСИФ ПАНЧИЋ.

FLORA

AGRI BELGRADENSIS

METHODO ANALYTICA DIGESTA.

auctore

Dre JOSEPHO PANČIĆ.

У БЕОГРАДУ

У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ

1865.

РП 597 РпСр II 695.1

ФЛОРА

У

ОКОЛИНИ БЕОГРАДСКОЈ

ПО

АНАЛИТИЧНОМ МЕТОДУ

САСТАВНО

Др. ЈОСИФ ПАНЧИЋ.

FLORA

AGRI BELGRADENSIS

METHODO ANALYTICA
DIGESTA.

auctore

Dre JOSEPHO PANČIĆ.

У БЕОГРАДУ

У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРНИИ 1865.

Инв. бр. 75.687

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ
ПОСЕБНА ЗБИРКА

Лишће длакаво у округласте режње дељено . . . . . Р. 153. *Pastinaca.*

157. Ахенија споља са пет греда Р. 154 *Peucedanum.*
Осим пет главних греда на ахенији још четири споредне греде. . . . . Р. 155. *Siler.*

158. По сред амбрела један црвен штур цвет . . . . . Р. 157. *Daucus.*
Сви цветови бели, плодни. . . Р. 156. *Orlaga.*

159. Плод само у горњој трећини са уздужним гредама . . . . . Р. 161. *Anthriscus.*
Плод скроз са уздужним гредама. . . . 160.

160. Греде на плоду, обрасле бодљицама редимице стављеним . . . . . 161.
Греде на плоду без бодаља . . . . . 163.

161. Лишће перасто-дељено . . . Р. 159. *Turgenia.*
Лишће 2—3 крат перасто-дељено. . . . 162.

162. Сви цветови једне величине . Р. 160. *Torilis.*
Цветови по ободу од амбрела много већи од осталих. . . . . Р. 158. *Caucalis.*

163. Плод дугуљаст . . . . . 164.
Плод округласт. . . . . 165.

164. Тучкови кончасти. . . Р. 163. *Chaerophyllum.*
Без тучкова, жигови на плоду седећи . . . . . Р. 162. *Physocaulus.*

165. Плод са пет уздужних греда . Р. 165. *Conium.*
Плод споља гладак без уздужних греда 166.

166. Стабло до врха листато, жаловечна смрдљива биљка. . . . . Р. 166. *Bifora.*
Стабло са закржљалим лишћем, дуговечна биљка, не смрдљива Р. 164. *Physospermum.*

167. Пет прашника са прашницама у цев сраслим, цвеће у главице збивено. . . . . 168.
Прашнице слободне, цвеће ретко главичасто 219.

168. Сваки цвет са особеним омотачем, главице савршено округле . . . Р. 210. *Echinops.*
Само један општи омотач, главице од цве-

ћа ваљкасте, озго свакад мање или више спљоштене . . . . . 169.
169. Сви цветови плодни . . . . . 170.
Неки цветови јалови. . . . . 215.
170. Сви цветови двополни. . . . . 171.
Цветови по колуту двополни, по озрачју женски, сви плодни . . . . . 194.
171. Сви цветови језичасти т. ј. цветни окрајак са једним режњем. . . . . 172.
Сви цветови цевасти, цветни окрајак са 4—5 режања . . . . . 185.
172. Ахеније на врху наге т. ј. без пернице . . . . . P. 222. *Lapsana.*
Ахеније са перницом . . . . . 173.
173. Жбице од пернице перасто дељене. . 174.
Жбице од пернице кончасте, не раздељене . . . . . 178.
174. Ложа обрасла отпадајућим пањама. . . . . P. 228. *Hypochoeris.*
Ложа без паља или обрасла не отпадајућим длакама или пањама . . . . . 175.
175. Све лиске од омотача једнаке P. 226. *Tragopogon.*
Спољашње лиске од омотача краће. . . 177.
176. Ахенија у доњем крају у шупаљ жуљ продужена . . . . . P. 227. *Podospermum.*
Ахенија без таког жуља . . . . . 176.
177. Стабло гранато са пет и више цветова на врху . . . . . P. 225. *Picris.*
Стабло без грана или са 2 гранама на врху . . . . . P. 224. *Leontodon.*
178. Жбице од пернице кратке при основи спљоштене, ланцетасте. . . P. 223. *Cichorium.*
Жбице од пернице подугачке, кончасте 179.
179. Ложа кончастим пањама обрасла. . . . . P. 233. *Pterotheca.*
Ложа нага . . . . . 180.

САДРЖАЈ.

		Стр.
Приступ	. . . . .	I.
I.	Анатомијски опис биљке	1.
II.	Анализа родова у флори београдској	37.
III.	Главне белеге племена и родова са анализом фела	77.
А.	Српска имена биљака у флори околине београдске	274.
Б.	Терминологијски речник	284.

ПРИСТУП.

Флора је збир свију оних биљака, које у каком крају дивље расту: Флора дакле околине београдске све су оне биљке, што се у околини београдској у границама, које ћу мало час назначити, дивље налазе.

У околину београдску узео сам онај неправилни четвероугао, који се простире између Београда, Остружнице, Авале и Винче; с три стране има природне границе: Саву, Дунав и Бели поток, четврту сам омерио с врха Авале преко пиносавачког и рушанског потока и села Рушња, Сремчице и Железника низ поток, који под Остружницом у Саву утиче.

На овом простору расте 427 родова а 1057 фела фанерогамних биљака, а биће зар која и више, јер је лахко могуће, да сам коју промашио, и ако већ подуже време, преко 10 година, околину београдску брижљиво испитујем.

Криптогаме — тајнородне биљке — изоставио сам из ове Флоре зато, што је њихово испитање много теже, јер захтева микроскопе, којих сваки набавити не може. Криптогаме пак, већином врло ситне биљке, може сваки лахко разликовати по томе, што никада немају цвета ни оних делова, у којима се на обични начин плод замеће: биљка, у које има макар како ситног и не гледног цветка, ма са једним прашником и тучком и семком била она колико најмања гмиза, спада у Фалерогашне биљке и може се наћи у овој књизи, ако у околини београдској заиста дивља расте, јер има биљака,

којих ми по њивама и баштама сијемо, и које многократ задивљају, те се у мањем или већем броју по прелозима, око домова или близу река и потока налазе, као много жита, свакојако поврће, лан, конопља, винова лоза, орах, дуд и др., све биљке, којима Србија није првобитна постојбина, већ од којих су неке доста из далека к нама донешене.

Ко жели да се с овом Флором упозна, и да свакој биљки, која у околини београдској дивља расте дозна научно име и све друго, што је о којој биљки важно знати, нека покуша срећу с овом књигом, али најпре нека добро проучи све, што се овде у приступу каже, шта и како ваља у овој књизи тражити.

Књига је састављена из три дела. У I. делу описује се биљка по свима оним органима, који се узимају у белеге за разликовање племена, родова и Фела биљних. У овом ће делу наћи љубитељ ботанике добар део онога, што чини технички језик, без кога никака наука не може бити, али који је за ботанику зато тежи, што се овде, због великог броја ствари, за ситне и у обичном животу слабо познате биљне органе морају узети врло многе речи, којих је значење у говору стално већ одређено, тим се језику чини као неко насиље, дајући речима смисао, који пређе нису имале; али и то није свакад довољно, већ се морају гдешто задржати и стране речи, којих је најбоље оставити онако као што су од оснoватеља ботаничне термипологије — Линеја — у науку уведене и као што су се одомаћиле у свима европским литературама, од којих се ми, бар што се научног језика тиче, одвајати не смемо. Овај први део ваља добро проучити, а ово проучавање тим је доста олакшано, што ће се моћи при испитивању биљака свака непозната техничка реч накрај књиге (в. терминологијски речник) у азбучном

реду наћи, и по тамо стављеном броју у овом I. делу дознати њено значење.

Део II. садржи анализу родова, који у нашој флори расту. Овај аналитични или дихотомни метод увео је први Француз Ламарк у ботаничну науку, а у новије време почеле су се и друге гране јестаствене науке њиме служити. По овом начину се деле сви предмети каквога царства, племена или рода јестаствених ствари у две гомиле, које се разликује двема савршено противним белегама (рецимо примера ради: рогато — шуто, крилато — без крила, стабло дрвено — стабло зељасто. Ако испитујемо само две различите ствари, не ће бити тешко изнаћи која белега којој ствари припада; ако пак има више ствари, онда ваља то дељење дотле продужити, док се свакој ствари каква особита белега не досуди.

Пример ће ово још боље објаснити. Био сам у Булбулдеру и донео сам одтуд кући гранчицу јоргована, који тамо расте и коме бих желео дознати научно име. Но како свака биљка има у науци два имена, т. ј. име рода и име феле, то ћу морати та два имена на два различита места и потражити, а наћи ћу име рода у II. делу а име феле у III. делу ове књиге. Почевшу у II. делу одма при броју 1. (на левој страни) налазим осим других характера, којих као новак још не умем оценити у првом раздељку ово: лишће са перастим или мрежасто сплетеним нервима, а у другом раздељку: лишће са паралелним нервима; гледајући на лист јоргована морам закључити да иде у први раздељак, на крају којега (с десна) стоји број 2, и тим се упућујем да тражим под бр. 2 који ћу мало ниже (с леве стране) наћи; под бр. 2 стоји: цвет савршен — и цвет не савршен; први раздељак под тим бројем камо мој јоргован спада ме упућује на број 3, и тако ме ре-

дом упућује бр. 3 на бр. 167, овај на бр. 218; тај на 221, други раздељак тог броја на 228, овај на 229, други раздељак тог броја на бр. 241, отуд сам упућен на бр. 242 после на 243, од овог на 244, даље на бр. 247; под овим бројем читам прашника 2, пак пошто мој јоргован има два прашника а не 5 као што у другом раздељку гласи, то морам даље потражити под бр. 248 и ту ћу наћи, да се јоргован слаже са првим раздељком, где стоји на крају *Syringa*, а тако се заиста зове по роду јоргован. Пред научним именом Syringa стоји P. (Род) 241; овај број морам потражити на своме месту, (бројеви теку редом) у III. делу ове књиге.

У III су делу систематично поређани родови биљака, који су у нашој Флори, и наведени су главни карактери који одликују како родове тако и племена, а испод сваког рода стављена је анализа свију оних Фела, које су се из тог рода у нашој околини до данас нашле. У пређашњем сам делу дознао само голо име Syringa: ако потражим у овом III. делу бр. 241, који и тамо пред именом рода Syringa стоји, наћи ћу мало ниже све научне карактере овог рода, а на крају и то ћу наћи, да овај род има у нас само једну Фелу, која се зове *Syringa vulgaris L.*, а ако сам се упознао са неким знацима и бројевима, који пред тим именом стоје, разумећу, да је то шиб, да расте по утринама и камењарима и да цвета у Априлу. Овде не треба још стати већ ваља тражити и племе, у које Syringa vulgaris спада, а то ћу напред наћи где стоји најближи римски број LIII. Племе *Олеинеје:* у ово племе спада рашће, што сам испитао уједно са калином и јасеном (од страних спада овамо и маслинка) и сви ти родови имају неке заједничке карактере, којима се одликују од других племена, са многима од којих састављају даље особито коло

Дикотиледонеја. Пошто сам све ово дознао, знам све оно, што ботаника о јорговану зна — проучио сам јестаственицу јоргована.

По имену сваког племена, рода и феле, стоји свакад какво слово или скраћено име; ово је име онога ботаника, који је то племе, тај род или ту фелу први добро описао и тим науку обогатио.

Књигу завршавају два кратка речника: под *А.* стоје српска имена биљака, којих сам ја од народа дознао; под *Б.* терминологијске речи, које су у овом делу наведене.

Осим точног проучавања ботаничког језика и највеће пажње при анализи биљака, морам новаку још ово препоручити:

Биљку ваља испитивати у савршено развијеном стању, т. ј. ваља од ње добавити цвет, плод, цело (не покварено) лишће, а осим тога ваља још дознати каки јој је корен, бар за мање, тако зване зељасте биљке. Има биљака, које раније развијају цвет а после лишће и плод н. пр. брест, подбел, саса; ту ваља испитати оно што је прилика донела, то забележити а отложити анализу биљке док нема свију карактеристичних делова.

У почетку ваља избегавати оне биљке, које немају вињеног цвећа, а особито водене биљке, у којих је лишће мање карактеристично; истом пошто се дужим вежбањем до неке рутине дошло могу се и те биљке анализи подврћи.

У анализи је биљака најтеже наћи се одмах у почетку II. дела у двема раздељцима, који су под бројем 1., а ту је баш важно да се погоди, камо биљка коју испитујемо спада, јер се може при најмањој погрешки далеко с пута заћи — број 1 упућује на број 2 и 341. Да се то не би догодило ваља добро на уму имати ово: све дрвене и гранате биљке са стаблом чврстим изнутра једрим, лишћем по-

широким, дељеним или по ободу на различити начин исецканим а цвећем вићеним и из више цветних кругова састављеним спадају без изузетка у први раздељак и имају се тражити под бројем 2; све напротив биљке са слабијим, изнутра шупљим стаблом, лишћем не дељеним, по ободу целцатим, обично врло узаним, а цвећем не гледним или из једног цветног круга састављеним спадају у други раздељак, и имају се тражити под бр. 341. Биљке, за које се сумња да ли спадају у први или други раздељак ваља у почетку одбацити.

Мало пре сам казао, да ће у београдској флори бити која биљка, коју ја нисам смотрио; те биљке не може бити у овој књизи, она ће бити, ако се нађе, за београдску флору нова. Ко такову биљку нађе, имаће ту заслугу да је нашу флору с једном фелом обогатио, и ја ћу му бити захвалан ако ми је донесе.

Ко жели да добро проучи биљке и да их запамти, мора их збирати и сушити, а ово није ствар тешка, нити стаје многог трошка. Ево шта ваља набавити: неколико тестета жуте хартије, које по нашим дућанима свуд има, једну ризму кабасте хартије мало нешто веће од жуте, једно ашовче од гвожђа, које се може заменити и оредњим зашиљастим ножем. Поред тога добро је имати какво простије увеличавајуће стакло, оно што се зове *лупа* и какву кутију од лима, у којој се може дуже чувати биљка без да свене: то, и каква флора оног краја у коме хоћемо да збирамо је сва ботанику нуждна опрема. Пре но што се пође збирати, ваља одвојити повише табака жуте хартије и сваки тај табак појединце метнути између три табака од кабасте хартије; сву ту хартију ваља ставити међу две умерено дебеле корице од слепљене кабасте хартије (оно у што се књиге вежу) и све то ве-

зати у накрст канапом или затегнути ремењем: с овом књигом — ботаници ју зову мапом — може се ићи у поље. Ту се ископавају ашовом оне биљке, које су у цвету, точно се испитају и положе се, док нису почеле да се скљуне, свака за се између два листа од жутог табака и то се тако продужава, док је к томе воља или док није мапа пуна. Ако биљке, којих справљамо, премашују дужином жуту хартију, ваља узети од њих само горњи део или коју грану а поред ње ставити свакад по који лист, што је ниже на стаблу или при корену. Ако је биљка сочна и лишћем обилата, ваља између лишћа и стабла пажљиво провући који режањ од хартије како се не би делови од тог додира покварили и тим своје значајне белеге изгубили; особито пак не треба пропустити да се међу цветне листиће помањи режњићи од финије хартије не метну. У кутији од лима се могу кући понети оне биљке, које се нису могле у пољу доста точно проучити.

Справљене биљке ваља осушити, а то се може најбоље овако: жути табаци са биљкама, којих не треба загледати ни помештати, метну се код куће међу нову суху кабасту хартију онако као што је то и пре чињено, а кад је пакет готов обложи се корицама и притегне се подобро канапом. Чим мање има биљака у пакету, тим ће се пре осушити, више пак од 10 табака са биљкама не сме бити, а ако их има повише, разреде се у други пак и трећи пакет. Пакет са овако справљеним биљкама метне се на какво топло место, најбоље близу гвозденог огњишта или у пећ из које се извадио хлеб; на таквом топлом месту се оставља пакет 3—4 дана, само се кадшто притегне кинап ако је што попустио. Где нема пећи ни гвозденог огњишта, ту се метне пакет са биљкама на сухо место под какву

даску оптерећену каменом, али у овом случају ваља 3—4 дана сваки дан замењивати овлажену кабасту хартију са сухом. Јако сочне биљке потребују особито у пролеће који дан сушења више.

Осушене биљке могу се у збирку оставити. За збирку се узима боља, коме може биги, бела писаћа хартија; поред сваке биљке мора се ставити цедуља, на којој је редом ово написано: научно име рода и Феле, место где је биљка узбрана, дан и месец кад је нађена; на крају цедуље најпосле стоји име онога, који је биљку нашао. У збирки се биљке морају поређати по племенима онако као што су поређане у овој Флори; већа племена вежу се у особене пакете, а сваки пакет добија цедуљу са бројем и именом племена.

Како у збирању и сушењу, тако још више у испитивању и аналисању биљака не ће многи умети да се нађе поред целога мог досадашњег објашњавања; тај нека се потруди до мене, а ја ћу му дати драге воље свако могуће упутство.

У овој књизи има неких скраћења, знакова и бројева, који потребују тумачења.

Слова или скраћене речи после научнвх имена, било то Феле, рода или др., имена су као што пређе рекох, оних ботаника, који су биљку први описали; најчешћа скраћења у књизи јесу:

Tourn. = Турнефор Француз, предтеча Линеја и Жисијеја.

L. = Лине Швед, отац ботаничке терминологије и вештачке тако зване полне системе.

Juss = Жисије Француз, отац природне системе.

DC. = Декандол Швајцарац, најславнији систематолог; започео систематични опис биљног царства, који сада његов син наставља.

P. B. = Палисо Бове Француз, списао најбољу монографију трава.

Koch = Кох Немац, списао најбољу немачку флору.

Rchb. = Рајхенбах Немац, славан систематолог; почео иконографију флоре средње Европе, коју сада његов син наставља.

WK. = Валдштајн и Китајбел, описали су и нацртали ретке биљке угарске флоре, које се мал не све и у нас налазе.

По карактеристици сваке биљке или пред њеним именом стоје ови знаци:

☉ показује да је биљка једногодишња.
☉ „ „ „ двогодишња.
♃ „ „ „ дуговечна.
♄ „ „ „ шиб или грм.
† „ „ „ лековита или отровна.
* „ да је каки део од биљке за јело употребљив.

Арапски бројеви иза знакова дурања показују места где те биљке расту.

1. По баштама, око домова, по путовима и друмовима.
2. По њивама, прелозима.
3. По утринама, сушним ливадама.
4. На песку, по прљужама.
5. По шумама, у јапади.
6. По камењарима, на зидинама.
7. По лукама, бујним ливадама.
8. По млакама, у води, на обали од река и потока.

Римски бројеви, што иза пређашњих бројева стоје, показују месеце, кад каква биљка цвета: II. Фебруар, III. Март, IV. Април и т. д., но тако, да се тим само почетак цветања означава, јер неке биљке цветају кроз многе месеце.

ВАЖНИЈЕ ПОГРЕШКЕ. *)

На страни	12	у врсти	1	на место	120	стави	120|1.
„	„	13	„	10	„	197	„	137.
„	„	17	„	9	„	173	„	173|1.
„	„	—	„	20	„	174	„	174|1.
„	„	22	„	5	„	229	„	228.
„	„	23	„	11	„	243	„	242.
„	„	28	„	8	„	295	„	195|1.
„	„	29	„	19	„	Б.	„	В.
„	„	40	„	32	„	33	„	43.
„	„	49	„	30	„	152	„	153.
„	„	53	„	25	„	186	„	185.
„	„	—	„	31	„	жбица	„	жбице.
„	„	55	„	18	„	Esigeron	„	*Erigeron*
„	„	56	„	4	„	189	„	198.
„	„	—	„	22	„	210	„	220.
„	„	58	„	30	„	245	„	245|1.
„	„	60	„	18	„	263	„	263|1.
„	„	92	„	33	после	semina	„	juniora.
„	„	193	„	9	место	glomeretum	„	glomeratum.
„	„	—	„	25	„	glutinoum	„	glutinosum.
„	„	107	„	25	„	tetraplerum	„	tetrapterum.
„	„	117	„	3	„	repens L.	„	patens Schr.
„	„	124	„	15	„	hirsuta	„	hirsutus.
„	„	198	„	1	„	XIII	„	LXIII.
„	„	199	„	5	„	179	„	279.
„	„	223	„	21	„	palutris	„	palustris.

*) Доста сам се упињао, да у овој књизи која, због уштеде простора, препуна је знакова и бројева не би било погрешака, али при свему том их се поткрало и то таковних, које употреби књиге сметају, и зато нека сваки онај, који се књигом послужити жели, те погрешке пре свега на своме месту исправи.

При разговору о чаши (стр. 19) пропустио сам да објасним реч кациду. Кацида или шлем у ботаници јест горњи, обично већи, згор сведени листић од 5-пере чаше или перигона. У Орхидеја су три горња листића перигона склопљена у кациду.

I.

АНАТОМИЈСКИ ОПИС БИЉКЕ.

Биље или рашће органисано је створење, које за живота расте и себи равне производи, али не осећа ни се по вољи и са свешћу с места покреће: прве две белеге разликују биљку од минерала и камена, а друге од животиње, између која два реда створења биљке држе средину.

Биљке се кажу органисана створења, што су састављене из свакојаких органа (оруђа), који имају свакад особиту и стално одређену форму, и који врше у биљноме организму особиту радњу.

Сва радња тих органа има две посве различите тежње: једна смера да сачува јединку (биљну особу) а друга да сачува фелу и род. По томе се и деле сви биљни органи на органе за храњење и органе за множење и плођење.

А.) Органи за храњење.

Органи за храњење јесу: корен, стабло и лист. Корен прима из земље један део хране, лист прима из ваздуха други део хране, доводи оне материје које су кореном у биљни организам ушле у дотак са ваздухом који их за органичке цели доправља, а стабло проводи биљну храну од корена ка лишћу а од лишћа у остали организам биљке. Корен одговара органима за варење у животиња, лишће плући и кожи а стабло органима за циркулацију.

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ У НОВОМ САДУ

а.) Корен.

Корен 1) је онај део биљног организма, који од светлости у земљу или буди камо расте, да се тамо утврди и да одтуд храну сише.

Корен расте већином у земљу; биљке што на води пливају спуштају своје корење у воду, а мало има биљака, које живе на другом рашћу, ове последње се зову *паразитне биљке* 2).

Корен не носи ни лишћа ни пупољака, ни се дели у чланове; део онај на ком се тако што вића припада стаблу, и ако је под земљом: пак и ако се у дескриптивној ботаници краткоће ради говори: корен пузећи, кртоласти и др. то ваља знати да је реч о оном делу стабла, који је под земљом и који се у обичном говору у корен узима.

Корен се дели на кореново дебло, коренове гране, на жиле и жилице: ове последње представљају у неким маловечним биљкама цео корен и већином су обрасле власастим цевима, а на врху имају ситне спужвице, које су онако исто, као и власасте цеви одређене да сишу храну.

Корен се у разном погледу разликује: на корен гранат и нераздељен, на корен кончаст, ваљкаст, вретенаст (у першуна) репаст (у роткве) на корен дрвенаст и меснат. По трајању је корен: једно-дво- или више-годишњи и дуговечни корен: *једногодишњи корен* 3) носи у истој години кад је никао, стабло, цвеће и плод а потом угине, као наше јаро жито, кукуруз, троскот; *двогодишњи к.* 4) израсте у једној години а у другој доноси стабло са цветом и плодом а затим угине, као у наше озимице, першуна; *многогодишњи к.* 5) развија се више година и носи само лишће, а кад најпосле истера стабло са цвећем и плодом, угине као наша

чуваркуђа; *дуговечан к.* 6) траје не само више година, већ носи пошто се савршено развио сваке године нова стабла са цвећем и плодом, као број, винова лоза, ружа и др.

б.) Стабло.

Стабло 7) је онај део биљке, који к светлости расте и који носи лишће, цвеће и плод.

Стабло се дели на подземно и надземно стабло. *Подземно стабло* разликује се од корена тим, што носи љуспе и пупољке, а кадшто се и у чланове дели. Подземно се стабло кадшто на далеко кроз земљу провлачи док најпосле из земље избије, ово је пузеће подземно стабло или по старој навади *пузећи корен* 8); овако пузеће подземно стабло има зубача, ширевина, број. Другда избијају многа подземна стабла из једног корена дубке на више и састављају над земљом врло збивен бус, ово се каже, исто онако погрешно као и пузећи корен, *столичајући се корен* 9).

Многа подземна стабла задебљају гдешто и то у различитим партијама и на различити начин. Таково округло или јајасто, љуспама разне дебљине обложено задебљање наврх корена се каже *чено* 10); ово задебљање није ништа друго него пупољак из ког се касније има развити стабло. Другда се многа такова задебљања налазе на разна места подземног стабла, ово су *кртоле* 11) а нису друго но мноштво пупољака ураслих у меснату груду, као у кртоле — кромпира.

Надземно је *стабло* по величини, обиму, површини, правцу, гранању и трајању различито.

У погледу на величину стабло је добило ова имена:

Стабљика или *кочањ* 12) јест стабло мало- или дуговечних биљака, које носи лишће и цвеће и које

угине пошто је семке растурило : овако стабло има лан, лобода, коприва и у опште сва тако звана зеља.

Пауљ или *слама* 13) је стабло изнутра шупље раздељено на чланове и носеће на сваком коленцу по један лист, који доњим својим делом (рукавцем) стабло омотава: овако што се вића у жита, трске и у опште у свију трава.

Ситина 14) разликује се од пауља тим, што није раздељена на чланове и зато је обично и без лишћа, као у сите.

Бик 15) је сочно стабло без лишћа (са неким изузетком) које носи на свом врху усамљен цвет или повише цветова састављених у амбрел, грозд, клас, ређе гранату кунину и које по сазревању плода угине, као у тулипана, ћурћица, лука и др.

Шиб. 16) је дрвено стабло, које се одма при земљи или у малој од земље висини у гране растура и сваке године истерује нове гране, које се при наступању зиме у дрво стврдну : овака је бзова, трн, ружа, зановет и др.

Грм 17) је дрвено стабло, које се најмање у висини, до које човек домашити може, у гране дели, и обично у велику висину расте, као буква, цер, топола и др. Између највећега грма и најмањег шиба има небројених прелаза, који чине, да се баш строга међа између грма и шиба поставити неможе.

На дрвеном стаблу се дају ови делови разликовати: *кора* 18) је рапави обично јако испуцали део стабла који стабло и гране споља омотава. Под кором лежи други жилави и у неком рашћу (везу, липи) врло чврсти слој назван *лика* 19); по овом слоју иде *дрво* 20) које је на спољашњости мехко и обично жућкасто или зеленкасто-*бјел* или *бакуља* 21) али које се сваке године у чврсто дрво претвара. Средину грма заузима *срж* 22) и може се најбоље видити на леторастима од бзове.

По обиму је стабло:

Кончасто 23) кад је танко и свуд једне дебљине, као у вилине косе.

Чекињасто 24) кад је исто тако танко а к врху још јаче танча, као у неких сита.

Ваљкасто 25) кад су у просеку сви пречници једнаки, оваково је у већине биљака.

Стиснуто 26) кад је један пречник већи од другога, као у неких перуника.

Ћошкасто 27) кад има три или више пљоштих страна, као у курковине и многих бара.

Крилато 28) кад се ободи од лишћа низ стабло продужавају, као у стричка.

Листолико 29) кад је зелено и тако стиснуто да више наличи на какав лист, као гране у мишјег трна.

По површини се стабло каже:

Глатко 30) кад нема по површини никакових рапа ни израштаја као у лука, першуна; у последњем погледу се каже гдешто и наго 31).

Жљездовито 32) кад је обрасло мањим или већим квржицама напуњеним особитом, обично мирисавом, масти, као у мајкине душице.

Брадавичаво 33) са исто таковим квржицама но сушним без икаквог сока, као у курковине.

Маљаво 34) са краћим или дужим мехким и правим длакама.

Руњаво 35) са дугачким кривудавим длакама.

Свиласто 36) са врло кратким, сјајним на површини притиснутим длакама.

Кадифасто 37) са дугачким сјајним врло збивеним и одстојећим длакама.

Купадрасто 38) са подугачким у одвоите прашке сплетеним длакама.

Кушљаво 39) са дужим или краћим, врло јако збивеним и замршеним длакама.

Паучинасто 40) са дугачким и као у паучине мрежасто сплетеним длакама.

Чекињаво 41) обрасло краћим или дужим на врху истанчаним и боцкавим длакама.

Струњаво 42) са подугачким, не боцкавим, и међу собом и са површином стабла упоред текућим длакама.

Кострикаво 43) са длакама исто таковим али одстојећим.

Жаловито 44) са зеленим и доста мехким бодљама.

Бодљаво 45) са доста крутим, на врху зашиљастим, а од стабла лахко одпадајућим бодљама, као у руже, купине.

Трновито 46) са крутим зашиљастим у дрво ураслим бодљама као у глога, чалије.

Оштрикаво 47) са округлим ситним али још видљивим квржицама.

Рапаво 48) са завршкастим слободним оком не видљивим, већ само прстима приметним израштајима.

Жарење 49) кад дотакнуто кожу пали, као коприва. Ово долази од неке љутине која се при основи од длака лучи и која длаком до руке која се биљке дохити, долази.

Што је овде о површини стабла речено то важи за сваку другу површину било то гране, петељке, дршке, листа или цвета.

Поред свакојаких ових израштаја, које ботаници свескупа зову *одећом* 50) биљке, може површина стабла имати и углубљења и тад се стабло каже:

Браздовито 51) ако су углубљења доста велика а дуж стабла се пружају.

Риљано 52) са мањим исто тако уздужним углубљењима.

Јамичаво 53) ако су та углубљења кратка и неправилна.

По правцу стабло може бити:

Дупке стојеће 54) од основе до врха као стрела право.

Усправљено 55) кад се мало што од перпендикуларне линије удаљује.

Устајуће 56) кад је при основи положено и тек се одтуд полагано усправља.

Положено 57) кад целом дужином на земљи лежи али не спушта у земљу жиле; у овом последњем случају је стабло *пузеће* 58).

Вергаво 59) кад се правилно с десна на лево од праве линије скреће.

Вијугаво 60) неправилно у веће и мање луке искривљено.

Пењуће се 61) кад је тако слабо да потребује друго рашће за своје исправљање.

Повијајуће се 62) кад се око другог рашћа на завој у висину пење, као ладолеж.

Љуљаво 63) усправљено али са врхом на коју било страну наведеним, као у сунчанице.

Суповрато 64) исто тако али са врхом у лук изкривљеним тако да је цвет, који на врху од таког стабла стоји управо к земљи окренут, као у кандилке.

По гранању стабло је једноставно или на различити начин гранато. Гране могу бити:

По међусобном положају:

Наспрамне 65) кад се две гране налазе на две стране од стабла у једној висини, као у дрена.

Пршљенасте 66) кад три гране или више њих стоје око стабла у једној висини, као у јеле, бора.

Посебне 67) кад свака грана на другој висини стоји; у ораха.

Рачвасте 68) ако се стабло на једној висини у две наспрамне гране дели као у имеле; а ако се ово дељење, и даље продужава гране се кажу двојно или тројно-рачвасте.

По правцу гране јесу:

Усправљене 69) кад врло мало од стабла одстоје.

Разведене 70) ако од прилике у углу од 45° од стабла одстоје.

Развраћене 71) ако ово одстојање стиже мал не прави угал.

Хоризонталне 72) ако гране као н. пр. у јеле са хоризонтом упоред теку.

Висеће 73) ако су гране млитаве и земљи оборене као у жалосне врбе или брезе.

По трајању је стабло:

Једно-двогодишње и дуговечно онако као што се то већ при корену рекло, с том разликом што је у многих биљака корен дужега трајања но стабло а то нарочито у свију дуговечних биљака. У дескриптивној се ботаници краткоће ради служе неким знацима, који показују у опште трајање биљака и који су растумачени одма у почетку ове књиге.

в.) Лист.

Лист 74) — а у саставу са другим речима *перопљошти* је и већином зелени биљни орган, који се на стаблу и гранама свакад ниже пупољка развија, и који се, пошто је једном израстао више не промењује, већ под зиму одпада или више година зелен и сочан потраје, као у *зимзелених биљака* 75).

Лист се дели на дршку и лиску.

Листна дршка 76) јест доњи обично кончасти део листа који свезу између стабла и лиске подржава. Кад ове дршке нема, онда се лист каже *седећи* 77), а ако се седећи лист ободима даље пружа од своје основе онда бива *силазећи* 78) кад се ободима низ стабло спушта, а *прорастао* 79) кад се два обода с противне стране стабла стеку тако да се чини, као да је стабло кроз лист прорасло.

Дршка је сложена из снопа судова, који из стабла у лист полазе и тамо односе или одтуд враћају биљну храну.

Дршка је у многих биљака при основи или у целој дужини јако стиснута више налик на остали лист него на дршку, и обухвата мање или више стабло, овака дршка се зове *рукавац* 80) а вића се у трава.

Лиска или *листна плоча* 81) раширени је део листа у ком се судови што дршку састављају разилазе и раздвојени упоред теку или се на различити начин укрштају и на прилику мреже заплићу; прво се најбоље вића у трава, а друго у већине савршенијих биљака. На лиски разликујемо горњу и доњу страну или лице и наличје; те две стране у многих су биљака другојачије бојене.

Лист се у многоме погледу јако разликује и ове многе разлике врло се корисно употребљују за распознавање многобројних биљака.

У погледу на једрину лист се каже:

Меснат 82) кад је дебео и сочан, као у чуваркуће, јарича.

Кожаст 83) кад је причврст доста танак и са мало сока, као у зимзелена, бршљана.

Зељаст 84) кад је танак а врло сочан, као у већине наших зеља.

Сушан 85) врло танак кадшто прозрачан као љуспе на белом луку.

У погледу на ређање по стаблу и на међусобни положај лишће јест:

Усамљено 86) кад сваки лист за се на стаблу стоји.

Прамасто 87) кад повише, обично мтличастих листа на једној точки стоји, као у бора, аришевине.

Укрштено 88) кад су два наспрамна листа према суседном листном пару тако положена, да озго гледано лишће саставља крст, као у прештрела.

Осим тога може бити лишће насправно, посебно, приближено, расуто и пршљенасто, које се све по себи разуме или је напред растумачено.

У погледу на делење лист се каже:

Једноставан 89) кад једна дршка једну лиску носи.

Састављен 90) кад једна дршка две или више лисака носи.

Једноставан лист може бити различит по обиму по своме врху или дну и по свом ободу.

По обиму се лист каже:

Чекињаст 91) врло танак а на врху још више истанчан.

Шиласт 92) при основи дебљи а на врху зашиљен.

Линеаран 93) четири пута дужи но што је широк и са ободима мал не упоред текућим.

Иглицаст 94) као пређашњи али крут и бодљав.

Ланцетаст 95) три пута дужи но што му је по среди ширина и на оба краја истанчан.

Клинаст 96) од дужине пређашњега али спред кус и одтуд постепено ка основи ужи.

Лопатицаст 97) као и пређашњи али у горњем крају закружен.

Дугуљаст 98) нешто краћи од ланцетастог и на оба краја закружен.

Елиптичан 99) кад се ободи у правилну, ширу или ужу елипсу савијају.

Јајаст 100) имајући облик јаја т. ј. у доњем крају шири и затубастији но у горњем.

Објајаст 101) кад се шири пречник налази у горњем крају.

Округао 102) и,

Округласт 103) кад су сви пречници савршено или на близу једнаки.

Ромбичан 104) кад представља развучени четвероугао, за ког један кут утврђена је дршка.

Сабљичаст 105) оно што и линеаран али са једним ободом накривљеним.

По врху лист може бити:

Завршкаст 106) у ког се ободи у горњем крају у оштар угао стичу.

Заоштрљен 107) са продуженим горњим крајем где се ободи стичу у врло оштар угао.

Затубаст 108) са закруженим горњим крајем.

Кус 109) у горњем крају право одсечен.

Крњ 110) са плитким урезом на врху.

По доњем крају лист се назива:

Срцаст 111) са дубоким урезом који се између два закружена режња к дршки стешњава.

Убрежаст 112) са закруженим урезом између два закружена режња.

Стреласт 113) са оштрим урезом између два одвесна заоштрљена режња.

Копљаст 114) са два хоризонтално разведена режња у осталом пређашњему подобан.

У погледу на обод лист може бити:

Цео 115) кад је без икаквих дубљих уреза, но може бити рескаст, зупчаст, ровашен и др.

Целцат 116) ако нема ни већих ни мањих уреза, као у јоргована, сибовине, леандера.

Рескаст 117) са ситним, оштрим урезима и исто таковим изрescима, као у руже. Ако су ови зупци повећи и назад окренути, онда се лист каже *стругаст* 118), као у маслачка.

Зупчаст 119) са закруженим урезима а оштрим изрescима.

Ровашен 120) са оштрим урезима а затубастим изрescима као у добричице, коприве и др.

Урези у три пређашње феле листа могу бити двојни и тројни, изрescи ситни или крупни, оштрији или затубастији и по томе се лист каже двојнозупчаст, тупо зупчаст и др.

Заточаст 120) је лист у ког су урези и изресци закружени.

Окучаст 121) кад су урези закружени а изресци завршкасти; слаже са крупно-зупчастим.

Трепљаст 122) кад је обод длаколиким изрescима обрастао. Ови изресци могу бити мехки или крути, и могу се окончавати жљездом, ово последње се каже *жљездано-трепљаст* 123)

Увргнут 124) и

Изврнут 125) кад се обод к лицу или наличју мање или више савија; кад ни једно ни друго небива, лист се каже *плосан* 126)

Ако су урези од једноставног листа дубљи, онда ваља пазити докле иду и у овом обзиру има следујућих термина, за које ваља знати, да се употребљују само у саставу са другим речима н. пр. двојнодељен, прстасто-резан и др.

— *цепљен* 127) ако урези не иду до половине листа; делови оваког листа се зову *цепке* 128)

— *дељен* 129) кад урези иду даље од половине; овакав лист има *делове* 130)

— *резан* 131) ако урези иду до дна; изресци оваквог листа се кажу *режњи* 132)

Даље ваља пазити камо су урези од листа управљени:

Ако су управљени у дугуљастог листа ка средини т. ј. ка продужењу листне дршке, онда се каже лист *перасто* — 133) у саставу са другим речима (перасто дељен, перасто-резан).

Ако је горња кришка у перасто-дељеног или резаног листа већа онда се лист каже *лирасто* — 134) (— дељен — резан и др)

Ако су урези управљени к месту, где дршка у лист улази онда се лист каже *прстасто* — 135) (дељен, резан и др); ако су пак управљени поширокој основи од листа, те изресци са листном осовином готово

упоред стоје каже се лист *шапасто* — 136) (дељен, резан и др).

Кадшто су изресци у више наведеног лишћа по други пут, пак и даље дељени и онда се лист каже двојно — тројно — (на пр. перасто сечен).

При састављеном листу ваља пазити на број листића, који се на општој дршки налазе и на начин како су листићи ту поређани.

По броју листића се лишће каже:

Двоперо 137)

Троперо 138)

Многоперо 139) кад има 2, 3 или више листића на општој дршки: тако детелина јест тропера, стежа 5-пера, дивљи кестени седмопери и др.

Лист, који има више од три листића на општој дршки обично се каже *прстаст* 140) а *шапаст* 141) ако су доњи листићи јако разведени.

Ако се у састављеног листа дршчице и даље деле тако да тек на дршчицама другог или трећег реда листићи стоје онда кажемо лист *двојно-двопери* 142) *тројно-тропери* 143) и т. д.

По начину међусобног поређања листићи су или на врх петељке насађени, као у мало час споменутог лишћа, или су на две стране од листног вретена стављени и у овом случају се каже у опште лист *пераст* 144); овај лист се још разликује на:

Тако-пераст 145) кад има на обе стране од обште дршке једнаки број листића као н. пр. у грашка.

Лијо-пераст 146) кад на врх обште дршке између горњег пара листића стоји један усамљен листић, као у руже, ораха.

Лиро-пераст 147) је као и пређашњи само што је листић на врху од обште дршке приметно већи од осталих.

Наспрамно-пераст 148) ако су листићи на две стране од обште дршке по пар у једној висини стављени.

Посебно-пераст 149) ако сви листићи посебице стоје.

Прекидно-пераст 150) кад мањи и већи листићи на изменце стоје.

Силазећи-пераст 151) кад листне плоче низ општу дршку до некле силазе.

Двојно-пераст 152) и

Тројно-пераст 153) кад се посебне дршке и даље деле тако, да тек дршчице другог или трећег реда листиће носе; ово се још и овако изражава: лист *двојно састављен* 154), л. *тројно састављен* 155).

Између перасто-резаног и перастог листа постоји по Декандолу та вештаствена разлика, што су у последњег листа како дршка са стаблом тако и појединe дршчице са општом дршком чланкасто зглобљене, тако да се (особито у јесен н. пр. у ораха) лахко дају раставити, које у првашњег листа није тако. Али на ову разлику ботаници непазе тако строго и зато се много крат чита у опису каке биљке; лишће перасто, двојно, тројно перасто, лирасто, а требало би да стоји лишће перасто резано, двојно-тројно-перасто-резано, лирасто-резано и др.

Ово делење листа и у обште све разлике које се на листном ободу и на површини листној виђају зависе од дршке или снопа судова, који из стабла долазе и који се ближе или даље од стабла у снопиће деле, до обода долазе и ту ине, упоред теку или се на различити начин заплићу. Где нерви (снопићи од судова или појединн судови) паралелно теку, као у монокотилих биљака (трава, сита и др.) ту се листе не деле ни имају затока, ни зубаца по ободу: напротив чим почиње какав снопић да се од дршке одваја, онај час почиње и делење листа.

Кад се главни нерв над листним врхом пружа, лист се каже *ртаст* 157); оваково врло дугачко че-

кињасто продужење над цветним листићима зовемо *осје.н* (осом) 158).

Кадшто се у перастог листа, н. пр. грашка општа дршка продужава у кончаст понекад гранат орган, који се каже *вршика* 159); она служи овим биљкама на утврђење за друге биљке.

На наличју од листа се вића продужење од листне дршке посред листне плоче, ово је *главно ребро* 160), гране које се од главног ребра одвајају јесу *бочна ребра* 161), или *нерви* 162) а ако се ови нерви и даље деле, онда се те гранчице зову *вене* 163).

г.) Листолики органи.

Осим обичног виђеног лишћа има свакојаких пљоштих органа, који ништа друго нису него лишће али у нечему промењено. У ове тако зване листолике органе бројимо следујуће:

Залистак 164) је зелени но кадшто и сушни орган који стоји по пар на обе стране од листне дршке: може се видети на грашку, глогу, живој трави.

Сара 165) је листаста цев која омотава стабло а кадшто и дршке од лишћа; вића се у елде, троскота и сродних биљака. Оваке листолике али дугачке цеви које особито у трава обухваћају стабло а у горњем се крају продужавају у лист видили смо, да се зову *рукавци*.

Везица 166) је листаст сушан кадшто врло кратак и једва видљив листак, који се између рукавца и лиске у трава налази.

Прилерак 167) је листолики кадшто сушан орган који испод цвета стоји: може се видети у липе, уродице и др. Кад су ови прилерци скроз сушни зову се обично *љуспама* 168).

Омотач 169) се састоји из повише листића стојећих у наоколо од цвећа или цветних петељака,

вића се често у амбреластих биљака при основи од амбрела; исто такав али мањи круг од листића стављен при основи од амбрелака зове се *омотачак* 170). Омотач се вића још и у других биљака, наиме у свију касинијацеја и добио је ту за разлику име *општег омотача.*

Купа 171) се слаже са омотачем, само што овде листићи цигли један цвет окружавају, око кога по цветању зарасту као у неку плитицу, на коју је насађен доњи крај плода, као жир у дуба.

Паље 172) су ситни листићи, који се вићају у главичастих биљака, где је обично сваки цветак једном паљом подбочен. Подобне сушне листиће, који боче цвеће од трава, зову неки паљама, ми их зовемо плевама и паљицама; о њима биће касније реч.

Тулуз 173) је обично повећи листаст орган који повећи број цветова лабаво омотава и у младо доба цвећу на обрану служи: вића се у лука, козлаца и др.

Котиледон је први обично задебљали изнутра уљубљен листак којим неке биљке ничу.

Б.) Органи за множење.

Осим плода, којим се биљке већином размножавају, има и других органа, који у плод не спадају, но који се могу у пријатним околностима исто тако као и плод у нову биљку развити: ово су органи за множење. Сви ови органи макар колико да су изгледом различити ништа друго нису него пупољци мање или више сочни и омотани мноштвом листоликих органа или урасли у меснату масу. Ево редом тих органа:

Пупољак 174) је неразвити зачетак стабла или гране, који се обично развија у пазуси од листа, али се може у повољним околностима на сваком месту од стабла развити.

Пупољак се разликује на цветни, листни и мешовити пупољак по томе да ли садржи зачетак само од цвета и плода или само од лишћа, или од обојег скупа. Пупољци су споља омотани љуспама, које су пре развића пупољка од различите руке смотане: кадшто на завој, другда су црепасто поређане, у неких увраћене а у других сувраћене.

Део рашћа који се једног лета из пупољка развија каже се *летораст.* 173).

Да би се могла из пупољка нова биљка развити, пупољак мора доспети на другу и то доста сродну биљку, из које ће на прилику парасита храну сисати, но може се у повољним околностима и у земљи укоренити и ту у нову биљку израсти. На овом својству пупољка и на познавању оних пријатних околности, под којима се из пупољка ново стабло развити може, оснива се сва наша радња око облагорођења воћака и размножавања других корисних биљака.

Слепићи 174) су пупољци, који из подземног стабла дуговечних биљака избијају и у ново стабло израшћују. Ови се слепићи гдешто под земљом на далеко провлаче, док најпосле из земље избију, ово су *лазуше* 175), вићају се у нане, руже и др. Другда слепићи избијају из доњег краја надземног стабла али су тако слаби да се немогу исправити већ леже на земљи и терају на више места или само с врха жиле у земљу а на више стабла; у првом случају зовемо овака стабла *врежама* 176) а у другоме *лозицама* 177).

Чено 178) је пупољак на врху од врло кратког подземног стабла омотан љуспама. Састоји се из *плитице* 179) доњег плоштог дела који представља скраћено стабло и из ког излазе жилице, и из сушних и сочних *љуспа* које у својој средини укривају пупољак, као зачетак будућем стаблу. Многа

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ У НОВОМ САДУ

су чена споља опкољена другим ченима, која тако исто представљају пупољке, из којих се могу нове биљке развити, као у бела лука.

Чено је округло, јајасто, дугуљасто, једро или љуспасто са целим или мрежасто искошеним љуспама.

Ченци 180) су меснасти или бар доста сочни пупољци који се на разним местима на стаблу неких биљака развијају и пошто од стабла одпадну и на земљу доспу, у нову се биљку развијају: тако што се вића у неких лијера и многих лукова. Нешто подобно томе вића се и у неких трава, које у место да у класку плод зачну, заметну зелене ченце, који се већ на матици почињу развијати али тек на земљи у савршене биљке израсту: оваке биљке се кажу *живородне* 181)

Кртоле 182) су меснати пупољци или мноштво пупољака ураслих у меснату масу различитог изгледа и разне величине. По лику су кртоле округле, дугуљасте, на подуже петељке насађене или седеће, целе или на доњем крају шапасто дељене (у неких кађуна), усамљене, по две једна на другој стојеће или скупљене у прамен.

B.) Органи за плођење.

Овамо спадају сви они биљни делови, који ка произвођењу плода посредно или непосредно што приносе, а ти јесу *цвет* и *плод*.

У пространом смислу све биљке имају плода, јер се све расплођавају, али ово бива на различити начин: у неких биљака то бива садејством разноликих органа женских и мушких или тучкова и прашника, који производе нешто треће плод, и сви су ти органи обложени већим или мањим скупом од свакојаких већином бојених листића, које зовемо у опште цвећем — ово су *јавнородне* 183) или *фа-*

перогамне биљке; у других нема прашника ни тучкова ни онога што цвећем зовемо, и плод што се у њих ствара много је простије грађе — ово су *тајнородне* 184) или *криптогамне* биљке.

Овде ће бити реч само о органима јавнородних биљака.

а) цвет.

Цвет 185) је састављен из два реда органа т. ј. таквих, који се по заплођењу у плод развијају и других, који првашње омотавају; први су суштаственн делови цвета, без њих нема плода, други су несуштаственн делови цвета, без њих може бити а кадшто, као н. пр. у јасена заиста их и нема.

Цвет може бити различит по броју састављајућих га делова, по крају тих делова и по њиховом поређању на стаблу.

Саставни делови цвета јесу ову: чаша: круница (суштаственн делови) прашници и тучак (несуштаственн делови). Поређани су у четири концентрична реда: средину држи тучак, до тучка стоје прашници, ови су опкољени круницом, а круница (не свакад) чашом. Сви ови делови почивају ни заједничкој подлози — *ложи* 186).

ч а ш а.

Чаша 187) је спољашњи (кадшто једини) обично зелени цветни омотач. Чаша је *једноставна* 188) кад се састоји из листића у један круг стављених; *деојна* 189) ако су листићи у два реда стављени као у слеза; *општа* 191) ако су многи цветови једном чашом опкољени, као у главичастих биљака.

Трајућа 192) или *одпадајућа* 193) је чаша, која по цветању одпада или се још и на плоду вића.

Многопера 194) кад се састоји из слободних т. ј. међусобом не сраслих листића.

Једнопера 195) кад су сви листићи мање или више међу собом срасли.

По степену дељења једнопера се чаша каже *зупчаста* 196) ако урези не иду даље од трећине; *цепљена*, кад иду до половине а *дељена* кад иду преко половине.

Једно-усната 197) и

Дво-усната 198) је чаша, кад јој се обод, ма како дељен био, у једну или две веће партије саставља

КРУНИЦА.

Круница 199) је други, обично бојени, ређе зелени или сушни омотач цветни, који је споља већином обложен чашом а изнутра храни прашнике и тучак.

Ако круница није обложена чашом а бојена је зове се *перигонија* 200) а ако је зелена или сушна каже се *перијантија* 201).

По положају своме према плоднику се круница а тако и перигонија пак и чаша каже:

Надплодна 202) кад је утврђена на плоднику.

Оплодна 203) или *полунадплодна* 204) кад је с плодником до половине срасла.

Подплодна 205) кад стоји под плодником тако да се плодник од основе своје слободно над њом издиже.

По саставу круница може бити:

Једнопера 206) кад су листићи, који ју састављају међу собом мање или више срасли.

Многопера 207) кад су ти листићи слободни.

На једноперој круници разликују се ови делови:

Обод 208) горњи обично раширени крај цвета. Цветни обод ретко је цео, понајвише је дубље или плиће усечен: краћи изресци зову се *зупци* 209) а већи *кришке* 210) ако су узани и заоштрљени, а *режњи* 211) ако су закружени и пошироки.

Цев 212) је доњи обично ваљкасти део цвета који се горе у обод шири.

Гротло 213) је место где се обод и цев стичу. На гротлу се многократ налазе свакојаке љуспице, четкасте кржице или венац од длака који су израштаји за многе биљке од особите важности.

Једнопера круница различита је по свом облику и каже се:

Цеваста 214) кад од једнога краја до другог представља цев једне ширине. Оваке крунице се већином виђају у главичастих биљака.

Клинаста 215) или *сопаста*, кад се цев у горњем крају нешто шири.

Звонаста 216) кад је подобна на звоно т. ј. поширока, доле закружена, у среди постепено сужена и исто тако постепено у обод раширена, у зумбула

Левкаста 217) кад се од основе до врха постепено шири, у ладолежа.

Тањираста 218) кад има подугачку ваљкасту цев а обод је хоризонтално разведен као у јоргована.

Точкаста 219) са исто таким ободом али са врло кратком цеви, у ивањског цвећа.

Усната 220) кад је обод у један или два режња продужен: у првом случају се каже *једноусната* 221) као у ивице, у другом *двоусната* 222), као у матичњака, медка.

У двоусната круници гротло или улаз у круничину цев отворен је и овака круница се каже *зеваста* 223), као у мајчине душице, водњаче, или је гротло затворено шупљом грбом од доње усне и овака круница зове се *ларваста* 224), вића се у ланилиста.

У многопере се крунице доњи сужени део цветног листа зове *нокат* 225) а горњи раширени *окрајак* 226).

Многопера је круница по броју и ређању састављајућих ју делова:

Правилна 227) кад су све цветне лиске једног кроја, као у руже, селена.

Неправилна 229) кад су све или бар неке цветне лиске различитог кроја, као у грашка, зановета.

У правилну круницу иду:

Ружаста кр. 229), има пет цветних листића, а ови су на кратак нокат насађени, као у руже, јабуке, глога.

Слезаста кр. 230) има исто толико цветних листића, али су овде нокти нешто мало дужи и при самој основи међу собом су нешто срасли, у слеза.

Крстаста кр. 231) има четири цветна листића у накрст стављена и на краће или дуже нокте насађена као у шебоја, слачице и др.

Каранфиласта кр. 232) има 5 цветних листића на врло дугачке нокте насађених, као у каранфила, праскавца.

Лептираста кр. 233) има пет цветних листића, горњи већи од свију се каже *барјак* 234) два бочна једнака *крила* 235) а два доња такође међу собом једнака предњим ободом срасла, *кобилица* 336); оваку круницу имају биљке великог племена које се због ње зове пл. лептирастих б. као грашак, глушина и др.

У цвету се кадшто налазе неке честице које мање или више одступају од кроја цветних листића а то су ове:

Круна 237) састоји се из врло ситних листића нараслих на окрајцима од цветних листића, може се видити на праскавцу.

Паракруница 238); ово су мањи или већи цветолики листићи стављени између крунице и прашника.

Оструга 239) је цевасто иродужење при основи

једног или свију цветних листића: једног у љубичице, свију у кандилке.

Медници 240) зову се сви они органи у којима се справља мед; по изгледу су жљезде, љуспе и јамице.

ПРАШНИЦИ.

Прашници 241) су кончасти органи између крунице и плодника. Задатак им је да заплоде тучак и одговарају мушким заплођујућим органима.

Састоје се из доњег кончастог ређе листасто раширеног дела — *прашног конца* 243) и округле или дугуљасте кесе *прашнице* 243) која је изнутра испуњена *цветним прахом* 244). Прашнога конца кадшто нема и онда су *прашнице седеће* 245); ређе у прашницама нема заплођујућег праха, и онда се кажу пр. *јалове* 246).

Број прашника јест различит; од 1—20 се броје, а даље им се рачун не држи; у првом случају се каже да има прашника у одређеном броју, а у другом да су у неодређеном броју.

На броју прашника, њиховом срастању, подчињењу и поделењу на стаблу Лине је основао своју вештачку *полну систему* 247).

Прашници су произашли из цветних листића које се најбоље види у катмер цвету у ком се цветни листићи о трошку прашника умножавају. Листасти органи без прашница, који се гдешто између прашника и плодника налазе, зову се *парапрашници* 248) као у беле липе.

По положају свом према плоднику прашници се кажу:

Потплодни 249) ако стоје испод плодника, као у каринфила.

Оплодни 250) кад стоје на чаши или перигонији око плодника.

Натплодни 251) кад су нарасли на тучку.

По међусобном срастању прашници могу бити:

Слободни 252) кад је сваки за себе на ложу нарастао, у противном случају се каже *срасли* 253); ово срастање прашника у науци се зове *братство* 254) ако су прашни конци срасли, а *сингенезија* 255) ако су прашнице срасле.

По броју снопова у које су прашници срасли кажу се:

Једнобратски 256) кад су сви у један сноп срасли, као у живе траве.

Двобратски 257) кад су у два снопа срасли.

Многобратски 258) кад су у три или више снопића срасли.

Прашнице 259) су две обично двотине кесе насађене доњим крајем или по среди на прашне конце; ове се кесе отварају у време заплођења жиљем или диром на врху, или капцима са спољашње или унутрашње, капцима окренуте, стране.

Две кесе у прашнице су кадшто везане *спо-ном* 260)или кончастом, обично зеленом нарасли од прашног конца.

Прах је у прашницама кадшто врло ситан, другда као у лијера, перунике доста је крупан тако да се може и слободним оком видити. Поједина зрнца овог праха различите су форме: кугласта, ћошкаста, дугуљаста; већином су слободна, само у неких орхидеја је сав садржај прашнице слепљен у две дугуљасте гомиле које се зову *полинарије* 261).

ТУЧАК.

Унутрашњи, најважнији део цвета, који се по цветању у плод развија каже се *тучак* 262). Састоји се из плодника, стубића и жига.

Плодник 263) или *јајник* 264) јест доњи задебљали део тучка, који садржи у својој унутраш-

ности заметке или биљна јајца, из којих се развијају семке.

По положају свом према осталим деловима цвета плодник јест:

Слободан 265) или *надцветан* 266) кад у цвету стоји над свима другим деловима т. ј. прашницима, круницом и чашом, као у мака.

Полуприрастао 267) кад је до половине чашом срастао тако да му се само горња половина види.

Прирастао 268) кад је сав чашом обрастао као у јабуке, руже.

Стубић 269) је цевасти део тучка, који стоји између плодника и жига. Стубић је у неких биљака а на име оних што састављају племе амбреластих биљака кратак и купасто задебљао, ово се задебљање каже *стубоноша* 270).

Жиг 271) је горњи део тучка обложен ситним жљездицама и брадавицама одређеним да задрже заплођавајући прах. По среди тучка стављен је улазак који води у плодник, у који полен има да ради заплођења уће.

Жиг се каже *седећи* 272) ако нема стубића т. ј. ако жиг на врх плодника седи.

ЦВАСТ.

Редко се налази на стаблу један усамљен цвет, понајвише их има више и сви су скупа или на партије око стабла на особити и то доста сталан начин поређани; ово поређање цветова на стаблу зовемо *цвасти* 263).

Сваки цвет стоји на својој особитој *петељки* 274); ако има више цветова на једној заједничкој петељки, онда се та општа петељка зове *вретено* 275). Од дужине вретена и међусобне дужине посебних петељака долазе све разлике уређању цветова на стаблу, а све ове разлике имају 4 главна репрезентанта: *главицу* и *клас*, *амбрел* и

грозд: у главице је врло кратка главна петељка и врло кратке посебне петељке, у класа је дугачко вретено а кратке посебне петељке, у амбрела кратко вретено а дугачке посебне петељке, у грозда дугачке посебне петељке а дугачко и вретено.

Главица 276) има цвеће без петељака или са кратким петељкама врло збивено наврх од кадшто задебљале обште петељке: у детелине општа петељка није задебљала а посебне петељчице доста су кратке, у касиниција свију напротив општа је петељка задебљала а на њој седи цвеће.

На главици ових последњих биљака (касинијација) морамо сматрати поједине цветове, општу ложу и општу чашу.

Што се цветова тиче они су многократ различитог кроја. Кадшто су сви цевасти као у паламиде, другда су сви језичасти као у маслачка; понекад су посред главице — на *колуту* 277) цевасти а по крају — *озрачју* 278) језичасти и онда се каже главица *зракаста* 279), као у невена, титрице.

Општа ложа 280) многократ је пљошта, другда пупчаста, некад савршено округла, полукружна или ваљкаста; по површини је рупчаста, пањама, длакама или чекињама обрасла, ређе је нага, изнутра већином једра или као у титрице изнутра шупља.

О општој чаши 281) важно је знати да ли је једно — дво — или вишереда, да ли су сви листићи једне дужине или су *црепасто* 282) поређани т. ј. споља к унутрашњости већи, да ли су сви листићи усправљени или на све стране стршећи — *куштрави* 283). У неких су биљака листићи на општој чаши сви или бар спољашњи на врху црни — *ожагрени* 284), у других су скроз длакави или по ободу трепљасти или само на врху четкицом од длака окончани, *брадати* 285), најпосле неки листићи имају споља под врхом неку малу нарастао или су *рошчасти* 286).

С главицом се у нечему слажу следујући цвасти:

Клубашце 287) је мноштво ситних цветова седећих у пазухама од листова као н. пр. у коприве, неких пепељуга и др.

Пршљен 288) је исто таково цвеће седеће или на кратке петељке насађено наокруг у једној висини на стаблу као у броћа, иваньског цвећа.

Прамен 289) је састављен из неколицине повећих цветова на врху од стабла стојећих без видљивих петељака као у коњског каранфила.

Клас 290) је цваст у које седећи или на врху кратке петељке насађени цветови на подугачком вретену стоје: ову цваст имају највише траве. Ако особене петељке у место једног цвета носе њих повише, онда је *клас састављен* 291), тако у јечма клас је једноставан а у пшенице састављен. Овакав једноставан или састављен цвет у трава се каже *класак* 292).

На класу се вићају ови делови:

Плеве 293) јесу два (редко има само један) спољашња цветна листића, која остали класак омотавају отговарају чаши других цветова. Ако осим овог спољашњег омотача има још какав листасти орган испод класка, он се каже, ако је усамљен, прилерак а ако их има више омотач, као и при осталим цветовима.

Плевице 294) су два унутрашња цветна листића у трава, која одговарају круници; кадшто има само једна плевица у класку.

Ова два цветна омотача прикривају суштаственe органе цвета у трава т. ј. прашнике и тучак; кадшто има између плевица и прашника по који листасти, још чешће власасти орган, који неки ботаници држе за круницу.

Класу се могу придружити маца и клип.

Маца 295) је класаста цваст која је саста-

блом обично зглобљена тако да по цветању одпада, а састоји се из многобројног голог или само једном љуспом подбоченог, већином једнополног цвећа, као у лешњика, јове, врбе. У неких женских маца љуспе задебљају под зрелим плодом и ово представља шишарице у бора, јове, другда те љуспе бивају сочне као у клекиње.

Клип или *палацка* 295) је клас са задебљалим сочним врстеном и са врло збивеним на вретену цветом: тако што се виђа у кукуруза, рогоза, козлаца и др.

Амбрел 296) се каже кад све цветне петељке имају наблизу једну дужину, а све полазе од једне точке т. ј. врха стабла или гране; племе умбелата добило је од ове цвасти име. Амбрел је једноставан или састављен: у првог петељке имају на врху усамљене цветове, у другога се петељке на врху изнова гранају и тек ове нове гранчице окончане су цвећем, ови амбрели другог реда зову се *амбрелци* 297).

Грожђа 298) чини као неку смешу између ове и следујуће цвасти т. ј. петељке стижу наблизу до једне висине, али полазе с различите висине од стабла: овако што се често виђа у касинијација, које су неки назвали због тога грожђоношама или коринбиферима.

Грозд 299) се каже, кад цветови стоје на петељкама мал не једне дужине пореданим око подугачког вретена, као у рибизле ђурђица и др. Кадшто су петељке и даље подељене и ово представља састављен грозд; а многократ је цвеће на састављеном грозду тако збивено да се петељке не виде, ово се каже *кита* 300) и виђа се у лозе, љиљка, козјача и др.

Купина 301) се у нечему слаже са гроздом, само што су на купини петељке врло неједнаке, краће са

дужима и кадшто врло дугачкима помешане: многе траве као овас, просо, трска и др. имају овакву цваст.

ЦВЕТАЊЕ.

Цветање 302) је оно време у биљноме животу, кад биљка почиње извршавати свој главни задатак: произвођење плода.

Ово цветање бива у разног биља у различито време; много цвета у пролеће, већина лети, неко у јесен а има и таковог, које цвета зими као н. пр. спреж (Helleborus niger) коме је сродан наш кукорек, што цвета врло касно у јесен или на измаку зиме.

Већина биљака развија најпре лишће пак онда цвеће, ово је *позно цвеће* 303); ако у исто време избија лист и цвет каже се *савремено цв.* 304) а кад се цвет указује, док се није још развио лист каже се *рано цв.* 305): саса, бадем има рано цвеће, врба и трешња савремено, а расковник, липа позно.

Б.) Плод.

Онај део биљног организма, који се по заплођењу у цвету развија и који у себи садржи семке или зачетке нових биљака, зове се *плод* 306)

Плод се састоји из семена као суштаственог дела и оплоднице т. ј. оног омотача, који семену на обрану служи. Ако од ова два дела првог, семена нема плод се каже *штур* 307) а ако нема оплоднице, *го* 308): ово последње је ретко и вића се у имеле.

а.) Делови плода.

Оплодница 309) је спољашњи део плода, који омотава семе. На овом кадшто дебелом омотачу могу се разговетно три слоја распознати:

Плодова је *покожица* 310) она танка обично прозрачна кожица која плод споља омотава; она је кад-

што глатка као у трешње, другда длакава, као у бресквe или бодљава, као у татуле.

Средњи оплодничин слој 311) много крат је сочан и меснат као у трешње јабуке, ређе жилав, као у кокоса и најзад кадшто сушан као клапине од бадема.

Унутрашњи оплодничин слој 312) већином је коштан, као у трешње, шљиве, ораха, другда кожаст као у јабуке, крушке. Поред овог унутрашњег слоја има у неких већином страних биљака у унутрашњости од оплоднице нека сочна маса, у којој су семке растурене: ово се виђа у наранче, бундеве, шипка.

Оплодница се у сочних плодова и по зрењу не отвара, већ јој се месо сасуши или иструне, а семе, које у влажној земљи забрекне, растури коштани плодов слој, за оваке плодове кажемо да не пуцају; сушни напротив плодови већином пуцају т. ј. оплодница се још на стаблу провали или распадне (кадшто с праском) и врца на далеко семке, ово су *пуцајући* 313) а пређашњи *непуцајући* 314) плодови.

Семе 315) је савршено развити биљни заметак, из ког може у пријатним околностима нова биљка да израсте.

На семену се виђају ови делови:

Семењача 316) је спољашњи омотач семена; она је кадшто врло танка и глатка, другда је доста дебела и може се лахко раставити на два слоја, од којих је спољашњи прозрачан а унутрашњи (н. пр. у грашка) шарен, а многократ је семењача споља свакојаким уздужним и попречним браздама изривена или од мањих и већих јамица и кржица неједнака, као н. пр. у семена од лука.

На спољашности од семењаче се обично виђа како угнуто место или другојачије бојено испупчење које се зове *пупак* 317), као н. пр. у пасуља; за

пупак је утврђена *пупчана врвца* 318) или онај кончани снопић судова који спаја семе са оплодницом.

Једро 319) је унутрашњи најважнији део плода, или све оно што семењача омотава. Оно се састоји само из клице или садржи још и беланце.

Беланце 320) је она месната, брашњава или руштава обично беличаста маса, која у неких биљака испуњава већину семењаче; где је има она служи поред котиледона младој биљки на издржање.

Клица 321) је млада још неразвита биљка. Састоји се из стабаоца и из котиледона (у јавнородних биљака).

Стабаоце 322) има два дела, која се при клијању у противном правцу развијају: *перце* 323) што расте на више и представља младо стабло и *коренак* 324) што расте у земљу и зачетак је корену.

Котиледон 325) је први обично дебљи изнутра улубљени и кадшто увити лист, који се при основи од перца први развија и младој биљки т. ј. док још није довршила корен, којим ће се из земље хранити, поред беланцета или ако овога нема, једино на издржање служи.

Многе биљке немају овога првог листка и зову се *акотиледоније* 326), овамо спадају од папрата на ниже маховине, лишаји, окреци и гљиве; неке ничу само једним листом као све траве, баре сите, алијаџеје и др. и зову се *монокотиледоније* 327); већина пак биљака има два наспрамна котиледона или повише њих у прпљен састављених, ово су *дикотиледоније* 328); могу се најбоље сматрати у пасуља, грашка, бора.

б.) Феле плода.

Плод је различит по разлици оплодниче сочне или сушне, пуцајуће или непуцајуће, по томе да-ли је састављен из једног или више плодника, да ли садржи једно семе или више њих. Најбоље се

деле на два главна типа: *праве плодове* у којих је плод састављен једино из оплодних листића, без да би други делови цвета у томе учешће имали, и *мешовите плодове*, у којих већином чаша јако задебља и у својој унутрашњости семке укрива, или су пак састављени из мноштва плодова наблизу стојећих или у једну кадшто меснату масу сраслих.

Прави плодови се даље разликују на такове који пуцају и на друге који не пуцају.

У прве спадају ови плодови:

Чаура 329) састављена је од више оплодних листића и пуца свакада на особити, за поједине феле свакад сталан начин. По њеном унутрашњем делењу разликује се на *једнотину* 330) *двотину* 331) и *многотину* 332): једнотину има каранфил, двотину буника, многотину булка.

По пуцању се чаура каже:

Капцима пуцајућа 333), кад се оплодни листићи који чауру састављају целокупни одваљују и отпадају.

Жиљем пуцајућа 334) кад се чаура од врха до дна распаде.

Дирама пуцајућа 335) кад се на каком месту од чауре рупе отворе, кроз које излазе семке.

Поклопцем пуцајућа 336), кад се горњи део чауре при зрењу одваја и одпада, као у бунике. Оваку чауру назвали су неки ботаници *тоболицом* 337).

Љуска 338) је плод двотини, многосемени, најмање двојином дужи но што је широк, састављен из два оплодна листића, двема капцима пуцајућа и имајућа семке у један или два реда смештене на преградки. Ако дужина не премаша ширину плод се каже *љушчица* 339)

Мешак 320) је једнотини, вишесемени плод састављен из једног оплодног листића. Мешкови се

на ложи налазе обично у већем броју, најмање по два мешка. На сваком мешку ваља разликовати: *трбушни шав* 341), или остожје плоду, где се мешкови стичу, у овом шву стоје семке; *леђни шав* 342) првашњему противуположен; *бочни швови* 343) или стране којима се мешкови дотичу и којима до некле међу собом срасту.

Пуздурак 344) је једносемени плод састављен из једног оплодног листића и растављујући се попреко у две неправилне поле, у штира.

Мауна 345) је једнотини једно- или вишесемени двема шговима пуцајући плод састављени из два оплодна листа; овакав плод имају већином лептирасте биљке, пасуљ, багрена и др.

Непуцајући плодови се разликују на сушне и на сочне. У прве спадају:

Ахенија 346) је плод једносемени у ког су оплодни листићи срасли са чашом, које се трагови на плодовом врху многократ виде у лику пернице: овакав плод имају највише касинијацеје, као: салата, маслачак, туровет и др. *Перница* 347), која за карактеристику касинијацеја велику важност има кадшто је *власаста* 348) као у маслачка, другда *перјаста* 349) т. ј. поједине жбице деле се на прилику пера у још тање жбичице, као у туровета; некада су жбице од пернице кратке и при основи листасто стиснуте, ово је *пљоснаста перница* 350); ако су жбице доста круте кажу се *чекињасте* 351); гдешто је власаста перница *мехка* и *витка* 352), другда *ломка* 353); у нашег вратича стоји у место пернице наврх плода кратка лиласта кожица, ово је *лиласта п.* 354) а у мало биљака ахеније су без пернице и онда се каже *ахенија нага* 355), као у титрице; најпосле је *крупа репата* 256) кад је окончана стврдлим доњим крајем од тучка.

У фамилије амбреластих састављене су на једној ложи две ахеније, које се при зрењу плода растављају: ово је *двојна ахенија* 357). На крају ове двојне ахеније основано је мал не искључно дељење овог важног племена биљака у родове, и за то ваља на овом плоду разликовати :

Спојну плоштy 358) или оно место, где се две ахеније пре растављања дотичу ; на противној од спојне плоште страни стоји *леђна плоштa* 359).

Греде 360) су она уздужна испупчења, која се у разном броју налазе на леђној плошти; ако их има више од пет — обично девет, онда се пет мањих и мање у очи падајућих кажу *главне греде* 361) а четири већа , кадшто крилата , *споредне греде* 362).

Бразде 363) су уздужна углубљења стављена између греда.

Маснице 364) су црне пруге које се у браздама многих дијахенија у разном броју налазе а на просеченој дијахенији виде се дуж обода као црне точкице. Маснице су испуњене ароматичном масти, која ово племе биљака особито важним чини. Кад масница нема онда плод трвен не мирише, но кадшто маснице и због тога на видик не излазе , што је плод покривен бодљама или што има врло дебелу оплодницу.

Крупа 365) је плод једносемени састављен из једног оплодног листића с којим је семе срасло тако, да се тешко може одвојити: обично се вића у жита. Крупа је гдешто чврсто умотана у плевицу као у крупника, другда се плевица по зрењу лахко одваја, као у пшенице.

Орашица 366) је плод пометањем једносемени са дрвеном или кожном оплодницом која није за семе чврсто прирасла. Кадшто је орашица доњим крајем насађена на купу т. ј. омотач састављен из задебљалих и сраслих љуспа; овакову су орашицу неки

ботаници разликовали под именом *жирке* 367). Орашица се кадшто на врху продужава у крило, у бреста, јасена и др.

У неких лептирастих и крстастих биљака се налази у место мауне љуске и љушчице неки род дугуљасте кадшто у чланове подељене орашице, која непуца као што пуцају љуска, љушчица и мауна, већ уједно са семеном отпада или се само у чланцима раздваја: то су неки разликовали под именом *члановите љуске* или *мауне* 368)

У сочне непуцајуће плодове иду ови:

Коштуница 369) је плод, у ког је средњи слој оплоднице меснат, а унутрашњи, што семе укрива, коштуњав, као у трешње, шљиве, кајсије и др.: и плод нашег ораха и бадема спада овамо, премда су спољашња два слоја оплоднице (клапине) мање сочна.

Бобица 370) је сочни једно- или више-тини плод у ког је унутрашњи слој оплоднице пергаменаст а средњи сочан, кадшто доста жидак: у винолозе је бобица једно-тина, у велебиља дво-тина, у петрова крста четверо-тина, у боровнице петеро-тина.

У мешовите плодове спадају ови:

Јабука 371) је плод састављен из пет пергаменастих плодника обраслих задебљалом чашом: плодници ови у јабуке су растављени, рушгави, у крушке срасли, кожасти, у глога срасли, коштани.

Шипак 372) је плод као и пређашњи, састављен из задебљале месната чаше у горњем крају отворене, хранеће у својој унутрашњости повише седећих или на кратке дршчице насађених коштаних ахенија: овакав плод имају руже.

Јагода 373) је плод, ког ложа при зрењу задебља и у сочну се масу претвара, а у тој маси леже уваљене без реда ахеније.

С ни једним од наведених плодова се не слажу следујућа два плода; шишарица и клекиња,

јер представљају као неко удружење многих плодова.

Шишарица 374) произашла је из женске маце, у које се вретено и љуспе стврдну; у свакој пазуси од стврдле љуспе стоји по 1—2 наге орашице, као у бора, брезе, јове и др.

Клекиња 375) произашла је такођер из женске маце с том разликом, што су овде љуспе задебљале и сочне: овакав плод има Фења.

Закључење.

Све речи, у предидућем опису јавнородне биљке растумачене састављају са још неким другима, којима овде не могаше бити места, *ботаничку терминологију* или *ботанички језик*, овим се пак служимо да у ботаничкој *физиографији* или опису биљака кола, племена, родове и Феле биљака карактеришемо или обележимо.

Ови карактери имају врло различиту важност: најважније, котиледоне и поређање судова у стаблу узимамо на подељење царства биљног у кола, друге као број и дељење цветних листића на означење племена, треће као полне органе и плод на означење родова, а најпосле оне, што малу сталност имају, као лишће и корен на карактерисање Фела. По томе свака биљка у науци има два имена, име Феле и име рода; многи родови састављају како пл ме, многа племена једно коло, три пак кола, акотиледоније (које су из овог дела искључене) монокотиледоније и дикотиледоније састављају царство биљака.

II.

АНАЛИЗА РОДОВА.

1. Снопићи судова у стаблу у збивене круге стављени; лишће са перастим или мрежасто сплетеним нервима; лиске целе или од сваке руке дељене; ничу двема котиледопима . . . . . 2.
   Снопићи судова у стаблу расути; лишће са паралелним нервима, само у неких већином водених биљака ови су нерви попречним гранчицама спојени; лиске свакад нераздељене већином и по ободу целе; ничу једним котиледоном . . . . . 342.
2. Цвет савршен, састављен из чаше и крунице, ређе само један цветни круг са подаље стављеним омотачем . . . . . 3.
   Цвет несавршен, т. ј. само са једним кругом. . . . . 308.
3. Крупница из више цветних листића састављена . . . . . 4.
   Крупница из једног кадшто до основе дељеног цветног листа састављена . . . 167.
4. Цвет потплодан, плодник слободан, прашници на ложу нарасли. . . . . 5.
   Цвет натплодан, обрастао чашом на којој су нарасли прашници. . . . . 116.
5. Цвет лептираст, плод мауна . . . . . 6.
   Цвет нелептираст, плод чаура или орашица . . . . . 24.
6. Мауна се раздваја у попречне чланове, у сваком члану по једна семка P. 101. *Coronilla*.
   Мауна се не раздваја у попречне чланове, већ обично у две уздужне поле . . 7.

7. Чаша пространа, омотава лабаво чауру, лишће лирасто . . . . . Р. 91. *Anthyllis.*
   Чаша тесна, чаури чврсто приљубљена лишће не лирасто . . . . . 8.
8. Прашници у једну цев срасли . . . . . 9.
   Девет прашника сраслих, а један слободан. 12.
9. Цветна крила при основи наборита . . 10.
   Цветна крила при основи глатка . . . . 11.
10. Лишће нераздељено, жиг изнутра косо одсечен . . . . . Р. 88. *Genista.*
    Лишће троперо, жиг споља косо одсечен . . . . . Р. 89. *Cytisus.*
11. Чаша петодела, трајућа, лишће 1—3перо . . . . . Р. 90. *Ononis.*
    Чаша петозуба, венућа, лишће вишеперо . . . . . Р. 99. *Galega.*
12. Стубић гладак, лижће лијо-перасто . . . 13.
    Стубић длакав, лишће тако-перасто, са кончастом или листастом вршиком на крају 21.
13. Лишће прстасто, 5—7 перо . . Р 96. *Dorycnium.*
    Лишће троперо или перасто . . . . . 14.
14. Лишће троперо, мауна ваљкаста, кратка или на разни начин савијена . . . . . 15.
    Лишће перасто, мауна подугачка са стране стиснута . . . . . 19.
15. Кобилица у подугачак кљун заоштрљена . . . . . Р. 97. *Lotus.*
    Кобилица затубаста или кратко завршкаста . . . . . 16.
16. Мауна пужасто савита . . . . Р. 92. *Medicago.*
    Мауна права или мало што искривљена 17.
17. Мауна дугачка са више семена Р. 93. *Trigonella.*
    Мауна кратка са мало семена 1—3 . . . 18.
18. Мауна у чаши укрита . . . . Р. 95. *Trifolium.*
    Мауна из чаше мање више вирећа . . . . . Р. 94. *Melilotus.*

19. Мауна глатка или длакава . P. 100. *Astragalus.*
Мауна јамичава и бодљама обрасла . . 20.
20. Цвеће у округласту главицу збивено .
. . . . . P. 98. *Glycyrhiza.*
Цвеће у подугачак грозд растурено. .
. . . . . P. 102. *Onobrychis.*
21. Стубић скроз длакав на врху споља са дужим длакама . . . . . P. 103. *Vicia.*
Стубић само на горњој унутрашњој страни длакав . . . . . 22.
22. Вршика на крају листа листолика (узан листић) . . . . . P. 106. *Orobus.*
Вршика на крају листа кончаста, граната. 23.
23. Стубић спљоштен на врху обично шири .
. . . . . P. 105. *Lathyrus.*
Стубић тростран или са стране стиснут.
. . . . . P. 104. *Pisum.*
24. Прашници у један или више снопића сра-сли. . . . . 25.
Сви прашници слободни . . . . . 37.
25. Прашници у један сноп срасли . . . . 26.
Прашници у два или више снопа срасли 35.
26. Пет до десет прашника . . . . . 27.
Прашника много више од десет . . . . 31.
27. Лишће нераздељено. . . . . 28.
Лишће троперо, прстасто или перасто-дељено . . . . . 29.
28. Круница правилна. . . . . P. 69. *Linum.*
Круница неправилна. . . . . P. 80. *Impatiens.*
29. Лишће троперо, плод без дугачког кљуна
. . . . . P. 81. *Oxalis.*
Лишће прстасто дељено, плод са дугачким кљуном. . . . . 30.
30. Сви прашници плодни, лишће округласто
. . . . . P. 78. *Geranium.*

Пет прашника плодних, пет јалових без прашница, лишће дугуљасто . Р. 79. *Erodium.*

31. Чаша једногуба . . . . . Р. 74. *Abutilon.*
Чаша двогуба . . . . . 32.

32. Спољашња чаша из растављених листића сложена . . . . . 33.
Спољашња чаша из једног кадшто до половине дељеног листа сложена . . . 34.

33. Спољашња чаша тропера . . . . Р. 70. *Malva.*
Спољашња чаша многопера . . Р. 73. *Hibiscus.*

34. Спољашња чаша у три кришке дељена. . . . . Р. 72. *Lavatera.*
Спољашња чаша у 6—9 крижака дељена . . . . . Р. 71. *Althaea.*

35. Лишће цело, прашници у три снопа срасли . . . . . Р. 76. *Hypericum.*
Лишће перасто или прстасто дељено, прашници у два снопа срасли . . . . . 36.

36. Плодник са једном семком (орашица), маловечне биљке . . . . . Р. 21. *Fumaria.*
Чаура са више семена, дуговечне биљке. . . . . Р. 20. *Corydalis.*

37. Прашника шест, четири правилно дужа а два краћа . . . . . 38.
Прашника пет или више, сви једне дужине или без правила неједнаки . . . . 65.

38. Плод линеаран, или ланцетаст, много дужи но што је широк . . . . . 39.
Плод округласт или дугуљаст, мал не једне дужине и ширине. . . . . 51.

39. Семке у љуски у два реда стављене . . 40.
Семке у љуски само у један ред стављене 33.

40. Цвет црвен или шарен, никада жут Р. 28. *Hesperis.*
Цвет жут или беличаст . . . . . 41.

41. Лишће стреласто . . . . . Р. 24. *Turritis.*

Лишће не стреласто . . . . . 42.
42. Љуска стиснута, доста дугачка P. 34. *Diplotaxis.*
Љуска ваљкаста, доста кратка P. 22. *Nasturtium.*
43. Лишће перељкаво, по ободу цело или плитко заточасто. . . . . 44.
Лишће зелено по ободу зупчасто, рескасто или перасто дељено . . . . . 45.
44. Љуска ваљкаста, семке округласте . . . . . P. 31. *Brassica.*
Љуска четвртаста, семке дугуљасте . . . . . P. 30. *Erysimum.*
45. У пазуси од лишћа по један ченак, корен љуспав . . . . . P. 27. *Dentaria.*
Лишће без ченка у пазуси, корен без љуспа 46.
46. Љуска глатка, горњи листови на стаблу перасти . . . . . P. 26. *Cardamine.*
Љуска перваста, горњи листови на стаблу недељени . . . . . 47.
47. Цвеће бело или ружасто . . . . P 25. *Arabis.*
Цвеће жуто . . . . . 48.
48. Љуска са подугачким празним кљуном . 49.
Љуска до врха семкама испуњена . . . 50.
49. Љуска по среди са једним нервом . . . . . P. 33. *Erucastrum.*
Љуска са 3—5 нерва . . . . . P. 32. *Sinapis.*
50. Љуска са једним нервом . . . P. 23. *Barbarea.*
Љуска са три нерва . . . . P. 29. *Sisymbrium.*
51. Љушчица непуцајућа, већ опадајућа са семеном сва или на чланове . . . . . 52.
Љушчице пуцајуће уздужним швом . . 57.
52. Цвеће жуто . . . . . 53.
Цвеће бело . . . . . 56.
53. Љушчица члановита, распада се попреко у два члана . . . . . P. 48. *Rapistrum.*
Љушчица се нераспада у чланове . . . 54.
54. Љушчица јако стиснута . . . . . P. 45. *Isatis.*

Љушчица округласта или јајаста. . . . 55.
55. Љушчица глатка . . . . . P. 46. *Myagrum.*
Љушчица наборита . . . . . P. 44. *Neslia*
56. Цвеће на врху од стабла или грана . .
. . . . . P. 47. *Calepina.*
Цвеће у пазуси од лишћа . . P. 43. *Senncbiera.*
57. Цвеће жуто . . . . . 58.
Цвеће бело . . . . . 60.
58. Лишће пепељаво, по ободу целцато . .
. . . . . P. 35. *Alyssum.*
Лишће зелено, мање или више усечено. . 59.
59. Љушчица ваљкаста или овална, дуговечне
биљке . . . . . P. 22. *Nasturtium.*
Љушчица објајаста, мало стиснута, годишња биљка. . . . . P. 39. *Camelina.*
60. Љушчица надувена . . . . . P. 38. *Cochlearia.*
Љушчица мање или више стиснута. . . 61.
61. Љушчица с леђа стиснута, у краћем пречнику прегрђена. . . . . 62.
Љушчица са стране стиснута, у дужем
пречнику прегрђена . . . . . 64.
62. У тину само једна семка . . P. 41. *Lepidium.*
У тину најмање две семке . . . . . 63.
63. Лишће целцато . . . . . P. 40. *Thlaspi.*
Лишће перасто-сечено . . . . P. 42. *Capsella.*
64. Прашници кончасти без крилате нарасли
. . . . . P. 37. *Draba.*
Прашници са крилатим нараслима на обе
стране . . . . . P. 36. *Farsetia.*
65. Плод не пуцајући, отпадајући уједно са
семкама . . . . . 66.
Плод пуцајући и растурајући семке. . 77.
66. Плодници међу собом срасли, обично малобројни 1—3 . . . . . 67.
Плодници слободни, обично многобројни 70.
67. Плод стиснут, крилат . . . . . 68.

Плод округласт без крила . . . . . 69.
68. Лишће по ободу ситно рескасто, орашица ободом крилата . . . . . Р. 86. *Paliurus.*
Лишће по ободу крупно рескасто или усечено, орашице две згор у крило продужене. . . . . Р. 77. *Acer.*
69. У цвету 4—5 прашника, плод са 3 уздужне бразде . . . . . Р. 87. *Rhamnus.*
Много прашника у цвету, плод без бразда . . . . . Р. 75. *Tilia.*
70. Плодници са дугачким кљуновима на врху 71.
Плодници шути или са кратким кљуновима на врху. . . . . 72.
71. Стабло са наспрамним лишћем, обично шиб . . . . . Р. 1. *Clematis.*
Стабло без лишћа, зеље . . . Р. 3. *Pulsatilla.*
72. Лишће по стаблу наспрамно. . Р. 82. *Tribulus.*
Лишће по стаблу расуто или стабло без лишћа . . . . . 73.
73. По један медник надно сваког листа . . 84.
Цветни листови без медника . . . . . 75.
74. Листови од крунице на дуг нокатац насађени . . . . . Р. 6. *Myosurus.*
Листови од крунице на кратком нокту седећи . . . . . Р. 7. *Ranunculus.*
75. Стабло без лишћа, испод цвета листасти омотач. . . . . Р. 4. *Anemone.*
Стабло листато . . . . . 76.
76. Плодници насађени на кратку плосну ложу . . . . . Р. 2. *Thalictrum.*
Плодници насађени на подугачку ваљкасту ложу . . . . . Р. 5. *Adonis.*
77. Круница неправилна, доњи цветни лист са оструго м . . . . . Р. 12. *Delphinium.*
Круница правилна, без оструге . . . . . 78.

78. Прашника обично врло много, свагда више од 10 . . . . . 79.
Прашника 6—10 . . . . . 90.
79. Лишће нераздељено, округло или дугуљасто . . . . . 80.
Лишће перасто или прстато дељено . . 83.
80. Стабло са једним цветом, без лишћа . . 81.
Стабло листато, са повише цветова . . 82.
81. Цветни листићи жути у један ред стављени . . . . . P. 16. *Nuphar.*
Цветни листићи бели у два реда стављени . . . . . P. 15. *Nymphaea.*
82. Лишће округласто, по ободу зупчасто, барска биљка . . . . . P. 8. *Caltha.*
Лишће дугуљасто, по ободу цело, сухоземна биљка . . . . . P. 49. *Helianthemum.*
83. Плодник један или више плодника до врха сраслих . . . . . 84.
Два или више плодника, сасвим или бар у горњем крају слободна. . . . . 87.
84. Плод сочан, бобица; цваст, грозд . . . . . P. 13. *Actaea.*
Плод сушан, чаура; цвеће усамљено или амбреласто. . . . . 85.
85. Цвеће жуто, амбреласто . . P. 19. *Chelidonium.*
Цвет црвен или бео, обично усамљен. . 86.
86. Плод врло дугачка љусколика, дуж пуцајућа чаура . . . . . P. 18. *Glaucium.*
Плод доста кратка чаура, на врху дирама пуцајућа . . . . . P. 17. *Papaver.*
87. Цветни листови без медника . . P. 14. *Paeonia.*
Надно сваког цветног листа по један медник. . . . . 88.
88. Лишће шапасто-дељено . . . P. 9. *Helleborus.*
Лишће перасто-дељено . . . . . 89.
89. Цвет бео, плодника обично два до ос-

нове разлучена, ретко само један плодник . . . . . P. 10. *Isopyrum.*
Цвет плав, плодника пет до половине сраслих . . . . . P. 11. *Nigella.*
90. Лишће перасто-дељено или троперо . . 91.
Лишће нераздељено . . . . . 93.
91. Цваст амбреласта, лишће троперо . . . . . P. 81. *Oxalis.*
Цваст гроздаста, лишће перасто . . . . 92.
92. Плод лабаво омотан кожастим глатким мешком . . . . . P. 84. *Staphylea.*
Плод чврсто омотан подебелом рапавом оплодницом . . . . . P. 83. *Dictamnus.*
93. Круница неправилна при основи са оструго м. . . . . 94.
Круница правилна без оструге . . . . . 95.
94. Цвеће жуто, лишће при основи без залистака . . . . . P. 80. *Impatiens.*
Цвеће плаво или бело, лишће са залисцима . . . . . P. 50. *Viola.*
95. Лишће по ободу рескасто, шибље . . . . . P. 85. *Evonymus.*
Лишће по ободу глатко, зеља . . . . . 96.
96. Обично пет плодника, на ложи звездасто стављених . . . . . P. 131. *Sedum.*
Обично један плодник на ложи. . . . . 97.
97. Лишће затубасто, јако сочно P. 131. *Portulacca.*
Лишће заоштрљено, кожасто . . . . . 98.
98. Чаура многотина, семке јако стиснуте . . . . . P. 69. *Linum.*
Чаура 1—2 тина, семке округле или ћошкасте . . . . . 99.
99. Један тучак са једним жигом. . . . . 100.
Два тучка или више тучака а толико и жига 101.
100. Прашници насред круничине цеви нарасли, тучак дуг. . . . . P. 128. *Lythrum.*

Прашници наврх круничине цеви нарасли, тучак кратак . . . . . P. 129. *Peplis.*

101. Чаша до основе у 4—5 режања, дељена, нокти од цветних листова кратки . . . 102.
Чаша најмање до половине у цев срасла, нокти од цветних листова дугачки . . . 109.

102. Цветни листови на крају дубоко усечени или до близу основе дељени . . . . . 103.
Цветни листови цели или на врху плитко усечени, ретко без цветних листова (обично лахко отпадају) . . . . . 105.

103. Три тучка . . . . . P. 65. *Stellaria.*
Четири до пет тучака. . . . . 104.

104. Чаура ваљкаста обично мало накрива, тучкови стављени према листићима од чаше . . . . . P. 68. *Cerastium.*
Чаура јајаста, тучкови стојећи наизменце са листићима од чаше . . . P. 67. *Malachium*

105. Три тучка . . . . . 106.
Пет тучкова . . . . . 108.

106. Цветни листови на врху зупчасти . . .
. . . . . P. 64. *Holosteum.*
Цветни листови на врху цели. . . . . 107.

107. Семке лаштеће. . . . . P. 62 *Moehringia.*
Семке тавне . . . . . P. 63. *Arenaria.*

108. Чаура на врху у 4 5 крижака пуцајућа . . . . . P. 61. *Sagina.*
Чаура на врху у 8 крижака пуцајућа
. . . . . P. 66. *Moenchia.*

109. Два или три тучка . . . . . 110.
Пет тучкова, кадшто цвеће дводомо . . 115

110. Плод сочан; бобица . . . . . P. 57. *Cucubalus.*
Плод сушан, чаура или мешак . . . . . 111.

111. Чаша при основи са краћим приперцима 112.
Чаша без таких припарака. . . . . 113.

112. Цветни окрајак постепено у нокат сужен . . . . . P. 54. *Tunica.*
Цветни окрајак напрасито у нокат сужен . . . . . P. 55. *Dianthus.*
113. Нокти од цветних листова доста кратки . . . . . P. 53. *Gypsophila.*
Нокти од цветних листова врло дуги. . 114.
114. Два тучка, чаура пуца у 4 режња . . . . . P. 56. *Saponaria.*
Три тучка, чаура пуца у 6 режања . . . . . P. 58. *Silene.*
115. Жизи изнутра ваљкастим квржицама обрасли, у осталом наги . . . . P. 59. *Lychnis.*
Жизи скроз длакави, изнутра квржицама обрасли . . . . . P. 60. *Agrostemma.*
116. Прашника обично више од двадесет . . 117.
Прашника мало, ретко више од петнаест 127.
117. Лишће нераздељено, по порубу гдешто рескасто . . . . . 118.
Лишће прстасто, перасто или перасто-дељено . . . . . 120.
118. Плод са једном коштицом. . . P. 107. *Prunus.*
Плод са више коштица . . . . . 119.
119. Млад плод густим длакама обрастао . . . . . P. 119. *Cydonia.*
Млад плод гладак или на врху мало што длакав. . . . . P. 120. *Pyrus.*
120. Плод сочан. . . . . 121.
Плод сушан . . . . . 125.
121. Лишће прстасто, 3—7 перо. . . . . 122.
Лишће перасто или перасто-дељено . . 123.
122. Чаша једнореда 5—9 дела, стабло са бодљама . . . . . P. 110. *Rubus.*
Чаша двореда, стабло и лишће длакаво . . . . . P. 111. *Fragaria.*

123. Тучака више од пет, лишће по дршки бодљаво . . . . . P. 115. *Rosa.*
Тучак 1—5, лишће без бодаља . . . . . 124.
124. Коштице у плоду коштуњаве тврде, дрво са трњем . . . . . P. 118. *Crataegus.*
Коштице у плоду кожасте, дрво без трња . . . . . P. 121. *Sorbus.*
125. Чаша једно-реда, цваст коримб (грожња) . . . . . P. 108. *Spiraea.*
Чаша дво-реда, цвеће у пазуси од лишћа, ретко на врху од стабла у коримб или грозд скупљено. . . . . 126.
126. Плод дугим кљуном завршен, лишће перасто . . . . . P. 109. *Geum.*
Плод шут или завршкаст, лишће већином прстасто, ређе перасто . . . P. 112. *Potentilla.*
127. Параситно, на дрвећу растеће шибље . 128.
На земљи растеће шибље. . . . . 129.
128. Цвеће малобројно у пазуси од лишћа . . . . . P. 169. *Viscum.*
Цвеће многобројно у грозд састављено . . . . . P. 170. *Loranthus.*
129. Плод сочан. . . . . 130.
Плод сушан . . . . . 131.
130. Лишће зимзелено, засебно . . . P. 167. *Hedera*
Лишће у јесен отпадајуће, наспрамно. . . . . P. 168. *Cornus.*
131. Цваст грозд или цвеће у пазуси од лишћа усамљено . . . . . 132.
Цваст амбрен . . . . . 137.
132. Лишће по стаблу засебно. . P. 135. *Saxifraga.*
Лишће наспрамно. . . . . 133.
133. Лишће у врло узане режње исецкано, у води пливајуће биљке. . P. 124. *Myriophyllum.*
Лишће нераздељено или у пошироке ре-

жње дељено, на суху растеће или бар не пливајуће у води биљке . . . . . 134.
134. Плод дугачак на љуску налик P. 122. *Epilobium.*
Плод кратак, орашчаст. . . . . 135.
135. Лишће глатко нераздељено, цвет црвенкаст . . . . . P. 123. *Circaea.*
Лишће рутаво, перасто дељено . . . . . 136.
136. Цвеће могобројно у дуг грозд састављено . . . . . P. 114. *Agrimonia.*
Цвеће многобројно у гроњу састављено . . . . . P. 113. *Aremonia.*
137. Жбице од амбрела кратке — амбрел главичаст — омотач бодљав . P. 138. *Eryngium.*
Жбице од амбрела доста дугачке, омотач не бодљав . . . . . 138.
138. Лишће цело . . . . . P. 145. *Bupleurum.*
Лишће од разне руке дељено . . . . . 139.
139. Амбрел не раздељен . . . . . P. 137. *Sanicula.*
Амбрел раздељен, свака жбица носи амбрелак . . . . . 140.
140. Цвеће дводомо, женско на једном а мушко на другом стаблу. . . . . P. 139. *Trinia.*
Цвеће двополно . . . . . 141.
141. Ахеније изнутра т. ј. онде где се дотичу, праве. . . . . 142.
Ахеније изнутра увите и дубоким јарком изривене . . . . . 159.
142. Плод у пречнику округао или с бокова стиснут . . . . . 143.
Плод с леђа мање или више стиснут . . 152.
143. Лишће перасто дељено, све дршке од листића једне дужине . . . . . 144.
Лишће прстасто дељено, доње дршке од листића дуже од горњих . . . . . 147.
144. Цвеће жуто . . . . . P. 152. *Silaus.*
Цвеће бело . . . . . 145.

145. Амбрел без омотача . . . . Р. 142. *Pimpinella.*
Амбрел са омотачем . . . . . 146.
146. Маснице на плоду видљиве, стабло од основе усправљено . . . . . Р. 144. *Sium.*
Маснице семењачом покривене, не видљиве, стабло од половине усправљено . . . . . Р. 143. *Berula.*
147. Амбрелци без омотачака . Р. 141. *Aegopodium.*
Амбрелци са омотачцима. . . . . 148.
148. Омотачак полован т. ј. с једне стране, бар јаче развијен а на ниже оборен. Р. 147. *Aethusa.*
Омотачак наокруг развијен. . . . . 149.
149. Омотач многолист . . . . . Р. 140. *Falcaria.*
Омотач из једног или два листића састављен. . . . . 150.
150. Цветни листићи ланцетасти, врхом не увраћени . . . . . Р. 150. *Angelica.*
Цветни листићи округласти или обратносрцасти, врхом увраћени . . . . . 151.
151. Обод од чаше једва видљив. . Р. 149. *Selinum.*
Обод од чаше из видљивих режњића састављен . . . . . 152.
152. Тучкови усправљени . . . . Р. 146. *Oenanthe.*
Тучкови, разведени врхом на ниже оборени . . . . . Р. 148. *Seseli.*
153. Плод гладак . . . . . 154.
Плод ситним бодљама обрастао. . . . . 158.
154. Лишће перасто-дељено, доње дршчице на лишћу мало дуже од горњих . . . . 155.
Лишће прстасто-дељено, доње дршчице на лишћу много дуже од осталих. . . 157.
155. Цвеће бело, црвенкасто или жућкасто . . . . . Р. 154, *Heracleum.*
Цвеће жуто. . . . . 156.
156. Лишће у узане, линеарне режње исечено, глатко . . . . . Р. 151. *Peucedanum.*

Лишће длакаво у округласте режње дељено . . . . . Р. 153. *Pastinaca.*
157. Ахенија споља са пет греда . Р. 151. *Prucedanum.*
Осим пет главних греда на ахенији још четири споредне греде . . . . . Р. 155. *Siler.*
158. По сред амбрела један црвен штур . . . цвет. . . . . Р. 157. *Daucus.*
Сви цветови бели, плодни . . . Р. 156. *Orlaga.*
159. Плод само у горњој трећини са уздужним гредама. . . . . Р. 161. *Anthriscus.*
Плод скроз са уздужним гредама. . . . 160.
160. Греде на плоду, обрасле бодљицама редимице стављеним. . . . . 161.
Греде на плоду без бодаља. . . . . 163.
161. Лишће просто перасто-дељено. Р. 159. *Turgenia.*
Лишће 2—3 крат перасто-дељено . . . . 162.
162. Сви цветови једне величине . Р. 160. *Torilis.*
Цветови по ободу од амбрела много већи од осталих. . . . . Р. 158. *Caucalis.*
163. Плод дугуљаст. . . . . 164.
Плод округласт. . . . . 165.
164. Тучкови кончасти . . . Р. 163. *Chaerophykeum.*
Без тучкова, жигови на плоду седећи . . . . . Р. 162. *Physocaulus.*
165. Плод са пет уздужних греда . . . . . 166.
Плод споља гладак без уздужних греда 166.
166. Стабло до врха листато, маловечна смрдљива биљка . . . . . Р, 166. *Bifora.*
Стабло са закржљалим лишћем, дуговечна биљка не смрдљива . . . Р. 164. *Physospermum.*
167. Пет прашника са прашницима у цев сраслим, цвеће у главнице збивено. . . . . 168.
Прашнице слободне, цвеће ретко главичасто 218.
168. Сваки цвет са особеним омотачем, главице савршено округле . . . . . Р. 210. *Echinops.*
Само један општи омотач, главице од цве-

БИБЛИОТЕКА У НОВОМ САДУ

ћа ваљкасте-озго, свакад мање или више спљоштене . . . . . 169.
169. Сви цветови плодни . . . . . 170.
Неки цветови јалови . . . . . 215.
170. Сви цветови двополни . . . . . 171.
Цветови по колуту двополни, по озрачју женски, сви плодни . . . . . 194.
171. Сви цветови језичасти т. ј. цветни окрајак са једним режњем . . . . . 172.
Сви цветови цевасти, цветни окрајак са 4—5 режања . . . . . 185.
172. Ахенеје на врху наге т. ј. без пернице. . . . . P. 222. *Lapsana.*
Ахенеје са перницом . . . . . 173.
173. Жбице од пернице перасто дељене . . 174.
Жбице од пернице кончасте, нераздељене . . . . . 178.
174. Ложа обрасла отпадајућим паљама. . . . . P. 228. *Hypochoeris.*
Ложа без паља или обрасла неотпадајућим длакама или паљама . . . . . 175.
175. Све лиске на омотачу једнаке P. 226. *Tragopogon.*
Спољашње лиске у омотача краће . . . 177.
176. Ахеније у доњем крају у шупаљ жуљ продужене . . . . . P. 227 *Podospermum.*
Круна без таког жуља . . . . . 176.
177. Стабло гранато са 5 и више цветова на врху . . . . . P. 225. *Picris.*
Стабло без грана или са 2 гранама на врху . . . . . P. 224. *Leontodon.*
178. Жбице од пернице кратке при основи спљоштене, ланцетасте. . . P. 223 *Cichorium.*
Жбице од пернице подугачке, кончасте 179.
179. Ложа кончастим паљама обрасла . . . . . P. 233. *Pterotheca.*
Ложа нага . . . . . 180.

180. Ахеније у горњем истанчаном крају љуспицама обрасле . . . . . 181.
Без таких љуспица на ахенији . . . . . 182.
181. Цветови у главицама дво-реди, стабло гранато . . . . . P. 230. *Chondrilla.*
Цветови у главици више-реди, стабло не гранато изнутра шупље . P 229. *Taraxacum.*
182. Ахеније јако стиснуте . . . . . 183.
Ахеније ваљкасте или четвртасте. . . . 184.
183. Ахеније у кончаст кљун истанчане, перница споља подбочена кратким чекињицама . . . . . P. 231. *Lactuca.*
Ахеније без кљуна, перница споља без бочећих чекиња . . . . . P. 232. *Sonchus.*
184. Перница чисто бела, мехка . . P. 234. *Crepis.*
Перница смеђасто бела, ломка P. 235. *Hieracium*
185. Ложа нага . . . . . 186.
Ложа пољама обрасла . . . . . 188.
186. Главице од цвећа округласте, велике, листићи од омотача на врху бодљави . . . . . P. 213. *Onopordon.*
Главице дугуљасте, доста мале, омотач не бодљав . . . . . 187.
187. Цвеће црвенкасто, лишће прстато дељено . . . . . P. 186 *Eupatorium.*
Цвеће жуто, лишће не раздељено . . . . . P. 188. *Linosyris.*
188. Лишће округласто, доле срцасто P. 214. *Lappa.*
Лишће дугуљасто, постепено у дршку сужено . . . . . 189.
189. Жбица од перинце перасто-дељене. . . 190.
Жбице од перинце кончасте, не раздељене . . . . . 191.
190. Цветови на колуту краћи од омотача, који је тањирасто-раширен . . . . P. 215. *Carlina.*
Цветови дужи од омотача . . P. 211. *Cirsium.*

191. Ахеније четвртасте . . . . . 192.
Ахеније са стране стиснуте . . . . . 193.
192. Цвеће црвено, мирише на мед Р. 217. *Jurinea.*
Цвеће жуто без мириса . Р. 218. *Kentrophyllum.*
193. Перница отпадајућа, све њене жбице на близу једне дужине. . . . . Р. 212. *Carduus.*
Перница не отпадајућа, спољашње жбице краће . . . . . Р. 216. *Serratula.*
194. Ложа скроз пљама обрасла . . . . . 194.
Ложа нага, по ободу пљама обрасла . . 197.
195. Цвеће (унутрашњи листићи омотача) ружасто, лишће цело . . . Р. 221. *Xeranthemum.*
Цвеће бело, жуто или плаветно, ретко црвено, лишће од разне руке усечено . 196.
196. Цвеће на колуту бело, у главици мало цветова, највише 10 . . . . Р. 204. *Achillea.*
Цвеће на колуту жуто, главице са најмање 15 цветова . . . . . Р. 205. *Anthemis.*
197. Ахеније са кончастом перницом . . . . 198.
Ахеније без перинце или бар не са кончастом перницом . . . . . 210.
198. Сви цветови цевасти . . . . . 199.
Цветови по колуту цевасти, по ободу језичасти . . . . . 202.
199. Цвеће рано, развија се пре лишћа . . .
. . . . . Р. 186. *Tussilago.*
Цвеће позно, развија се по лишћу . . 200.
200. Листићи од омотача савијају се око ахенија, омотавају их . . . . . Р. 195. *Micropus*
Листићи од омотача се несавијају око ахенија 201.
201 Листићи од омотача скроз сушни Р. 201 *Gnaphalium.*
Листићи од омотача скроз зељасти или само по ободу сушни . . . . Р. 200. *Filago.*
202. Омотач из једнаких листића састављен или при основи подбочен приметно кра-

ћим листићима, као неком спољашњом чашом . . . . . 203.
Омотач од неједнаких, што ниже то краћих листића састављен. . . . . 205.
203. Цвеће бело . . . . . P. 192. *Stenactis.*
Цвеће жуто . . . . . 204.
204. Цветне главице кратке, спљоштене, малобројне 1—3 . . . . . P. 208. *Doronicum.*
Цветне главице дугуљасте, многобројне . . . . . P. 209. *Senecio.*
205. Прашнице у доњем крају са две чекињасте нарасли. . . . . 206.
Прашнице без нарасли при основи . . . 207.
206. Све жбице од пернице једнаке P. 196. *Jnula.*
Спољашње жбице од пернице краће . . . . . P. 197. *Pulicaria.*
207. Цветови по ободу многореди са врло узаним језичком . . . . . P. 193. *Esigeron.*
Цветови по ободу једнореди са доста широким језичком . . . . . 208.
208. Цвеће скроз жуто . . . . . P. 194. *Solidago*
Цвеће по ободу плаветно . . . . . 209.
209. Цвеће и по колуту плаветно . . P. 189. *Aster.*
Цвеће по колуту жуто . . . P. 190. *Galatella.*
210. Стабло голо, без грана, са једном цветном главицом. . . . . P. 191. *Bellis.*
Стабло гранато, са лишћем и обично повише цветних главица . . . . . 211.
211. Ахеније у кљун истанчане . P. 199. *Carpesium*
Ахеније без кљуна . . . . . 212.
212. Сви цветови цевасти. . . . . 213.
Цветови по колуту цевасти, по ободу језичасти . . . . . 214.
213. Цваст коримб . . . . . P. 203. *Tanacètum.*
Цваст кунина . . . . . P. 202. *Artemisia.*

214. Ложа изнутра шупља . . . P. 206. *Matricaria.*
Ложа изнутра пуна . . P. 207. *Chrysanthemum.*
215. Перница састављена из 2—4 шиљасте жбице, лишће глатко . . . . . P. 189. *Bidens.*
Перница из много кончастих жбица састављена, лишће уједно са стаблом мање или више длакаво, паучљиво или свиласто 216.
216. Цвеће по ободу плодно, по колуту јалово . . . . . P. 195. *Micropus.*
Цвеће по ободу јалово, по колуту плодно 217.
217. Цвеће по ободу језичасто, по колуту цевасто . . . . . P. 190. *Galatella.*
Цвеће по колуту и ободу цевасто или левкасто . . . . . 218.
218. Пупак од ахеније на самом врху од доњег краја . . . . . P. 220. *Crupina.*
Пупак од ахеније на страни, поред доњег краја . . . . . P. 219. *Centaurea.*
219. Полови на разне цветове подељени, једно- или дво-домн . . . . . 220.
Оба пола у једном цвету сједињена . 222.
210. Плод сочан, бобица . . . . . P. 130. *Bryonia.*
Плод сушан . . . . . 221.
221. Плод бодљава орашица, годишње биљке . . . . . P. 236. *Xanthium.*
Плод двојна крилата орашница, високо дрво . . . . . P. 242. *Fraxinus.*
222. Плод сочан, бобица . . . . . 223.
Плод сушан, чаура или ахенија . . . . 229.
223. Лишће на стаблу по пар противуположено 224.
Лишће по стаблу расуто . . . . . 227.
224. Круница неправилна са доста дугом накривом цеви . . . . . P. 174. *Lonicera.*
Круница правилна са кратком цеви . . . 225.
225. У круници два прашника, цваст грозд . . . . . P. 240. *Ligustrum.*

У крунici 5 прашника, цваст коримб. . 226.
226. Лишће перасто, бобица са једном семком . . . . . P. 172. *Sambucus.*
Лишће не раздељено, бобице са више семака . . . . . P. 173. *Viburnum.*
227. Прашнице чврсто слепљене. . P. 263. *Solanum.*
Прашнице слободне . . . . . 228.
228. Круница точкаста, плод црвен, укрит у меурасто нараслој чаши. . . P. 264. *Physalis.*
Круница звонаста, плод видљив, црн P. 265 *Atropa.*
229. Плод чаура, у којој су семке укрите, не видљиве . . . . . 230.
Плод наг, једна до четири голе ахеније 263|1
230. Прашници дво-моћни, т. ј. два дужа, два краћа, или само два прашника али тад цвет двоуснати. . . . . 231.
Прашника 2—5, сви једнаки или неправилно не једнаки. . . . . 242.
231. Биљке без зеленог лишћа, већ стабло обрасло тавним, жућкастим или смеђастим љуспама . . . . . 232.
Биљке са зеленим лишћем . . . . . 233.
232. Стабло усправљено, са цвећем на све стране једнако поређаним.. P. 275. *Orobanche.*
Стабло на врху кукасто, са цвећем на једну страну управљеним . . P. 276. *Lathraea.*
233. Прашнице при основи у две бодљице продужене . . . . . 234.
Прашнице без бодљица при основи. . . 236.
234. Чаша пространа, најзад меураста, у горњем крају јако сужена, семке јако стиснуте . . . . . P. 278. *Rhinanthus.*
Чаша доста тесна, цеваста, у горњем крају не сужена, семке слабо стиснуте. 235.
235. Чаура завршкаста, са мало семена. . . . . P. 277. *Melampyrum.*

Чаура затубаста, са много семена . . .
. . . . . Р. 179. *Euphrasia.*
236. Круница са приметном нарасли при основи 237.
Круница без таке нарасли при основи . 238.
237 Круница са грбом при основи Р. 271. *Antirrhinum.*
Круница са зашиљастом оструго при основи . . . . . Р. 273. *Linaria.*
238. Приперци испод цвећа са бодљавим зупцима . . . . . Р. 307. *Acanthus.*
Приперци цели не бодљави. . . . . 239.
239. Лишће по стаблу расуто . . Р. 270. *Digitalis.*
Лишће по стаблу наспрамно . . . . . 240.
240. Цвеће у пазуси од лишћа усамљено Р. 272. *Gratiola*
Цвеће на врху од стабла у кунину или клас састављено . . . . . 241.
241. Плод 4-тини, у тину по једна семка, цвеће у класу . . . . . Р. 306. *Verbena.*
Плод 2-тини са многим семењем, цваст кунина . . . . . Р 269. *Scrophularia*
242. Кончасте биљке бәз лишћа, живеће на другим биљкама . . . . . Р. 249. *Cuscuta.*
Биљке са зеленим лишћем, за се живеће 243.
243. Цвеће у врло збивен клас састављено .
. . . . . Р. 313. *Plantago.*
Цвеће усамљено или рехаво . . . . . 244.
244. Стабло без лишћа . . . . . 245.
Стабло са лишћем . . . . . 245|1
245. Цвеће жуто, лишће крецаво . Р. 312. *Primula.*
Цвеће беличасто, лишће равно Р. 311. *Androsace.*
245|1 Цвет неправилан, у неједнаке режње исецкан, уснат или са оструго при основи 246.
Цвет правилан . . . . . 248.
246. Лишће по стаблу расуто, ланцетасто, чаура јако стиснута . . . . . Р. 52. *Polygala.*
Лишће наспрамно, чаура округласта или голе ахеније . . . . . 247.

247. Биљке у води пливајуће, са лишћем у врло узане режње исецканим, цвет жут . . . . . P. 308. *Utricularia.*
Биљке на суху растеће, са срцастим целим, само по ободу плитко усеченим лишћем, цвеће плаветно, беличасто или жућкасто . . . . . P. 283. *Salvia.*
248. Прашника два . . . . . 249.
Прашника пет . . . . . 252.
249. Чаша дугачка, цеваста 4-зуба; шиб . . . . . P. 241. *Syringa.*
Чаша кратка 2—5 дела; зељасте биљке 250.
250. Поред два прашника плодна, два јалова . . . . . P. 272. *Gratiola.*
Само два прашника, оба плодна . . . . 251.
251. Чаура мање или више стиснута, или бар шира но што је дугачка. . . P. 274. *Veronica.*
Чаура јајаста . . . . . P. 282. *Lycopus.*
252. Плод изнутра не раздељен. . . . . 253.
Плод изнутра у 2 или више тинова раздељен 256.
253. Круница левкаста или звонаста, са доста дугачком цеви. . . . . P. 246. *Gentiana.*
Круница точкаста са доста кратком цеви 254.
254. Чаура са капицом, која при зрењу отпада . . . . . P. 310. *Anagallis.*
Чаура без капице, швовима пуцајућа. . 255.
255. Чаура по ободу трепљаста, лишће бубрежасто или срцасто . . . P. 245. *Limnanthemum.*
Круница без трепаља по ободу, лишће ланцетасто или јајасто . . P. 309. *Lysimachia.*
256. Лишће по пар противуположено . . . . 257.
Лишће по стаблу расуто . . . . . 260.
275. Круница тањираста или точкаста. . . . 258.
Круница левкаста, бела или ружаста. . 259.
258. Цвеће бело точкасто, семке пернате . . . . . P. 243. *Cynanchum.*

Цвеће плаветно, тањирасто, семке голе . . . . . Р. 244. *Vinca.*
259. Круница по ободу цела . . Р. 248. *Convolvulus.*
Круница ободом 5-дела . . . Р. 247. *Erythraea.*
260. Чаура дирама пуцајућа . . . . . 261.
Чаура уздужним швовима пуцајућа или одбацујућа горњи део — капицу . . . 262.
261. Кришке од крунице краће него крунична цев . . . . . Р. 238. *Campanula.*
Кришке од крунице дуже него крунична цев . . . . . Р. 237. *Phyteuma.*
262. Круница точкаста, неки прашници рутави . . . . . Р. 268. *Verbascum.*
Круница левкаста или звоната, прашници наги . . . . . 263.
263. Круница левкаста, бела . . . . Р. 267. *Datura.*
Круница звоната, шарена Р. 266. *Hyosciamus.*
263|1 Прашници двомоћни т. ј. два дужа, а два краћа . . . . . 264.
Сви прашници једне дужине или неправилно неједнаки . . . . . 287.
264. Прашнице пуцају капчићима Р. 294. *Galeopsis.*
Прашнице пуцају уздужним швовима . . 265.
265. Круница изнутра при основи прашника прстеном од длака обрасла . . . . . 266.
Круница без таког прстена од длака . . 274.
266. Прстен од длака испрекидан . . . . . 267.
Прстен од длака уједињен . . . . . 268.
267. Ахеније на врху кусе, цвеће бело Р. 298 *Marrubium.*
Ахеније на врху закружене, цвеће жућкасто . . . . . Р. 297. *Sideritis.*
268. Чаша двоусната, затворена . Р. 303. *Brunella.*
Чаша пето-зуба, отворена . . . . . 269.
269 Горња уснa кратка, по среди расцепљена, те се чини да нема горње усне . . . . . Р. 304. *Ajuga*

Обе усне на близу једне дужине . . . . 270.

270. Доњи прашници по заплођењу усукани и на страну скренути. . . . . 271.
Прашници и по заплођењу прави. . . . 272.

271. Доња усна увита, ахеније на врху длакаве. . . . . P. 300. *Leonurus.*
Доња усна распета, ахеније наге P. 295. *Stachys.*

272. Круница жута, сви режњи од доње усне завршкасти . . . . . P. 293. *Galeobdolon.*
Круница црвена или бела, бар средњи режањ од доње усне затубаст, обично урезан . . . . . 273.

273. Спољашњи режњи од доње усне ситни и заоштрљени, ахеније у горњем крају кусе . . . . . P. 292. *Lamium.*
Спољашњи режњи од доње усне закружени, ахеније у горњем крају затубасте . . . . . P. 299. *Ballota.*

274. Круница у четири подједнака режња дељена 275.
Круница у две неједнаке усне дељена . 276.

275. Горња усна урезана. . . . . P. 280. *Mentha.*
Горња усна цела . . . . . P. 281. *Pulegium.*

276. Горња усна по средини дубоко урезана те се чини као да је нема . P. 305. *Teucrium.*
Обе усне подједнаке величине . . . . . 277.

277. Прашници целом дужином упоред стављени . . . . . 278.
Прашници у предњем крају размакнути или од средине у лук сведени . . . . . 283.

278. Горња усна плосна . . . . . 279.
Горња усна споља пупчаста . . . . . 281.

279. Доња усна плосна, прашнице не у крст састављене . . . . . P. 289. *Nepeta.*
Доња усна згор угнута, прашнице у крст састављене . . . . . 280.

280. Чаша ваљкаста 5-зуба, пузеће биљке. .
. . . . . P. 290. *Glechoma.*
Чаша звонаста у 2—3 кришке на врху
дељена, усправљене биљке . . P. 291. *Melittis.*
281. Чаша двоусната, горња усна грбава . .
. . . . . P. 302. *Scutellaria.*
Чаша пето-зуба, без грбе . . . . . 282.
282. Гротло од чаше наго . . . . P. 301. *Chaiturus.*
Гротло од чаше чекињама обрасло . . .
. . . . . P. 296. *Betonica.*
283. Чаша пето-зуба . . . . . P. 284. *Origanum.*
Чаша дво-усната . . . . . 284.
284. Под сваким цветним пршљеном особити о-
мотач од чекињастих листића P. 287. *Clinopodium.*
Без таких листића под пршљенима . . 285.
285. Прашници врховима разведени, лишће са
трепљавом дршком с обе стране ситним
жљездама посуто . . . . . P. 285. *Thymus.*
Прашници врховима сведени, лишће дла-
каво, без жљезда . . . . . 286.
286. Чаша згор плосна, цвеће бело P. 288. *Melissa.*
Чаша згор закружена, цвеће црвенка-
сто . . . . . P. 286. *Calamintha.*
287. Лишће на стаблу наспрамно или пршље-
насто. 288
Лишће по стаблу расуто . . . . . 297.
288. Цвеће седеће на задебљалој ложи, скупље-
но у главице и подбочено општим омотачем 289.
Цвеће на дуже или краће петељке наса-
ђено, и на врху грана кадшто доста збу-
вено, али без општег омотача и без заде-
бљале ложе . . . . . 293.
289. Стабло и лишће са бодљама P. 180. *Dipsacus.*
Стабло и лишће без бодаља . . . . . 290.
290. Плод ваљкаст у просеку округао. . . .
. . . . . P. 184. *Scabiosa.*

Плод стиснут у просеку елиптичан. . . 291.
291. Ложа чекињама обрасла . . . P. 182. *Knautia.*
Ложа пољама обрасла . . . . . 292.
292. Чаша четверо-зуба, лишће глатко, лаштеће . . . . . P. 183. *Succisa.*
Чаша много-зуба, лишће длакаво . . . . . P. 181. *Cephalaria.*
293. Лишће по стаблу наспрамно, три прашника . . . . . 294.
Лишће пршљенасто, прашника четири . 295.
294. Чаша зупчаста, биљке једногоде од висине педа. . . . . P. 179. *Valerianella.*
Чаша над плодом у перницу продужена, дуговечна биљка, обично већа од аршина. . . . . P. P. 178. *Valeriana.*
295. Чаша 6-зуба, на плоду видљива, цвет црвенкаст. . . . . P. 175. *Sherardia.*
Чаша 3–4-зуба, врло кратка, где што је нема, цвеће бело или жуто . . . . . 296.
296. Круница цеваста или левкаста P. 176. *Asperula.*
Круница точкаста . . . . . P. 177. *Galium.*
297. Гротло од крунице проходно без икакве нарасли . . . . . 298.
Гротло од крунице затворено љуспастим нарасљима . . . . . 303.
298. Између режања од крунице по један зубац, биљке пепељаво-сиве P. 250. *Heliotropium.*
Без зубаца између режања од крунице, биљке обично космате али зелене . . . 299.
299. Прашници дугачки, ван крунице пружени, круница левкаста . . . . . P. 259. *Echium.*
Прашници у цвету укрити, цев од крунице ваљкаста . . . . . 300.
300. Чаша пето-дела, дубоко усечена . . . . 301.
Чаша пето-зуба, плитко усечена . . . . 302.

301. Стабло глатко, лишће са белим пегама . . . . . P. 258 *Cerinthe.*
Сва биљка длакава или чекињава, без пега . . . . . P. 261. *Lithospermum.*
302. Цвеће цркасто . . . . . P. 255. *Nonea.*
Цвеће плаветно, црвено или бело . . . . . P. 260. *Pulmonaria.*
303. Ахеније бодљама обрасле . . . . . 304.
Ахеније наге, кадшто глатке и лаштеће 305.
304. Ахеније тростране, само споља бодљаве . . . . . P. 252. *Echinospermum.*
Ахеније спљоштене скроз бодљаве . . . . . P. 253. *Cynoglossum.*
305. Љуспе у круничином гротлу ланцетасте, завршкасте, ... P. 256. *Symphytum.*
Љуспе у круничином гротлу затубасте . 306.
306. Круница неправилна, ахеније у доњем крају неиздубљене . . . . . P. 251. *Asperugo.*
Чаша правилна . . . . . 307.
307. Ахеније наборите, у доњем крају издубљене . . . . . P. 254. *Anchusa.*
Ахеније глатке, сјајне, у доњем крају неиздубљене . . . . . P. 262. *Myosotis.*
308. Сви цветови у маце састављени или прашници у мацама а тучкови у усамљеном цвећу 309.
Цвеће не састављено у маце . . . . . 316.
309. Лишће игличасто, бодљаво, више година трајуће . . . . . P. 342. *Juniperus.*
Лишће широко, плосно, сваке године отпадајуће . . . . . 310.
310. Дводомо дрвеће, прашници и тучкови у мацама . . . . . 311.
Једнодомо дрвеће, прашници у мацама, тучкови у усамљеном цвећу, или више таковых цветова скупљених у главице или класе . . . . . 312.

311. Лишће ланцетасто или елиптично, два до пет прашника . . . . . Р. 339. *Salix.*
Лишће округласто, осам прашника у цвету . . . . . Р. 340. *Populus.*
312. Четири прашника у мушком цвету, влагу љубеће дрво . . . . . Р. 341. *Alnus.*
Пет прашника у мушком цвету, влажна места избегавајуће дрвеће . . . . . 313.
313. Маце на дугачку петељку насађене, округласте . . . . . Р. 335. *Fagus.*
Маце дугачке, дуже од својих петељака. 314.
314. Плод само с једне стране подбочен листастим омотачем, више од шест плодова на једној општој петељки . . Р. 338. *Carpinus.*
Плод наоколо подбочен листатим омотачем, највише 5 плодова на општој петељки 315.
315. Лист округласт, омотач стиже до две трећине плода . . . . . Р. 337. *Corylus.*
Лист дугуљаст, омотач стиже до једне трећине плода . . . . . Р. 336. *Quercus.*
316. Цела биљка точи рањена бели млечан сок . . . . . Р. 328. *Euphorbia.*
Биљке без млечнога сока . . . . . 317.
317. Цвеће натплодно . . . . . 318.
Цвеће потплодно . . . . . 321.
318. Лишће пошироко, срцасто или бубрежасто . . . . . 319.
Лишће линеарно или ланцетасто . . . . 320.
319. Прашници око тучка у цев срасли, перигонија накрива на врху језичаста Р. 326 *Aristolochia.*
Прашници слободни, перигонија у три режња раздељена . . . . . Р. 327. *Asarum.*
320. Лишће пршљенасто, у води или глибу растећа биљка . . . . . Р. 125. *Hippuris*
Лишће по стаблу расуто, на суху растеће биљке . . . . . Р. 325. *Thesium.*

321. Лишће перасто дељено . . . Р. 242. *Fraxinus.*
Лишће нераздељено по ободу дубље или плиће усечено . . . . . 322.
322. Лишће са залисцима . . . . . 323.
Лишће без залистака. . . . . 332.
323. Прилично високо дрвеће . . . . . 324.
Сниске биљке или баврљасто шибље . . 325.
324. Плод сочан, црна коштуница. . Р. 333. *Celtis.*
Плод сушан, стиснута крилата ахенија . . . . . Р. 334. *Ulmus.*
325. Повисок, баврљаст шиб, пењући се по шибљу и дрвећу . . . . . Р. 332. *Humulus.*
Сниске и усправљене, или ако се пењу, годишње су биљке . . . . . 326.
326. Лишће по ободу цело, или само при основи рескасто . . . . . 327.
Лишће по целом ободу урезано или перасто . . . . . 329.
327. Лишће оштрикаво, један тучак у цвету . . . . . Р. 331 *Parietaria.*
Лишће глатко, два или три тучка у цвету 328.
328. Цвеће на врху стабла или грана у грозд или кунину састављено, цвет бар ободом јасније бојен . . . . . Р. 323. *Polygonum.*
Цветови пршљенасто у пазухама од листова поређани, без јасније боје Р. 322. *Rumex.*
329. Лишће по стаблу наспрамно . . . . . 330.
Лишће по стаблу расуто . . . . . 331.
330. Цела биљка длакава, жареħа. . Р. 330. *Urtica.*
Биљка глатка, лишће кадшто само по ободу трепљаво, дотакнуто не жари . . . . . Р. 329. *Mercurialis.*
331. Лишће перасто, глатко . . . Р. 117. *Poterium.*
Лишће спред шапасто-дељено, длакаво . . . . . Р. 116. *Alchemilla.*
332. Лишће врло узано, спред заоштрљено . 333.

Лишће пошироко или бар ланцетасто спред кадшто истанчано али не заоштрљено . . . . . 337.

333. У цвету 8—10 прашника . . . . . 334.
У цвету 1—5 прашника . . . . . 335.

334. Режњи од перигоније прави или на врху укривљени, тучка два . . . P. 133. *Scleranthus.*
Режњи од перигоније разведени, тучка три . . . . . P. 132. *Queria.*

335. Плод с леђа гладак . . . . P. 316. *Polycnemum.*
Плод с леђа са попречним наборима . . 336.

336. Лишће бодљаво, прашници на ложу насађени . . . . . P. 315. *Salsola.*
Лишће не бодљаво прашници на перигонију насађени . . . . . P. 317. *Kochia.*

337. Плод тврда округласта орашица . . .
. . . . . P. 324. *Passerina.*
Плод зељаст мешак . . . . . 338.

338. Чаша дво-дела, стиснута . . . P. 321. *Atriplex.*
Чаша 3—5 дела, округласта . . . . . 339.

339. Стабло и лишће рутаво . . P. 314. *Amarantus.*
Стабло и лишће глатко, или од белича-стог праха брашњаво . . . . . 340.

340. Чаша око плода задебљала, стабло савршено глатко . . . . . P. 320. *Beta.*
Чаша зељаста или сушна, стабло бар на врху брашњаво . . . . . 341.

341. Семке већином хоризонталне, спљоштене . . . . . P. 318. *Chenopodium.*
Семке већином вертикалне, стиснуте . .
. . . . . P. 319. *Blitum.*

342. Цвет виђен, мање или више јасно бојен, цветни листићи сочни . . . . . 433.
Цвет не виђен, бледуњав, жућкаст или смеђаст, цветни листићи сушни . . . . . 374.

343. Цвет неправилан, само један прашник насађен на тучак. . . . . 344.
Цвет правилан, најмање три тучка утврђена надно цвета . . . . . 354.
344. Доњи цветни лист продужен у остругу. 345.
Доњи цветни лист при основи кадшто грбав, али у остругу не продужен . . . 349.
345. Стабло без лишћа, обрасло листастим, обично љубичастим љуспама P. 360. *Limodorum.*
Стабло са зеленим лишћем. . . . . 346.
346. Усна нераздељена, линеарна P. 358. *Platanthera.*
Усна у три режња раздељена. . . . . 347.
347. Прашница гола видљива . P. 357. *Gymnademia.*
Прашница у кесу укрита. . . . . 348.
348. Врзаљке слободне, смештене у двотиној кеси. . . . . P. 355. *Orchis.*
Врзаљке срасле, смештене у једнотиној кеси . . . . . P. 356. *Anacamptis.*
349. Корен задебљао у две округле, дугуљасте или шапасто раздељене кртоле. . . 350.
Корен пузећи или састављен из кончастих жила . . . . . 351.
350. Цветни клас пужасто увит, кртоле дугуљасте . . . . . P. 364. *Spiranthes.*
Цветни клас прав, кртоле округле . . .
. . . . . P. 359. *Ophrys.*
351. Усна у две кришке раздељена . P. 363. *Neottia.*
Усна не раздељена. . . . . 353.
352. Плодник пужасто увит, седећи, усправљен. . . . . P. 361. *Cephalanthera.*
Плодник неусукан, на танку петељку насађен и због тога обично висећи . . .
. . . . . P. 362. *Epipactis.*
353. Цвеће једнополно, биљке једно или двономе . . . . . 354.

Цвеће двополно, са прашницима и тучковима . . . . . 357.
354. Биљке на води пливајуће или растеће у глибу . . . . . 355.
Биљке на суху растеће, бегајуће од воде 356.
355. Лишће стреласто, једнодома биљка . . . . . P. 345. *Sagittaria*,
Лишће бубрежасто, дводома биљке . . . . . P. 343. *Hydrocharis*.
356. Зимзелен, усправљен, снизак шиб са цвећем стављеним на наличју од листоликих грањица . . . . . P. 373. *Ruscus*.
Зељаста биљка, пењућа се по шибљу и дрвећу са цвећем у пазуси од лишћа у грозд састављеним . . . . . P. 374. *Tamus*.
357. По три прашника у цвету . . . . . 358.
По шест или више прашника у цвету . 359.
358. Три листа од перигоније обично суврашена, друга три усправљена, жизи листолики, корен пузећи . . . . . P. 366. *Iris*.
Сви листови од перигоније усправљени, жизи кончасти или сопасти, корен у чено задебљао . . . . . P. 365. *Crocus*.
359. Корен пузећи, или у танке жилице подељен 360.
Корен у чено задебљао . . . . . 365.
360. Плод сочан, бобица . . . . . 361.
Плод сушан, чаура или више мешкова 363.
361. Један цвет наврхстабла између пришљенасто поређаног лишћа . . . . . P. 371. *Paris*.
Више цветова на стаблу . . . . . 362.
362. Лишће врло узано игличасто, цвеће нејасно . . . . . P. 370. *Asparagus*.
Лишће пошироко овално, цвет бео . . . . . P. 372. *Convallaria*.
363 Цвеће на врху од стабла у амбрел скупљено . . . . . P. 346. *Butomus*.

Цвеће по стаблу расуто . . . . . 364.

364. Лишће линеарно, у цвету један плодник који се у чауру развија . . Р. 376. *Anthericum.*
Лишће јајасто, више плодника у цвету, од којих бивају звездасто поређани мешкови . . . . . Р. 344. *Alisma.*

365. Го бик без лишћа и без приперака, лишће се по цветању развија, на бику један цвет . . . . . 366.
Стабло са лишћем или бар са приперцима, који боче цвеће, лишће се пре или за цветања развија . . . . . 367.

366. Један тучак у жутом цвету Р. 367. *Sternbergia.*
Три тучка у ружастом цвету Р. 382. *Colchicum.*

367. Стабло са лишћем у доњој трећини пршљенасто поређаним . . . . . Р. 375. *Lilium.*
Бик без правог лишћа, које све из корена избија и кадшто доњу трећину бика омотава . . . . . 368.

368. Перигонија натплодна . . . . . 369.
Перигонија потплодна . . . . . 370.

369. Све крипке од перигоније једне дужине . . . . . Р. 368. *Leucojum.*
Три крипке од перигоније у пола краће на врху урезане . . . . . Р. 369. *Galanthus*

370. Цвеће на врху од бика амбреласто скупљено, једним или двема тулузима подбочено . . . . . Р. 380. *Allium.*
Цвеће на бику у грозд или коримб састављено, сваки цвет особитим приперком подбочен . . . . . 371.

371. Прашници доњим крајем на прашне конце насађени . . . . . Р. 378. *Gagea.*
Прашници по среди на прашне конце нарасли . . . . . 372.

372. Перигонија нераздељена, на врху зупчаста, цвеће плаветно . . . . . P. 381. *Muscari.*
Перигонија до основе у 6 режања подељена 373.
373. Прашни конци стиснути, цвеће бело или жућкасто . . . . . P. 377. *Ornithogalum.*
Прашни конци кончасти, цвеће плаветно . . . . . P. 379. *Scilla.*
374. Биљке потопуте у води или на њеној површини пливајуће, неке за време цветања из воде помаљајуће цвеће . . . . . 375.
Биљке растеће на суху или ако расту у води, издижу се свакад над њом лишћем и цветним стаблом . . . . . 379.
375. Лишће по ободу зупчасто . . . P. 349. *Najas.*
Лишће по ободу без зубаца . . . . . 376.
376. Врло ситне биљке, са сочиваста спљоштеним на води пливајућим стаблом без лишћа . . . . . P. 350. *Lemna.*
Стабло ваљкасто са линеарним, ланцетастим или јајастим лишћем . . . . . 377.
377. Цвеће наврх стабла у клас скупљено . . . . . P. 386. *Heleocharis.*
Цвеће у пазухама од листова стављено 378.
378. Цвеће усамљено, или по два цвета у пазуси од листа, један прашник P. 348. *Zanichellia.*
Цвеће у класе састављено, четири прашника у цвету. . . . . P. 347. *Potamogeton.*
379. Лишће пошироко, срцасто, стреласто или копљасто . . . . . P. 353. *Arum.*
Лишће линеарно или ваљкасто . . . . . 380.
380. Цвеће око задебљале, округле или дугуљасте осовине скупљено . . . . . 381.
Цвеће на танку дршку насађено или у клас са танком осовином збивено . . . 383.
381. Палацке на врху од повисоког стабла . . . . . P. 351. *Typha.*

Палацке на страни од доста сниског стабла . . . . . 352.

382. Једна дугуљаста палацка, лишће трвено мирише . . . . . Р. 354. *Acorus.*
Две до три округле палацке, лишће без мириса . . . . . Р. 352. *Sparganium.*

383. Плод чаура, садржавајућа повише семака, прашника шест . . . . . 384.
Плод крупа или мешак са једном семком, прашник 1—3 . . . . . 385.

384. Чаура једнотина са једном семком у тину, лишће длакаво . . . . . Р. 384. *Luzula.*
Чаура тротина, многосемена, лишће глатко . . . . . Р. 383. *Iuncus.*

385. Цвет једном плевом подбочен, прашнице доњим крајем на прашне конце нарасле 386.
Цвет двема пљама подбочен, прашнице по среди на прашне конце нарасле . . . 389.

386. Цвеће једно-редо дводомо, плод мешак . . . . . Р. 388 *Carex.*
Цвеће двополно, плод крупа . . . . . 387.

387. Класци правилно у два реда око осовине смештени . . . . . Р. 385. *Cyperus.*
Класци неправилно т. ј. на све стране око осовине поређани . . . . . 388.

388. Тучак при основи задебљао, по отпадању жига на крупи видљив . Р. 386. *Heleocharis.*
Тучак свуд једне дебљине, кончаст Р. 387. *Scirpus.*

389. У класку по један цвет, а поред тога кадшто још који мушки или јалови заметак . . . . . 390.
У класку свакад најмање два плодна цвета 410

390. Сви цветови седећи, поређани наврх стабла у клас . . . . . Р. 425. *Hordeum.*
Сви или бар неки цветови насађени на петељке и састављајући кунину . . . . . 391.

391. Кунина прстаста са правилно поређаним цветовима, од којих је свакад један седећи а други насађен на петељку . . . . 392.
Кунина не прстаста, већина цветова на петељке насађена . . . . . 394.
392. Вретено од куниие длакаво, од два заједно стојећа цвета један двополни а други мушки или јалов . . . . Р. 389. *Andropogon.*
Вретено од куниие наго, сви су цветови двополни . . . . . 393.
393. Класци с леђа стиснути, једногодишње биљке . . . . . Р. 392. *Panicum.*
Класци са стране стиснути, биљка дуговечна . . . . . Р. 400. *Cynodon.*
394. Неки класци седећи, двополни, други на петељку насађени мушки . . Р. 390. *Sorghum.*
Сви цветови на дужу или краћу петељку насађени и сви двополни . . . . . 395.
395. Цвет без спољашње две плеве Р. 401. *Leersia.*
Цвет са плевама и плевицама . . . . . 396.
396. Поред плодног цвета, још један мушки цвет . . . . . Р. 410. *Holcus.*
Без другог цвета или са несавршеним заметком од другог цвета . . . . . 397.
397. Класци с леђа стиснути . . . . . 398.
Класци с бокова стиснути или округласти 401.
398. Цвеће подбочено чекињастим омотачем . . . . . Р. 391. *Setaria.*
Цвеће без чекињастог омотача . . . . 399.
399. Цвет обрастао бодљицама, кунина сужена, класаста . . . . . Р 391. *Tragus.*
Цвет наг или ређе длакав, кунина разведена . . . . . 400.
400. Плевице чврсте, кожасте, годишња трава . . . . . Р. 393. *Oplismenus.*

Плевице танке, лиласте, дуговечне траве
. . . . . Р. 405. *Milium.*
401. Два прашника у цвету . Р. 396. *Anthoxanthum.*
Три прашника у цвету . . . . . 402.
402. Класак ситним љуспицама подбочен . .
. . . . . Р. 395. *Baldingera.*
Без таких љуспица при основи од класка 403.
403. Жизи кончасти, на врху из класка вирећи . . . . . 404.
Жизи перасти при основи из класка вирећи . . . . . 406.
404. Плеве у доњем крају срасле, горње плевице нема . . . . . Р. 397 *Alopecurus.*
Плеве у доњем крају слободне, обе плевице у класку . . . . . 405.
405. Плевице краће од плева, плеве мал не једне дужине . . . . . Р. 399 *Phleum.*
Плевице дуже од плева, доња плева краћа од горње . . . . . Р. 398. *Crypsis.*
406. Плеве и плевице на леђима закружене
. . . . . Р. 412. *Melica.*
Плеве и плевице кобиличасте . . . . . 407.
407. Доње плевице са дугачким, при основи усуканим осјем . . . . . Р. 406. *Stipa.*
Плевице без осја, или са умереним при основи не усуканим осјем . . . . . 408.
408. Доња плева мања од горње . . Р. 403. *Apera.*
Доња плева већа од горње. . . . . 409.
409. Длаке у цвету подугачке или бар дуже од плевичиног пречника Р. 404. *Calamagrostis.*
Без длака, или са врло кратким, једва видљивим длакама у цвећу . Р. 402. *Agrostis.*
410. Сви цветови на краће или дуже петељке насађени . . . . . 411.
Цветови седећи на зупцима од зупчасто урезане осовине . . . . . 426.

411. Плеве ситне, свакад краће од осталог класка . . . . . 412.
Плеве прилично велике, омотавајуће мал не цео класак . . . . . 423.
412. Жизи кончасти, на крају прамасти, на врху од класа видљиви . . Р. 407. *Phragmites.*
Жизи перасти, при основи из класа вирећи . . . . . 413.
413. Класци при основи подбочени чешљасто исецканом љуспом . . . . . Р. 419. *Cynosuurs.*
Без таке љуспе при основи од класака . 414
414. Доња плевица врло широка, при основи срцаста . . . . . Р. 413 *Briza.*
Плевице не срцасте, већ ланцетасте или јајасте. . . . . 415.
415. Класци двоцвети са сопастим заметком од трећег цвета . . . . . Р. 412. *Melica.*
Класци дво-или више цвети без сопастог заметка од цвета. . . . . 416.
416. Класци к унутрашњости накривљени и састављајући једнострану, на смотуљке разређену кунину . . . . . Р. 418. *Dactylis.*
Класци прави у смотуљке не збивени. . 417.
417. Тучкови бочно испод врха за плодник припети . . . . . Р. 422. *Bromus.*
Тучкови на самом врху од плодника утврђени. . . . . 418.
418. Горња плевица трајућа и остајућа на стаблу, пошто остали цветни делови отпадну . . . . . Р. 414. *Eragrostis.*
Обе се плевице у исто доба одвајају од стабла . . . . . 419.
319. Крупа без уздужне бразде на унутрашњој страни . . . . . 420.
Крупа са уздужном браздом на унутрашњој страни . . . . . 422.

420. Доња плевица полу ваљкаста на врху купасто скупљена . . . . . Р. 417. *Molinia.*
Доња плевица јајаста, завршкаста или затубаста на горњем крају . . . . . 421.

421. Доња плевица с поља кобиличасто стиснута . . . . . Р. 415. *Poa.*
Доња плевица с поља закружена . . . . . Р. 416. *Glyceria.*

422. Класци дворедице на врло кратке петељке насађени . . . . . Р. 421. *Brachypodium.*
Класци без реда на дуже и краће петељке насађени . . . . . Р. 420 *Festuca.*

423. Плевице носеће с поља, око средине, или при самој основи подуже осје, ког кадшто и нема . . . . . 424.
Плевице шуте, или на врху осате . . . 425.

424. Плодник на врху гладак . . . . Р. 409. *Aira.*
Плодник на врху длакав. . . . Р. 411. *Avena.*

425. Плеве с леђа закружене, класак двоцвети . . . . . Р. 412. *Melica.*
Плеве кобиличасте, класак 2—6 цвети . . . . . Р. 408. *Koeleria.*

426. Класци на вретено насатице насађени, само једна плева на бочним класцима, на вршноме две . . . . . Р. 426. *Lolium.*
Класци пљоштимице на вретено насађени, сви са двема плевама. . . . . 427.

427. По три класка на сваком чланку од осовине . . . . . Р. 424 *Elymus.*
По један класак на сваком чланку од осовине . . . . . 428.

428. Плеве на врху трозубе, средњи зубац или сви у осје окончани. . . Р. 427. *Aegilops.*
Плеве на врху заоштрлене или кусе, са једним осом или шуте . . . . Р. 423. *Triticum.*

III.

ГЛАВНЕ БЕЛЕГЕ ПЛЕМЕНА И РОДОВА

СА

анализом фела.

—

ПРВО КОЛО

Дикотиледоније.

Стабло зељасто или дрвено, јасно подељено у две различите партије, спољашњу, кору и унутрашњу, дрво; унутрашња партија састоји се из судова стављених у збивен круг, у унутрашњости којега лежи трећа партија, срж. Дрвено стабло нарашћује сваке године новим кругом, који се између коре и старог дрва наслаже. Лишће већином на различити начин дељено, ређе цело са нервима гранатим, наспрамно, пршљенасто, посебно или у спиралу поређано; ређе лишће смањено и претворено у паље или љуспе, а још ређе нема лишћа. Цвет се састоји обично из чаше и крунице већином у 5 режања дељених, ређе се налази само један круг цветни а још ређе је цвет наг. Ничу двема наспрашним котиледонима, ретко их има више и онда су у пршљен састављени.

I. Племе. †) Ранункулацеје Жис.*а*)

Цвеће двополно, правилно или неправилно; чаша обично из 5 ређе 3—15 листића састављена; круница исто тако сложена, кадшто неправилна и при основи у оструту продужена, ређе без икаке крунице; прашника обично много; тучкови слободни, кадшто многобројни, многократ врло кратки, жизи

а) Биљке овог племена све су мање више отровне.

нераздељени; плод ретко један, бобица или чаура, обично повише мешкова или круна.

Род. 1. Clematis L.

Чаша 4—5 листа, цветолика, без крунице; прашници многобројни; крупе завршене тучком, који зрењем јако нарасте у подугачку перницу, лишће наспрамно, обично перасто, ређе цело.

1. Лишће цело цвет плаветан ♃. 7 VI . . . . . *Cl. integrifolia L.*
   Лишће перасто, цвет бео . . . . . 2.
2. Стабло усправљено, највише два метра високо, цвет споља и изнутра гладад ћ. 7, VI. . . . . *Cl. recta L.*
   Стабло пењуће се, најмање три метра високо, цвет с обе стране длакав. ћ. 5, VI. . . С. бела лоза, павит, скробут. *Cl. Vitalba L.*

P. 2. Thalictrum L.

Чаша обично 4-пера, лахко отпадајућа, без крунице; прашници многи са дугачким прашним концима; плодника 3—12 са врло кратким тучковима; крупе дуж ребрасте; цвеће састављено у кунину; лишће посебно двојно или тројно перасто; биљке дуговечне.

1. Плод гладак, троугласт, са крилатим угловима, цвет беличаст, прашници љубичасти ♃. 5, V. . . . . *Th. aquilegifolium L.*
   Плод уздужним браздама изривен, у просеку округласт, цвет беличаст или жућкаст, прашници жућкасти. . . . . 2.
2. Цваст амбреласта, цветова повише скупљених на врху од држака, прашници усправљени ♃. 7. VII . . . *Th. angustifolium Jacq.*
   Цваст расута, цвеће усамљено или по

два три цвета амбреласто стављена, прашници луњави или суноврати . . . . . 3.

3. Листе округласте, тавне, приперци одстојећи, доње гране право одстојеће ♃ 5 VI. . . . . *Th. majus. Jacq.*

Листе дугуљасте, лаштеће, приперци најзад суврађени, све гране усправљене ♃. 3. VI. . . . . *Th. Jacquinianum K.*

P. 3. Pulsatilla. Tourn. C. саса.

Цвет подбочен подаље стављеним и у линеарне режње исецканим омотачем; чаша 3—5 дела цветолика, без крунице; прашници многобројни; плодници многи окончани при зрењу подугачком перјаницом, лишће из корена израстајуће, у линеарне кришке исецкано; дуговечне биљке.

Један цвет на стаблу, љубичаст, споља рутав ♃. 3. III. . . . . P. *vulgaris Mill.*

P. 4. Anemone Tourn.

Цвеће подбочено пришљеном од лишћа; чаша 3—вишепера, цветолика, без крунице; прашници многобројни; плодника много, развијајућих се у завршкасте шуте плодове; дуговечне биљке.

1. Крупе вуном омотане, цвет споља длакав чисто бео ♃. 5, 6. IV. — C. овчје руно . . . . . *A. silvestris L.*

Крупе голе, цвет споља гладак, жут или беличасто-црвенкаст . . . . . 2.

2. Лишће од омотача краће од цветове петељке, цвета обично два, жута ♃. 5. IV . . . . . *A. ranunculoides L.*

Лишће од омотача много дуже од петељке, цвет обично један, бео или црвенкаст ♃. 2. V . . . . . *A. nemorosa L.*

P. 5. Adonis L.

Чаша 5-пера; круница 3—15-пера, црвена, цветне лиске без медника, прашници многобројни; плодници многобројни, у кратак кљун окончани; лишће посебно; годишње биљке.

1. Крупа има на горњој ивици зубац примакнут кљуну, кљун на врху ожагрен, цвет споља длакав ☉. 2. V. . . . . *A. flammea Jacq.*

   Зубац на крупи одмакнут од скроз зеленог кљуна, цвет споља гладак ☉. 2. V. . . . . *A. aestivalis L.*

P. 6. Myosurus L.

Чаша 5-пера; круница 5-пера, цветне лиске седеће на покту дужем од окрајка; прашника 5—10; плодника много састављених у подуги клас.

Лишће линеарно, цвет жућкаст ☉. 2. V. . . . . *M. minimus L.*

P. 7. Ranunculus L.

Чаша 5-пера; круница жута или бела 5-пера, цветне лиске при основи са медником голим или љуспицом покривеним; прашника много, најмање 12; плодника много, састављених у главице или кратке класе, цвеће ређе усамљено, обично у кунину или коримб састављено.

1. Цвеће бело, плодници попреко наборити, лишће у врло ситне режње исецкано, понајвише у води пливајуће биљке . . . . 2.
   Цвеће жуто, плодници не наборити, лишће цело или у пошироке кришке исецкано 3.
2. Горње (на води пливајуће) лишће бубрежасто, доње исецкано, прашници дужи од плодника ♃. 8. V . . . . . *A. aquatilis L*

Сви листови ситно исецкани, прашници краћи од плодника ♃. 8. VI . *R. fluitans Lam.*

3. Лишће по стаблу цело . . . . . 4.
Лишће по стаблу прстасто или перасто дељено . . . . . 5.

4. Лишће ланцетасто, корен жиличав ♃. 8. VI . . . . . *R. Lingua L.*
Лишће срцасто, жиле од корена задебљале ♃. 5. IV . . . . . *R. Ficaria L.*

5. Плодници врло многи, насађени на дугуљасту ложу, цветне лиске од величине чаше ☉. 8. VI . с. сводница, *R. sceleratus L.*
Плодника подоста насађених на округласту ложу, цветне лиске дуже од чаше . 6.

6. Цветна петељка уздужним браздама изривена . . . . . 7.
Цветна петељка без бразда . . . . . 9.

7. Стабло при основи лучасто задебљало, чаша низ стабло суврађена ♃. 3. V *R. bulbosus L.*
Стабло при основи не задебљало, чаша право одстојећа . . . . . 8.

8. Лишће прстасто 3-дело, кљун од плодника право усправљен, вреже из оданка наоколо пузеће ♃. V . . . . . *R. repcus L.*
Лишће прстасто 4—7-дело, кљун од плодника на страну наведен, оданак без вежа ♃. 3. V . . . . . *R. polyanthemos L.*

9. Доње лишће бубрежасто, плод баршунасто длакав ♃. 5. IV. . . . . *R. auricomus L.*
Сво лишће прстасто усечено, плод наг ♃. 3. V . . . . . с. љутић, изјед, *R. acris L.*

P. 7. Caltha L.

Чаша 5-листа, цветолика, отпадајућа; без крунице; прашника много; мешкови (5—12) слободни, лишће нераздељено.

Лишће бубрежасто, по ободу зупчасто,
стабло гранато, цвет жут ♃. 8. IV *C. palustris L.*

P. 9. Helleborus L.

Чаша 5-листа, зеленкаста, трајућа; круница са 5—10 цевастих листића; прашника много; мешкови (10—2) при основи мало срасли; лишће прстасто или шапасто.

Лишће шапасто дељено, стабло 1—3цвето,
цвет зеленкаст ♃. 5. III. с. кукорек, *H. odorus WK.*

P. 10. Isopyrum L.

Чаша 5—8 пера, цветолика, отпадајућа; круница 5—8 пера, са цевастим, у горњем крају двоусним цветним листићима; прашника много, шешка 3—1 стиснута, 2—3 семена, седећа; лишће перасто.

Корен пузећи, цвет бео ♃. 5. III. 1. *thalictroides L.*

P. 11. Nigella L.

Чаша 5 пера, цветолика, отпадајућа; круница 5—10 пера, са подугачким ноктима, при основи нокта по један медник; прашника много; мешкови (5—10) до половине срасли. Лишће тројно перасто са линеарним кришкама.

Чаша бела, спред плаветникаста, оздо зеленкасто мрежаста ☉. 2. VI. . . *N. arvensis L.*

P. 12. Delphinium L.

Чаша 5-пера, цветолика, са једном лиском у оструgу продуженом; круница 4 пера, два горња круничина листа продужена у остругe, које су укрите у чашиној острузи; прашника много, мешак ретко усамљен, обично 2—3; лишће 2—3јно перасто.

1. Остругa дужа од чаше, цвеће плаветно,
малобројно ☉. 2. V . . . . . *D. Consolida L.*

Остружа од дужине чаше, цвеће црвенкасто ⊙ 2. V. с. челебин перчин, *D. orientale Gay.*

P. 13. Actaea L.

Чаша 4-пера, цветолика, отпадајућа; круница закржљала, мало што различита од прашника, који су многобројни; плод бобица; лишће 2—3јно перасто.

Цвеће бело, бобице црне 4. 5 V. *A. spicata L.*

P. 14. Paeonia L. с. божур.

Чаша 5-пера, са неједнаким кожастим листовима; круница 5—10-пера; прашници многи; мешка 2—5, семке округле: лишће 1 или 2јно перасто.

Жиле кртоласто задебљале, цвет ружичаст 4. 5. V . . . . . *P. peregrina Mill.*

II. Племе. Нинфацеје Дек.

Цвеће двополно, правилно; чаша 4—5 пера; круница многопера; прашника много, са кадшто листасто раширеним прашним концима; жизи многобројни, слободни или врхом као у неку плочу слепљени; плод зељаста бобица, многотина, многосемена; водене биљке са нераздељеним, на води пливајућим лишћем.

P. 15. Nymphaea L. с. кордон.

Чаша 4-пера, лиске ланцетасте венућепрезрења плода; круница из 16—18 листића, у доњем крају са плодником сраслих а у више реда смештених састављена; прашници многобројни, спољашњи помало у цветне лиске прелазећи; плод са белегама од отпадших цветних лисака и прашника.

Лишће бубрежасто, доњи режњи размакнути, цвет бео 4. 8. VI . . . . . *N. alba L.*

P. 16. Nyphar Sm. с. локвањ.

Чаша 5-пера, са објајастим или округластим листићима, трајућа; круница са 14—20 овалних лисака, у два реда стављених; прашника много; плод без белега од цветних листова и прашника.

Лишће дугуљасто срцасто, режњи од основе приближени, цвет жут ♃. 8. VI. .
. . . . . *N. lutcum Sm.*

III. Племе. Папаверацеје Дек.

Цвеће двополно, правилно, потплодно; чаша 2-пера отпадајућа; круница 4-пера отпадајућа; прашници многи слободни; жизи многобројни на плоднику седећи, плод сушан, чаура 1—2-тина, многосема, пуцајућа испод врха дирама или распадајућа се у две половине; семке обично врло ситне; лишће перасто.

P. 17. Papaver L.

Жизи (4—20) на плоднику зракасто поређани; чаура дирама испод врха пуцајућа; семке без боберка.

1. **Чаура мало што дужа но што је широка, жизи се ободима дотичу, цвет црвен или бео ☉. 3. V. с. турчинак, булка, *Q. Rhoeas L.***
   Чаура двојином дужа но што је широка, режњи од жига ризмакнути, цвет бео, ређе црвен ☉. 3. 6. V. . . . . *P. dubium L.*

P. 18. Glaucium Tourn.

Жига два оздо срасла; чаура налик на љуску, двотина, распада се у две половине; семке без боберка.

Цвет црвен, при основи црн, чаура врло дуга, чекињава ☉. 2. V. . . . . *G. rubrum Sm.*

P. 19. Chelidonium L.

Жига два оздо срасла; чаура налик на љуску, једнотина, распадајућа се у две половине; семке са боберком.

Цваст амбреласта, цвеће жуто; из преломљеног стабла и лишћа тече жут сок
4. 5. 6. V с. руса, змијино млеко. † *Ch. majus L.*

IV. Племе. Фумариацеје Дек.

Цвеће двополно, неправилно; чаша 2-пера, зупчаста; круница 5-пера, потплодна, листе слободне или у доњем крају срасле, горње веће продужене у оструgу; прашника 6 са прашним концима мал не до врха у два снопа сраслим; тучак кончаст, жиг у два, обично рескаста, режња дељен; плод сушан, једнотини, једносемени и непуцајући или многосемени распадајући се у две поле.

P. 20. Corydalis DC. с. млађа

Плод на љуску налик сти снут, многосемени, пуцајући; семке са боберком. Дуговечне биљке са кореном кртоласто задебљалим.

1. Стабло без љуспе над основом, приперци цели, корен изнутра шупаљ 4. 3. 4. IV
. . . . . *C. cava Lehm.*
Стабло са љуспом при основи, приперци усечени, корен пун 4. 3. 4. IV. . *C. solida Sm.*

P. 21. Fumaria L.

Плод округласт, једносемени, непуцајући, семке без боберка; једногодишње биљке са жиличастим кореном.

1. Приперци шири од тетељке, орашица у већем пречнику шира но што је дугачка, на врху погнута ☉. 2. 6. V. . . . . .
. . . с. росопаст, димњача † *F. officinalis L.*

Приперци ужи од петељке, орашица округласта, на врху затубаста ☉. 2. 6. V.
. . . . . *T. Vaillanti Lois.*

IV. Племе. Круцифере Жис.

Цвеће двополно, правилно; чаша 4. пера, отпадајућа, ретко трајашна; круница 4. пера, потплодна; ложа са 2—4 жљезде, стављене испред или иза прашника; прашника 6, два спољашња краћа, четири унутрашња дужа; тучак кадшто врло кратак; жиг у две кришке дељен или нераздељен; плод љуска или љушчица на два тина подељена, многосемена, дуж пуцајућа, ретко једносемена или на попречне чланове распадајућа се.

P. 22. Nasturtium Brown.

Жиг у 2 режња дељен; љуске ваљкасте, или дугуљасте, кашци с поља закружени, семке у 2—4 реда стављене.

1. Цвеће бело ♃. 8. VI. с. угас. * *N. officinale L.*
   Цвеће жуто . . . . . 2.
2. Лишће по целом стаблу перасто-сечено, љуске дугуљасте, дуже од петељке, или од њене дужине ♃. 8. 7. VII. *N. sylvestre R. Br.*
   Лишће од половине стабла цело, љуске кугласте, краће од петељака . . . . 3.
3. Лишће лопатичасто, стабло усправљено, љуске округле, многократ краће од петељака ♃. 7. VI. . . . . *N. austriacum Crantz.*
   Лишће ланцетасто, стабло при основи положено и одтуд жиле у земљу спуштајуће ♃. 8. VI. . . . . *N. amphibuim RBr.*

P. 23. Barbarea R. Br.

Жиг цео или плитко урезан; љуске ваљкасте, капци с поља са једним нервом; семке у један ред стављене; цвеће жуто.

Цветни клас за цветања збивен, петељке усправљене ☉. 2. 3. 7. IV . . *H. vulgaris RBr.*
Цветни клас за цветања рехав, петељке одстојеће ☉. 2. 5. IV. V. . . . *B. arcuata RBr.*

P. 24. Turritis L.

Жиг нераздељен; љуске стиснуте, капци мал не плосни, са једним уздужним нервом; семке у два реда стављене; цвеће жућкасто.

Лишће стругасто сечено или цело при основи стреласто, пепељкаво, љуске 6 крат дуже од петељака ☉. 5. 6. IV. . . . . с. велики прострел *T. glabra L.*

P. 25. Arabis L.

Жиг нераздељен или плитко усечен; љуске стиснуте са једним или више уздужних нерва; семке у један ред стављене; цвеће бело или ружасто.

1. Семке опкољене широким кожастим крилом, цвеће жућкасто бело, ☉. 5. 6. IV. . . . . *A Turrita L.*
   Семке без широког крила, цвеће чисто бело . . . . . 2.
2. Лишће цело, стабло од кратких чекињица оштро, семке тавнијом пругом опкољене ☉. 5. 6. V . . . . . *A. auriculata Lam.*
   Лишће перасто-сечено, стабло длакаво, семке уским крилом опкољене ♃. 5. 6. V . . . . . *A. muratis Bert.*

P. 26. Cardamine L.

Жиг цео; љуске линеарне, стиснуте, без нерва; семке у један ред стављене; цвеће бело.

Лишће при основи са стреластим ушкама, стабло голо ☉. 5. 6. V . . *C. impaticns L.*

Лишће без стреластих ушака, стабло длакаво ☉. 3. 5. V . . . . . *C hirsuta L.*

P. 27. Dentaria L.

Жиг цео или плитко урезан; љуске полуваљкасте, стиснуте, капци плосни без нерва; семке у један ред стављене; цвеће бело или ружасто.

Лишће перасто-дељено са ченцем у свакој пазуси, цвеће црвенкасто ♃. 5. IV *D. bulbifera L.*

P. 28. Hesperis L.

Жиг у два режња дељен; љуске полуваљкасте; капци споља пупчасти. са три уздужна нерва; семке у један ред стављене; цвеће жуто или бело.

1. Цветне лиске објајасте, ружасте ☉. 2. 5. V . . . . . *H. matronalis L.*
   Цветне лиске ланцетасте, зеленкасте, са љубичастим цртама ☉. 3. IV . . . *H. tristis L.*

P. 29. Sisymbrium L.

Жиг цео или плитко урезан; љуске ваљкасте, капци споља пупчасти са три уздужна нерва; семке у један ред стављене; цвеће жуто или бело.

1. Цвеће бело . . . . . 2.
   Цвеће жуто . . . . . 3.
2. Лишће глатко, округло, трвено мирише на бели лук ☉, 5. IV . . . . *S. Alliaria Scop.*
   Лишће длакаво, дугуљасто, трвено, не мирише ☉. 2, 3, 4, 6. IV . . . *S. Thalianum Gand.*
3. Љуске на врху зашиљасто сужене, петељке са љускама стаблу примакнуте ☉. 1. 3. VI . . . . . *S. officinale L.*
   Љуске ваљкасте, свуд једне дебљине, од стабла мање или више одстојеће . . . . 3.
4. Лишће тројно перасто, кришке узане ☉. 2, 6. VI . . . . . *S. Sophia L.*

Лишће стругасто-сечено, кришке пошироке . . . . . 4.

5. Чаша одстојећа, љуске један крат дуже од петељака, стабло при основи и лишће јако чекињаво ☉. 1. 6. VI . . . . *S. Loeselii L.*
Чаша усправљена, љуске много крат дуже од својих петељака, стабло једнако љаво ☉. 1, 2. VI . . . . . *S. Columnae L.*

P. 30. Erysimum L.

Жиг цео или у две кришке дељен; љуске четвртасте, капци од појачег уздужног нерва кобиличасти; семке у један ред стављене; цвеће жуто.

1. Лишће седеће, срцасто, пепељаво, по ободу цело, цвеће жућкасто ☉. 2. VI . . . . . *E. austriacum Baumg.*
Лишће на дршке насађено, дугуљасто, по ободу зупчасто или усечено, цвеће жуто 2.
2. Љуске у подугачак кљун напрасито сужене, семке у љусци двореде . . ☉. 6. V . . . . . *E. cuspidatum Ehrh.*
Љуске у кратак кљун постепено сужене, семке у љусци једнореде . . . . . 3.
3. Лишће врхом на ниже савијено, петељке од пола дужине чашице, углови од љусака зелени, цвеће мирисаво ☉. 6. VI . . . . . *E. odoratum Ehrh.*
Лишће врхом несавијено, петељке 2—3 крат краће од чаше, љуске свуд једнако бојене, беличасте, цвеће без мириса ☉. 5, 6. V . . . . . *E. crepidifolium Rchb.*

P. 31. Brassica L.

Љуксе ваљкасте; капци споља пупчасти, са једним уздужним нервом; семке округле, у један ред стављене; цвеће жуто.

1. Лишће по стаблу глатко, пепељкаво, петељке са љуксама од стабла мање или више одстојеће ☉. 2. VI . . . . *Br. campestris L.*
Лишће длакаво, зелено, петељке са љускама стаблу притиснуте ☉. 1, 7. VI с. слачица. . . . . † *Br. nigra Koch*

P. 32. Sinapis L.

Љуска ваљкаста; капци пупчасти са 3—5 нерва; семке округле, у један ред стављене; цвеће жуто.

1. Лишће перасто сечено, љуске 5-нервне ☉. 2, 1. V . . . . . † *S. alba L.*
Горње лишће цело, по ободу зупчасто, љуске 3-нервне ☉. 2, 1. V . . . . с. горушица, ... *S. arvensis L.*

P. 33. Erucastrum Schimp.

Љуске ваљкасте; капци споља пупчасти, са једним нервом; семке дугуљасте; мало стиснуте, у један ред стављене; цвеће жуто.

Стабло глатко, гранато, лишће перасто, цветне лиске узане, жуте ☉. 3, 5. VI. *E. elongatum Rb.*

P. 34. Diplotaxis DC.

Љуске стиснуте; капци споља слабо пупчасти, са једним нервом; семке у два реда стављене дугуљасте, стиснуте; цвеће жуто.

Стабло само при основи листато, лишће перасто или зупчасто, петељке од дужине жутог цвета, много дуже од плода ☉. 3, 6. V . . . . . *D. muralis DC.*

P. 35. Alyssum L.

Прашници бар бочни са крилатом нарасли или зупцем; љушчица обично округласта, капци у среди

пупчасти, тини 1—2 семени, семке стиснуте, већином у обод продужене; цвеће жуто.

1. Чаша по цветању отпадајућа, љушчица глатка ☉. 3. 6. IV. . . . . *A. minimum W.*
Чаша дурајућа, љушчица од звездастих длака пепељава ☉. 3. 6. V . . . *A. calicinum L.*

P. 36. Farsetia Br.

Крађи прашници са зупцем при основи; љушчица овална, надута, много-семена, семке с једне стране плитко урезане; цвеће бело.

Лишће пепељаво-бело, љушчице елиптичне; ☉. 1. 3. 6. VI. . . . . *F. incana RBr.*

P. 37. Draba L.

Љушчице дугуљасте, надмашене трајашним жизима, капци плосни; тини многосемени; цвеће бело.

Цвеће на бику, цветне лиске дубоко усечене ☉. 1. 2. III. . . . . *Dr. verna L.*
Цвеће на листатом стаблу, цветне лиске плитко урезане ☉. 2. 3. IV. . . . *Dr. muralis L.*

P. 38. Cochlearia L.

Љушчице дугуљасте, надуте, окончане трајашњим жизима; капци јако пупчасти, тини многосемени; семке дворедице смештене, стиснуте; цвеће бело.

Лишће цело, по ободу зупчасто или плитко усечено, љушчице надувене ♃. 7. VI. . . . . * *C. macrocarpa WK.*

P. 39. Camelina Crantz.

Љушчице објајасте, мало стиснуте; капци јако пупчасте; тини многосемени, семке округласте; цвеће жућкасто.

Љуске крушкасте, на врху кружно затубасте, ☉. 2, 6. V. . . . . *C. sativa Cr.*

P. 40. Thlaspi L.

Љушчица објајаста, мање или више стиснута, на врху доста дубоко урезана; капци са крилатом кобилицом; тини 2 или више семени; цвеће бело.

1. Семке наборите, љушчица плосна, лишће зелено ☉. 2. 7. IV. . . . . *Thl. arvense L.*
   Семке глатке, љушчице бар с једне стране надувене, лишће пепељкаво. . . . . 2.
2. Једно- или двогодишња биљка, љушчице округласте, пошироким крилом опкољене ☉. 2. 3. III. . . . . *Thl. perfoliatum L.*
   Дуговечна биљка, љушчице клинасте, са узаним крилом на врху ♃. 5. 6. IV. . . . . *Thl. elegans Bois. β)*

P. 41. Lepidium L.

Љушчице округласте или овалне, на врху плитко урезане; капци по среди нешто крилати; тини 1-семени; цвеће бело.

1. Лишће на стаблу седеће, са срцастом или стреластом основом. . . . . 2.
   Лишће на стаблу са петељком, или ако је седеће, не обухвата стабло . . . . . 4.
2. Љушчице троугле, надуте на врху неурезане, лишће пепељаво ♃. 1. IV. . . *L. Draba L.*
   Љушчица обла, на врху урезана. . . . . 3.
3. Стабло и лишће длакаво, љушчице од половине широким крилом опкољене ☉. 2. VI. . . . . *L. campestre RBr.*
   Стабло глатко (бар од половине) љушчице само на врху са узаним крилцем ☉.

β) Cum descriptione Boissieri Diagn plant. orien № 5 pag 82. sat bene congruens, mihi tamen diu diversum visum ob caules saepe (nec tamen semper) corymbosos et praecipue ob semina more Th. alliacei etsi tenuius insculpta. Sub nomine Th. Avalani mihi! amicis communicatum.

1. 3. V. . . . . *L. perfoliatum L.*

4. Љушчице на врху завршкасте, доње лишће нераздељено, или само при основи усечено ☉. 1. 3. VI. . . . . *L. graminifolium L.*

Љушчице на врху урезане, доње лишће перасто, горње цело, цвеће кадшто само са два прашника и без крунице ☉. 1. 3. 6. VI. С. гроница, трава од гронице *L. ruderale L.*

P. 42. Capsella Med.

Љушчице стиснуте, троугле, у горњем крају право одсечене а у средини урезане; тини многосемени; цвеће бело.

Лишће перасто или стругасто дељено, љушчице троугле, на врху плитко усечене ☉. 1. 2. 3. 6. III. . . *C. bursa pastoris Mch.*

P. 43. Senebiera Pers.

Љушчице дво-тине, дво-семене, непуцајуће, стиснуте на прегратками; цвеће бело, састављено у кратке гроздове.

Лишће перасто, петељке краће од белог цвећа, љушчице мрежасто наборите, по ободу зупчасте ☉. 1. VI. . . *S. Coronopus Poir.*

P. 44. Neslia Desv.

Љушчице не пуцајуће, обично једносемене, округласте, мало што на прегратками стиснуте; цвеће жуто.

Стабло повисоко, од половине гранато, плод округласт, ☉. 2. V. . . . . .
. . . . . *N. paniculata Desv.*

P. 45. Isatis L.

Љушчице не пуцајуће, једнотине, једносемене стиснуте на прегратками, објајасто-клинасте; цвеће жуто.

Стабло повисоко, од половине гранато, плод јако стиснут ☉. 3. 6. V . . . . . .
. . . . . *J. tinctoria L.*

P. 46. Myagrum L.

Љушчице не пуцајуће, једнотине, једносемене, на прегратками стиснуте; цвеће жуто, са двотинним празним кљуном.

Лишће перасто, на стаблу стреласто, цело, стабло гранато .☉ 2. V. *M. perfoliatum L.*

P. 47. Calepina Desv.

Љушчице не пуцајуће, једносемене јајасте, на врху купасте; цвеће бело.

Стабло сниско, љушчице мрежасто-наборите ☉. 7. V. . . . . *C. Corvini Desv.*

P. 48. Rapistrum DC.

Љушчице дво-члане, горњи члан наборит, по једна семка у сваком члану; цвеће жуто.

Лишће перасто. ♃. 2. VI. . . . . .
. . . . . *R. perenne All.*

LI. Племе. Цистинеје Дин.

Цвеће дво-полно, правилно, чаша 5-пера, са две спољашње лиске много краће, кадшто никаке; круница 5-пера, потплодна, отпадајућа; прашници многи, слободни; тучак 1, жиг 1; плод чаура 1 или више-тина, многосемена или више мешкова међу собом сраслих.

P. 49. Helianthemum Tourn.

Прашници многобројни, сви плодни; чаура једнотина, семке без пупчане белеге; цвеће жуто.

Лишће овално или ланцетасто са залисцима, цвеће жуто ♄. 3. V. *H. vulgare Gaertn.*

VII. Племе Вијолариеје Дек.

Цвеће двополно, неправилно, на врху од кукасто-искривљене петељке суноврато; чаша 5-пера, лиске при основи мало срасле и продужене испод основе у листасте нарасли; круница 5-пера потплодна, цветне лиске неједнаке, доња при основи продужена у остругу; прашника 5, прашнице у купу сведене и покривајуће врх од плодника; тучак 1, жиг 1, кадшто у 3 режња дељен; плод, чаура, једно-тина, многосема, пуцајућа трима капцима; лишће не дељено, срцасто или бубрежасто.

P. 50. Viola L.

1. Четири горње цветне лиске окренуте на више, само једна на ниже, цвеће већином жуто, биљка једногодишња ☉. 2. 3. 6. IV. . . . . С. дан и ноћ. † *V. tricolor L.*
   Само две цветне лиске окренуте на више, три остале оборене на ниже, цвеће плаветно или бело, дуговечне биљке . . . . 2.
2. Без стабла т. ј. сви цветови насађени на петељке, које долазе из оданка . . . . . 3.
   Са стаблом, које носи лишће и цвеће. . 6.
3. Са дугачким врежама, које носе на више лишће, а у земљу жиле спуштају . . 4.
   Без дугачких врежа . . . . . 5.
4. Залисци јајастоланцетасти, ројтасти, само на врху длакави, са ројтама краћим него што је пречник од заперка, цвеће љубичасто или бело, доња цветна лиска при основи јаснија ♃. 5. III. с. љубичица *V. odorata L.*
   Залисци ланцетасти, ројтасти, уједно са ројтама скроз длакави, ројте од пола пречника заперковог, цвеће плаветно-љубичасто, сви цветни листови при основи јасније бојени ♃. 5. IV. . . . . *V. suavis MB.*

5. Дуже ројте на заперцима имају дужину њихова пречника, цвеће мирисаво 3. 4. III. IV. . . . . *V. ambigua WK.*
Све ројте краће од заперковог пречника, цвеће без мириса ♃. 3. IV. . . . . *V. hirta L.*
6. Залисци од дужине листне дршке или дужи ♃. 4. IV.. . . . . *V. elatior Fr.*
Залисци много краћи од дршке. . . . . 7.
7. Чашине лиске ланцетасте, заоштрљене, чаура завршкаста 4. 5. IV. . . . *V. sylvestris L.*
Чашине лиске јајасто-ланцетасте, заоштрљене, чаура затубаста 4. 5. V. *V. canina L.*

VIII. Племе Резедацеје Дек.

Цвеће двополно, неправилно; чаша 4—7-пера, круница 4—7-пера, са лискама јако неједнаким, бочне лиске 2—3 деле а доње врло кратке, отпадајуће, изнутра подбочене од жлездастих љуспа; прашника 10—30 насађених на потподни колут; жига 3—6 седећа, плод чаураст, једнотини, многосемени, у горњем крају јапећи.

P. 51. Reseda L.

Чаура троћошка на отвореном врху зупцима окончана; цвеће жућкасто, лишће цело или перасто.

1. Чаша 4-пера, лишће ланцетасто, заоштрљено, при основи зупчасто, стабло дубке усправљено ☉. 1. 3. VII. с. катанац *R. lutcola L.*
Чаша 6-пера, лишће перасто или дубоко урезано, стабло при основи положено . . 2.
2. Чаура дугуљаста, семке црне, глатке, лаштеће, цвеће зеленкасто ☉. 1, 2, 3, 6. VI. . . . . *R. lutea L.*
Чаура објајаста, семке сиве наборите, цвеће беличасто или жућкасто . . . . . 3.

3 Чаша нарашћује по цветању и премаша круни[illegible], цвеће жућкасто, 3 ситна зупца наврх чауре ☉. 2. V. . . . . *R. Phyteuma L.*
Чаша непремаша по цветању круницу, цвеће беличасто, 3 повелика зупца наврх чауре ☉. 3. VI. . . . . *R. inodorn Rchb.*

IX. Племе Полигалеје Жис.

Цвеће двополно, неправилно; чаша трајућа, са 5 врло неједнаких листића, три спољашња мања, два унутрашња велика, цветолика; круница са 3 цветна листа срасла међу собом и са прашницама у цев згор дуж расцепљену; прашника 8 сраслих са круницом; тучак 1 згор у 2 кришчице подељен; плод стиснута двотина чаура, у сваком тину по једна семка.

P. 52. Polygala L.

Круница на врху у узане кришке исецкана; два већа листа од чаше укривајућа јако стиснуту чауру.

Бочни приперци допиру до половине петељака, лишће ланцетасто цвеће ружасто 3. 6. 7. IV. . . . . † P. *vulgaris L.*
Бочни приперци од дужине петељака, дужи од цветних пупољака 4. 4. IV . . . . . P. *comosa Schk.*

X. Племе. Силенеје Дек.

Цвеће двополно, ређе једнополно, дводомо; чаша једнопера зупчаста; цветних листића 4—5 утврђених уједно са прашницама на мање или више видљивом плодоноши; прашника обично 10 ређе 8; тучка 2—5; плод 1-тина чаура кадшто при основи у више тинова подељена, плод ретко бобичаст; лишће наспрамно.

P. 53. Gypsophila L.

Чаша звоната 5-зуба: без омотача споља; цветни листићи клинасти, на кратак нокат насађени; тучка 2; чаура 4-зуба, семке бубрежасте.

Стабло усправљено, јако гранато, лишће ланцетасто линеарно, цвеће бледо црвенкасто ☉. 3. 6. VI. . . . . *G. muralis L.*

P. 54. Tunica Scop.

Чаша цеваста, 5-зуба при основи обложена љуспама, које стижу дужину чаше; окрајак од цветних листова постепено у нокат сужен; чаура на врху делећа се у 4 капка, семке плосне

Стабло врхом усправљено, од половине гранато, лишће линеарно, цвеће ружасто ♃. 3. 6. VI. . . . . *T. Saxifraga Scop.*

P. 55. Dianthus L.

Чаша цилиндрична 5-зуба, при основи обложена љуспама, које су краће од чаше, а завршене су кадшто осјем; окрајак од цветног листа напрасито у нокат сужен; тучка 2; чаура распадаіућа се у 4 капка, семке стиснуте.

1. Омотач од дужине цвета, листићи од омотача затубасти или завршкасти, стабло од основе рачвасто ☉. 2. 3. 6 VI. . . . . *D. prolifer L.*

   Омотач краћи од цвета, листићи од омотача јако заоштрљени и кадшто врхом цвећу равни, стабло од половине граничице или тек на врху главицу од цвећа носеће . . . . . 2.

2. Омотач од дужине чаше, уједно са лишћем космат, цвеће ружасто са тавнијим пегама ☉. 3. 4. 6. VI. . . . . С. дивљи каранфил *D. Armeria L.*

Омотач краћи од чаше уједно са осталом биљком гладак, цвеће угасито-црвено без пега ♃. 3. 6. V. . . . . .
. . . С. коњски каранфил. *D. atrornbeus All.*

P. 56. Saponaria L.

Чаша ваљкаста или ћошкаста, 5-зуба без омотача при основи; цветне лиске са дугим ноктом; тучка 2; чаура 4-зуба.

1. Чаша ваљкаста, цвеће на врху од стабла збивено, корен јако разгранат, дурашан ♃. 1. 7. VI . . . . . † *S. officinalis L*
Чаша 5-крила, цвеће по стаблу расуто, корен слабо разгранат ☉. 2. V. . *S. Vaccaria L.*

P. 57. Cucubalus L.

Чаша звоната, на врху у 5 режања дељена, без омотача при основи; тучка 3; плод бобичаст непуцајући.

Стабло баврљаво, по другом се рашћу пењуће, цвеће зеленкасто ♃. 8, VI . . .
. . . . . с. гушавица. *C. baccifer L.*

P. 58. Silene L.

Чаша цеваста, мање или више надувена, 5-зуба, без омотача при основи; тучка 3; чаура 6-зуба; цвеће обично дво-полно, ређе дво-домо.

1. Чаша јако надувена са 20 нерва, лишће пепељкаво 3. 6. VI. . с. пуцавац. * *S. inflata Sm*
Чаша јајаста или ваљкаста са 10 нерва, лишће зелено, длакаво . . . . . 2.
2. Цвеће дво-домо, пршљенасто по стаблу стављено 3. 6. V. . . . . *S. parviflora Ehr.*
Цвеће једно-домо, у рачвама од стабла стављено или на врху од стабла или грана скупљено . . . . . 3.

3. Цвеће чисто бело или црвенкасто, биљке годишње или мало-вечне . . . . . 4.
   Цвеће зеленкасто или згор бело оздо смеђасто, дуговечне биљке . . . . . 5.
4. Петељке при цветању настрањене или суноврате, зупци од чаше јајасти, завршкасти, цвеће бело ☉. 3. V. . *S. dichotoma Ehr.*
   Петељке свакад усправљене, зупци од чаше дугачки, јако заоштрљени, цвеће црвенкасто ☉. 2. 3. 6. VI. . *S. vespertina Retz.*
5. Лишће јајасто, цвеће мало-бројно, зеленкасто ♃. 5. V. . . . . *S. viridiflora L.*
   Лишће ланцетасто, цвеће многобројно згор бело ♃. 3. 4. 6. V . . . . . *S. nutans L.*

P. 59. Lychnis L.

Чаша лиласта, цеваста, мање или више надувена, 5-зуба, зупци доста кратки, без омотача при основи; тучкова 5, чаура 5—10-зуба; цвеће кадшто дво-домо, бело.

1. Цветне лиске не раздељене, сва биљка бело-рутава ♃. 5. 6. V. . . . . с. сукрвичина. *L. coronaria Lam.*
   Цветни листови усечени, лишће зелено . 2.
2. Цвеће дво-домо, цветне лиске са једним урезом, цвет бео ☉. 3. 6. V. . . . . с. ушац. *L. vespertina Sibth.*
   Цвеће једно-домо, цветне лиске са три уреза, цвет ружичаст ♃. 7. 8. V. *L. flos cuculi L.*

P. 60. Agrostemma L.

Чаша кожаста, цеваста, 5-зуба, са подугачким зупцима, без омотача при основи; тучкова 5; чаура 5-зуба; цвеће дво-полно.

Цвет црвен, краћи од чашиних крижака ☉.
2. VI. . . с. кукољ, буг. кукица. *A. githago L.*

IX. Племе Алзинеје Дек.

Цвеће дво-полно; чаша 4—5-пера или дубоко 4—5-дела; круница 4—5-пера, листићи са кратким ноктима; прашника 8—10 насађених на потплодни колут; тучка 2—5; чаура једнотина.

P. 61. Sagina L.

Листићи крунице на врху цели, пометањем их кадшто нема; тучка 4—5; чаура се у 4—5 капака распада.

Стабло положено са усправљеним гранчицама, цветни листићи врло ситни, затубасти ☉. 5. V. . . . . *S. procumbens L.*

Стабло усправљено, од основе гранато, цветни листићи врло ситни, ланцетасти ☉. 3. V. . . . . *S. apetala L.*

P. 62. Moehringia L.

Листићи крунице цели или на врху плитко усечени; тучка 2—3; чаура се распада у 4—6 капака; семке лаштеће са малом нарасли близу пупка.

Лишће на подугачку дршку насађено, јајасто, 3-нервно, цветне лиске нешто краће од чаше ☉. 5. V. . . . . *M. trinervia Clair.*

P. 63 Arenaria L.

Листићи крунице цели или плитко на врху урезани; тучка 3; чаура најпре 5-зуба а после се у 3 капка распадајућа; семке без нарасли.

Лишће седеће, јајасто, цветне лиске у пола краће од чаше ☉. 2—6. VI. *A. serpillifolia L.*

P. 64. Holosteum L.

Листићи крунице неправилно зупчасти, ређе цели; тучка 3; чаура најпре 6-зуба, после се распадајућа у 6 капака; цвеће у амбрелак састављено.

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ У НОВОМ САДУ

Цвеће малобројно, плаветникасто бело, петељке по цветању на ниже оборене, стабло око средине жљездано длакаво ☉. 1, 2. III . . . . . *H. umbellatum L.*

P. 65. Stellaria L.

Листићи крунице 2-дели; тучка 3; чаура пуцајућа у 6 капака.

1. Лишће јајасто заоштрљено, низ стабло длакава црта, која иде од чланка до чланка, цветне лиске краће од чаше ☉. 1—7. III . . . . . с. мишјакиња, *St. media Vill.*
   Лишће ланцетасто, стабло без длакаве црте, цветне лиске од дужине чаше или дуже . . . . . 2.
2. Доње лишће на дршку насађено, стабло ваљкасто, биљка жљездовита, лепљива ☉. 2. V . . . . . *St. viscida MB.*
   Сво лишће седеће, стабло четвртасто, биљке не лепљиве . . . . . 3.
3. Цветне лиске глатке, много дуже од чаше, чаура округла од дужине чаше ♃. 5, 6. IV. . . . . *St. Holostea L.*
   Цветне лиске од дужине чаше, чаура дугуљаста, дужа од чаше . . . . *St. graminea L.*

P. 66. Moenchia Ehrh.

Чаша и круница 4-пера, листићи крунице цели; тучка 4; чаура у 8 капака пуцајућа.

Стабло рашљасто, 3-више цвето, цветне лиске двојином дуже од чаше, тучак усправљен, цвет плаветникасто бео ☉. 3. V . . . . . *M. mantica Bartl.*

P 67. Malachium Fries.

Чаша и круница 5-пера, листићи крунице 2-дели; тучкова 5; чаура јајаста, отварајућа се са 5 двозубих капака.

Стабло оборено, лишће срцасто, петељке од дужине лишћа, цвеће бело од дужине чаше ♃. 7. VI . . . . . *M. aquaticum Fr.*

P. 68. Cerastium L.

Чаша и круница 5-пера, листићи крунице цели или дводели, тучкова 5 ређе само 4; чаура ваљкаста, многократ у 10 зубаца пуцајућа.

1. Петељке краће од бочећих листова, ретко што дуже ☉. 2, 3, 7. IV . *C. glomeretum Thuill.*
   Петељке најмање двојином дуже од бочећих листова . . . . . 2.
2. Бочеће лишће на врху зелено ☉. 2, 3, 6. V . . . . . *C. brachypetalum Desp.*
   Бочеће лишће бар горње на врху сушно, прозрачно 3
3. Бочна стабла при основи оборена и спуштајућа у земљу жиле, чашине лиске затупасте ☉. 2, 7. V . . . . . *C. triviale Lk.*
   Сва стабла усправљена, чашине лиске завршкасте . . . . . 4.
4. Сви приперци уједно са чашом од половине сушни, прозрачни, петељке по цветању на ниже оборене ☉. 3, 6. IV . *C. semidecandrum L.*
   Само горњи приперци по ободу сушни са зеленим до врха пруженимм нервом ☉. 2, 3, 6. IV . . . . . *C. glutinoum Fr.*

XII. Племе Линеје Дек.

Цвеће двополно правилно; чаша и круница 5-пера; прашника 5 јалових а 5 плодних; тучкова 5, жигови главичасти; чаура 10-тина у сваком тину по једна стиснута семка.

P. 69. Linum L.

1. Чашине лиске по ободу жљездано трепљаве 2.

Чашине лиске по ободу голе . . . . . 5.
2. Цвеће жуто, лишће са две жљезде при основи ♃. 3 V . . . . . *L. flavum L.*
Цвеће плаветно или црвенкасто лишће без жљезда при основи. . . . . 3.
3. Лишће линеарно, цвеће беличасто са тавнијим цртама ♃. 3, 6. V . . . *L. tenuifolium L.*
Лишће ланцетасто, цвеће плаветно . . . 4.
4. Стабло оздо длакаво, од половине наго, чашине лиске само од половине зупчасто трепљаве ♃. 3, 5. V . . . . . *L. nervosum WK.*
Стабло свуд длакаво, на врху жљездовито, чашине лиске скроз жљездано трепљаве ♃. 4. VI . . . . . *L. hirsutum L.*
5. Лишће наспрамно, објајасто ланцетасто, цвеће бело са жутим цртама ☉. 4, 5. VI. . . . . *L. catharticum.*
Лишће по стаблу расуто, цвет без жутих црта 6
6. Петељке по цветању на страну наведене, цвеће без мириса ♃. 3. V . . . *L. austriacum L.*
Петељка и по цветању усправљена, цвеће са меденим мирисом ♃. 3, 6. VII. *L. perenne L.*

XIII. Племе Малвацеје Жис.

Цвеће двополно правилно; чаша 5-пера, подбочена једним редом слободних или сраслих листића; круница 5-пера, листићи крунице ноктима срасли; прашника много, сви срасли у један сноп, плод многотина чаура, или састављен из много плодника пршљенасто поређених и међу собом сраслих.

P. 70. Malva L.

Чаша подбочена 3 слободним листићима; плод тањираст из многих једносемених плодника састављен.

1. Стабло усправљено, петељке и по цветању усправљене, цвеће много крат дуже од чаше ☺. 1, 7. VI. . . . . с. гушчија трава, *M. sylvestris L.*

Стабло положено, петељке по цветању на ниже оборене, цветне лиске 2 крат дуже од чаше ☉. 1. VI . с. црни слез, *M. vulgaris Fr.*

P. 71. Althaea L.

Чаша подбочена чашицом састављеном из 6 до 9 листића у доњој трећини међу собом сраслих; плод као у пређашњег рода.

1. Стабло и лишће јако рутаво, биљке једногоде . . . . . 2.

Стабло са лишћем маљаво, биљке дуговечне . . . . . 3.

2. Горње лишће шапасто дељено, цвеће у пазуси од лишћа поредице стојеће, сниска биљка са цветом мало што дужим од чаше ☉. 3. 6, V . . . . . *A. hirsuta L.*

Сво лишће кришкасто усечено, цвеће на врху дупке стојећег прилично високог стабла у клас састављено ☉. 4. VI . . . . . *A. pallida WK.*

3. Горње лишће прстасто дељено, највише два цвета у пазухама од листова, цвет ружаст, при основи црвен ♃. 2, 5. VI . . . . . *A. cannabina L.*

Сво лишће кришкасто усечено, повише цветова у пазухама од листова, цвет црвенкасто бео ♃. 7, 8. VI . . . . . с. бели слез *A. officinalis L.*

P. 72. Lavatera L.

Чаша подбочена чашицом од половине у три (ређе више) режња дељеном; плод као у првашњих.

Лишће кришкасто усечено, средње кришке у горњег лишћа врло дугачке, цвет ружаст 4. 3, 7. VI . . . . . *L. thuringiaca L.*

P. 73. Hibiscus L.

Спољашња чаша многопера; плод многотина чаура, у сваком тину повише семака.

Доње лишће нераздељено, горње 3-дело, цвет жућкаст, при основи угасито црвен ☉. 1, 2. VI . . . с. лубеничњак, *H. Trionum L.*

P. 74. Abutilon Dill.

Чаша без спољашњег омотача, кришке од чаше здвојене кобиличасте; плодника 5 или више пршљенасто сраслих; плодници више-семени.

Лишће косо срцасто по ободу ровашено, цвеће у пазуси од лишћа, жуто ☉ 1. VI . . . . . С. липица, *A. Avicennae G.*

XIV. Племе. Тилиацеје Жис.

Цвеће двополно правилно; чаша 5-пера, круница 5 пера; прашници многобројни, слободни, реће при самој основи у повише снопића срасли; тучак 1, жигова 5; плод чврста мал не дрвена, 1—2 тина 1—2 семена чаура; дрвеће.

P. 75. Tilia L. с. липа.

Чаша бојена беличаста; плод округласт, од 5 до 10 ребара по површини неједнак; лишће нераздељено.

1. Цветне лиске при основи са љуспом на коју су прашници насађени, лишће по наличју сребрасто бело ћ. 5. VI . . . . . С. бела липа, † *T. argentea Desf.*

Без таке љуспе на цветним лискама, лишће скроз зелено или по наличју пепељаво . 2.

2. Пупољци баршунасти, наличје од лишћа длакаво, плод тврд са испалим ребрима ћ. 5. VI . . с. дивља липа. † *T. grandifolia Ehrh.*
Пупољци глатки, длаке по наличју од лишћа само у пазухама нервним, плод с танком трошном љуском и слабо испалим ребрима ћ. 5. VI с. липолист, *T. parvifolia Ehrh.*

XV. Племе Хиперицинеје Жис.

Цвеће двополно, правилно; чаша 5—4 пера, листићи од чаше кадшто при основи срасли; круница 5—4 пера; прашника много сраслих при основи у 3 5 снопића; тучка 3—5, жизи главичасти; плод 3 — 5 тина чаура, тинови многосемени; лишће наспрамно; цвеће жуто.

P. 76. Hypericum L.

Листићи од чаше једнаки, слободни или при основи срасли; тучка 3.

1. Чашине лиске по ободу глатке, стабло са 2 до 4 пупчасте црте . . . . . 2.
Чашине лиске трепљаве или ројтасте, стабло без пупчастих црта . . . . . 3.

2. Стабло са две пупчасте црте, лишће дугуљасто ♃. 2, 3, 7. VI с. госпин цвет *H. perforatum L.*
Стабло са 4 крилате црте, лишће овално ♃. 7, 8. . . . . *H tetraplerum Fr.*

3. Стабло глатко, лишће оздо пепељкаво, ројте на чаши неједнаке, подугачке ♃. 3. V . . . . . *H barbatum Jacq.*
Стабло уједно са лишћем рутаво, трепље на чаши доста кратке ♃. 5, 4. VI *H. hirsutum L.*

XVI. Племе Ацеринеје Жис.

Цвеће двополно ређе пометањем једнополно, правилно; чаша 4—9 пера, листићи од чаше при основи кадшто срасли и нарасли на задебљану ложу;

круница 5—9 пера на обод од ложе нарасла; прашници слободни; тучка два у доњем крају срасла; плод двојна орашица са спољашње стране у крило продужена; дрвеће.

P. 77. Acer L.

Чаша и круница обично 5-пера, једнако бојена; прашника 6—12.

1. Лишће у обиму дугуљасто по ободу усечено и рескасто, млађи плод јасно црвен ђ. 4, 5. V . . . с. жест, жешља,. *A tataricum L.*
   Лишће округласто, шапасто дељено, плод зелен, после смеђ . . . . . 2.
2. Цваст висећа кунина с плодом усправљена, лишће по наличју пепељаво ђ. 5. V. . . . . с. јавор, *A. Pseudoplatanus L.*
   Цваст усправљена, крила на плоду развраћена, лишће свуд зелено ђ. 5, 4. V. . . . . с. клен, кун, *A. campestre L.*

XVII. Племе Гераниације Жис.

Цвеће двополно правилно; чаша 5-пера; круница 5-пера; прашника 10 у два реда стављених; тучкова 5 сраслих са продужењем од цветне осовине; плод састављен из 5 једносемених плодника пршљенасто поређаних око реченог продужења од цветне осовине, за које су горњи крај прирасли леђним ребром, о које и висе кад се при зрењу од кљунолике осовине одлубе.

P. 78. Geranium L' Herit.

Сви прашници плодни; кљун од плодника на унутрашњој страни гладак, савијајући се у округ од једног краја до другог.

1. Корен дуговечан, обложен љуспама и лањским остацима од лишћа . . . . . 2.

Корен годишњи, без таких љуспа и остатака . . . . . 4.

2. Цветне лиске на врху целе, жиле на корену задебљале, цвет ружаст са 3—5 пурпурних црта ♃. 4, 5. V *G. fasciculatum Panč.* γ)
Цветне лиске на врху ровашене, корен без задебљаних жила. . . . . 2.

3. Лишће у многе уске кришке исечено, оплодне лиске наборите, цвет црвен ♃. 4, 5, 6. V . . . . . *G. sanguineum L.*
Лишће у мало поширох режања расцепљено, оплодне лиске наборите, цвеће црно-љубичасто ♄ 4. V . . . . *H. Phaeum L.*

4. Оплодне лиске попреко наборите. . . . 5.
Оплодне лиске глатке, но кадшто длакаве 6.

5. Цветне лиске на врху целе, лишће 3—5 прстасто у уске режње исечено ⊙. 5, 6. V . . . . . *G. Robertianum L.*
Цветне лиске на врху усечене, лишће бубрежасто по ободу усечено ⊙ 4, 5, 6, V . . . . . *G. molle L.*

6. Семке глатке, лишће бубрежасто у пошире режње сечено ⊙. 1, 4, 5, 6. V . . . . . *G. pusillum L.*
Семке јамицама изривене . . . . . 7.

7. Лишће исечено у кратке и пошироке спред затубасте режње, цела биљка мирише на миск ⊙. 6. VI. . . . . *G. rotundifolium L.*
Лишће прстасто дељено у узане кришке, биљка без мириса. . . . . 8.

8. Петељке од дужине лишћа или краће, плод длакав ⊙. 3, V . . . . . *G. dissectum L.*

γ) Videtur valde affine G. crenophyllo Boiss. Plant Orient Nr. 8 pag 117; sed planta nostra humida fugiens per collinam Serbiam a Belgrado ad Aleksinac copiose diffusa est, ac in frigidiore hac patria jam Majo floret, imo ante Julium et semina maturat.

Петељке дуже од лишћа, плод гладак ☉.
3, 4, 7. V . . . . . *G. columbinum L.*

P. 79. Erodium L' Herit.

Спољашњи прашници јалови; кљун од плодника изнутра длакав, савијајући се до половине у спиралу.

На петељци повише цветова, плодни прашници при основи ваљкасти, цвет ружаст обично са црним пегама на дну ☉. 1, 2, 5, V . . . . с. жива трава, *E. cicutarium L.*

На петељци два до пет цветова, плодни прашници до половине ланцетасти, трепљави, од половине кончасти, наги ☉. 5, lV
. . . . . *E ciconium L.*

XVIII. Племе Балзаминеје Риш.

Цвеће неправилно, висеће; чаша 4-пера неједнака отпадајућа, спољашње две лиске ситне једнаке, две унутрашње веће цветолике, доња лиска продужена при основи у оструту; круница 4-пера, лиске у доњем крају по пар срасле; прашника 5, са прашним концима у лук савијеним; жиг седећи у 4 режњића дељен; плод 5-тина много-семена чаура у 5 капака пуцајућа.

P. 80. Impatiens L.

Петељке 3—4 цвете, цвеће висеће жуто, оструга на врху посувраћена ☉. 5. VI. .
. . . . . *J. noli tangere L.*

XIX. Племе Оксалидеје Дек.

Цвеће двополно правилно; чаша 5-дела, круница 5-пера; прашника 10; тучака 5; чаура 5-тина, многосемена с 5 капака пуцајућа.

P. 81. Oxalis L.

Чаура зељаста; семке стиснуте, цртасте.
Лиске обратно срцасте, длакаве; цвеће

бело или ружичасто, цела биљка кисела
⊙. 5. V. . . . . с. зечја соца. † *O. Acetosella L.*

XX. Племе Зигофилеје Браун.

Цвеће двополно правилно; чаша и круница 4—5-пера; прашника 8—10, жиг 1, седећи; плодника 5 унутрашњом страном сраслих.

P. 82. Tribulus L.

Плод бодљав; цвеће жуто, лишће перасто са наспрамним залисцима.

Шест пари листића, петељке краће од листних држака. ⊙. 1, 3. VI . . . . . .
. . . . . с. бабин зуб, *Tr. terrestris L.*

XXI. Племе Рутацеје Жис.

Цвеће двополно неправилно; чаша 5-дела; круница 5-пера; прашника 10 нараслих на потплодни колут, тучак 1; плодника 5 изнутра сраслих.

P. 83. Dictamnus L.

Плод жљездовит; лишће посебно, цвеће гроздасто.

Лишће сјајно, мирисаво, цвеће ружасто
са пурпурним цртама ⊙. 5. 6. V . . с. .
. . . . . јасенак, *D. albus L.*

XXII. Племе Целастрineје Браун.

Цвеће двополно или пометањем једнополно; чаша 4—5 пера листићи при основи срасли; круница 4—5 пера; прашника 4—6; тучак 1, жига 3—5; плодника 2—5, изнутра срасла, у плоднику по 1 семка.

P. 84. Staphylea L.

Прашника 5, жига 3—5; мешка 2—3 при основи срасла, меурасто надувена, у сваком по једна коштана семка, лишће перасто; цвеће беличасто.

Пет до седам лисака на дршки, цвеће у

грозду беличасто, чауре надувене ђ. 5. V.
. . . . . с. клокочика *St. pinnata L.*

P. 85. Evonymus L.

Прашника 4—6; чаура 3—5 тина, семке у сваком тину 4—1 обрасле црвеним месом.

Гране четвртасте, глатке. ђ. 5. V. . . .
. . . . . с. курковина † *E. europaeus L.*

Гране ваљкасте брадавичаве ђ. 5. 6. V.
. . . . . *E. verrucosus L.*

Племе XXIII. Рамнеје Браун.

Цвеће двополно; чаша 4—5 пера, листићи при основи срасли; круница 4—5 пера; прашника 4—5; тучка 2—4, до пекле или мал не скроз срасла; плодник обрастао жљездовитим 2—4 тиним колутом, у тину по 1 семка.

P. 86. Paliurus Tourn.

Чаша точкаста 5-дела, цветни листићи објајасти; плод коштуњав, спљоштен у наоколо крилат 3-тини, 3-семени, стабло са бодљама.

Гранчице маљаве, цвеће жуто, крило на плоду ситно ровашено ђ. 3. 4. 6. VI. . .
. . . . . С. драч, чалија. *P. aculeatus Lam.*

P. 87. Rhamnus L.

Чаша звонаста обично 4 пера; цветни листићи ситни, лахко отпадајући; прашника 4; плод коштуница, коштице 2—4 једносемене.

1. Стабло без трна, цвеће двополно бело ђ. 7. V. . . . . † *Rh. Frangula L.*
   Стабло са трњем, цвеће зеленкасто или жућкасто, које савршено двополно које једнополно . . . . . 2.
2. Листна дршка 2—3 крат држа од залистака,

пукотина на коштицама затворена ♄ 3. 4.
5. 7. V. . . . . † *Rh. cathartica L.*
Листна дршка од дужине заперака, пукотина на коштицама отворена ♄. 3. 4. 5. 6.
V . . . . . *Rh. tinctoria WK.*

XXIV. Племе. Папилионацеје Лин.

Цвеће двополно, неправилно; чаша једнопера 2—5 зуба или двоусната; круница лептираста, прашника 10, сви у један споп срасли (ретко), или 9 сраслих а један слободан; тучак 1, жиг 1 кадшто стављен на страни од тучка; плод мауна распадајућа се кадшто у попречне чланове, ретко плод орашица.

P. 88. Genista L.

Чаша двоусната, горња усна 2-дела, горња 3-зуба; барјак на круници прав; тучак прав или мало што на више усправљен; снизак шиб са лишћем нераздељеним, целцатим, цвећем жутим.

1. Горња усна од чаше двозуба, по један цвет или њих више у пазухама од гранчица ♄. 3. 6. V. . . . . *G procumbens WK.*
Горње усне од чаше до основе урезане, цвеће на врху стабла у грозд састављено 2.
2. Лишће и плод гладак или редко длакав шиб повисок, обично много виши од аршина ♄ 3. 7. VI. . . . . .
. . с жутилица, жутилова трава *G. tinctoria L.*
Лишће и плод јако рутав, снизак шиб ретко стиже аршин ♄. 3. 6. VI . . . . . *G. ovata WK.*

P. 89. Cytisus L. с. зановет.

Чаша двоусната, горња усна 2, доња 3-зуба, барјак од крунице усправљен, прашници у један споп срасли; тучак усправљен, жиг на спољашњој страни од тучка; шиб са троперим лишћем.

1. Чаша једне дужине и ширине, цваст грозд ђ. 5. VI. . . . . *C. nigricans L.*
   Чаша много дужа но што је широка, цвеће у пазуси од лишћа, или на врху од стабла скупљено . . . . . 2.
2. Стабло при основи лежеће, од половине усправљено, цвета у пазуси од лишћа по 2—3. ђ. 3. 4. 5. V. . . . . *C. hirsutus L.*
   Стабло усправљено, цвеће на врху стабла скупљено . . . . . 3.
3. Мауне праве належећим длакама обложене ђ. 3. 4. 5. VI.. . . . . *C. austriacus L.*
   Мауне накривљене одстојећим длакама обложене ђ. 3. 4. 5. VI. . . . . *C. capitatus L.*

P. 90. Ononis L. с. гладиш, милотрн.

Чаша звоната 5-дела; барјак од крунице врло велик, цртаст, кобилица здуљена у кљун; тучак од половине усправљен; мауна кратка, надувена малосемена; шиб кадшто бодљав, са перастим лишћем и црвенкастим цвећем.

1. Стабло без трња, усправљено, обично много веће од аршина, мауне краће од чаше 4. 4. 7. VI . . . . . *O. hircina Iacq.*
   Стабло са трњем, ретко од величине аршина . . . . . 2.
2. Мауна дужа од чаше, стабло усправљено са једном длакавом цртом ♃. 3. 4. VI. . . . . † *O. spinosa L.*
   Мауне краће од чаше, стабло при основи положено и у земљу жиле пуштајуће, скроз длакаво ♃. 3. VI. . . . . *O. repens L.*

P. 91. Anthyllis L.

Чаша двоусната, горња усна 2-зуба, доња 3-дела; барјак од величине крила и кобилице; тучак

на више искривљен, мауна стиснута 1—2 семена укрита у чашу; лишће лирасто, цвеће жуто или црвено.

Лишће перасто, неједнако, омотач прстасто дељен, цвеће беличасто жуто, на врху црвено 4. 6. V. . . . . *A Vulneraria L.*

P. 92. Medicago L. с. вија.

Чаша 5-дела; круница отпадајућа, са затубастом кобилицом; мауна премашајућа чашу, реће српаста, понајвише у спиралу увита, кадшто глатка, понајвише бодљава или длакава; тропера зеља са цвећем жутим.

1. Мауна без бодаља . . . . . 2.
   Мауна са мехким бодљама . . . . . 4.
2. Мауна једно-семена, бубрежасто искривљена, концентрично цртаста, матора црна ⊙. 3. 6. 7. V. . . . . *M. lupulina L.*
   Мауна више-семена српасто искривљена или тањирасто савијена . . . . . 3.
3. Корен дуговечан, мауна српасто искривљена 4. 3. 7. VI . . . . . *M. falcata L.*
   Корен годишњи, мауна у колут савијена ⊙. 3. V. . . . . *M. orbicularis All.*
4. Бодље од мауне при основи ваљкасте, мауна длакава без нерва ⊙. 3. 6. V. . . . . *M. Gerardi WK.*
   Бодље од мауне при основи стиснуте. . 5.
5. Лишће са црном мрљом по среди ⊙. 1. 2. 3. 7. V. . . . . *M. maculata L.*
   Лишће без црне мрље. . . . . 6.
6. Петељка двоцвета, биљка јако длакава ⊙. 1. 3. 6. V. . . . . *M. minima L.*
   Петељка многоцвета, биљка доста глатка ⊙. 7. V. . . . . *M. denticulata W.*

P 93. Trigonella L.

Чаша 5-дела; круница са заљубастом кобилицом; мауна линеарна, српасто искривљена многосемена; маловечна биљка са 3-перим лишћем и жутим цвећем.

Цветова пет или више звездасто у пазуси од лишћа стављених, стабло положено ☉. 3. V. . . . . *Tr. monspelliaca L.*

P. 94. Melilotus L. с. кокотац.

Чаша звоната; 5-зуба, круница отпадајућа; мауна мало дужа од чаше, права, 1—4 семена неућа; лишће 3-перо; цвеће у грозд састављено, жуто, ређе бело.

1. Цвеће жуто . . . . . 2.
   Цвеће бело или плаветно . . . . . 3.
2. Све цветне лиске једне дужине, зреле мауне црне ☉. 7. 8. VII. . . . *M. macrorrhiza Pers.*
   Кобилица краћа од крила и од барјака, зреле мауне смеђе жуто цвеће (врло ретко бело) ☉. 2. 2. 3. VII . † *M. officinalis Desv.*
3. Стабло усправљено много веће од аршина, цвеће бело ☉. 2. 3. VII. . . . *M. alba Desv.*
   Стабло врхом усправљено, цвет плаветникаст ☉. 1. 2. 3. 7. VI. . . . *M. procumbens Bess.*

P. 95.. Trifolium L. с. детелина.

Чаша двоусната, 5-дела или 5-зуба; мауна ситна, укрита у чаши, 1—4 семена; зеља са 3-перим лишћем и цвећем црвенкастим ређе жутим и белим.

1. Мауна на приметну петељку насађена, цвеће жуто . . . . . 2.
   Мауна у чаши седећа, цвеће црвено, бело, ретко бело-жућкасто . . . . . 3.
2. Стубић наблизу од дужине мауне, залисци јајасти ☉. 2. 3. 5. V—IX . *Tr. procumbens L.*

Стубић три пут краћи од мауне, залисци при основи срцасти ☉. 7. VI. . . . . .
. . . . . *Tr. repens L.*

3. Леђа од чаше при зрењу меурасто надувена и мрежаста . . . . . 4.
Чаша при зрењу мало што промењена . 5.

4. Стабло пузеће, корен дуговечан, цвеће у природном свом положају ♃. 1. 7. VI . .
. . . . . *Tr. fragiferum L.*
Стабло усправљено, корен једногодишњи, цвеће преокренуто са барјаком на ниже ☉ 1, 3, 7. V . . . . . *Tr. resupinatum L.*

5. Ждрело од чаше изнутра глатко, цвеће на дуже и краће петељке насађено . . . 6.
Ждрело од чаше изнутра обложено испупченом пругом или длакавим прстеном 9.

6. Стабло прострто, свуд пуштајуће у земљу жиле ♃. 1, 2, 3, 7. V. . . . . *Tr. repens L.*
Стабло усправљено . . . . . 7.

7. Петељке краће од чаша, цвеће бело ♃. 3. V . . . . . *Tr. montanum L.*
Петељке најмање од дужине чаша, цвеће по кратком времену црвено. . . . . 8.

8. Стабло цевасто, изнутра шупље, општа петељка има најзад две дужине од листа, на листићима по 20 нерва на обе стране ♃. 7. V. . . . . *Tr. hybridum L.*
Стабло изнутра пуно, општа петељка има три дужине листа, у ког пазуси стоји; по 40 нерва на лишћу ♃. 3. VI. . . .
. . . . . *Tr. elegans Sav.*

9. Корен дуговечан, многе године цвеће и плод носећи . . . . . 10.
Корен маловечан, само један пут цвеће и плод носећи. . . . . 13.

10. Цвеће црвено. . . . . 11.

Цвеће жућкасто-бело . . . . . 12.

11. Цваст кратка, главичаста, 4 горња зупца од чаше од дужине чашине цеви, лишће елиптично ♃. 3, 5. VI. . . *Tr. medium L.*
Цваст дугуљаста, класаста, горњи зупци од чаше 2—3-крат краћи од чашине цеви, лишће ланцетасто ♃. 3, 7. VI. . . . . *Tr. rubens L.*

12. Доњи зубац од чаше од дужине чашине цеви, 4 горња у пола краћа, цветна главица округласта ♃. 3, 7, VI. . *Tr. ochroleucum L.*
Доњи зубац од чаше двојином дужи од чашине цеви, 4 горња од дужине цеви, цветна главица дугачка, класаста ♃. 3, 5, 7, VI. . . . . *Tr. panonicum L.*

13. Залисци јајасти (у слободном делу), приметном осом окончани, главице округласте, корен двогодишњи . . . . . 14.
Залисци јајасто-ланцетасти, заоштрени, главице дугуљасте, корен једногодишњи . . . . . 15.

14. Горњи зупци од чаше (4) један и по крат дужи од чашине цеви, цвеће бело или црвенкасто ☉. 2, 3, V. . . . *Tr. pallidum WK.*
Горњи зупци од чаше, од дужине чашине цеви, цвеће црвено ☉. 2, 3, 5, V . . . . . *Tr. pratense L.*

15. Цвеће краће од чаше но уједно с њом у дугачке длаке укрито ☉. 3, 6, 7, VI. . . . . *Tr. arvense L.*
Цвеће дуже од длакаве али видљиве чаше 16.

16. Ждрело од чаше не сужено, само длакама затворено ☉. 3, 6, 7, VI . . . . . *Tr. Noeanum Rchb.*
Ждрело од чаше кружним жуљем сужено. 17.

17. Све цветне главице на подугачке петељке насађене ☉. 1, 3, 7, VI. . . . . *Tr. reclinatum WK.*
Бочне главице на подугачке петељке насађене, вршне седеће . . . . . 18.
18. Чаша око зрелог плода, ваљкаста, нерви на лишћу близу обода задебљали и криви ☉. 3, 6, V. . . . . *Tr. scabrum L.*
Чаша око зрелог плода надувена, нерви на лишћу свуд једне дебљине, и при ободу прави ☉. 3, 7, V. . . . . *Tr. striatum L.*

P. 96. Dorycnium Tourn.

Чаша двоусната, при основи згор грбава; мауна надувена, већином у чаши укрита; снизак шиб са прстастим лишћем а белим цвећем.
Листићи дугуљасто-клинасти, длакави, длаке одстојеће, око 20 цветова у главици, зупци од чаше завршкасти, краћи од своје цеви, цветни барјак само при основи сужен ♃. 3. VI. . . *D. herbaceum Vill.*

P. 97. Lotus L C. звездан.

Чаша 5-дела; кобилица у кљун здуљена; мауна права, ваљкаста, многосемена; зеља са 3-перим лишћем и амбреласто-поређаним жутим цвећем.
1. Петељке са 4—5 цветова, зупци од чаше пре цветања сведени, од дужине цветне цеви ♃. 2, 3, 7, V. . . . . *L. corniculatus L.*
Петељке са 10—12 цветова, зупци од чаше пре цветања сувраћени, у пола краћи од цвета ♃. 7, 8, VI. . . . . *L. uliginosus Schk.*

P. 98. Glycyrrhiza Tourn.

Чаша двоусната, горњи зупци срасли; мауне дугуљасте, у наше Феле у главице састављене бо-

дљама обрасле, лишће перасто, корење дрвеникасто.

Цвеће плаветникасто, збивено у главице, плодови збивени у бодљаве главице; лишће 5—6-спрего ♃. 7, 8. VI . . . . † с. коњеда. *Gl. echinata L.*

P. 99. Galega Tourn. с. ждраљевина.

Чаша 5-дела, са врло заоштрљеним кришкама; барјак поширок, суврађен; мауна ваљкаста, косо цртаста; лишће перасто; цвеће шарено, бело и плаветно.

Цветни грозд дужи од листа, у ког пазуси стоји, цвеће многобројно ♃. 7, 8. VII. . . . . *G. officinalis L.*

P. 100. Astragalus L.

Чаша 5-зуба; барјак затубаст; мауна различита, кратка или здуљена, права или накривљена, мало- или много-семена; лишће перасто, цвеће жућкасто или љубичасто, у прикратак грозд састављено.

1. Цвеће љубичасто, мауне праве, дугуљасте не надувене . . . . . 2.
   Цвеће бело или жућкасто, мауне искривљене или необично надуте . . . . . 3.
2. Цветни барјак спред одсечен, три пут дужи од крила, мауне јајасте, усправљене ♃. 3, VI. . . с. козинац. *A. Onobrychis L.*
   Цветни барјак спред затубаст, мало дужи од крила, мауна линеарна, висећа ♃. 3, VII. . . . . *A. austriacus Jacg.*
3. Мауна надута, права; залисци уједно срасли ♃. 3, 7, 4, VI. . . . . *A. Cicer L.*
   Мауне савите, залисци слободни . . . . 4.
4. Стабло и лишће глатко, цвеће жућкасто, најпосле рујаво, корен дуговечан ♃. 4, 5, VI. . . с. орлови нокти. *A. glycyphyllos L.*

Стабло и лишће длакаво, корен годишњи 5.
5. Лишће овално, на врху урезано; мауне у круг савите, најзад црне ☉. 8, VI. . . .
. . . . . *A. contortuplicatus L.*
Лишће клинасто-обсрцасто, мауна у куку савијена, најзад смеђа ☉. 3, V. *A. hamosus L.*

P. 101. Coronilla L.

Чаша кратка, 5-зуба, два горња зуба спојена; мауна на чланове подељена и на дугуљасте се чланове распадајућа, у сваком члану по једна семка; лишће перасто; цвеће у наше Феле шарено, бело и љубичасто, у главицу састављено.

Лишће 10-спрего, краће од цветне петељке; цвеће бело и црвено; кобилица на врху црна ♃. 1, 2, 3, 7, VI. . . . . *C. varia L.*

P. 102. Onobrychis L.

Чаша 5-дела, мауна орашчаста, не пуцајућа, једно-семена, по површини рупчаста и обрасла бодљама, лишће перасто; цвеће у подугачак грозд састављено.

Цвеће црвено, мауна бодљава, бодље свуд једнаке ♃. 3, V. . . . . *O. sativa Lam.*

P. 103. Vicia L.

Чаша 5-дела или 5-зуба, горњи зупци кадшто много краћи; тучак кончаст, мауна дугуљаста, многосемена или поширока, кратка, малосемена, лишће перасто са вршиком обично гранатом.

1. Режњи од чаше стижу дужину цвета ☉. 2, 3, VI. . . . . *V. hirsuta Koch.*
Режњи од чаше много краћи од цвета . 2.
2. Цвеће у грозду са општом петељком, дужом од листа или бар дужом од посебних петељака . . . . . 3.

Цвеће уједињено, или у кратком грозду са општом петељком краћом но што су доње особене петељке . . . . . 7.

3. Мало цветова, (1—4) насађених наврх од петељке ☉. 2, 3, VI . . . *V. tetrasperma Mch.*
Много цветова (више од 5) дуж петељке у грозд поређаних . . . . . 4.

4. Цветни грозд од дужине листа, обично са 6 цветова . . . . . 5.
Цветни грозд са много цветова (најмање 8), дужи од листа . . . . . 6.

5. Тучак само на доњој страни длакав, цвеће љубичасто ♃. 5, V . . . . . *V. dumetorum L.*
Тучак скроз длакав, цвеће жућкасто ♃. 5, 7, VI . . . . . *V. pisiformis L.*

6. Нокатац од барјака двојином дужи од обода ☉. 2, 3, V . . . . . *V. villosa Roth.*
Обод и барјак једне дужине са ноктом ♃. 3, 4, VI . . . . . с. глушина. *V. Cracca L.*

7. Цвеће жуто или жућкасто . . . . . 8.
Цвеће црвенкасто или плаветникасто . . 10.

8. Мауна хоризонтално - одстојећа, барјак гладак, велик за две дужине крила ☉. 2, 3, V . . . . . *V grandiflora Scop.*
Мауне на ниже оборене, барјак половином дужи од крила . . . . . 9.

9. Обично 4 цвета на општој петељци, барјак длакав ☉. 2, 3, V . . . . *V. pannonica Jacg.*
Један или два цвета на петељци, барјак гладак ☉. 7, VI . . . . . *V. lutea L.*

10. Око пет цветова на општој петељци, корен дуговечан ♃. 4, 5, IV—VI . . *V. sepium L.*
Један до два цвета у пазуси од лишћа, биљке годишње . . . . . 11.

11. Мауна чекињава, или по ободу трепљава, цвеће угасито-љубичасто . . . . . 12.

Мауна глатка или маљава, цвеће црвенкасто . . . . . 13.

12. Два до четири цвета на општој петељци лиске тестерасте, овалне ⊙. 2, 3, V. . . . . *V. serratifolia Jacg.*

Цвет усамљен у пазуси од лишћа, лиске линеарне, целе ⊙. 3, VI. . . . . *V. peregrina L.*

13. Лист са 2—3 листна пара, семке од ситних кржица рапаве ⊙. 3, IV, V. *V. lathyroides L.*

Лист са 5—7 листних пара, семке глатке 14.

14. Обично 7 пари листића, лиске овалне, објајасте, или обсрцасте, семке мало плоснате ⊙. 1, 2, 3, VI. . . . . с. граорица. *V. sativa L.*

Обично 5 пари листића, лиске линеарне, семке округле ⊙. 2, 5, VI. *V. angustifolia Roth.*

P. 104. * Pisum L. с. грашак, зечак.

Чаша 5-дела, са једнаким пошироким кришкама; тучак стиснут, оздо жљебовит; мауна дугуљаста, семке са округлим пупком; лишће перасто, окончано обично гранатом вршиком, залисци врло велики.

1. Залисци од дужине листне дршке, лишће 2-спрего, по један цвет у пазуси од лишћа ⊙. 2, VI. . . . . *P. arvense L.*

Залисци краћи од листне дршке, лишће 3-спрего, 1—2 цвета на општој петељци ⊙. 4, VI. . . . . *P. elatius MB.*

P. 105. Lathyrus L.

Чаша 5-зуба или 5-дела; тучак стиснут, линеаран или на врху лопатичасто-раширен; мауна дугуљаста, много-семена, семке са линеарно-здуљеним пупком; стабло ћошкасто или крилато, лишће перасто, окончано на врху рачвастом вршиком, ређе

без вршике, а још ређе без правог лишћа већ са залисцима, који овде заступају лишће.

1. Без правог лишћа, са самим залисцима . 2.
   Право лишће са 2—4 листа на дршки . . 3.
2. Лист кончаст, залисци повелики, при основи стреласти, цвет један у пазуси од лишћа жут ☉. 1, 2, 3, VI. . . . . *L. aphaca L.*
   Лист ланцетаст, залисци мали, шиљасти, 1—2 црвена цвета у пазуси од лишћа ☉. 2, 4, V. . . . . *L. Nissolia L.*
3. Петељка 1—3-цвета, корен једногодишњи 4.
   Петељке много-цвете, корен дуговечан. 6
4. Петељка двоцвета, (2—3), са цвећем дужа од свог листа, мауна длакава ☉. 2, 3, VI, ... *L. hirsuta L.*
   Петељка 1-цвета, краћа од свог листа, мауна глатка . . . . . 5.
5. Мауна дугачка, попреко нерваста, у мауни 8—10 глатких семака, цвет алев ☉. 2, 3, V. . . . . *L. sphaericus Retz.*
   Мауна умерене дужине, мрежасто-нерваста, у мауни 2—3 од ситних кврижица оштрикава семена, цвеће ружасто ☉. 2, 3, V. . . . . *L. setifolius L.*
6. Стабло ћошкасто . . . . . 7.
   Стабло дво-крило. . . . . 8.
7. Цвеће црвено, корен са округлом кртолом ♃. 2, 3, 7, VII. . . . . * *L. tuberosus L.*
   Цвеће жуто, корен без кртоле ♃. 4, 7, VI, ... *L. pratensis L.*
8. Крила на стаблу двојином шира од оних на дршкама, пупак држи половину од семке ♃. 4, VII. . . . . *L. sylvestris L.*
   Крила на стаблу и дршкама једне ширине, пупак држи само трећину од семке ♃. 4, 5, VII. . . . . *L. latifolius L.*

P. 106. Orobus L.

Чаша 5-зуба или 5-дела; тучак стиснут, линеаран или на врху лопатичасто-раширен; мауна дугуљаста, много-семена, са дугуљастим или линеарним пупком; стабло ћошкасто или крилато; лишће перасто, окончано кратком вршиком.

1. Лишће много-спрего (5—6) вршика кончаста ♃. 4, 5, VI. . . . . *O. niger L.*
   Лишће мало-спрего (2—3) вршика плосна, листаста . . . . . 2.
2. Жиле на корену репасто-задебљале, листови узани, линеарно-ланцетасти, цвеће беличасто, жућкасто и црвенкасто ♃. 4, 3, IV . . . . . *O. albus L.*
   Жиле не задебљале, лишће пошироко, јајасто . . . . . 3.
3. Цвеће угасито-црвено, једнобојно, по цветању зелено ♃. 4, IV. кукавичица *O. vernus L.*
   Цвеће шарено, ружичасто и плаветникасто ♃. 4, V. . . . . *O. venetus Clus.*

XXV. Племе Амигдалеје Жис.

Цвеће дво-полно, правилно; чаша 5-зуба; круница 5-пера; прашника 20 или више нараслих уједно са круницом на чашу; тучак 1, плод коштуница; дрвеће или шиб.

P. 107. Prunus L.

Коштуница округласта или дугуљаста, споља глатка, коштица 1, округла или дугуљаста; лишће нераздељено; цвеће бело.

1. Плод пепељкав, коштица дугуљаста, гране са трњем ♄. 4, IV. . с. трн. * *Pr. spinosa L.*
   Плод гладак, (без пепељка), коштица округла, гране без трња . . . . . 2.

2. Листна дршка са две жљезде, плод сладак, осредње дрво ћ. 4, IV. . . . . с. дивља трешња. * *Pr. avium L.*
Листна дршка без жљезда, плод киселаст, сниски шиб ћ. 4, IV. . . . . с. дивља вишња. * *Pr. Chamaecerasus Jacq.*

XXVI. Племе Розацеје Жис.

Цвеће двополно, правилно; чаша 4—5-дела кадшто двојна; круница 5-пера; прашника 12 или више, кадшто без броја нараслих на чашу; тучака обично повише, т. ј. толико, колико има плодника: плод сочан (шипак) али сушан, састављен из повише мешкова или орашица у главице или пршљене састављених.

P. 108. Spiraea L.

Чаша 5-дела, без бочећих листића; мешкови много-бројни 2—6-семени у пршљен састављени; цвеће бело, споља кадшто црвено у коримб састављено.

Лишће прекидно-перасто, цвеће белицасто или црвенкасто, корен са задебљалим жилама ♃. 3, 7, VI. . . . . с. суручица. *Sp. filipendula L.*

P. 109. Geum L.

Чаша двојна, 5-дела; тучак по цветању наластајући, наставак са доњим делом чланкасто зглобљен, са зрелог плода отпадајући; орашице многе, стиснуте кљуновите, длакаве, на ложи главичасто скупљене.

Лишће прекидно-перасто, цвет жут, од величине чаше, омотач по цветању на ниже оборен ♃. 5, VI. . . . . с. зечја стопа. † *G. urbanum L.*

P. 110. * Rubus L.

Чаша 5-дела, без бочећих листића; плод налик на бобицу а састављен из више сочних коштуница нараслих на округласту ложу; цвеће бело, лишће прстасто, стабло бодљаво.

1. Плод сјајан, зрео црн, чаша под зрелим плодом на ниже оборена ♄. 4, VI. . . . . *R. fruticosus L.*
   Плод таван, пепељкав; чаша око зрелог плода усправљена ♄. 2, 3, 8, VI. . *R. caesius L.*

P. 111. * Fragaria L.

Чаша двојна, 5-дела; плод налик на бобицу, а састављен из многих орашица ураслих у сочну, при зрењу отпадајућу ложу, лишће троперо, цвеће бело.

1. Чаша око зрелог плода усправљена ♃. 3, V. . . . . с. пуцавица. *Fr. collina Ehrh.*
   Чаша око зрелог плода право одстојећа 2.
2. Длаке на стаблу и лишћу право одстојеће; стабло од педи ♃. 5, V. . . . . с. китњача. *Fr. elatior Ehrh.*
   Длаке по стаблу одстојеће по петељкама и дршкама усправљене или стаблу притиснуте; стабло од судланице ♃. 5, V. . . . . с. мамица. *Fr. vesca L.*

P. 112. Potentilla L.

Чаша 4—5-дела, подбочена 4—5-пером чашицом; плод сушан, састављен из многобројних мешкова, нараслих на округласту трајућу ложу; лишће прстасто или перасто, цвеће жуто, ређе бело.

1. Плодници бар на пупку длакави, цвеће бело ♃. 5, 6, IV . . . . . *P. micrantha Ram.*
   Плодници глатки, цвеће жуто. . . . . 2.
2. Лишће перасто . . . . . 3.

Лишће прстасто . . . . . 4.
3. Лишће свиласто, корен бео, дуговечан, стабло са врежама при основи ♃. 8, V, ... с. стежа. *P. anserina L.*
Корен годишњи, стабло без врежа, длакаво, лист зелен ☉. 8, VI. . . . . *P. supina L.*
4. Стабло кончасто, пузеће, т. ј. из чланова пуштајуће у земљу жиле. . . . . ♃. 7, 8, VI. . . . . *P. reptans L.*
Стабло доста снажно, од основе или од половине усправљено, (лишће са 5 и 7 листића) . . . . . 5.
5. Цветни листићи четворни, ретко по пет листића у чаше и крунице, корен саразмерно дебео ♃. 5, VI. . . . . с. трава од срца. † *P. Tormentilla L.*
Цветни листића по пет, корен не, или неприметно дебљи од стабла . . . . . 6.
6. Прашнице линеарне, мал не два пут дуже но што су широке ♃. 3, 6, VI.. *P. recta L.*
Прашнице овалне, мало што дуже но што су широке . . . . . 7.
7. Цветне петељке усамљене у пазуси од лишћа, одећа једногуба т. ј. подједнаке длаке по целој биљци расуте ♃. 3, 6, III. и X. . . . . *P. verna L.*
Цветне петељке, скупљене на врху стабла у коримб, длаке од две руке, дуже помешане са краћим . . . . . 8.
8. Лишће по ободу заврнуто, бар оздо бело ♃. 3, 6, V. . . . . *P. argentea L.*
Лишће плосно, оздо мање или више беличасто. . . . . 9.
9. Петељке и по цветању усправљене, крупица окружена кончастом кобилицом ♃. 3, V. . . . . *P. adscendens Vill.*

P. 113. Aremonia Neck.

Чаша у 5 крижака дељена, са 5 приперака; круница 5-листа, жута, прашника 6—10 стављених у ждрелу од чаше, тучка 2 из цвета вирећа. Коштуница са 1—2 семена.

Стабло лежеће или усправљено, цвеће малобројно на врху од стабла, лишће прекидно-перасто. ♃. 4, 5. IV. . . . . с. павловац. *A. agrimonioides Neck.*

P. 114. Agrimonia L.

Чаша у 5 крижака дељена, без приперака; круница 5-листа, жута, прашница 10—12, тучка два из цвета испала. Коштунице са 2 семена.

Стабло дупке усправљено, цвеће многобројно класасто, лишће прекидно, перасто ♃. 4, 7. VII—X. с. петровац. *A. eupatoria L.*

P. 115 Rosa L. Ружа.

Чаша у 5 крижака дељена са кришкама често перастим; круница 5-пера; прашника много, тучкова много, коштице многе.

1. Коштице у шипку седеће. . . . . 2.
   Коштице у шипку, бар у среди, на подугачке дршке насађене. . . . . 3.
2. Тучкови срасли у стуб, који има висину прашника ђ. 3. V. . . . . *R. arvensis L.*
   Тучкови не срасли, краћи од прашника ђ. 3, V. . . . . *R. gallica. L.*
3. Бодље по стаблу неједнаке, веће накриве, мање праве, лишће по ободу двојнотестерасто, са одстојећим зупцима ђ. 3. V. . . . . *R. rubiginosa L.*
   Све бодље једнаке, накриве, зупци на врху од лишћа сведени . . . . . 4.

4. Цветне лиске спред по ободу ситно зупчасте ћ. 3. V . . . . . *R. belgra lensis Panč.* δ)
Цветне лиске по ободу глатке ћ. 3, V. . . . . * *R. canina L.*

XXVII. Племе Сангвисорбеје Жис.

Цвеће дво-полно или једно-домо; чаша у 4 или више листића раздељена, на доњем крају у цев срасла; прашника 2—4 а и више; тучка 4—1; плод састављен из 1—4 плодника, укрита у задебљалу чашу, у сваком плоднику по једна семка. Биљке једно-годишње или дуговечне, растеће по сушним местима.

P. 116. Alchemilla Tourn.

Цвеће дво-полно, чаша у 8—10 листића у два реда стављених подељена; прашника 1—4; један тучак, жиг главичаст; 1—2 круне у ваљкастој цеви од чаше.

Лишће шапасто дељено, цвеће зеленкасто у прамове према лишћу састављено ⊙.
1, 2, 3. V. . . . . *A. arvensis L.*

P. 117. Poterium L.

Цвеће једно-домо; чаша у 4 режња дељена; прашника 12—30; тучка 2—3, жизи киткасти; крупе 2—3, укрите у 4-углу задебљалу чашу. Лишће лихо-перасто: цвеће у главичасте класове на врху од грана скупљено.

Углови од чаше затубасти ♃. 3, 6, V . . . . . с. дињица. *P. Sanguisorba L.*
Углови од чаше крилати ♃. 3, 5, V . . . . . *P. polygamum WK.*

δ) Affinis R. caninae, sed petalis ciliato-denticulatis, virore foliorum lucidiori ac fructibus minoribus praecocioribusque insignis!

XXVIII. Племе Помацеје Lindl.

Цвеће дво-полно, правилно, чаша 5-зуба или 5-дела; цветних листова 5; прашника 15 и више, нараслих уједно са цветним лискама на чашу; плодник 2—5-тини, сваки тин 2- или више-семени, тучкова толико колико тинова, плод меснаст; шибље или дрвеће.

P. 118. Crataegus L. с. глог.

Чаша у пет дугуљастих режања подељена, плод округласт, горе сужен и завршен режњима од чаше, у плоду 1—5 косака. Шибље или сниско дрвеће са трњем; лишће мање или више усечено, са трајућим залисцима; цвеће бело или ружасто у коримб састављено.

Један тучак, плод црвен ћ. 3, 4, 5. V. .
. . . . . с. бели глог. *Cr. monogyna L.*
Тучка 3—5, плод црн ћ. 6, 7. V. . . . .
. . . . . с. црни глог. * *Cr. nigra WK.*

P. 119. Cydonia L.

Чаша у пет повећих режања подељена; плод рутав, изнутра у пет тина раздељен, у сваком тину 10—15 семена. Лишће јајасто, цело, цвеће усамљено.

Плод повелик, зрео жут ћ. 3, 5, V. . .
. . . . . с. гуња. * *C. vulgaris L.*

P. 120. Pyrus L.

Чаша у пет кратких режања подељена, плод округласт, подељен у 5 тина, у сваком тину 1—2 семке; цвеће амбреласто; лишће цело или зупчасто.

Плод у доњем крају пупчасто-угнут, лишће зупчасто, оздо длакаво, цвеће повелико, оздо ружасто ћ. 4, V. с јабука * *P. malus L.*

Плод у доњем крају истањен, лишће по ободу цело, маторо лаштеће ђ. 3, 4, V. . . . . с. крушка. * *P. communis L.*

P. 121. Sorbus L.

Чаша 5-зуба, на зрелом плоду увраћена, плод округласт или чиграст, зрео мек, у 3—5 тина подељен, у сваком тину 1—2 семке, цвеће бело, састављено у коримб.

Лишће перасто, плод црвенкаст, зрео смеђ ђ. 4, V. . . с. оскоруша. * *S. domestica L.*
Лишће кришкасто, плод зеленкаст, зрео црн ђ. 4, V. . . . с. брекиња. * *S. torminalis L.*

XXIX. Племе Онаграриеје Жис.

Цвеће дво-полно, правилно или кадшто мало неправилно; чаша у 2—4 криш ке дељена, оздо с плодником срасла; 2—4 цветна листа, прашника 8, 4 или 2; тучак 1, кончаст; плодник 2—4 тини, семка у тину једна или више њих. Дуговечне, у јапади или по влажним местима растеће биљке.

P. 122. Epilobium L.

Чаша 4-дела, круница 4-пера; прашника 8; тучак кончаст на врху у 4 жига подељен; плод врло дугачка чаура у 4 тина дељена и у четири се капка распадајућа; цвеће ружасто, у пазуси од лишћа усамљено.

1. Цветни пупољци и цветови усправљени ♃. 6, VII. . . . . *E. palustre L.*
   Цветни пупољци суноврати. . . . . 2.
2. Жизи одстојећи, стабло без испупчених пруга ♃. 7, VI . . . . . *E. hirsutum L.*
   Жизи у сопу скупљени, стабло са 2—4 испупчене пруге . . . . . 3.

3. Лишће на петељке насађено, на два краја сужено ♃. 7, VII. . . . . *E. roseum Schreb.*
Лишће мал не седеће, у доњем крају шире ♃. 7, VII. . . . . *E. tetragonum L.*

P. 123. Circaea L.

Чаша 2-дела; круница 2-пера, прашника 2, тучак кончаст, на врху нераздељен, плод кратак, чиграст, двотини, у тину по једна семка; цвеће белично или ружасто, гроздасто.

Грозд маљав, дршке од лишћа ваљкасте ♃. 4, VII. . . . . *C. lutetiana L.*

XXX. Племе. Халоргеје Р. Браун.

Цвеће једно-полно, дво-домо; чаша на плоднику нарасла у 3—4 кришке раздељена, цветних листова колико и крижака од чаше, а толико и прашника или два пута толико; плодник 1—4 тини, у тину по једна семка; жизи на плоднику седећи, бројем равни са бројем тинова. У води пливајуће или у глибу растеће биљке, са лишћем у врло узане кришке исецканим.

P. 124. Myriophyllum L.

Чаша отпадајућа, цветне лиске 4 у мушком цвету, у женском их нема.

Цвеће пршљенасто, лишће што горње цвеће бочи исецкано ♃. 8, VII. . *M. verticillatum L.*
Цвеће класасто, горње лишће цело ♃. 8, VII. . . . . *M. spicatum L.*

XXXI. Племе. Хипуридеје Линк

Цвеће дво-полно, перигон нарастао на плоднику и на њему видљив као обод дељен у две ситне кришчице; прашник прирастао за основу перигона; плодник 1-тини једно-семени, тучак 1, кончаст. Ситнолисте биљке растеће у глибу, лишће пршљенасто.

P. 125. Hippuris L.

Лишће линеарно, многобројно ☿ 8, VII.
. . . . . с. борак, мачји реп. *H. vulgaris L.*

XXXII. Племе. Калитрихинеје Линк.

Цвеће дво-полно, или гдекоје по изузетку једно-полно; перигон из две кришке састављен; прашника 2—1; тучка два са ситним жизима; плодник 4-тини, 4-семени, распадајући се у 4 плода. Биљка на води пливајућа или у глибу растећа.

P. 126. Callitriche L.

Лишће свакад врло нежно, линеарно или обајасто; правац стубића различит.

Лишће по целој биљки обајасто, у доњем крају сужено, кришке перигона сведене, стубићи најпре усправљени после завринути ☿. 8, V. . . . . *C. vernalis K.*

XXXIII. Племе. Цератофилеје. Грај.

Цвеће 1-домо; омотач много-пери; у мушком цвету више прашница седећих надно омотача, у женском цвету 1 тучак, жиг нераздељен, плод орашак. У води пливајуће биљке са рачвастим лишћем.

P. 127. Ceratophyllum L.

Лишће на врху од стабла збивено; кришке од лишћа линеарне, зупчасте, плод окончан дугачким, најзад чакљастим кљуном ☿. 8, VI. . . . . *C. demersum L.*

XXXIV. Племе. Литрарије. Жис.

Цвеће дво-полно, кадшто несавршено; чаша подељена у 8—12 крижака у два реда на изменце стојећих; круница 4—7-пера; прашника 6—12, ретко више а још ређе мање, стубић 1, или 1 жиг седећи;

плод чаура 2- ретко више-тина; лишће нераздељено, без припорака. Обично дуговечне биљке растеће свакад на привлажним местима.

P. 128. Lythrum L.

Чаша дугуљаста; обличаста, са два реда неједнаких зубаца; 4—6 цветних листића; 8—12 прашника; стубић кончаст, жиг главичаст; чаура укрита у цеви од чаше; лишће наспрамно или посебно; цвеће црвено.

1. Чаша при основи са два мања заперка, прашника 6, стабло положито ☉. 7. 8. VII . . . . . *L Hyssopifolia L.*
   Чаша при основи без припорака, прашника 12, стабло усправљено . . . . . 2.
2. Цвеће у класу збивено, спољашни зубац од чаше много дужи ♃. 7. 8 VII. *L. Salicaria L.*
   Цвеће у класу рехаво, сви зупци једнаки ♃. 7. VII . . . . . *L. virgatum L.*

P. 129. Peplis L.

Чаша кратка, звонаста, спољашњи зубци од чаше дужи и шири; 6 ситних прашника лахко испадајућих; жиг седећи, чаура округласта доњим крајем у чаши укрита.

Лишће наспрамно, цвеће ситно, ружасто, ☉. 7. 8 VII. . . . . *P. Portula L.*

XXXV. Племе. Кукурбитацеје. Жис.

Цвеће правилно, једнодомо или дводомо: чаша 5-зуба са плодником срасла, круница 5-дела са чашом отпадајућа; 5 прашника слободних или у 3. снопа сраслих; плод бобица, 3—5 тина, многосемена.

P. 130. Bryonia L.

Чаша женског цвета испод плодника у цев стешњена; у плоднику обично 6 семена. Биљке пе-

њује се по дрвећу и шибљу са лишћем кришкасто дељеним, цвећем жуто зеленим и кореном дебелим.

Цвеће једнодомо, плод зрео црн ♃. 1. 5. 8. VI с. дебелица дебела, тиква † *Br. alba L.*

Цвеће дводомо плод зрео црвен ♃. 5. 6. VI. . . . . *Br. dioica Iacq,*

XXXVI. Племе. Портулацеје Жис.

Чаша 2—5 дела, круница 3—6 пера, кадшто оздо у кратку цев срасла; прашника колико и листића од крунице за које дно су прирасли, или више; стубић кончаст раздељен у 3—5 жигова. Плод чаура, 3—5 многосемена, кружно пуцакајућа горњом половином, која одпада. Годишња биљка са тустим лишћем.

P. 131. Portulacca L.

Чаша оздо са плодником срасла; прашника 8—12; цвеће жуто.

Стабло врхом усправљено, цвеће усамљено или 2—3 цвета у пазуси од лишћа, кришке од чаше тупо кобиласте ☉. 1. 4. VI . . . . . с. тушт. *P. oleracea L.*

XXXVII. Племе. Кверијацеје. Дек.

Чаша 5-дела, без крунице; прашника 10 надно чаше нараслих; чаура 3-тина, само с 1 семком; ситне биљке са зеленкастим или беличастим цвећем.

P. 132. Queria DC.

Чаша по ободу беличаста, цвеће на врху од стабла скупљено ☉. 4. 6. V. . . . . *Q· hispanica DC.*

XXXVIII. Племе Склерантеје. Линк.

Цвеће правилно, чаша звоната, 4—5-зуба, најзад стврдла и при ушћу стешњена; круница са 5

или мање ситних лисака; прашника 8—10; стубића 2, кончаста; плод 1 тини, двосемени.

P. 133. Scleranthus L.

Лишће наспрамно, без залистака при основи обухватајуће стабло, цвеће зеленкасто у пазуси од лишћа или на врху стабла.

Чаша са заоштрљеним исправљеним крншкама ☉. 4 6. V . . . . . *Scl. annuus L.*

XXXIX. Племе Красулацеје Дек.

Цвеће двополно, правилно; чаша 5, ређе 6, или више пера, круница 5—6 или више пера, прашника 5—10 или више; плодника 5 или више, жизи седећи. Биљке са дебелим сочним лишћем.

P. 134. Sedum L.

Чаша 5-пера; круница 5—6 пера, прашника 5—12 цвеће беличасто, бело или жуто.

1. Цвеће жуто, лишће у 6 реда низ стабло стављено ♃. 6. VI . . с. јарич *L. sexangulare L.*
   Цвеће бело или беличасто, лишће неправилно расуто, наспрамно или пршљенасто 2.
2. Лишће плоснато . . . . . 3.
   Лишће обличасто или само с једне стране спљоштено . . . . . 4.
3. Цвеће чисто бело, са црвенкастом пругом, лишће пршљенасто ☉. 4. 6. V. *S. Cepaea L.*
   Цвеће нечисто бело, лишће наспрамно или посебно ♃. 6. VI. . . . . с. кравља сиса, добит, бобовњак *L. maximum Lut.*
4. Прашника 5, лишће наспрамно ☉. 4. 6. V. . . . . *S. rubens L.*
   Прашника 10—12, лишће по стаблу расуто . . . . . 5.

5. Лишће од половине сужено, цветних листића 5—6, прашника 10—12. ☉. 6. VI. . . . . *S. hispanicum L.*

Лишће у горњој половини шире затубасто, цветних листића 5, прашника 10. ♃. 6. VII. . . . . *S. album L.*

XI. Племе Саксифрагеје.

Цвеће двополно, правилно; чаша 5, редко 4-пера, листићи при основи срасли; круница 4–5-пера; прашника 10 ређе 8 утврђених са прашницама надно чаше; стубића 2 доста кратка; плод чаура 1—2 тина, многосемена; стабло и лишће сочно.

P. 135. Saxifraga L.

Чаша 5 листа, круница 5-пера, прашника 10, цвеће беличасто у пазуси од лишћа појединце стојеће.

Лишће језичасто, цело или спред 3-зубо ☉. 6. V. . . . . *S. tridactylittes L.*

P. 136. Chryso splenium L.

Чаша 4 ретко 5-пера, без крунице, прашника 8 ретко 10, цвеће на врху од стабла скупљено.

Лишће округло; омотач у једно са чашом жут. ♃. 5. IV. . . . . *Ch. alternifolium L.*

XII. Племе Умбелате Лин.

Цев од чаше за плодник прирасла, окрајак од чаше 5-зуби или неразговетан; круница 5-пера, обично врхом увраћена; прашника 5 уједно са крушицом на плоднику нараслих; стубића два при основи задебљала и (у стубоношу) срасла; плод растављајући се оздо навише у две ахеније, нарасле на рачвасту дршку, семе за оплодницу обично чвр-

сто прирасло. Цваст амбреласта, амбрелци ређе збивени, плавичасти.

P. 137. Sanicula L.

Чаша 5-зуба листаста; плод округласт по боковима обложен чакљастим бодљицама; цвеће бело, у среди двополно, у наоколо мушко, састављено у главичаст амбрел са 3–5 жбица, жбице кадшто подељене у амбрелке. Лишће шапасто дељено, лаштеће.

Зупци од лишћа окончани крутом чекињицом. 4. 6. V . . . . с. милоглед. *S. europaea L.*

P. 138. Eryngium L.

Зупци од чаше бодљави; плод дугуљаст покривен белим љускицама; цвеће седеће, у округле главице збивено, бодљавим омотачем подбочено, лишће перасто или прстасто дељено.

Зупци по лишћу бодљави, цела биљка беличасго-зелена 4. 3. VII. . . . . .
. . . . . с. котрљан, ветровал *E. campestre L.*

P. 139 Trinia Hoffm.

Чаша са неразговетним окрајком, плод дугуљаст са стране стиснут, стране од плода са 5 кончастих греда; цвеће двадомо, бело; лишће врло ситно, перасто дељено.

Омотач највише 1-пери, биљка од педа са јако разведеним гранама ☉. 3. 4. V .
. . . . . с. трава од пупка *Tr. vulgaris DC.*
Омотач 4—5 пери, биљке обично много више од педа, са врло танким усправљеним гранама ☉. 6. VI . . . . *Tr. Kitaibelii MB.*

P. 140. Falcaria Host.

Зупци на чаши разговетни, чаша другда без зубаца; плод са страна стиснут, дугуљаст, са 5 конча-

стих греда, у браздама 1 масница видљива; омотач и омотачак многолисти, лишће перасто; цвеће бело.

Режњи од лишћа дугачки, линеарни, тестерасти ☉. 2, 3, 4, VII. . . . . *F. Rivini Host.*

P. 141. Aegopodium L.

Зупци од чаше доста неразговетни; плод са страна стиснут; ахеније дугуљасте, са пет кончастих греда, без масница у браздама; амбрел и амбрелци без омотача; цвеће бело; лишће перасто.

Режњи од лишћа широки, јајасти, по ободу зупчасти ♃. 7, 8, VI. . . . . . с. базјан, седмолист. † *Ae. Podagraria L.*

P. 142. Pimpinella L.

Зупци од чаше неразговетни; плод са стране стиснут, ахеније дугуљасте са 5 доста неразговетних греда, бразде са више масница; цваст без омотача, цвеће бело; лишће перасто.

Стабло ваљкасто, ситно пругасто ♃. 3, 7, VI. . . . . с. бедрињац. † *P. Saxifraga L.*

P. 143. Berula Koch.

Зупци од чаше разговетни; плод са страна стиснут, ахенија дугуљаста са пет кончастих греда; масннце у браздама невидљиве због дебеле оплодннце; омотач са различито усеченим лишћем; цвеће бело, лишће перасто.

Амбрел на кратку петељку насађен и према листу стављен, гране јако разведене ♃. 8, VII. . . . . *P. angustifolia Koch.*

P. 144. Sium L.

Зупци од чаше разговетни; плод са страна стиснут, ахенија дугуљаста, са пет кончастих греда, масннце у браздама видљиве, листићи од омотача цели; цвеће бело; лишће перасто.

Амбрел на доста дугу дршку насађен, гране усправљене 4. 7, 8, VII. . . . *S. latifolium L.*

P. 145. Bupleurum L.

Зупци од чаше неразговетни; плод са стране стиснут, ахеније са пет кончастих греда, лишће нераздељено, цвеће жуто.

1. Лишће прорасло, мало што дуже но што је широко ☉. 2, VI. . . . . с прорашљика. *B. rotundifolium L.*
   Лишће не прорасло, узано, много дуже, но што му је ширина . . . . . 2.
2. Плод од ситних брадавичица рапав ☉. 3, 4, VII. . . . . *B. tenuissimum L.*
   Плод гладак . . . . . 3.
3. Сви амбрели једнаки, омотачак краћи од сазрелог плода ☉. 6, VII. . . . *B. junceum L.*
   Бочни амбрели из мање жбица састављени, омотачак дужи од сазрелог плода ☉. 2, 3, 4‘ 6, VII. . . . . *B. affine Sadl.*

P. 146. Oenanthe L.

Зупци од чаше велики и на плоду видљиви, плод дугуљаст, тучкови на плоду усправљени, цвеће бело, дршке од плода задебљале; лишће исецкано.

1. Жиле на корену не задебљале, сви цветови на амбрелцима плодни 4. 8, VII. . . . . † *Oe. Phellandrium L.*
   Жиле на корену задебљале, бочни цветови на амбрелцима штури . . . . . 2.
2. Дршке од лишћа цевасте, само два амбрелка плодна, по зрењу од плода кугласта 4. 7, 8, VII. . . . . *Oe. fistulosa L.*
   Дршке од лишћа не цевасте, сви амбрелци плодни, само згор пупчасти 4. 7, 8, VII. . . . . *Oe. media Gris.*

P. 147. Aethusa L.

Чаша неразговетна: цвеће бело, по ободу зракасто; плод јајасто-округласт, ахенија са пет тупих греда, жбице од амбрела разне дужине, спољашње најдуже; омотач мало-листи или никакав, омотачак полован, висећи; лишће исецкано.

Омотачак дужи од својих жбица ☉. 1, 5, VI. . . . . .

с. дивљи першун, мала кукута. † *Ae. Cynapium L.*

P. 148. Seseli L.

Зупци од чаше доста дебели, кратки; плод дугуљаст, ахеније са пет греда, две спољашње греде дебље, бразде са једном масницом, спојна пљошта са две маснице; цвеће бело без омотача, омотачак много-листи; лишће исецкано.

Листне кришке линеарне, цвет чисто бео, жбице од амбрела мало-бројне (8—15) ☉. 3, 4, VII. . . . . *S. glaucum L.*

Листне кришке јајасте, цвет оздо црвенкаст, жбице од амбрела многобројне више од 20 ☉. 3, 4, VII. . . . . *S. bienne Crtz.*

P. 149. Selinum L.

Зупци од чаше једва видљиви, плод стиснут, ахенија јајаста, са пет крилатих греда, леђне греде уже, бразда са једном масницом, спољашње са две; без омотача, или омотач малопери, омотачак много-пери; цвеће бело, лишће двојно перасто.

Стабло са дубоким браздама ♃. 5, 7, VII. . . . . *S. Carvifolia L.*

P. 150. Angelica L.

Чаша једва видљива, плод поширок, јако стиснут, са пет греда, од којих су две спољашње мно-

то шире крилате; бразде са једном масницом; спојна пљошта са 2—4, омотач мало-листи или га нема, омотачак много-листи; цвеће бело; лишће троједнотроперасто.

Стабло браздовито, врло високо, лишће велико, у обиму троугласто ♃. 8, VII. . . . . *A. sylvestris L.*

P. 151. Peucedanum L.

Зупци од чаше доста мали; плод стиснут, са пет греда, спољашње шире; у браздама једна или више масница, у спојној пљошти две; без омотача или омота́ч и омотачак много-листи, лишће двојно перасто.

1. Цвеће жућкасто ♃. 3, VIII. . . *P. alsaticum L.*
   Цвеће бело, кадшто оздо црвенкасто . . 2.
2. Жбице од амбрела неједнаке, лишће мли-таво, понајвише висеће ♃. 3, 5, VII. . . . . *P. Chabraei Jacq.*

   Жбице од амбрела једне дужине, лишће круто, усправљено или право пружено ♃. 3, 5, VIII. с. сиљевина. † *P. Cervaria Cass.*

P. 152. Silaus Bess.

Чаша једва видљива; плод јајаст, ахенија дугуљаста, са пет једнаких, крилатих греда, више масница у браздама, али слабо су видљиве; без омотача или омотач мало-листи, омотачак много-листи; цвеће жуто; лишће двојно перасто.

Кришке од лишћа спред затубасте, ртасте ♃. 3, VIII. . . . . *S. virescens Gris.*

P. 153. Pastinaca L.

Зупци од чаше невидљиви, плод јако стиснут, округласт, са пет греда, од којих средње једва приметне, бочне много дуже, крилате, по једна мас-

ница у свакој бразди, у спојној пљошти по две; без омотача и без омотачка или ређе по који листак испод цвећа; лишће перасто; цвеће жуто.

Лишће глатко, лаштеће ☉. 7, 8, VI. * *P. sativa L.*

P. 154. Heracleum L.

Чаша 5-зуба, видљива; плод јако стиснут, округласт, ахенија са пет греда, три средње неприметне, две бочне, много веће; у бразди по једна кратка масница, на спојној пљошти две; омотач малолисти или о, омотачак многолисти; лишће велико, перасто.

Цвеће бело, лишће рапаво, листићи пошироки ♃. 5, 7, VII. . . . . .
. . . . . с. мечја шапа. *H. Spondylium L.*

P. 155. Siler Scop.

Чаша 5-зуба; плод стиснут са пет главних, једва видљивих греда, а са 4 споредне крилате греде, бразде са једном масницом, без омотача или је мало-лист и лахко отпада; цвеће бело; лишће тројно-троперо.

Листићи повелики, округласти, оздо пепељкави ♃. 5, VII. . . . . .
. . . . . с. расковник. *S. aquilegifolium G.*

P. 156. Orlaya Hoffm.

Чаша 5-зуба; плод на шву стешњен; ахенија дугуљаста са пет главних греда и са четири бочне греде, прве чекињама у редове стављеним обложене, у других су напротив бодље једнореде и чакљасте. Омотач и омотачак много-лист, листићи не усечени, цвеће бело, по ободу зракасто; лишће двојно-перасто.

Спољашње цветно перо од величине амбрелка ☉. 3, 6, VI. . . . . .
. . . . . с. стидак, срамак. *O. grandiflora Host.*

P. 157. Daucus Tourn.

Чаша 5-зуба; плод на шву стиснут, ахенија дугуљаста са пет главних и 4 бочне греде, прве чекињама у редове стављеним обложене, друге пак 1-редо бодљаве, омотач исецкан, доста велик; цвеће бело, у среди 1 цвет црвен; лишће двојно-перасто.

Омотач од дужине амбрела, чекиње на плоду равне дужином ширини плода ☉. 1, 3, 7, VI . . . . . *D. Carota L.*

P. 158. Caucalis L.

Зупци од чаше приметно велики, ланцетасти; плод с бокова стиснут, дво-гукаст, ахенија дугуљаста са пет главних и 4 споредне греде, прваше кратким бодљама или кржицама обложене, друге бодљаве, са бодљама 1 у ред стављеним; без омотача, омотачак много-лист; цвеће бело; лишће двојно-перасто.

Амбрел са 2—3 подебеле жбице, листићи линеарни ☉. 2, 4, 6, V. . . . . с. подланица. *C. daucoides L.*

P. 159. Turgenia Hoffm.

Зупци од чаше шиљасти; плод с леђа стиснут, ахеније овалне, зашиљасте, са пет главних а четири споредне греде, греде све једнаке и бодљаве, бодље на средњима у 2—3 реда, на крајњима у један ред стављене; цвеће бело; лишће перасто.

Амбрел са 2—4 подебеле жбице, листићи од лишћа пошироки, јајасти ☉. 2, 3, 6, VII. . . . . *T. latifolia Hoffm.*

P. 160. Torilis Adans.

Зупци од чаше ланцетасти; плод нешто с леђа стиснут са пет главних и четири споредне гре-

де, обложене кратким бодљама или кврижицама; омотач различит, омотачци многолисти; цвеће бело; лишће исецкано.

1. Амбрел у пазуси од листа на врло кратку дршку насађен, краћи од самог листа ☉. 3,V . . . . . *T. nodosa Gaertn.*
   Амбрел у пазуси од листа на дугачку петељку насађен . . . . . 2.
2. Омотач многолисти, бодље на плоду криве не чакљасте ☉. 1, 2, 5, VI . *T. Anthriscus Gm.*
   Омотач малолисти или 0, бодље на плоду чакљасте, цветне лиске од дужине плодника, тучак 1 крат дужи од стубоноше ☉. 2, 3, 6, VII . . . . . *T. helvetica Gm.*

P. 161. Anthricus Hoffm.

Чаша невидљива, плод на шву стиснут, ахенија дугуљаста, ретко чекињава, кљуната, кљун краћи од ахеније, од 5 греда неједнак; маснице мало што видљиве; без омотача, оматачак различан; цвеће бело; лишће тројно-перасто.

1. Плод јајаст, жиг врло кратак, краћи од стубоноше ☉. 1. 6. V. . . . . *A. vulgaris Pers.*
   Плод дугуљаст, жиг дужи од стубоноше. 2.
2. Амбрел на кратку дршку насађен према листу стављен са 3—5 жбица ☉. 5, 6. V . . . . . **A. trichosperma Schult.*
   Амбрел у пазуси од листа на прилично дугу дршку насађен са 8—15 жбица ♃. 5, 7. V . . . . . *A. sylvestris Hoffm.*

P. 162. Physocaulus Tausch.

Чаша невидљива; плод стиснут, ахеније чекињаве у кљун не степњене, жиг на зашиљастом стубоноши седећи; цвеће бело; лишће тројно-перасто.

Стабло изнутра шупље, на члановима задебљало, не шарено ☉. 6, V . . *Ph. nodosus T.*

P. 163. † Chaerophyllum L.

Чаша невидљива, плод стиснут, ахеније глатке у кљун не завршене; стубић кончаст на зашиљастом стубоноши; омотачи различити; цвеће бело; лишће двојно или тројно-перасто; стабло од црвених пега шарено.

Листићи јајасти, затубасти, омотач по ободу трепљав, висина ретко већа од аршина ☉. 5, 6. VI . . . . . *Ch. temulum L.*

Листићи линеарни, завршкасти, омотач по ободу гладак, висина од човечијег боја ☉. 5, 7. VI. . . . . *Ch. bulbosum L.*

P. 164. Physospermum Cass.

Чаша 5-зуба мало што видљива, плод на шву јако стегнут двогукаст, ахенија округла са пет кончастих греда; омотачи и омотачци многолисти; цвеће бело; лишће-перасто.

Стабло голо без лишћа, на врху са једним амбрелом или мало њих ♃. 5, 7. VII . . . . . с. мукавица, *Ph. aquilegifolium Koch.*

P. 165. Conium L. с. кукута.

Чаша мало што видљива, плод на шву стиснут, двогукаст, ахенија овална са 5 таласастих греда, у свакој бразди повише масница; омотач многолисти, омотачци 3—5 листи; цвеће бело, лишће тројно-перасто.

Стабло пегаво, омотач сувраћен, цела биљка смрдећа ☉. 1, VII . . † *C. maculatum L.*

P. 166. Bifora Hoffm.

Чаша невидљива, плод на шву јако стиснут, двогукаст, ахеније округле, глатке; без омотача и без омотачка; цвеће бело; лишће тројно-перасто.

Стабло без пега, бочни цветови на амбрел-

ку зракасти, цела биљка сајако непријатним мирисом ☉. 2, VI . . . . . *C. radians MB.*

XLII. Племе Аралиацеје Жис.

Чаша зупчаста; круница 5—10 пера, толики и прашници; плодник 2- или вишетини, тинови једносемени, тучак 1 или више.

P. 167 Hedera Tourn.

Чаша 5-зуба, круница 5-пера, плод бобичаст, цвеће бело, лишће засебно, зимзелено, лаштеће цело или 5-дело.

Стабло по земљи, камењу или дрвећу пузеће ђ. 5, 6. IX. . . . с. бршљан † H. Helix L.

XLIII. Племе Корнеје Дек.

Чаша зупчаста, круница 4-пера; прашника 4, плодник 2-тини, тучак 1.

P. 168. Cornus Tourn.

Чаша 4-зупчаста, врло кратка; цветна пера 4, прашника 4; плод двотина коштуница са 1 семеном у тину; лишће цело наспрамно.

Цвеће бело, савремено са лишћем, плод црн ђ. 5, 7, 8. V. . . . с. сиба, *C. sanguinea L.*

Цвеће жуто, рано, плод црвен ђ. 5, III. . . . . с. дрен, * *C. mas L.*

XLIV. Племе Лорантацеје Дон.

Цвеће једнополно, ређе двополно, чаша натплодна из малих зубића састављена, или као мали колутић испод 4—8 деле круница видљива; прашника колико и цветних пера, тучак 1 или ако га нема жиг седећи; плод једно-семена бобица; биљке на дрвећу параситне.

P. 169. Viscum Tourn. с. имела.

Дводома; круница 4-дела; 3—5 цветова у пазуси од лишћа седећих, плод бео, прозрачан.

На свакојаком дрвећу (осим дуба) ђ. IV
. . . . . † V. *album L.*

P. 170. Loranthus L. с. као и пређашњи.

Круница 5—8 дела; цвеће у класу на врху од грана или у пазуси од листа стојеће, плод најпре жут, после бео-прозрачан.

На церу, граници и др.ђ. IV . † *L. europaeus L.*

XLV. Племе Каприфолиацеје Жис.

Цвеће двополно, чаша једнопера, круница једнопера наврх чаше нарасла, ободом 5—4 дела реће дводела; прашника 5—4; стубића 3—5 или 3—5 жигова на кончастом стубићу; плод са чашом срастао, бобичаст, завршен остатком од чаше.

P. 171. Adoxa L.

Чаша ободом 2—3 дела, по цветању нарастећа; круница точкаста, прашни конци расцепљени, тучка 4—5; плод бобичаст 4—5 тини, 4—5 семени; цвеће састављено у главицу, која је насађена на дугу петељку, лишће исецкано.

Ситна биљка, миришећа на миск ♃. 5. IV
. . . . . *A. moschatellina L.*

P. 172. Sambucus L.

Чаша 5-дела, круница точкаста, прашни конци не расцепљени, прашника 5; жига 3—5 седећа; плод бобичаст, зрео црн. Шибили сниско дрвеће, реће повисоко зеље; цвеће бело, лишће перасто.

Зеље, које сваке године угине, цвеће бело
оздо црвенкасто ♃. 1, 2, 3. VI . . . .
. . . . . с. апта, бурјан, † *S. Ebulus L.*

Шиб, који и зими траје, цвеће бело ђ. 5, VI
. . . . . с. бзова, † *S. nigra L.*

P. 173. Viburnum L.

Чаша 5-зуба; круница точкаста, са ободом 5-делим; прашника 5; жига 3 седећа; плод бобичаст; цвеће бело, лишће цело или усечено.

Лишће глатко, спред у 3—5 крижака дељено ђ. 8, V. . . . . † *V. Opulus L.*

Лишће длакаво, недељено по ободу зупчасто ђ. 5, 7, V. . . . . .
. . . . . с. камишовина, удика, *V. Lantana L.*

P. 174. Lonicera L.

Чаша 5-зуба, круница левкаста са ободом двоусним; прашника 5, тучак кончаст, жига 3; плод бобичаст; цвеће жућкасто бело, лишће цело.

Лишће испод цвета основом срасло; шиб, који се на плотове или дрвеће пење ђ. 5, V . . . . . *L. Caprifolium L.*

XLVI. Племе Рубиацеје Жис.

Цвеће правилно, обично двополно. Чаша 4—6 дела, круница једнопера, по ободу 5-дела, прашника 4—5 нараслих на круници; тучка два, плодника два срасла и растављајућа се тек при зрењу, у сваком плоднику по једно семе.

P. 175. Sherardia A.

Чаша 5-зуба нарастећа по цветању; круница левкаста по ободу 4-дела, прашника 4, цвеће љубичасто, лишће цело, пршљенасто.

Цвеће скупљено на врх стабла и подбочено сраслим при основи лишћем ☘. 2, 3, 6, VI . . . . . *Sh. arvensis L.*

P. 176. Asperula L.

Чаша 4 зуба, по цветању невидљива, круница левкаста или звоната, у ободу 4—3 дела, лишће пршљенасто, горње кадшто наспрамно.

1. Лишће четворно . . . . . 2.
   Лишће осморно . . . . . 3.
2. Цвеће чисто бело, лишће пошироко јајасто ♃. 5, IV . . . . . *A. taurina L.*
   Цвеће оздо црвенкасто, лишће линеарно ♃. 3, 4. VI . . . . . *A. cynanchica L.*
3. Лишће чисто зелено, плод чекињав ♃. 6, VI . . . . . с. лазаркиња, *A odorata L.*
   Лишће пепељаво, плод гладак ♃. 6, VI . . . . . *A. galioides MB.*

P. 177. Galium L.

Чаша 4 зуба, једва видљива, круница точкаста у ободу 4 дела, лишће пршљенасто, цвеће бело или жуто или црвенкасто.

1. Стабло сочно, кршљиво, годишње биљке 2.
   Стабло сушно, чврсто, дуговечне биљке 4.
2. Само 4 листа у пршљену, цвеће жуто ☉. 3, 4, 5, V . . . . . *G. pedemontanum All.*
   Најмање 6 листова у пршљену, цвеће беличасто или црвенкасто . . . . . 3.
3. Стабло најмање од аршина, баврљасто по плоту или другим биљкама пењуће се и лепеће се за хаљине, бодљама назад окренутим ☉. 1, 5, VI . . . с. тулица, *G. Aparine L.*
   Стабло највише од педа усправљено, бодљице праве ☉. 4, VII . . . *G. divaricatum Lam.*
4, Лишће четворно . . . . . 5.
   Шест до 10 листа у пршљену. . . . . 8.
5. Цвеће на врху стабла или грана ♃. 7, 8, V . . . . . *G. rubioides L.*
   Цвеће у пазуси од лишћа . . . . . 6.

6. Лишће по пар краће, цвеће бело ♃. 8. VI . . . . . *G. palustre L.*
Сво лишће у пршљену једне дужине, цвеће жуто 7
7. Петељке дељене, са приперцима, стабло длакаво, цела биљка најзад жута ♃. 3, 4, IV . . . . . *G. Cruciata Scop.*
Петељке не дељене, без припераka, стабло већином глатко ♃. 5, 6, III . . *G. vernum Scop.*
8. Цвеће жуто у густу и подугачку метлицу збивено ♃. 3, 7, VI . . . . . с. ивањско цвеће, *G. verum L.*
Цвеће бело, споља кадшто црвенкасто, у доста рехаву метлицу или коримб састављено . . . . . 9.
9. Лишће оздо пепељкаво, цвеће пре цветања суноврато ♃. 5, VI . . . *G. sylvaticum L.*
Лишће зелено, цвеће и пре цветања усправљено . . . . . 10.
10. Лишће згор лаштеће, оздо са пошироким нервом ♃. 6, V . . . . . *G. lucidum All.*
Лишће не лаштеће, нерв на листу узан. 11.
11. Стабло дубке стојеће, све гране усправљене, цветне дршке врло танке, кончасте ♃. 5, VI. . . . . *G. aristatum L.*
Стабло бавpљасто или усправљено, доње гране право одстојеће ♃. 6, 7, V *G. mollugo L.*

XLVII. Племе Валеријанеје Дек.

Цвеће двополно, чаша једнопера, срасла са плодником, по ободу зупчаста; круница једнопера, левкаста, по ободу неједнако дељена; прашника 3—1; стубић 1, жиг главичаст или тродели; плод сушан са 1—3 тина од којих се двојица не развијају, семе у плоду једно; цвеће бело или црвенкасто, лишће наспрамно.

P. 178. Valeriana L.

Зупци од чаше за цветања увраћени а по цветању развити у перницу, која плод окончава; круница левкаста при основи мало грбава; прашника 3, плод 1-тини, 1-семени; лишће перасто.

Лишће са најмање 5-пари листића, цвеће двополно ♃. 7, 8, V. . . . . .

. с. одољен, мацина трава, † V. *officinalis L.*

P. 179. * Valerianella Poll.

Зупци од чаше обично неправилни 1—6; круница левкаста, при основи не грбава; прашника 3, плод згор окончан зупцима од чаше, лишће цело или перасто.

1. Зупци од чаше једнаки, повелики, на врху чакљасти ☉. 4, 6, V . . . . . *V. coronata DC.*
   Зупци од чаше неједнаки, мали не чакљасти 2.
2. Плод правилно јајаст, неједнаким зупцима окончан ☉. 3, 6, 7, VI . . . . . *V. Auricula DC.*
   Плод не јајаст, зупци на врху плода једва видљиви . . . . . 3.
3. Плод ромбичан са стране стиснут, 3 мала зупца на плоду ☉. 6, IV . . . . *V. olitoria L.*
   Плод дугуљаст, четвртаст са дубоком браздом с доње стране . . . . . *V. carinata Lois.*

XLVIII. Племе Дипсацеје Дек.

Цвеће неправилно, у главице збивено наврх задебљане дршке; чаша зупчаста с плодом срасла и над њим у лику зубаца видљива: круница 1-пера на врх чаше насађена, левкаста по ободу 2-усна, горња усна из 1—2, доња из 3 режња састављена; прашника 4, тучак 1 кончаст, жиг нераздељен или дводелн; плод једносемени; лишће наспрамно.

P. 180. Dipsacus L.

Омотач од више листића састављен, много дужи од доњих цветова; сваки цвет бодљавом пљом

подбочен; чаша четвртаста, у горњем крају трепљава; цвет у 4 режња дељен, стабло бодљама обрасло.

Лишће по ободу чекињаво, цвеће бели-часто ☉. 3, 6, VII . . . . . *D. laciniatus L.*

Лишће по ободу ретким бодљама обложено, цвеће љубичасто ☉. 3, 4, 7, VII. .
. . . . . *D. sylvestris Mill.*

P. 181. Cephalaria Schrd.

Омотач краћи од доњих цветова, постепено прелазећи у паље што боче цветове, чаша четвртаста, у горњем крају зупчаста, цвет у 4 режња дељен; лишће перасто, длакаво; стабло без бодаља.

Доње паље затубасте, цвеће жућкасто ♃. 3, VI . . . . . *C. centauroides Schd.*

Све паље завршкасте, цвеће бело или плаветникасто ☉. 1, 2, 3, VII. . . . . .
. . . . . с. праскоч, *C. transylvanica Schd.*

P. 182. Knautia Coult.

Омотач многолисти, бар од дужине доњих цветова; ложа чекињава обрасла чаша четвртаста згор чекињама окончана; цвет у 4 режња дељен; лишће цело или перасто.

Омотач дужи од доњих цветова, лишће цело или перасто, цвеће љубичасто ♃. 3, 4, V. . . . . *Kn. arvensis Coult.*

Омотач од дужине доњих цветова, лишће цело, по ободу зупчасто, цвеће црвено ♃. 5, VI . . . . . *Kn. sylvatica Dub.*

P. 185. Succisa M. K.

Омотач краћи од доњих цветова, постепено прелазећи у паље, чаша у горњем крају зупчаста; цвет у 4 режња раздељен, лишће цело, ређе перасто усечено.

Лишће глатко, цвет плаветан ♃. 7, 8, VIII
. . . . . с. пискавац, *S. pratensis Mnch.*

P. 184. Scabiosa L.

Омотач листаст, већи од доњег цвећа; ложа чекињама обрасла или глатка и обложена паљама сушним или листастим, чаша ваљкаста, окончана повећим сушним ободом, а са стране изривена подубоким јамама или јарковима; круница 5-дела, лишће перасто и двојно-перасто.

1. Плод у горњој половини са 8 округлих јамица ♃. 4, IV . . . . . *Sl. ucranica L.*
   Плод са 8 јарака, који се у целој дужини пружају . . . . . 2.
2. Цвет ружаст ☉. 5, 6, VI . . *Sc. bannatica WK.*
   Цвет жућкаст ♃. 3, 4, 6. VI . *Sc. ochroleuca L.*

XLIX. Племе Касинијације Шунц Бип.

Цвеће на врху од задебљалог у ложу стабла у главице скупљено и подбочено општим омотачем; чаша сушна, срасла с плодом и над њим продужена у лику зубаца, чекиња (пернице); круница једнопера нарасла наврх чаше, цеваста, окрајком у 4—5 зуба или режања подељена или језичаста; прашника 5—4 нараслих на круницу, прашнице боковима расле у цев, кроз коју пролази кончасти стубић раздељен у 2 жига; плод ахенија продужена кадшто у кљун и већином носећа многолику и лахко отпадајућу перницу.

P. 185. Eupatorium L.

Листићи омотача црепасто поређани; ложа плосна без паља, цвеће црвенкасто, малобројно, цеваста, ободом 5-дело, двополно; ахеније ваљкасте, окончане чекињама у 1 ред стављеним, лишће наспрамно.

Лишће шапасто дељено, 5—6 цвета у главици ♃. 5, 8, VII . . . . . *E. cannabinum L.*

P. 186. Tussilago L.

Листићи омотача у два реда стављени; ложа мал не плосна, без паља, цвеће жуто, многобројно, по ободу кратко, језичасто, женско, по колуту цевасто мушко; ахеније ваљкасте, окончане дугачким нежним власима; стабло љуспама обрасло; лишће бубрежасто из корена по цветању израђујуће.

Стабло са једном цветном главицом, лишће округласто ћошкасто, ♃. 5, III . . .
. . . . . с. подбел, † *T. Farfara L.*

P. 187. Petasitas Gaertn.

Листићи омотача 1—2 реди; ложа мал не плосна без паља; цвеће многобројно, цевасто, већином женско, само неколико мушких цветова стављених у сред главице; ахенија ваљкаста са чекињавом перницом. Стабло љуспама обрасло; лишће големо округласто, из корена израшћујуће.

Главице на стаблу многобројне, поређане у гроздасту метлицу, цвеће црвенкасто ♃. 5, 8. III . . С. лопушина. † *P. officinalis Mnch.*

P. 188. Linosyris DC.

Листићи омотача црепасто поређани; ложа мало пупчаста без паља али с дубоким јамицама, којих је обод зупчаст; сви цветови 2-полни, 5-дели; ахеније дугуљасте, стиснуте, длакаве са длакавом перницом; цвеће жуто, лишће линеарно.

Главице на стаблу многобројне састављене у коримб ♃. 3, 6. VII . . *L. vulgaris Cass.*

P. 189. Aster L.

Листићи омотача много реди; ложа плосна без паља, са јамицама по ободу зупчастим; цвеће по ободу женско, језичасто, плодно, по колуту цевасто двополно; ахеније дугуљасте са длакавом пер-

ницом; цвеће по ободу плаветно, по колуту жуто; лижће цело.

Главице на стаблу многобројне, састављене у коримб ♃ 3, 6. VII . . *A. Amellus L.*

P. 190. Galatella. Cass.

Листићи омотача много реди; ложа плосна без паља, са јамицама по ободу зупчастим; цвеће по ободу женско, језичасто, штуро, све друго као у пређашњег рода.

Главице многобројне, лишће пепељасто, јамичаво ♃. 3. 4. VII . . . . . *G. cana Nees.*

P. 191. Bellis L.

Листићи омотача двореди, једнаки; ложа пупчаста, без паља; цвеће по ободу језичасто, женско, плодно, по колуту цевасто, двополно; ахеније објајасте без пернице; цвеће по колуту жуто, по ободу бело, здол ружасто, лишће лопатичасто, цело.

Једна главица на безлистом стаблу ♃. 5. 7. V. . . . . с. красуљак *B. perennis L.*

P. 192. Stenactis Cass.

Омотач црепаст, ложа гола; цвеће по ободу језичасто, бело, по колуту цевасто, жућкасто; ахеније обод заузимајуће са кратким чекињицама, оне пак што на колуту стоје споља са кратким чекињама а изнутра са дугачким длакама; лишће недељено.

Главице многобројне, лишће објајасто крупно рескасто ☉. 8. VII . *St. bellidifolia Br.*

P. 193. Erigeron L.

Листићи омотача узани, црепасто поређани; ложа плосна, плитко јамичаста, без паља; цвеће по ободу женско, језичасто, врло узано, по колуту

двополно, цевасто, ахеније дугуљасте са власастом перницом; лишће недељено.

Главице многобројне на врху од стабла стојеће, цвеће по ободу плаветникасто ☉. 3, 5, 6. VII . . . . . *E. acris L.*

Главице многобројне у гранате гроздове поређане, цвеће по ободу врло узано жућкасто ☉. 1, 2, 4. VII . . . *E. canadensis L.*

P. 194. Solidago L.

Омотач црепаст; ложа плосна, плитко јамичава, без паља; цвеће жуто по ободу језичасто женско, по колуту цевасто двополно; ахеније стиснуте са власастом перницом; лишће нераздељено.

Главице многобројне у грозд или метлицу састављене ♃. 3. VII. . . . † *S. Virga aurea L.*

P. 195. Micropus L.

Листићи омотача у два реда стављени, унутрашњи ред омотава спољашње плодне цветове; ложа ваљкаста са спљоштеним врхом, без паља; цвеће цевасто, унутрашње мушко, спољашње женско, увијено у лиске од омотача; ахеније стиснуте без пернице; лишће нераздељено.

Цела биљка пепељава, руновита; цвеће невидљиво, жућкасто укрито у не бодљав омотач ☉. 4, 6. VII . . . . . *M. erectus L.*

P. 196. Inula L.

Омотач црепаст; ложа мал не плосна без паља; цвеће жуто, по ободу језичасто, ређе цевасто женско, по колуту двополно; ахенија ваљкаста или четвртаста са власастом перницом; лишће не раздељено.

1. Цвеће једне дужине по ободу као и по колуту, цевасто ☉. 5, 6. VII . . *I. Conyza DC.*

Цвеће по ободу језичасто, много дуже
од цвећа на колуту . . . . . 2.
2. Ахеније длакаве ♃. 5, 8, VII . . *I. Britanica L.*
Ахеније глатке . . . . . 3.
3. Стабло и лишће глатко или од ретких
чекиња рапаво . . . . . 4.
Цела биљка блага, густо длакава . . . . 5.
4. Омотач од дугачких чекиња рапав, лишће
седеће при основи закружено ♃. 3. 6. V.
. . . . . *I. hirta L.*
Омотач од кратких длака трепљав, лишће
основом обнашујуће стабло ♃. 3, 5, 6. VI.
. . . . . *I. salicina L.*
5. Лишће ланцетасто линеарно здол пара-
лелним нервима као цртасто ♃. 6. VII.
. . . . . *I. ensifolia L.*
Лишће ланцетасто ила јајасто здол од
сплетених нерва мрежасто . . . . . 6.
6. Унутрашњи листићи омотача на врху за-
шиљасти, цвеће по ободу мало што дуже
од цвећа на колуту, биљка од аршина
♃. 3, 4, 8. VII . . . . . *I. germanica L.*
Унутрашњи листићи омотача затубасти,
цвеће по ободу приметно велико, биљка
од човечјег боја ♃. 8. VII . . . . . .
. . . . . С. оман. † *I. Helenium L.*

P. 197. Pulicaria Gaertn.

Омотач црепаст; ложа мал не плосна, без паља; цвеће жуто, по ободу језичасто женско, по колуту двополно цевасто; ахеније ваљкасте са перницом изнутра длакавом, а споља зупчастом.

Цвеће по ободу много дуже од колута,
лишће при основи срцасто ♃. 8. VII . .
. . . . . † *P. dysenterica Gaertn.*
Цвеће по ободу мало што дуже од ко-

лута, лишће при основи закружено ☉. 4, 8. VII. . . . . † *P. vulgaris Gaertn.*

P. 198 Bidens L.

Лишће омотача троредо, листићи у спољашњем реду дужи; ложа пупчаста, пољама обложена; цвеће жуто, већином цевасто двополно, ређе по ободу језичасто безполно; ахенија стиснута, окончана шиљастим зупцима, који су обложени длакама назад управљеним; лишће већином наспрамно.

Ахенија са 2—3 зупца, лишће перасто дељено ☉. 8. VII. . с. козји рогови *B. tripartita L.*

Ахенија са 4—5 зубаца, лишће цело ☉. 8. VIII. . . . . *B. cernua L.*

P. 199. Carpesium L.

Спољашњи листићи омотача суврађени; ложа пупчаста без паља; цвеће жуто, цевасто, по колуту двополно, по ободу женско, плодно; крупе кљунате, без пернице.

Цветне главице луњаве, лишће по ободу на далеко рескасто ☉. 5. VIII. . . . *C. cernuum L.*

P. 200. Filago L.

Омотач купаст са црепасто поређаним листићима; ложа кончаста пољицама обложена; цвеће цевасто по ободу женско у више редова стављено, по колуту малобројно, двополно; ахеније ваљкасте љуспицама обрасле, са перницом из једно или многоредих длака састављеном или без пернице; цела биљка пепељава, руновита, цвеће ситно.

1. Главице округле без бочећих листића, листићи омотача завршкасти ☉. 4, 6. VI. . . . . *T. germanica L.*

Главице дугуљасте подбочене подуга-

чким листовима, листићи омотача не завршкасти . . . . . 2.

2. Главице од половине голе, жућкасте ☉. 3, 4, 6. VII . . . . . *F. minima Fr.*
Главице скроз руновите ☉. 3, 4. 6 VII. . . . . *F. arvensis L.*

P. 201. Gnaphalium L.

Листићи омотача црепасто поређани, сушни глатки; ложа пупчаста или мал не плосна, без паља; цвеће цеваста, спољашње женско, много-редо; на колуту двополно; ахенија ваљкаста са кончастом лахко отпадајућом перницом; цела биљка пепељаво руновита; цвеће доста ситно.

1. Главице без бочећих подужих листова, лишће обмашајуће стабло ☉. 4, 8. VII. . . . . *Gn. luteo-album L.*
Главице подужим листовима подбочене, и лишће у доњем крају уже . . . . . 2.

2. Стабло усправљено, од половине шибљичасто ☉. 5, VI . . . . . *G. sylvaticum L.*
Стабло положито од основе неправилно гранато ☉. 8. . . . . *G. pilulare Wahl.*

P. 202. Artemisia L.

Омотач црепаст; ложа пупчаста или готово плосна, кадшто длакава, но без паља; цвеће цеваста, по ободу, обично женско, по колуту двополно, кадшто штуро; ахенија ваљкаста, кадшто стиснута без пернице, али у горњем крају кратким ободом обрубљена; цвеће жуто; лишће дељено.

1. Ложа длакава, лишће скроз беличасто ♃. 3, 4, 6, VII . . . . с. пелен, † *A. Absinthium L.*
Ложа нага, лишће бар озгор зеленкасто 2.

2. Стабло при основи без лишћа или је то лишће сухо . . . . . 3.

2. Сва биљка јасно зелена, глатка, са врло пријатним мирисом ☉. 1, VII . . . . . с. ћул, *A. anuua Willd.*

Биљка длакава, нешто пепељава, без особитог мириса ☉. 3, 4, VII . . *A. scoparia WK.*

4. Лишће перасто са пошироким ланцетастим кришкама ☉. 3, 4, VII. с.комоника † *A. vulgoris L.*

Лишће двојно перасто са линеарним кришкама ☉. 3, 4, VI . . . . . *A. pontica L.*

P. 203. Tanacetum L.

Омотач црепаст; ложа пупчаста, без паља; цвеће жуто, скроз цевасто, по ободу женско, по колуту двополно, кадшто штуро; ахенија ћошкаста без пернице, али са кратким кожастим ободом; лишће перасто.

Главице многобројне састављене у кримб, сва биљка јасно зелена, мирисава ♃. 7,8, V II. с. вратич, повратич, † *T. vulgare L.*

P. 204. Achillea L.

Омотач црепаст; ложа плосна са паљама; цвеће бело или жућкасто, по ободу женско, језичасто са округлим окрајком, по колуту цевасто двополно; ахеније дугуљасте, стиснуте, без пернице и без видљивог обода; лишће перасто.

1. Лишће у обиму овално, двојно-перасто ♃. 3, 5, VI . . . . . *B nobilis L.*

Лишће у обиму ланцетасто, перасто . . 2.

2. Листно вретено не шире од листне дршке, биљка ретко већа од аршина ♃. 1, 2, 3, 7, VI . . . . . с. спориш, † *A. Millefolium L.*

Листно вретено шире од листне дршке, биљка обично од висине једног метра ♃. 5, VII . . . . . *A. tanacetifolia All.*

P. 205. Anthemis L.

Омотач црепаст; ложа врло пупчаста, изнутра једра, пљама обложена; цвеће по ободу женско, језичасто, са дугуљастим окрајком, по колуту двополно; ахеније мал не ваљкасте са или без кожастог обода; лишће двојно перасто.

Цвеће скроз жуто ♃. 2, 3, VI . . *A. tinctoria L.*

Цвеће по ободу језичасто бело, по колуту цевасто жуто, без пријатног мириса . . . . . 2.

2. Пље линеарне од основе постепено истањене, зашиљасте, ахеније зрнасто изривене ☉. 1. 2, VI . . . . . *A. Cotula L*

Пље линеарне, тек испод врха напрасито завршене, ахеније паралелно цртасте ☉. 3, 4, VI . . . . . *A. arvensis L.*

P. 206. Matricaria L.

Омотач црепаст, ложа јако пупчаста, изнутра шупља, без пља; цвеће по ободу женско, језичасто бело, по колуту цевасто, двополно жуто; ахеније полуваљкасте без пернице; лишће исецкано.

Биљка глатка граната, цвеће са пријатним мирисом ☉.1, V. с. титрица, †*M. Chamomilla L.*

P. 207. Chrysanthemum L.

Омотач црепаст, ложа плосна или нешто пупчаста, изнутра једра; цвеће по ободу женско, бело, језичасто са дугуљастим окрајком, по колуту двополно, жуто, цевасто; ахеније стиснуте, четвртасте или полуваљкасте са кратким кожастим ободом на врху или са жљездастим гучицама.

1. Лишће у линеарне кришке исецкано, ахеније са жљездастим точкицама на врху . 2.
Лишће нераздељено или у пошироке кри-

шке исечено, ахеније на врху са кратким ободом или без тога . . . . . 2.

2. Плод у среди са једном квржицом, стабло од метра ☉. 2, 5, VI. *Chr. uniglandulosum Vis.*
Плод са две квржице на два горња краја, стабло од аршина ☉. 3, 7, VI *Chr. inodorum L.*

3. Лишће перасто, главице многобројне у коримб састављене ♃. 5, VI. *Chr. corymbosum L.*
Лишће нераздељено, главице малобројне на врху од грана . . . . . 4.

4. Лишће затубасто, стабло ниже од аршина ♃. 3, 7, V . . . . . *Chr. Leucanthemum L.*
Лишће завршкасто, стабло од метра ♃. 8, VIII . . . . . *Chr serotinum Jacq.*

P. 208. Doronicum L.

Омотач од два реда узаних и подугачких листова састављен; ложа нешто мало пупчаста; цвеће по ободу женско, језичасто, по колуту двополно цевасто; ахеније ваљкасте, цртасте, обично длакаве са перњицом или (по ободу) без ње; лишће нераздељено.

Лишће овално или ланцетасто, корен кртоласт ♃. 5, V. . . . . *D. pannonicum Rchb.*
Лишће срцасто, корен кртоласто незадебљао ♃. 5, V. . . . . *D. caucasicum MB.*

P. 209. Senecio L.

Омотач од једноредих листића састављен, подбочен неколицином кратких листића, сви ови листићи на врху кадшто гарави; ложа мало пупчаста, без паља; цвеће жуто, по ободу женско, већином језичасто, по колуту двополно цевасто; ахеније ваљкасте са врло танкодлаком перницом.

1. Лишће не раздељено, само по ободу зупчасто . . . . . 2.

Лишће од сваке руке исецкано или дубоко усечено . . . . . 3.

2. Цвеће по ободу малобројно (5—7) цела биљка зелена, глатка ♃. 3, VII. . . . . *S. macrophyllus MB.*

Цвеће по ободу многобројно 10—15, цела биљка пепељаста, паучљива ♃. 8, VI. . . . . *S. paludosus L.*

3. Сви цветови цевасти или по ободу језичасти, али са узвитим невидљивим окрајком ☉. 1, 2, 3. III. . . . . *S. vulgaris L.*

Цветови по ободу језичасти, опружени и видљиви . . . . . 4.

4. Стабло крто, са одстојећим подебелим длакама ☉. 1, 2. IV. . . . . *S. vernalis WK.*

Стабло жилаво, глатко, или са положеним танким длакама . . . . . 5.

5. Корен пузећи, приперци испод главица, многобројни ♃. 3. VI. . . . . *S. erucifolius L.*

Корен закусаст, приперци испод главица малобројни 1—3 . . . . . 6.

6. Доње лишће цело, мање или више усечено, лирасто, горње ситно исечено, вршне гране дуже од бочних ☉. 3, VI. *S. Jacobaea L.*

Сво лишће лирасто, вршне гране краће од бочних ☉. 8. VII. . . . . *S. erraticus Bert.*

P. 210. Echinops L. с. главоч.

Главице савршено округле, ложа округла, пољаста; сви цветови дво-полни, особеним омотачем од повише листића састављеним подбочени; ахеније шесто-стране, перницом кришкасто исеченом окончане; лишће перасто, са бодљавим зупцима.

Стабло над половином гранато, лишће згор жљездовито, цвеће беличасто ☉. 4, VII. . . . . *E. sphaerocephalus L.*

P. 211. Cirsium Tourn.

Омотач црепаст, листићи са бодљавим врховима; ложа чекињама обрасла; сви цветови једнаки, цевасти; прашнице без нарасли при основи, са шиљастом нарасли на врху; ахеније глатке, мало стиснуте, са базиларним пупком, згор окончане перницом, које перасте жбице срасле су при основи у котур; цвеће црвенкасто, лишће перасто.

1. Стабло крилато од силазећег низ стабло листног обода ☉. 7, 8, VI. *C. lanceolatum Scop.*
   Стабло не крилато . . . . . 2.
2. Главице врло велике, тањирасте, листићи од омотача к врху лопатичасто рашрени ☉. 3, 6, VI. . . . . *C. eriophorum Scop.*
   Главице доста мале, ваљкасте, листићи од омотача к врху постепено сужени ♃. 2, 3, VI . . . . с. паламида. *C. arvense Scop.*

P. 212. Carduus L.

Омотач црепаст, листићи са бодљавим врховима; ложа чекињама обрасла; сви цветови једнаки, цевасти; прашнице при основи без нарасли, са шиљастом нарасли на врху; ахеније глатке, мало стиснуте са базиларним пупком, згор окончане перницом са длакавим жбицама сраслим при основи у котур; цвеће црвенкасто, лишће перасто.

Главице малобројне, 1—8, врло велике, цела биљка мирише на мед ☉. 3, 6, VI. .
. . . . . *C. nutans L.*

Главице многобројне, 10—100 умерено велике, биљка без мириса ☉. 1, 2, 3, 6, VI.
. . . . . с. стричак. *C. acanthoides L.*

P. 213. Onopordon L.

Омотач црепаст, листићи са бодљавим врховима, ложа нага, дубоко јамичава са ободима од

јамица зупчастим, цвеће једнако цевасто, ахеније четвртасте, попречно наборите окончане перастом перницом са сраслим у котур жбицама; цвеће црвенкасто, лишће перасто.

Главице и стабло у горњем крају ситним жљездама посуто, цела биљка зелена ☉.
1, VII . . . . . *O. virescens DC.*
Без жљезда, биљке беличасте . . . . . 2.
2. Лишће ланцетасто, гране у оштром углу усправљене ☉. 4, 6, VI . . . . . *O. illyricum L.*
Лишће елиптично, гране у доста тупом углу одстојеће ☉. 2, 3, 4, 6. VI . . . .
. . . . . с. репух. *O. acanthium L.*

P. 214. Lappa Tourn. с. лапак.

Омотач црепаст, са врло зашиљастим и суврађеним врховима; ложа чекињама обрасла, цвеће црвенкасто, цевасто, прашнице оздо продужене у шиљасту нарастао, ахеније стиснуте, попреко наборите, окончане перницом од врло кратких, рапавих при основи не сраслих чекиња; лишће велико не дељено, доње при основи срцасто.

1. Главице јако паучљиве, унутрашњи листићи омотача бојени, главице мал не у једној равни ☉. 3, 6, VI . . . . *L. tomentosa Lam.*
Главице глатке или мало што паучљиве 2.
2. Сви листићи од омотача зелени, главице у једној равни ☉. 1, 3, VI . † *L. major Gaertn.*
Унутрашњи листићи омотача црвени, главице гроздасто поређане ☉. 1, 3. VI . . .
. . . . . † *L. minor DC.*

P. 215. Carlina L.

Листићи омотача црепасто поређани, спољашњи зелени, бодљаво зупчасти, унутрашњи сушни, жути или беличасти; ложа чекињама густо обрасла; цве-

ће цевасто, ахеније ваљкасте, мало стиснуте, окончане перницом са перастим при основи у котур сраслим жбицама; лишће плитко усечено, са бодљавим зупцима.

Једна, обично пак повише главица на врху листатога стабла, омотач к унутрашњости жут ☉. 3, 4; 6, VI. . . . *C. vulgaris L.*

Само једна главица из корена израсла и опкољена лишћем на земљи лежећим, омотач к унутрашњости беличаст ☉. 3, 6, VI. . с. пупава, вилино сито. * *C. acanthifolia All.*

P. 216. Serratula L.

Омотач црепаст, спољашњи листићи завршкасти не бодљави, унутрашњи сушни; ложа чекињама обрасла; цвеће црвенкасто, цевасто; ахеније са бочним пупком мало стиснуте, глатке, окончане перницом састављеном из кончастих при основи не спојених жбица, лишће не раздељено или перасто.

Стабло коримбозно гранато, лишће оштро рескасто ♃. 3, 5, VI. . . . . с. срцац. *S. tinctoria L.*

P. 217. Jurinea Cass.

Омотач црепаст, листићи мехки, сувраћени; ложа чекињама обрасла, цвеће црвенкасто, цевасто, ахеније четвртасте окончане перницом од неједнаких жбица, сва биљка паучљива.

Једна, ређе две главице наврх стабла, ахенија наборита ♃. 3, 6, V. . . *J. mollis Rchb.*

P. 218. Kentrophyllum Neck

Омотач црепаст, спољашњи листићи перасти са бодљавим режњима, унутрашњи ланцетасти на врху бодљави; ложа чекињама обрасла; цвеће жуто, цевасто, једнако, дво-полно или по ободу веће без-

полно; ахеније са бочним пупком, објајасто-четвртасте са или без пернице, које су жбице прикруте, неједнако трепљаве; лишће перасто.

Ахеније по ободу без пернице, цела биљка паучљива ☉. 3, 6, VI. . . . *K. lanatum DC.*

P. 219. Centaurea L.

Листићи омотача црепасто поређани, по ободу чешљасто исецкани или трепљави или на врху бодљом окончани; ложа чекињама обрасла; сво цвеће цевасто, по колуту дво-полно, по ободу веће, безполно; ахеније са бочним пупком, дугуљасте, мало стиснуте, кадшто без пернице, већином пак са перницом, састављеном из два реда чекиња, спољашње дуже, одстојеће, унутрашње краће, сведене; лишће цело, реће перасто.

1. Листићи омотача са дугачким, прстастоделеним бодљама . . . . . 2.
   Листићи омотача без бодаља, или су бодље кратке, не гранате . . . . . 4.
2. Лишће ободом низ стабло силазеће, цвеће жуто ☉. 3, 6, VI. . . . . .
   . . . . с. дивља шафраника. *C. solstitialis L.*
   Лишће обмашајуће основом стабло, цвеће црвенкасто . . . . . 3.
3. Ахеније са перницом, унутрашњи листићи омотача на врху раширени ☉. 3, VII.
   . . . . . *C. iberica Trin.*
   Ахеније без пернице, унутрашњи листићи омотача на врху не раширени ☉. 3, VII.
   . . . . . *C. Calcitrapa L.*
4. Лишће перасто или лирасто дељено, листићи од омотача са кратким бодљама . 5.
   Лишће не дељено, омотач сушан без бодљавог врха . . . . . 6.

5. Перница дужа од ахеније, омотач пругаст, лишће јамичаво 4. 3, 6 VI *C. vallesiaca Rchb.*
Перница од дужине ахеније, омотач гладак, лишће длакаво или рапаво али не јамичаво 4. 2, 3, 4, 6, 7, VI. . . *C. Scabiosa L.*
6. Ахенија без пернице, омотач цео или неправилан, исецкан 4. 2, 3, 7, VI. . *C. Jacea L.*
Ахенија са кратком перницом, врх омотача правилно ројтаст, посувраћен 4. 5, VI. . . . . *C. austriaca Willd.*

P. 220. Crupina Pers.

Листићи омотача црепасти, ланцетасти, без бодаља; ложа чекињама обрасла; сви цветови цевасти; по колуту дво-полни, по ободу без полни; ахенија ваљкаста са кончастом перницом; лишће перасто.

Ахенија при основи закружена ☉. 3, 6, VI. . . . . *Cr. vulgaris Pers.*

P. 221. Xeranthemum L.

Унутрашњи листићи црепасти, омотач здуљен, бојен (ружаст); ложа пљама обрасла; цвеће по ободу женско, штуро, по колуту двополно; ахеније објајасто-коничне са перницом од 5—10 неједнаких жбица; цвеће ружасто: лишће цело.

Цветне главице тањирасте, листићи омотача завршкасти ☉. 2, 3. VII. . . *X. annuum L.*
Цветне главице ваљкасте, листићи омотача затубасти ☉. 2, 3. VII. *X. cylindricum Sm.*

P. 222. Lapsana L.

Омотач од 8—12 једнаких једноредих листића састављен; ложа нага; сви цветови дво-полни језичасти, жути; ахеније мало стиснуте, цртасте, без пернице, цвеће жуто; лишће бар доње лирасто.

Цвеће мало што дуже од листића омота-
ча ☉. 2, 5. VI. . . . . *L. communis L.*

P. 223. Cichorium L.

Листићи омотача многобројни, неједнаки, у два реда стављени; спољашњи краћи, усправљени; унутрашњи дужи, најзад сувраћени; ложа без паља; цвеће плаветно, језичасто; ахенија стиснута, четвртаста, са врло кратком перницом; лишће стругасто или ланцетасто.

Гране разведене, цвеће само рано изју-
тра отворено ♃. 1, 2, 3, 7. VI. . . . .
. . . . с. водопија, женетрга. † *C. Intybus L.*

P. 224. Leontodon L.

Листићи омотача многореди, црепасти; ложа гола; цвеће жуто, језичасто; ахеније дугуљасте, зупчасте, горе у кљун сужене и окончане перницом из перастих чекиња састављеном; лишће цело или перасто.

Једна, ретко две главице на љуспастом ста-
блу, корен хоризонталан, закусаст ♃. 3.
VI. . . . . *L. hastilis L.*

P. 225. Picris L.

Листићи омотача неједнаки, спољашњи краћи, разведени или сувраћени; ложа гола; цвеће жуто, језичасто; ахеније ваљкасте, згор мало сужене, попречно-наборите, у перасту перницу окончане; лишће перасто-усечено

Стабло гранато, са разведеним гранама;
цела биљка кострикава ☉. 3, 6. VI. . .
. . . . . *P. hieracioides L.*

P. 226. Tragopogon L. с. туровет.

Омотач од 8—12 једнаких листића састављен; ложа нага; цвеће жуто, језичасто; ахеније дугачке

озгор у кљун продужене, по боковима жљебасте и зупчасте; перница из перастих и међу собом сплетених жбица сложена; лишће цело.

1. Стабло под главицом приметно задебљало . . . . . 2.
   Стабло до испод главице постепено сужено . . . . . 3.
2. Ахенија једне дужине са кљуном, отворен цвет левкаст ☉. 2, 3. V. . . . . *Tr. major L.*
   Ахенија дужа од кљуна, отворен цвет плосан ☉. 2, 3. V. . . . . *Tr. dubius Vill.*
3. Ахенија од дужине кончастог кљуна, цвеће од дужине омотача или мало краће ☉. 3, 7. V. . . . . *Tr. pratensis L.*
   Ахенија има две дужине кљуна, цвеће дуже од омотача ☉. 3. V. . . *Tr. orientalis L.*

P. 227. Podospermum DC.

Омотач црепаст; ложа без паља, цвеће жуто, језичасто; ахенија глатка, оздо задебљала у шупљу ношку, која је равна дужини ахеније, перница на плоду пераста, замршена; лишће цело и перасто.

Лишће на корену за време цветања зелено ♃. 3, 4. VI. . . . . *P. Jacquinianum DC.*

P. 228. Hypochaeris L.

Омотач црепаст; ложа обрасла тјенастим лахко отпадајућим паљама; цвеће жуто, језичасто; ахеније цртасте, мање више рапаве, сужене у подугачак кљун или без кљуна, перница састављена из перастих не замршених жбица или спољашње жбице не перасте.

Стабло рутаво, са неколико листова, све жбице од перница перасте ♃. 3, 5. VI. . . . . с. проваљен корен. *H. maculata L.*

Стабло мал не глатко без лишћа, спољашње жбице од пернице не перасте ♃. 3, 4, 7. VI. . . . . *H. radicata L.*

P. 229. T a r a x a c u m Suss.

Омотач из многобројних листова састављен, спољашњи листови краћи, сувраћени; ложа гола; цвеће жуто, језичасто; ахенија цеваста, попреко набората и зупчаста, у подугачак кљун стешњена; лишће стругасто, само из корена растеће.

Листићи од омотача без рошка испод врха, цвеће злато-жуто ♃. 1, 3, 7. III—X. с. попина погачица, попино гувно, маслачак . . . . . † * *T. officinale Wig.*

Унутрашњи листићи омотача са рошком испод врха, цвеће лимуно-жуто ♃. 3. 4, 6. IV—IX. . . . . *T. corniculatum HK.*

P. 230. C h o n d r i l l a L.

Омотач од 7—10 једнаких листића састављен при основи ситним приперцима подбочен; ложа нага; цвеће језичасто, жуто; ахеније са уздужним гредама, згор зупчасте, окончане љуспастим зупцима над којима се издиже кончаст кљун са кончастом перницом; лишће доње стругасто, горње цело.

Стабло врло гранато, цвеће у главицама малобројно (7—12) ☉. 2, 3, 4, VI. *Ch. juncea L.*

P. 231. L a c t u c a L.

Главице ваљкасте; омотач дво- или многореди црепаст; ложа гола; цвеће жућкасто, језичасто; ахеније стиснуте, са уздужним гредама, стешњене напрасито у подугачак кљун, на ком стоји кончаста перница; лишће цело или перасто.

1. Лишће ободом низ стабло силазеће ☉.
6. VI. . . . . *L. viminea C. H. Sch.*

Лишће седеће или на дршку насађено . 2.
2. Лишће на стаблу ободом целцато ☉. 1, 6. VI. . . . . *L. saligna L.*
Лишће на стаблу већином зупчасто. . . 3.
3. Кобилица од лишћа бодљама обрасла ☉. 1, 3, 6. VI. . . . . † *L. Scariola L.*
Кобилица од лишћа глатка ☉. 5, 6. V. . . . . с. ајдучица. † *L. muralis L.*

P. 232. Sonchus L.

Омотач црепаст; ложа нага, цвеће жуто језичасто; ахеније са уздужним гредама без кљуна; перница кончаста; лишће цело или перасто.

1. Корен пузећи, дуговечан, главице ваљкасте ♃. 2, 8. VI. . . . . * *S. arvensis L.*
Корен жиличав, годишњи, главице округласте . . . . . 2.
2. Ахеније између греда глатке, лишће лаштеће ☉. 1, 2, 4. V. . . . . *S. asper Will.*
Ахеније између греда цртасте, лишће тамно ☉. 1, 2, 3. V. . с. горчика. *S. oleraceus L.*

P. 233 Pterotheca Cass.

Листићи омотача дво-реди, по ободу тјенасти; ложа плосна, дугачким длакастим пањама обрасла; цвеће жуто, језичасто; ахеније на колуту цртасте згор истанчане, и окончане кончастом перницом, на ободу споља цртасте, изнутра 3—5-криле, без перница; лишће цело или стругасто.

Стабло без листа, гранато, са доста ситним ваљкастим главицама ☉. 2. VI . . . . . *Pt. nemausensis Cass.*

P. 234. Crepis L.

Листићи омотача из више редова састављени, црепасто поређани; ложа нага или длакава; цвеће

жуто, језичасто; ахеније цртасте, свуд једне дебљине или у кљун истанчане; перница кончаста, бела, витка; лишће цело, зупчасто или лирасто.

1. Ахеније бар по колуту у подугачак кљун истањене . . . . . 2.
   Све ахеније ваљкасте, у горњем крају не истањене . . . . . 3.
2. Омотач од подугачких чекиња кострикав, корен без мириса ⊙. 1, 3, 6. VI. *Cr. setosa Hall.*
   Омотач од мехких длака, маљав, корен са јаким мирисом ⊙. 3, 6. V. . . . . *Cr foetida L.*
3. Омотач гладак, цела биљка лепљива ⊙. 3. V. . . . . *Cr. pulchra L.*
   Омотач бар при основи длакав, биљке не лепљиве. . . . . 4.
4. Стабло по угловима рапаво, омотач изнутра маљав ⊙. 3, 7. V. . . . . *Cr. biennis L.*
   Стабло од половине глатко, омотач изнутра гладак ⊙. 1, 3. V. . . . *Cr. virens Vill.*

P. 235. Hieracium L.

Омотач црепаст, ложа без паља, кадшто длакава; цвеће жуто, језичасто; ахеније ваљкасте, уздуж цртасте, окончане кратким котурастим ободом за који је утврђена перница, састављена из длакавих, жућкастих, кршљивих жбица; лишће не раздељено.

1. Стабло без лишћа са једном главицом на врху ♃. 3, 6, 7. V. . . . . *H. Pilosella L.*
   Стабло мање или више листато, са више главица . . . . . 2.
2. Стабло при основи са кончастим врежама, цветне главице доста ситне ♃. 3, 6. V. . . . . *H. praealtum Koch.*
   Стабло при основи без врежа, цветне главице доста крупне. . . . . 3.

3. Зреле ахеније жућкасте; цветне дршке краће од бочећих листића ♃. 5, 6. VII. . . . . *H. racemosum WK.*

Зреле ахеније црне, цветне дршке дуже од бочећег лишћа. . . . . 4.

4. Листићи омотача врхом разврнути и на све стране стршећи ♃. 3, 6. VII. . . . . *H. umbellatum L.*

Листићи омотача врхом главици притиснути, осушен омотач црнкаст ♃. 5, 6. VII. . . . . *H. boreale Fr.*

L. Племе. Амброзиацеје Линк.

Полови једнодоми, разлучени у помање цветне главице: мушке главице обложене су једноредим омотачем и садрже повише цветова са 5 прашника; женске главице су малоцвете, а листови омотача расту најзад у кошчану оплодницу; плод ахенија једносемена, на врху двокљуна.

P. 236. Xanthium L.

Женске главице обложене омотачем од црепастах листића, који расту у двојни омотач, што представља у зрелом плоду две срасле и двогубим кљуном окончане ахеније обрасле бодљама; лишће цело или перасто.

Стабло без бодаља, биљка зелена ☉. 1, 2, 7. VI. . . . . *X. strumarium L.*

Стабло са трокраким бодљама, биљка пепељава ☉. 1. VI. . . . с. боца. *X. spinosum L.*

LI. Племе. Кампанулацеје Жис.

Цвеће двополно, правилно; чаша једно-пера озгор у 5 режања или зубаца дељена; круница звонаста или левкаста на цев од чаше нарасла, једнопера, при врху у режње или зупце, ређе до основе

подељена; прашника пет; тучак кончаст, жига 2—3 реће пет; плод чаураст, за чашу прирастао, чаура 2—3 реће 5-тина, многосемена, на разним местима обично дирама пуцајућа; цвеће плаветно, лишће нераздељено.

P. 237. Phyteuma L.

Чаша пето-дела; круница до основе у пет узаних режања подељена; прашника пет са прашним концима при основи раширеним; тучак са 2—3 кончаста жига; чаура кратка 2—3-тина; цвеће плаветно, састављено у клас или метлицу.

Цвеће у подугачку метлицу састављено;
лишће седеће ♃. 3, 6. VII. . *Ph. canescens WK.*

P. 238 Campanula L.

Чаша 5-дела; круница звоната; пет прашника са концима при основи раширеним; на тучку 3, реће 5 кончастих жигова; чаура чиграста, тро-тина, пуцајућа дирама при основи или под врхом; цвеће плаветно

1. Пет суврашених режњића између режања чаше ☉. 3, 6. V . . . . . *C. Sibirica L.*
   Без таких режњића на чаши . . . . . 2.
2. Сви цветови седећи и у праме скупљени 3.
   Већина цветова на дуже или краће петељке насађена. . . . . 4.
3. Цветни прамци малобројни, — 5, клас подебео. ♃, 2. VI . . . . . *C. glomerata L.*
   Цветни прамци многобројни до 30, клас танак ☉. 3. VI. . . . . *C. multiflora WK.*
4. Лишће узано ланцетасто или линеарно, чауре усправљене. . . . . 5.
   Лишће пошироко, јајасто или срцасто, чауре луњаве . . . . . 7.

5. Режњи од чаше ланцетасти, дуговечна биљка ♃. 5, 6. VI . . . . . *C. persicifolia L.*
Режњи од чаше шиљасти, маловечне биљке 6.
6. Гране разведене, корен танак ☉. 3, 5. V. . . . . * *C patula L.*
Гране усправљене, у дуг грозд састављене, корен задебљао, сочан ☉. 3, 5. V* . . . . . *C. Rapunculus L.*
7. Стабло ваљкасто, лишће оздо пепељаво бело ♃. 3, 5. VI . . . . . *C. bononiensis L.*
Стабло ћошкасто, лишће скроз зелено . 8.
8. Лишће мало рапаво, по ободу неједнако корен пузећи ♃. 3, 5. VI . . *C. rapunculoides L.*
Лишће чекињаво, по ободу двојно рескасто, корен не пузећи ♃. 6. VI. *C. Trachelium L.*

LII. Племе. Монотропеје. Нит.

Цвеће двополно, правилно; чаша обично 5-пера; круница 4—5 пера са медницима надно крунице стављеним; прашника 8—10; стубић кончаст са 1 жигом; плод 5-тина чаура са мноштвом врло ситних семена. Жућкасте биљке без лишћа, са стаблом обраслим љуспама.

P. 239. Monotropa L.

Клас на врху стабла пре цветања кукасто на ниже оборен; цвет на врху стојећи са 5 цветних листића, остали цветови са 4.

Параситна биљка растеће на корену цера и границе са глатким или длакавим цвећем ♃. 5. V. с. кукавичин хлеб *M. Hypopitys L.*

LIII Племе Олеинеје. Линдл.

Цвеће једно или двополно, савршено или без чаше и крунице; чаша једнопера у 4 кришке дељена, круница једнопера, 4 дела, левкаста; пра-

шника 2 утврђена на круници (где је има); тучак кончаст, кадшто врло кратак, окончан жигом на двоје дељеним; плод различит састављен из једног или два срасла сушна или бобичаста 1 или 2-тина плодника. Шибље или дрвеће са целим или перастим лишћем.

P. 240. Ligustrum Tourn.

Цвеће двополно; чаша бокаласта, 4-зуба; круница левкаста са 4-делим окрајком, много дужа од чаше; жиг дводели са усправљеним режњима; плод бобица; шиб са целим глатким ланцетастим лишћем.

Цвеће бело у састављен грозд поређано,
бобице црне ђ. 5, 6. V . . . . с. калина,
мечковац, козјач, козино грожђе L. *vulgare L.*

P. 241. Syringa L.

Цвеће двополно, чаша бокаласта 4-зуба; круница левкаста много дужа од чаше; плод чаура кожаста дугуљаста завршкаста двотина; шиб или ниско дрво са целим јајастим глатким лишћем.

Цвеће љубичасто или бело, поређано у састављен грозд ђ. 3, 6. VI . . . . . .
. . . . . с. јоргован, љиљак *S. vulgaris L.*

P. 242. Fraxinus L.

Цвеће једно и двополно са круницом и чашом, или без њих подбочено приперцима; жиг дводели са разведеним режњима; плод орашица спљоштена, у горњем крају раширена, листолика, са једном семком. Дрвеће са перастим глатким лишћем.

Цвеће са круницом и чашом, листићи на општој дршки посебним дршчицама насађени; осредње дрво ђ. 5, 6. IV . . . .
. . . . . с. црни јасен † *Fr. Ornus L.*

Цвеће без крунице и без чаше, листићи на општој листној дршки седећи, врло високо дрво ♄. 5, 7. 8. IV. бели јасен *Fr. excelsior L.*

LIV. Племе Асклепиадеје Р. Бр.

Цвеће двополно, правилно; чаша једнопера, 5-дела; круница једнопера 5 дела; прашника 5 утврђених надно крунице, прашни конци срасли у цев која обухваћа плодник и на врху плодника 5-угли жиг у ког угле улазе прашнице; плод дво-реће једнотина чаура са многим семењем, на врху кога стоји бела свиласта перница.

P. 243. Cynanchum Rob. Br.

Чаша петодела, круница точкаста; прашнице на врху са кожастом нарасли, чаура јајаста дугуљаста у горњем крају истанчана; цваст кита из многих амбрелака састављена; лишће цело, јајасто или ланцетасто.

Поједине цветне петељке 2 пут дуже од опште петељке, цвеће бело ♃. 5, 6. VII.
. . . с. дивља паприка † *C. Vincetoxicum RBr.*

LV. Племе Апоцинеје Р. Бр.

Цвеће дво-полно, правилно; чаша једнопера окрајком 15-дела, така је и круница; прашника 5 на цев од крунице нараслих; прашни конци кратки; тучак кончаст, жиг 1, реће у 2 кришчице дељен; плод чаура стастављена из два плодника, семке многобројне; лишће цело зимзелено.

P. 244. Vinca L. C. зимзелен.

Режњи од чаше глатки, стабло положено пуштајући у земљу жилице ♃. 5, 6. IV.
. . . . . *V. minor L.*

Режњи од чаше трепљави, стабло усправљено или положито али не пузеће 4. 5.
6. IV . . . . . *V. herbacea WK.*

LVI Племе Генцианеје Жис.

Цвеће двополно правилно; чаша 1-пера 4—12 дела, така је и круница, прашника 5 ређе 4—12 нараслих на цев од круница; стубића два срасла, носећа 2 жига; плод чаура 1—2 тина са многим семењем; лишће нераздељено.

P. 245. Limnanthemum Gmel.

Круница точкаста, лахко отпадајућа, по ждрелу длакава; тучак кончаст, жига два; чаура једнотина са врло плосним семкама; лишће округласто-срцасто, глатко.

Цвеће жуто у пазуси од лишћа у праме састављено 4. 8. VI. . . *L. Nymphoides* Линк.

P. 246. Gentiana L.

Чаша цеваста или звоната 4—10 дела; круница левкаста или звонаста 5-дела; прашника 5 са прашницама по просипању не савијеним; чаура једнотина, семке стиснуте; цвеће плаветно, лишће наспрамно не дељено.

Чаша у пет режања дељена, цвеће појединце стојеће, стабло према висини доста слабо, дупке стојеће. 4. 7, 8. VII . .
. . . . . *G. Pneumonanthe L.*

Чаша у 4 режња дељена, цвеће пршљенасто, стабло при основи лежеће, доста снажно 4. 3. VI . . . . . .
. . . С. прострел, сириштара, † *G. cruciata L.*

P. 247. Erythraea Rich.

Чаша цеваста 5-угла у 5 линеарних режања подељена; круница левкаста; прашника 5 са праш-

ницама узвитим по расипању праха; тучак кончаст, жиг дводели са режњићима приближеним; чаура ланеарна једно — или неправилно двотина; цвеће ружасто, реће бело; лишће наспрамно, недељено.

Петељка краћа или мало што дужа од цвета, цвеће доста збивено на врху од стабла ☺. 3, 7. VI. с. кичица † *E. Centaurium Pers.*

Петељке много дуже од цвета, цвеће по рачвастом стаблу расуто. ☉. 3, 8. VI . . . . . *E. pulchella Fr.*

LVII Племе Конволвулације Жис.

Цвеће двополно правилно; чаша једнопера у 4—5 режања, кадшто до основе подељена; круница једнопера левкаста или звонаста, ободом цела или у 4—5 режања дељена; прашника 4—5 насађених на цев од крунице; стубић 1—2, жига 2—4 на врху главичаста; плод чаура 2—4 тина, у тину 1—2 семена.

P. 248. Convolvulus L.

Чаша 5-пера; круница левкаста са 5 уздужних набора; тучак кончаст, жига 2; чаура не пуцајућа, једно-тина или несавршено двотина са 2—1 семеном у тину, цвеће насађено на дугу петељку, на којој стоје два узана приперка; лишће нераздељено.

1. Лишће ланцетасто, стабло усправљено, не вијући се око других биљака ♃. 6. VI . . . . . *C. Cantabarica L.*

   Лишће стреласто, стабло вијуће се око других биљака . . . . . 2.

2. Срцасти приперци омотавају чашу, цвеће бело ♃. 5, 8. VII . . С. ладолеж *C. Sepium L.*

   Приперци ланцетасти, поудаљени од чаше цвеће ружасто ♃. 1, 2, 3. VI . . . . . С слатковина, попонац. *C. arvensis L.*

Р. 249. Cuscuta L. с. самовила, преденце, вилина коса.

Чаша 4—5 дела; круница сочна 4—5 дела са 4—5 љуспа стављених у круничиној цеви под прашницима, којих има 4—5; стубића два разлучена или уједно срасла, жига два линеарна или главичаста; чаура 1-тина са 2—1 семеном; параситне биљке, жућкасте или црвенкасте без лишћа.

Цев од круница затворена сведеним љуспама, стубић много дужи од плодника ☉. 3. VI . . . . . *C. Epithymnm L.*

Љуспе у круници усправљене не затварајуће круничину цев; стубићи краћи од плодника ☉. 1, 7, VI . . . . . *C. major L.*

LVIII. Племе Борагинеје Жис.

Цвеће двополно, већином правилно; чаша једно-пера ободом 5-дела; круница једно-пера цеваста, левкаста, звоната, тањираста или точкаста, при гршку кадшто обложена длакама или другојачијим нараслима; прашника 5 нараслих на цев од круница; тучак кончаст, жиг 1 или жига 2; плод 4 — или двосемене орашице; лишће длакаво, или кострикаво, нераздељено.

Р. 250. Heliotropium L.

Чаша 5-дела; круница тањираста у 5 затубастих режања дељена у затокама од режања по један кратак зубац; прашници укрити; орашице јајасто-троћошке, шизи срасли, лишће јајасто.

Цела биљка од густих длака пепељава
цвеће бело ☉. 1, 2. VI . . . . . .
. . . . . С. посунац. *H. europaeum L.*

Р. 251. Asperugo L.

Чаша 5-дела са троугалним кришкама; круница тањираста у 5 затубастих режања дељена, са

гроглом затвореним од 5 пупчастих љуспа; прашници укрити; орашице са стране стиснуте по пар приближене и унутрашњим ободом за централни стубић утврђене; цела биљка кострикава.

Цветови црвенкасто плаветни, ређе бели, стављени у пазуси од лишћа, стабло рачвасто ☉. 1, 6. IV . . . . . *A. procumbens L.*

P. 252. Echinospermum Sw.

Чаша 5-дела; круница тањираста у 4 затубаста режња дељена, гршак крунице затворен од 5 пупчастих љуспа: прашници укрити; орашице троћошке, целим задњим ободом утврђене за централни стубић, а споља обрасле бодљицама; цвеће плаветно; лишће ланцетасто.

Стабло тек од половине дељено у разведене гране, петељке са плодом усправљене и краће од плода ☉. 3, 4, 6. VI . . . . . *E. Lappula Lehm.*

P. 253. Cynoglossum L.

Чаша 5-дела; круница тањираста или точкаста, у 5 затубастих режања дељена, гршак крунице затворен од 5 пупчастих љуспа; прашници укрити; орашице спљоштене, по обрубу задебљале, само горњим крајем за стожерак утврђене по целој површини бодљама обрасле; лишће ланцетасто.

Цвеће црвено или љубичасто, лишће од густих длака пепељаво ☉. 1, 5. V . . . . . с. мишинац † *C. officinale L.*

P. 254. Anchusa L.

Чаша 5-дела; круница тањираста или левкаста са правом цеви, у неједнаке режње дељена, гршак затворен од 5 пупчастих или рескастих љуспа; прашници укрити или из крунице вирећи; орашице

наборите и кржичаве са приметним ободом при основи; лишће ланцетасто.

1. Љуспе у цвету завршкасте, четкасте, приперци линеарни или ланцетасти, цвеће раширено, плаветно ☉. 3, 4, 6. V . *A. italica Retz.*
   Љуспе у цвету затубасте, глатке. . . . 2.
2. Режњи од чаше завршкасти, цвет приметно дужи од чаше љубичаст, црвен или бео ☉. 3, 7. V . . . . . с. пачје гњиздо. *A. officinalis L.*
   Режњи од чаше затубасти, цвет мало што дужи од чаше, плаветан. ☉. 3, 6. V . . . . . *A. Barrelieri Bess.*

P. 255. Nonnea Med.

Чаша 5-дела, најзад меурасто надувена, суноврата; круница левкаста, 5-дела са грлом пролазним али прамцима од длака обложеним, прашници укрити; орашице наборите у основи погнуте; лишће ланцетасто.

Стабло од половине гранато, цвеће црвенкасто-црно ☉. 2, 3. V . . . . *N. pulla DC.*

P. 256. Symphytum L.

Чаша дубоко 5-дела; круница цеваста, ободом звонаста са грлом затвореним од пет шиљастих сведених љуспа; прашници укрити; орашице наборите са доста дебелим ободом при основи; лишће ланцетасто или јајасто, ободом низ стабло силазеће.

Корен вретенаст, гранат, цвеће бело, црвено или љубичасто ♃. 7, 8. V . . . . . † с. гавез. *S. officinale L.*
Корен ваљкаст, гукасто задебљао, само на врху у кратке гране дељен, цвет жућкаст ♃. 5. IV . . . . . *S. tuberosum L.*

P. 257. Onosma L.

Чаша 5-дела; круница цеваста са усправљеним окрајком а грлом проходним; прашнице стрелaсте при основи слепљене; орашице у доњем крају право одсечене, глатке; цвеће жућкасто; лишће дугуљасто затубасто.

Стабло гранато, прашнице по ободу зупчасте, дуже од прашних конаца ☉. 3, 6. VI. . . . . *O. arenarium WK.*

P. 258. Cerinthe L.

Чаша у неједнаке кришке дељена; круница цеваста са усправљеним ободом, без љуспа у грлу; прашнице стреласте; орашице у доњем крају закружене, дво-семене; лишће пепељаво, пегаво.

Круница жута са завршкастим режњима и кадшто са пет смеђих пега ☉. 3. V . . . . . *C. minor L.*

P. 259. Echium L.

Чаша 5-дела; круница левкаста са неједнаким решњима без љуспа у грлу, прашници неједнаки из цвета далеко пружени; орашице наборите, при основи нешто издубљене; лишће ланцетасто.

1. Жиг на врху не раздељен, цев од круницe много дужа од чаше, сви цветови црвени ☉. 3. VI. . . . . *E. rubrum Jacq.*
   Жиг на врху раздељен, цев од круницe једне са чашом дужине, или краћа . . . 2.
2. Стабло усправљено или баврљасто, цвеће плаветно, ређе бело или који цвет црвен ☉. 2, 3, 7. VI. . . . . *E. vulgare L.*
   Стабло дупке стојеће, цвеће бело ☉. 3, 4. VI. . . . . *E. italicum L.*

P. 260. Pulmonaria L.

Чаша ћошкаста, 5-дела; круница левкаста у 5 округластих режања дељена, у гршку са 5 длакавих прамака; прашници укрити; орашице глатке у доњем крају сужене и приметним ободом опкољене.

Жиле на корену репасто задебљале, доње лишће ланцетасто, без пега ♃. 3, 5. IV. . . . . с. великданче, *P. tuberosa Schr.*

Жиле на корену кончасте, доње лишће срцасто, пегаво ♃. 5. IV . . . *P. officinalis L.*

P. 261. Lithospermum L. с. врабсеме, дивља проја.

Чаша 5-дела, са линеарним кришкама; круница левкаста у 5 правилних режања дељена, на проходном гршку 5 длакавих црта; прашници укрити; орашице глатке или рапаве; лишће ланцетасто.

1. Годишња биљка са орашицама тавним и рапавим од ситних квржица ☉. 3, 4, 6, IV . . . . . *L. arvense L.*

   Дуговечне биљке, са белим лаштећим орашицама . . . . . 2.

2. Стабло дупке усправљено, цвеће доста ситно, бело ♃. 3, 6, V . . . . . *L. officinale L.*

   Стабла само цветајућа усправљена, остала положена, цвеће гледно, црвено или плаветно ♃. 5, VI . . *L. purpureo-coeruleum L.*

P. 262. Myosotis L.

Чаша 5-дела; круница тањираста или мал не точкаста, са ободом у 5 закружених режања подељеним и гршком од 5 глатких пупчастих љуспа затвореним; прашници укрити; орашице глатке мало стиснуте са оштрим ивицама а доњим крајем плосним; цвеће плаветно-бело или жућкасто.

1. Све длаке на чаши кратке, чаши притиснуте ♃. 8, V . с. жабинац, *M. palustris With.*
   Доње длаке на чаши подугачке, одстојеће или сувраћене . . . . . 2.
2. Петељке дуже од чаше по цветању низ стабло оборене или одстојеће. . . . . 3.
   Све петељке од дужине чаше или краће, петељке не оборене. . . . . 4.
3. Цветна цев краћа од чаше, цвеће белича часто, доње петељке врло дугачке, оборене ☉. 5, V. . . . . *M. sparsiflora Mik.*
   Цветна цев дужа од чаше, цвеће плаветно, све петељке једне дужине право одстојеће ☉. 3, 4, 5. VI . . . *M. intermelia Lk.*
4. Чаша над плодом отворена, петељке од дужине чаше ☉, 4, 5. IV . . . *M. hispida Schl.*
   Чаша над плодом затворена од сведених крижака од чаше, петељке краће од чаше ☉. 4, 5. IV . . . . . *M. stricta WK.*

LIX. Племе. Соланеје Жис.

Цвеће двополно, већином правилно; чаша једно-пера 5-дела; круница тањираста, точкаста, левкаста или звоната; прашника 5 насађених на цев од крунице; стубић 1, жиг 1; плод чаураст или бобичаст са многим семкама; лишће различито.

P. 263. Solanum L.

Чаша једно-пера, 5-дела, по цветању мало или ни мало не нарастећа; круница точкаста или звоната; прашника 5, прашнице сведене над круницом продужене; плод бобица 2—4-тина.

1. Шибље пењуће се по другом шибљу, цвеће љубичасто ♄. 5, 8. VI . . . . с. пасквица, разводник. † *S. Dulcamara L.*
   Сниске биљке усправљене, цвеће бело . 2.

2. Бобице наранчо жуте, стабло длакаво, длаке од стабла право одстојеће ☉. 1, 4. VII . . . . . *S. miniatum Bern.*
Бобице црне, стабло длакаво, длаке усправљене ☉. 1, 6. VII. с.помоћница, † *S. nigrum L.*

P. 264. Physalis L.

Чаша звоната, 5-дела, око плода јако нарастећа; круница точкаста са ободом наборитим, 5-делим; прашника 5 са прашним концима доста дугачким; плод бобица у надувеној чаши укрита.

Чаша око плода црвена, бобица црвена, цвеће бело ♃. 3, 6. VI . . . . . с. љоскавац, * *Ph. Alkekengi L.*

P. 265. Atropa L.

Чаша 5-дела, по цветању мало нарастећа и под плодом звездасто одстојећа; круница звонаста при основи мало сужена, са кратким 5-делим ободом; прашника 5, укритих, са доста дугачким при основи длакавим прашним концима; плод бобица.

Стабло повисоко, рачвасто, цвеће гледно црнкасто, суноврато; бобица црна лаштећа, лишће јајасто, цело ♃. 5, VI . . . . . с. велебиље, велико биље, † *A. Belladonna L.*

P. 266. Hyosciamus L.

Чаша звонаста у доњем крају надувена, у ободу 5-дела; круница левкаста са кратком цеви, згор у неједнаке режње подељена; прашника 5, мало што дужих од круничине цеви; чаура двотина, омотана чашом и пуцајући горњом трећином, која на прилику капице отпада.

Цвеће жућкасто са тавним, мрежасто сплетеним венама ☉. 1, 2. VI с. буника † *H. niger L.*

P. 267. Datura L.

Чаша цеваста уздуж наборита, 5-дела; круница левкаста у 5 врло кратких режања дељена; прашника 5 мало што видљивих; чаура дебела, обрасла бодљама, 2-тина са тинима не савршено раздвојеним.

Цвеће повелико, бело, лишће неједнако зупчасто ☉. 1, 3, VI, с. татула, † *D. Stramonium L.*

LX. Племе. Вербасцеје Бартл.

Цвеће двополно, правилно или неправилно; чаша једно-пера, 5-дела; круница једнопера у 4 или 5 неједнаких режања дељена, скоро отпадајућа; прашника 4—5 за цев од крунице утврђених, прашни конци неједнаки, прашнице по среди на прашне конце утврђене, а кадшто косо за прашне конце срасле; тучак 1, жиг 1 кадшто на врху усечен; плод чаура, двотина, многосемена.

P. 268. Verbascum L. с. дивизма.

Чаша 5-дела, круница точкаста у 5 закружених режања дељена, прашника 5, прашнице кад по среди на конце нарасле кад једним ободом за њих прирасле; лишће нераздељено, већином руновито.

1. Прашнице на дужим прашним концима, ободом силазеће, исто тако силази лишће низ стабло, цвеће повелико ☉. 2, 4, 6. VI . . . . . † *V. phlomoides L.*
   Ни прашнице не силазе низ конце, ни лишће низ стабло, цвеће осредње . . . 2.
2. Доње лишће на дугу дршку насађено, срцасто, вуна на прашницама плаветна ☉. 5, 7, VI . . . . . *V. nigrum L.*
   Доње лишће у кратку дршку постепено сужено . . . . . 3.

3. Мало цветова(1—3)у пазуси од лишћа, петељке много дуже од чаша . . . . . 4.
Повише цветова (најмање 5) у пазуси од лишћа, петељке краће од чаша или мало што дуже . . . . . 5.
4. Цвеће угасито љубичасто, по један цвет у пазуси од лишћа, лишће оздо длакаво ☉. 5, V . . . . . *V. phoeniceum L.*
Цвеће жуто или бело, по 1—3 цвета у пазуси од глатког лишћа ☉. 7, 8. VI . . . . . с. грасица, *V. Blattaria L.*
5. Гране ваљкасте, стабло особито при основи јако паучљиво ☉. 3, 4, 6. VI . . . . . *V. flocosum WK.*
Гране ћошкасте, стабло без приметних паучинастих прамака при основи . . . . 6.
6. Лишће по ободу цело, с обе стране једнако длакаво, плаветникасто ☉. 6, VI . . . . . *V. speciosum Schrd.*
Лишће по ободу ровашено, озгор глатко оздо прашљиво-беличасто ☉. 5. 6. V. *V. Lychnitis L.*

P. 269. Serophularia L.

Чаша 4—5-дела; круница једнопера бокаласта у 4—5 неједнаких режања дељена; прашника 4, пети је закржљао и стоји под горњим режњем од крунице; лишће наспрамно.

1. Стабло 4-крило од силазећа низ стабло 4 обода од два листа ♃. 8. VI . . . . . с. уступник, трава од шапа, сапуњача . . . . . † *Scr. aquatica L.*
Стабло ваљкасто или четвртасто, али не крилато . . . . . 2.
2 Круница жута при гршку сужена ☉. 5, V . . . . . *Scr. vernalis L.*
Круница црнкасто-црвена, ређе бела, гршком отворена . . . . . 3.

3. Лишће с обе стране маљаво, режњи од чаше са широким сушним обрубом ☉. 5. VI . . . . . *Scr. Scopolii Hop.*
Лишће скроз глатко, режњи од чаше са врло узаним обрубом ♃. 5, VI † *Scr. nodosa L.*

LXI. Племе. Антирхинеје Жис.

Цвеће неправилно, кадшто двоусnато; прашника 2 или 4, два краћа два дужа (двомоћна), ретко са зачетком петога прашника, прашнице при основи у две боцкасте кришке не дељене; плод чаура, дво-тина.

P. 270. Digitalis L.

Чаша 5-дела; круница звоnаста или цеваста при основи трбаста. ободом двоусна са горњом усном кратком, доњом у 3 режња дељеном, средњи режањ дугачак, изнутра длакав; прашника 4, укрита; чаура многосемена; лишће посебно.

1. Цветни грозд на једну страну наведен пре цветања луњав, цвеће жуто ♃. 5, 6, VI . . . . . † *D. grandiflora Lam.*
Цветни грозд дупке усправљен, цвеће бело или рђасто црвено . . . . . 2.
2. Лишће по ободу раздалеко зупчасто, средњи режањ од доње усне завршкаст ☉. 5, 6. VI. . . . с. пољавица, зубачица, пустикара. . . . . † *D. fuscescens WK.*
Лишће по ободу целцато, средњи режањ од доње усне затубаст ☉. 3, 6. VI . . . . . † *D. lanata WK.*

P. 271. Antirrhinum L.

Чаша 5-дела; круница двоусна, са цеви мало стиснутом, при основи споља грбавом, горња усна дводела са кришкама сувраћеним; доња усна 3-дела

к унутрашности пупчаста, длакава, затварајућа гротло од крунице; прашника 4 укрита; чаура са неједнаким тинима пуцајућа на врху трима дирама.

Режњи од чаше узани дужи од крунице, цвет црвен или беличаст ☉. 2, 4. VI . . . . . *A. Orontium L.*

P. 272. Gratiola L.

Чаша 5-дела, подбочена двама приперцима; круница цеваста, двоусната, са доњом усном у 3 једнака режња дељеном; прашника 4, два штура; чаура у тину пуцајућа; лишће наспрамно.

Петељке подугачке, цвеће беличасто или црвенкасто, лишће седеће, ланцетасто ♃. 8. VI . . . . . † *Gr. officinalis L.*

P. 273. Linaria Tourn.

Чаша 5-дела; круница са цеви здол продуженом у ваљкасту оструgу, горња уска 2-дела, доња тродела са мањим режњем при основи испупчена у непце, којим је грлак од крунице затворен; прашника 4 укрита; чаура јајаста или округла наврху капцима пуцајућа.

1. Лишће пошироко, јајасто или копљасто на подугачку дршку насађено, цвеће у пазуси од лишћа, стабло на земљу оборено . . . . . 2.

   Лишће ланцетасто, седеће или у врло кратку дршку постепено сужено, цвеће на врху од стабла у гранату метлицу скупљено, стабло усправљено . . . . . 3.

2. Лишће копљасто, оструга права, петељка нага ☉. 2. VI . . . . . *L. Elatine Mill.*

   Лишће јајасто, оструга крива, петељка длакава ☉. 2, VI . . . . . *L. spuria Mill.*

3. Цвеће плаветникасто, са жућкастом доњом усном, годишња биљка по целом стаблу жљездовита ☉. 2, 4. VI . . . *L. minor Desf.*
Цвеће жуто, биљке дуговечне вечином глатке . . . . . 4.
4. Семке сплоштене пошироким ободом окружене, чаша краћа од чауре ♃. 1, 2, 3, 4. VI . . . . . с. ланилист, † *vulgaris Mill.*
Семке троћошке, чаша дужа од чауре ♃. 2, 6. VI . . . . . *L. genistifolia Mill.*

P. 274. Veronica L

Чаша стиснута 4 ређе 5-дела са неједнаким режњима; круница точкаста 4-дела, режњи цели, горњи највећи; прашника 2 ван крунице пружена, разведена; чаура стиснута обрцаста, двотина, мало или многосемена, у тину пуцајућа.

1. Цвеће у пазуси од лишћа усамљено, по цветању са чауром на ниже оборено . . 2.
Цвеће у гроздове састављено, свакад усправљено . . . . . 4.
2. Горње петељке дуже од лишћа, чаура јако стиснута, по површини од укрштајућих се нерва мрежаста ☉. 1, 2. VI . *V. Buxbaumi Ten.*
Све петељке од дужине лишћа, чаура без нерва, надута . . . . . 3.
3. Режњи од чаше при основи срцасти, лишће округласто у пет кратких режања дељено, цвеће беличасто плаветно ☉. 5, 6. III . . . . . *V. hederifolia L.*
Режњи од чаше јајасти или ланцетасти, лишће јајасто, зупчасто, цвеће плаветно . . . . . *V. agrestis L.*
4. Цветни грозд на врху од стабла усамљен или повише таковых гроздова на врху од стабла . . . . . 5.

Цветни гроздови у пазуси од лишћа, стабло над цветним гроздовима у листат врх продужено . . . . . 10.

5. Један грозд на врху од стабла; цев од крунице краћа но што јој је пречник . 6.
Више гроздова ретко само један грозд на врху од стабла, цев од крунице дужа но што јој је пречник . . . . . 9.

6. Семке зделасте т. ј, с једне стране издубљене с друге стране пупчасте; чаура надувена ☉. 4, 6. IV . . . . . *V. praecox All.*
Семке штитасте, с обе стране плосне, чаура јако стиснута . . . . . 7.

7. Петељке од дужине чаше, цвеће бело са плаветним нервима, корен дуговечан ♃. 7. 8 V . . . . . *V. serpyllifolia L.*
Петељке краће од чаше, цвеће плаветно, годишње биљке . . . . . 8.

8. Лишће при основи срцасто, по ободу зупчасто ☉. 1, 2, 3, 4. III . . . . . *V. arvensis L.*
Лишће при основи закружено, средње у режње изрезано ☉. 3, 4, 6 IV . . . *V. verna L.*

9. Лишће наспрамно, у горњем крају целцато ♃. 3, 6. VI . . . . . *E. spicata L.*
Лишће по ободу скроз рескасто, наспрамно или већином тројно или четворно пршљасто ♃. 7, 8. VI . . . . . *E. longifolia L.*

10. Лишће сочно, савршено глатко, биљке по влажним местима растуће . . . . . 71.
Лишће мање или више длакаво, биљке избегавајуће влажна места . . . . . 14.

11. Чаура са стране из чаше вирећа, лишће узано, ланцетасто или линеарно ♃. 8. VI. . . . . *V. scutellata L.*
Чаура ширином не прелазећа чашу, лишће пошироко . . . . . 12.

12. Лишће седеће завршкасто, стабло 4-ћошко ♃. 8. V. . . . . *V. Anagallis L.*
Лишће затубасто, на дршке насађено, стабло ваљкасто ♃. 8. V. с. разгон.* *V. Beccabunga L.*
13. Чаша у 4 режња дељена . . . . . 14.
Чаша у 5 режања дељена. . . . . 15.
14. Режњи од чаше дужи од чауре, стабло са две противположене врсте од длака ♃. 5, 6. IV. с. змијина трава, † *V. Chamaedsys L.*
Режњи од чаше краћи од чауре, стабло свуд једнако длакаво ♃. 5. VI † *V. officinalis L.*
15. Чаура округласта, при основи не сужена, лишће седеће, обухватајуће при основи стабло ♃. 3, 5, 6. VI. . . . . † *E. latifolia L.*
Чаура обсрцаста, при основи сужена, лишће на кратку дршку насађено. . . . . 16.
16. Лишће линеарно ланцетасто, цвеће отворено плаветно ♃. 3. IV . . . . . *V. postrata L,*
Лишће у обиму јајасто, перасто или двоперасто дељено, цвеће плаветно ♃. 3. 6. V . . . . . *V. austriaca L.*

LXII. Племе. Оробанхеје Жис.

Цвеће двополно, неправилно; чаша једнопера 4—5 дела; круница једнопера обрубљујућа се и отпадајућа од зреле чауре, са цеви мање или више погнутом, а ободом двоусната; прашника 4 двомоћна; стубић 1 пред врхом накрив, раздељен у два главичаста жига; два плодника срасла као у 1-или 2-тину чауру, семке безбројне, врло ситне.

Параситне биљке растуће на корењу од различитих биљака, боје беличасте, жућкасте, црвене и плаветникасте, без лишћа, већ стабло обрасло љуспама, које и сваки појединн цвет боче.

P. 275. Orobanche L. с. водњача, воловодац. говеђача.

Чаша 1-гера 1—5 дела; круница двоусната, горња усна по среди расечена, доња 3-дела; чаура пуца по среди или на врху у два капка; цвеће у густ или рехав клас састављено.

1. Цвеће подбочено двама бочним приперцима, сва биљка уједно са цвећем плаветна; на спорину. (Achillea millefolium). ♃ VI . . . . . *O. coerulea Vill*

   Цвеће без бочних припорака, биљке не плаветне . . . . . 2.

2. Листићи од чаше ретко што дужи од половине цвета, расте на вији (Medicago falcata). ♃. VI . . . . . *O. rubens Wallr.*

   Листићи од чаше равни са дужином крунице . . . . . 3.

3. Цела биљка угасито црвена, жиг жут; расте на зановету, жутилици (Cytisus austriacus, Genista procumbens). ♃. IV. *O. cruenta Bert*

   Биљке бледуњаве, жиг црвен . . . . . 4.

4. Листићи од чаше ланцетасти, зашиљасти, цвеће жућкасто, мало на црвенкасто; на мајчиној душици (Thymus serpyllum) ♃. IV. . . . . *O. Epithymum DC.*

   Листићи од чаше јајасти, цвеће жућкасто са црвеним нервима; расте на стричку (Cardus acanthoides). ♃. VI . *O. pallidiflora Wim.*

P. 276. Lathraea L. с. потајница.

Чаша 4-дела; горња усна крунице недељена, доња трозуба; прашнице стреласте, трепљаве; чаура једнотина; клас врхом на ниже оборен, кукаст.

Стабло од педа, цела биљка беличасторужаста; расте на корену од букава ♃. IV. . . . . *L. Squamaria L.*

XIII Племе. Р я н а н т а ц е ј е Дек.

Цвеће двополно; чаша 4—5 дела или двоусната; цвет двоуснати; прашници двомоћни, прашнице при основи у 2 бацке завршене, чаура 1—2 тина.

P. 277. M e l a m p y r u m L.

Чаша трбаста, са стране мало стиснута, 4-зуба; горња уснa од крунице са стране стиснута, недељена, доња раширена 3-дела; прашнице длакаве; чаура јајаста двотина, у сваком тину по 1—2 семена, семке дугуљасте троћошке; цвеће у клас састављено.

1. Цветни клас четвртаст, збивен, приперци срцасти, на више сувраћени, здвојени ☉. 5, 6. VI . . . . . *M. cristatum L.*
   Цветни клас обао, доста рехав, приперци усправљени, не здвојени . . . . . 2.
2. Приперци оздо са црним точкама, чаша од дужине круничине цеви ☉. 2. VI . . . . . с. уродница * *M. arvense L.*ε)
   Приперци без црни точака, чаша тријут краћа од круничине цеви . . . . . 3.
3. Чаша длакава, приперци јајасти, унаоколо у зашиљасте зупце исечени ☉. 2, 3. VI. . . . . *M. barbatum WK.*
   Чаша глатка, приперци само при основи 1—2 зуби ☉. 5. VI . . . . . *M. pratense L.*

P. 278. R h i n a n t h u s L.

Чаша по среди трбаста, са стране стиснута 4-зуба; горња уснa од крунице цела, са стране стиснута, доња раширена, 3-дела; прашнице длакаве;

ε) Семе је од ове биљке доста налик на пшенично зрно и може се без квара јести, али пшеничан хлеб у ком има доста уродице бива печен плаветникаст.

чаура округласта многосемена, семке спљоштене, опкољене танким беличастим ободом.

Цев од крунице прелази са много чашу ☉. 2. 2. V . . . . . с. звонце *Rh. major Ehrh*

P. 179. Euphrasia L.

Чаша ваљкаста или звонаста 4-дела; круница 2-усната, прашнице све или само бочне при основи у бацке здуљене; чаура двотина.

1. Горња уснa дводела, са режњима сувраћеним, прашнице при основи са бацкама од неједнаке величине ☉. 3, 5. VI. . . . . † *E. officinalis L.*

   Горња уснa цела, или плитко дељена у режњиће не сувраћене, све прашнице са једнаким бацкама . . . . . 2.

2. Цвет жут. по ободу трепљав. прашнице наге, тучак доњој усни приближен ☉. 3. VI . . . . . *E. lutea L.*

   Цвет црвенкаст, длакав али по ободу не трепљав, прашнице на врху длакама спојене, тучак под горњом уснoм смештен . 3.

3. Приперци дужи од цвећа, гране усправљене ☉. 7, 8. V . . . . . *E. Odontites L.*

   Приперци краћи од цвећа, гране право одстојеће ☉. 7, 8. VII . . . . . *E. serotina Lam.*

LXIV. Племе. Лабијате Жис.

Цвеће двополно, неправилно, ретко правилно; чаша 1-пера 4—5-дела, ређе више дела а још ређе усната; круница дводела ређе правилно 4-дела; прашника 4 двомоћна, ређе само 2; тучак 1 подељен на врху у 2 жига; плод 4 орашице, једносемене не пуцајуће. Мирисаве биљке са наспрамним лишћем.

P. 280. Mentha L.

Чаша звонаста или цеваста 5-дела са грлом отвореним; круница са кратком у чаши укритом цеви, у ободу 4-дела, са већим урезаним горњим режњем; прашника 4, мал не једнака; цвеће ситно љубичасто или бело.

1. Цвеће пршљенасто доста раздалеко стављено у пазуси од лишћа, стабло са листатим врхом . . . . . 2.
   Цвеће у дугуљасте или кратке класове на врху од стабла или грана стављено. . 3.
2. Чаша по цветању округласто-звонаста са јајастим зупцима, сво лишће мал не једне величине ♃. 7, 8. VI . . . . . *M. arvensis L.*
   Чаша цевасто-левкаста са ланцетастим зупцима, лишће на више постепено мање ♃. 7, 8. VI . . . . . † *M. sativa Sm.*
3. Пршљени цвећа малобројни у главце збивени, лишће на петељке насађено ♃. 7, 8. VI . . . . . *M. aquatica L.*
   Пршљени цвећа многобројни у подугачки клас поређани, лишће седеће ♃. 1, 2, 3, 7, 8. VI . . . с. коњски босиљак. *M. sylvestris L.*

P. 281. Pulegium L.

Чаша левкаста, 2-усната, у грлу венцем од длака затворена; круница 4-дела, горњи режањ не усечен.

Лишће јајасто, затубасто, на кратку петељку насађено, нешто зупчасто ♃. 7, 8. VI . . . . . *P. vulgaris Mill.*

P. 282. Lycopus L.

Чаша звонаста, петозуба, у грлу гола; круница левкаста, мало што дужа од чаше, у 4 режња

дељена, горњи режањ већи урезан; прашника 2; орашице опкољене подебелим ободом; цвеће ситно, бело, пршљенасто.

Режњи од доње усне мал не једнаки, лишће до средњег нерва перасто усечено ♃. 8. VI . . . . . † *L. europaeus L.*

Средњи режањ од доње усне четвртаст, двојином шири од бочних режања, лишће само при основи усечено ♃. 8. VI . . . . . † *L. exaltatus L.*

P. 283. Salvia L.

Чаша цеваста или звонаста, 2-уснata, у грлку гола; круница двоусната са горњом усном целом или по среди усеченом, доња 3-дела са средњим режњем повећим; прашника 2 доња плодна, 2 горња закржљала, два режња од прашнице састављена кончастим спојилом.

1. Лишће копљасто, стабло у горњем крају жљездовито, лепљиво, цвеће жуто са смеђим педицама ♃. 5. VI. с. медак. *S. glutinosa L.*

   Лишће срцасто, цвеће без педица . . . 2.

2. Лишће при земљи велико, приметно веће од осталог лишћа, цвеће бело . . . . . 3.

   Лишће при земљи неприметно веће од осталог лишћа, цвеће плаветно, црвенкасто, врло ретко бело . . . . . 4.

3. Стабло јако гранато, лишће округласто спред дубоко усечено ☉. 2, 3. VI *S. Aethiopis L.*

   Стабло без грана ретко са 1—3 гране, лишће дугуљасто, спред ровашено ☉. 3. V . . . . . *S. austriaca Jacq.*

4. Цветне петељке од дужине чаше, тучак лежи на доњој усни ♃. 3. 7. VI . . . . . с. сјеруша. *S. verticillata L.*

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ У НОВОМ САДУ

Цветне петељке краће од чаше, тучак лежи под горњом уснoм . . . . . 5.

5. Стабло у горњем крају лепљиво, горњи прпперци не бојени, тучак дужи од цвета ♃. 3. V . . . . . † *S. pratensis L.*

Стабло длакаво не лепљиво, горњи прперци бојени, тучак у цвету укрит ♃. 3. VI . . . . . *S sylvestris L.*

P. 284. Origanum L.

Чаша звоната, 5-зуба, зупци једнаки или горњи дужи; круница двоусната са једнаком или дужом од чаше цеви; прашника 4, разведеним врховима из крунице вирећа, режњи од прашнице са троуглим спојилом везани; цвеће доста ситно у класе скупљено и подбочено бојеним прперцима.

Цветни класи округласти, чаша длакава са зупцима мал не једнаким ♃. 3. 5. VI . . . . . с. вранилова трава. † *O. vulgare L.*

P. 285. Thymus L.

Чаша звоната, двоусната са горњом уснoм 3-зубом, доњом дводелом, у гршку затворена венцем од длака; круница двоусната са цеви укритом; прашника 4 укрита или из крунице пружена, режњи од прашнице широким троуглим спојилом везани, цвеће прпљенасто или на врху грана у класове скупљено, шарено или бело.

Стабло јако гранато, на земљу оборено и само врхом усправљено лишће са трепљавим петељкама, по целој површини од ситних жљезда педичаво ♃. 3 VI . . . . . с. мајчина душица. † *Th. Serpyllum L.*

P. 286. Calamintha Möuch.

Чаша звоната, двоусната, у гршку венцем од длака затворена; круница двоусната са дугачком чашу

надмашајућом цеви, горња уснa цела или плитко урезана, доња тродела; прашника 4, у лук искривљена а на врху сведена, режњи од прашнице пошироким спојилом везани; цвеће црвенкасто.

Чаша при основи трбаста, цвеће пршљенасто у пазуси од лишћа стављено; годишња биљка ☉. 3.VI . . . . † *C. Acinos Clairv.*

Чаша не трбаста, цвеће у метлицу састављено ♃. 5. VI . . . . . † *C. officinalis L.*

P. 287. Clinopodium L.

Чаша цеваста, погнута, двоусната са мало длака у грлку; круница дводела са цеви од дужине чаше, горња уснa са узвраћеним ободом; прашника 4 у лук искривљена и врхом сведена, режњи од прашнице широким спојилом везана; цвеће у пршљен збивено и подбочено многим кончастим приперцима.

Цвеће у пршљенима многобројно, цела биљка густо длакава, приперци костриkави ♃ 5. VI . . . . . *Cl. vulgare L.*

P. 288 Melissa L.

Чаша цеваcто-звонаста, двоусната, са узвраћеном горњом усном, у грлку са мало длака; круница двоусната са цеви дужом од чаше; прашника 4 у лук искривљена и врховима под горњом усном сведена, режњи од прашнице узаним спојилом везани; цвеће бело.

Цела биљка са јаким мирисом од лимуна ♃. 5. VI . . . . с. матичњак, † *M. officinalis L.*

P. 289. Nepeta L.

Чаша цеваста, са пет једнаких зубаца, изнутра нага; круница са узаном цеви напрасито у 2 усне раширена, доња уснa са врло великим средњим режњем а са бочним врло краткима; пра-

шника 4 , упоред стављена испод горње усне, прашнице са разведеним режњима везаним врло узаним спојилом.

Лишће на петељке насађено; приперци од дужине чаше, орашице глатке 4. 6. V . . . . . *N. Cataria L.*

Лишће седеће, приперци краћи од чаше, орашице рапаве 4. 3, 5. VI . . . . *N. nuda L.*

P. 290. Glechoma L.

Чаша цеваста, пето-зуба са горњим зупцима мало дужим, у грлку нага; чаша двоусната са цеви дужом од обода, горња уска са развраћеним ободом, доња са већим средњим режњем; прашника 4 упоред стављена испод горње усне, прашнице са разведеним и унакрст стављеним режњима; стабло на земљу оборено и одпуштајуће у земљу жилице, лишће бубрежасто.

Зупци од чаше јајасти, тројином краћи од цеви 4. 1. 2, 3. IV . . . . с. самобајка, добричица † * *Gl. hederacea L.*

Зупци од чаше ланцетасти дужи од половине цеви 4. 5. V . . . . . *Gl. hirsuta WK.*

P. 291. Melittis L.

Чаша врло пространа, звонаста, неправилно двоусната; круница двоусната са цеви чашу далеко премашајућом; прашника 4, упоред лежећа испод горње усне, прашнице са разведеним унакрст стављеним режњима; орашице округласте; цвеће усамљено или по 2—3 цвета у пазуси од лишћа.

Чаша 4-дела, цвеће бело са пурпурно бојеном доњом усном 4. 5. VI *M. Melissophyllum L.*

P. 292. Lamium L.

Чаша цевасто-звонаста у 5 зубаца дељена круница изнутра нага или са венцем од длака, права или

погнута, двоусната, са цеви далеко премашућом обод, горња уснa у кацигу сведена, доња усна са врло неједнаким режњима, средњи режањ велик, бочни врло мали зуболики; прашника 4, прашнице длакаве са разведеним режњима; орашице троћошке са оштрим ћошковима, на врху закусасте.

1. Круница права, изнутра нага, горње лишће седеће обмашуће стабло ☉. I, 3, 3. III. . . . . *L. amplexicaule L.*

   Круница погнута изнутра са венцем од длака, лишће не обмашуће стабло . . . 2.

2. Лишће срцасто, на врху завршкасто, маловечна биљка ☉. 1, 2, ?, 5. III. . . . . с. мртва коприва, ☉. *purpureum L.*

   Лишће срцасто, на врху затубасто, дуговечне биљке . . . . . 3.

3. Лишће скроз зелено, цвеће бело, изнутра са косо стављеним венцем од длака ♃. 1, 6, IV. . . . . *L. album L.*

   Лишће озгор са белим мрљама, цвеће црвенкасто шарено, изнутра са попречним венцем од длака ♃. 5, 6. IV . *L. maculatum L.*

3. 293. Galeobdolon Huds.

Чаша цевасто-звонаста, 5-зуба, са горњим зупцима мало дужим; круница двоусната са венцем од длака дубоко у цеви стављеним; бочни режњи од доње усне мањи; прашника 4, прашнице глатке; цвеће доста велико, жуто.

Режњи од доње усне са смеђим пегама, горње лишће кадшто ланцетасто ♃. 5. V. . . . . *G. luteum Huds.*

P. 294. Galeopsis L.

Чаша цевасто-звонаста у 5 бодљавих зубаца дељена; круница двоусната са правом кратком или

чашу премашајућом цеви, средњи режањ од доње усне већи у среди урезан, бочни режњи овални; прашника 4 упоред стављена испод горње усне, прашница попречно пуцајућа у два режња неједнака, доњи режањ краћи, трепљав; орашице овалне стиснуте при основи троћошке.

Стабло од мехких длака обрасло, над чланцима не задебљало, цвеће црвено ☉. 2, 4. VI . . . . . *G. Ladanum L.*

Стабло чекињаво, под чланцима задебљало, цвеће жућкасто ☉. 5. VI. *G. versicolor Curt.*

P. 295. Stachys L.

Чаша цевасто-звоната, са 5 бодљавих зубаца; круница двоусната са венцем од длака надно цеви, средњи режањ од доње усне већи; прашника 4 испрва упоред стављена испод доње усне, најзад два дужа разведена; орашице дугуљасте, глатке.

1. Лишће глатко, цвеће беличасто, маловечна биљка ☉. 1, 2. V . . . . . *St. annua L.*
   Лишће са осталим стаблом длакаво или руновито, цвеће црвено или жућкасто, дуговечне биљке . . . . . 2.
2. Стабло са лишћем руновито, беличасто. зупци од чаше јајасти, бодљави ☉. 3, 6. VI . . . . . *St. germanica L.*
   Стабло са лишћем длакаво, зелено, зупци од чаше троугло-шиљасти . . . . . 3.
3. Лишће при основи срцасто, цвеће црвено са белим веругавим пругама на доњој усни ♃. 7. 8. VI . . . . . *St. palustris L.*
   Лишће у дршку сужено, цвеће жућкасто ♃. 3. VI . . . . . с. чистац. † *St. recta L.*

P. 296. Betonica L.

Чаша цевасто-звоната, са 5 бодљавих зубаца; круница двоусната са цеви погнутом, дужом од чаше,

средњи режањ од доње усне већи од осталих, у среди усечен; прашника 4 упоред смештена под горњом усном; орашице дугуљасте, мало стиснуте.

Чаша без мрежастих нерва, цвеће црвено ♃. 3. VI. . . с. ранилист. † *B. officinalis L.*

P. 297. Sideritis L.

Чаша цевасто-звонаста са пет бодљавих зубаца, у грлку длакава; круница усната са горњом усном урезаном, а средњим режњем доње усне ровашеним; прашника 4 укрита; доњи жиг шири од горњег; орашице у горњем крају закружене.

Цвеће најпре жућкасто, усне после са смеђим обрубом, а најзад скроз смеђе ☉.
3. VI. . . . . *S. montana L.*

P. 298. Marrubium L.

Чаша цеваста са 5—10 неједнаких правих или на врху чакљастих зубаца, изнутра длакава; круница двоусната са повећим средњим режњем од доње усне а кадшто без божњих режања; прашници упоред стављени у круници укрити; орашице објајасте; цвеће ситно, бело. у пазухама од листова пршљенасто.

Чаша са пет зубаца, доња два већа, лишће ланцетасто ♃. 3. VI. . . . *M. creticum Lob.*
Чаша са 10 најзад чакљастих зубаца, лишће јајасто, крецаво ♃. 1, 3, 6. VI. † *M. vulgare L*

P. 299. Ballota L.

Чаша левкаста, 5-угла, са пет једнаких, пошироких, дуж здвојених зубаца; круница двоусната, са венцем од длака изнутра при основи и већим средњим режњем од доње усне; прашници упоред стављени испод горње усне, круницу надмашујући; орашице дугуљасте, глатке.

Лишће округласто, цвеће црвенкасто, зупци од чаше са подугачким осјем, цела биљка смрдљива 4. 1, 6. VI. . . . . *B. nigra L.*

P. 300. Leonurus L.

Чаша звонаста, са пет једнаких зубаца, изнутра нага; круница двоусната, са цеви више основе суженом и доњом усном целом, најзад сувраћеном; прашници при основи длакави; орашице на врху брадате.

Повисока биљка, са разведеним гранама лишћем клинастим или спред шапасто усеченим и цвећем ружастим са црвеним точкама 4. 1, 2. VI. . . . . *L. Cardiaca L.*

P. 301. Chaiturus L.

Чаша јајаста, са пет једнаких зубаца, изнутра нага; круница двоусната са укритом у чаши цеви, доња усна тродела, са средњим режњем целим; прашници укрити; орашице глатке, лаштеће.

Повисока биљка са гранама усправљеним, дугуљастим рескастим лишћем, прилељима размакнутим, цвећем ситним белим или црвенкастим ☉. 1, 2. VI. *Ch. Marrubiastrum Rchb.*

P. 302. Scutellaria L.

Чаша звонаста, двоусната, горња усна при основи грбава затвара овом грбом улаз у чашу; круница двоусната са дугачком чашу много премашајућом цеви, горња усна цела, доња 3-дела; прашника 4 упоред стављена испод горње усне, прашнице трепљаве, цвеће плаветно, беличасто или љубичасто.

1. Цвеће на врху стабла састављено у подугачке класове 4. 5. V. . . *Sc. altissima MB.*

Цвеће стављено у пазуси од лишћа. . . 2.

2. Чаша доста глатка, лишће ровашено или зупчасто ♃. 5, 8. VI. . . . . *Sc. galericulata L.*
Чаша длакава, лишће цело или са 2—4 зуба при основи ♃. 7, 8. VI. . . *Sc. minor L.*

P. 303. Brunella Tourn.

Чаша цевасто-звонаста, нервима мрежасто ишарана двоусната, са горњом усном широком, отсеченом у три кратка зупца окончаном, доња усна дводела са ланцетастим кришкама; круница двоусната са венцем од длака изнутра при основи од цеви, са горњом усном целом а доњом троделом, бочни режњи дугуљасти суврашени, средњи режањ округласт ровашен; прашника 4, прашни конци на врху рачвасти, са прашницом на доњој грани.

Цвеће плаветно или ружасто, цветни клас подбочен од два листа ♃. 3, 5. VI. . .
с. крштеница, црњ, црњевац.. † *Br. vulgaris L.*

P. 304. Ajuga L.

Чаша звонаста са пет наблизу једнаких зубаца; круница једноусната са цеви из чаше далеко пруженом, изнутра венцем од длака обложеном; прашника 4 паралелна, круницу надмашајућа; орашице мрежасто наборите.

1. Цвеће жуто, лишће перасто са линеарним режњима ☉. 2, 3, 4, 6. VI. . . . . .
. . . . . с. ивица † *A. chamaepitys Schreb.*
Цвеће плаветно или ружасто, ређе бело, лишће не дељено, зупчасто 2
2. Стабло при основи са врежама, с две стране длакаво ♃. 5. V. . . . . *A. reptans L.*
Стабло без врежа при основи, на све четири стране длакаво ♃. 2, 3. V. . . . .
. . . . . с. горешник. *A. genevensis L.*

P. 305. Teucrium L.

Чаша цеваста или звонаста при основи кадшто грбава, са пет зубаца једнаких или је горњи зубац већи листаст, круница 1-уснатa са кратком цеви, изнутра нага, уснa 5-дела, средњи режањ највећи, цео или усечен; прашника 4 круницу надмашајућа; орашице мрежасто-наборите, ређе глатке.

1. **Лишће перасто дељено, маловечна биљка ☉. 3, 4. VI . . . . . *T. Botrys L.***
   Лишће цело или по ободу зупчасто, дуговечне биљке 2
2. **Лишће по ободу целцато, цвеће жућкасто, збивено у главице на врху од стабла ♃. 3, 6. VI. . . . . с. дупчац. † *T. montanum L.***
   Лишће зупчасто или ровашено, цвеће црвенкасто, ређе бело, усамљено или по два цвета у пазуси од лишћа. . . . . 3.
3. **Лишће на петељке насађено, пршљени 6-цвети ♃. 3, 6. VI. . . . . † *T. Chamaedrys L.***
   Лишће седеће, пршљени 4-цвети ♃. 7, 8. VII. . . . . † *T. Scordium L.*

LXV. Племе. Вербенацеје Жис.

Цвеће двополно, неправилно; чаша једнопера у 4—5 крижака дељена; круница 1-пера, цеваста, са окрајком 5-делим или двоусnатим; прашници двомоћни или горња два без прашнице; тучак један са жигом нераздељеним или у две кришчице подељеним; плод из 4 срасла плодника састављен и садржавајући 4 семена.

P. 306. Verbena L.

Чаша цеваста 4—5-зуба и 4—5-угла распадајућа се у угловима у толико крижака, колико има углова; укранци са правом или кривом цеви и са пободе тому плитко усечених режања дељеним.

Стабло дупке усправљено, лишће јајасто, цело или спред дубоко усечено, цвеће црвенкасто, у танке класе састављено ☉. 1, 3, 4, 7. VI. . . . . † *V. officinalis L.*

LXVI. Племе. Акантацеје Жис.

Цвеће двополно неправилно; чаша 4-дела; круница усната; прашника 2 или 4 двомоћна; чаура двотина, тинови 1-семени.

P. 307. Acanthus L.

Чаша 4-дела, са два врло ситна режња; круница 1-уснаta; прашници двомоћни, прашнице длакаве; семке округласте, стабло без лишћа, са беличастим цвећем, на врху у клас састављеним

Лишће само при основи од стабла, перасто дељено, приперци у бодљаве кришке дељени ♃. 5, 6. V. с. матруна. † *A. longifolius Host.*

LXVII. Племе. Лентибулариеје Риш.

Цвеће двополно, неправилно; чаша двоусната, круница једнопера, двоусната, при основи у оструgу продужена; прашника 2 стављена при основи од крунице, са прашним концима спљоштеним; тучак на врху у две кришке, које изнутра жигове носе, подељен; плод једнотина, многосемена чаура.

P. 308. Utricularia L.

Чаша са две усне не раздељене, круница са гршком затвореним, с врло кратком цеви продуженом у оструgу и са горњом усном краћом од доње; семке округласте, оздо пупчасте; лишће у води пливајуће, исецкано у врло узане кончасте режње; стабло и лишће обрасло ситним меурима, који садрже ваздух; цвеће жуто, на врху стабла у грозд састављено.

Лишће једнако, сво меурима обрасло; горња усна од дужине непца 4. 8. VI.. *U. vulgaris L.*

LXVIII. Племе. Примулације Вант.

Цвеће двополно, правилно; чаша 5-дела; круница једнопера, тањираста или точкаста, лахко отпадајућа; прашника 5; тучак 1, жиг 1; плод чаура, 1-тина, многосемена, дуж или поклопцем пуцајућа.

P, 309. Lysimachia L.

Чаша 5-дела; круница са цеви врло кратком, у ободу 5-дела; прашника пет утврђених у грлку од крунице са прашним концима слободним или при основи у колут сраслим; чаура распадајућа се у 5 капака: цвеће жуто; лишће цело, наспрамно или прстењасто.

1. Стабло пузеће, прашници слободни или само при основи срасли, плодник не покривајући 4. 7, 8. VI. . . . . с. противак, метиљ. трава од метиља *L. Nummularia L.*
   Стабло усправљено, прашници при основи срасли покривајући плодник. . . . . 2.
2. Петељке многоцвете, режњи од крунице по ободу глатки 4. 8. VI. . . . *L. vulgaris L.*
   Петељке 1—3-цвете, режњи од крунице трепљави 4. 8. VI. . . . . *L. punctata L.*

P. 310. Anagallis L.

Чаша 5-дела; круница точкаста, у ободу 5-дела; чаура на округ пуцајућа поклопцем; лишће цело, наспрамно.

Цвеће црвено, са петељком дуже од лишћа, по ободу од ситних жљезда трепљаво ☉. 1, 2, 3. V. . . . . † *A. arvensis L.*
Цвеће плаветно, са петељком дуже од лишћа, по ободу глатко ☉. 1, 2, 3. V. . . . . *A. coerulea L.*

P. 311. Androsace L.

Чаша 5-дела, круница тањираста, у гршку сужена, ободом 5-дела; прашника 5, тучак 1; чаура једнотина 5- или многосемена, семке ћошкасте, стабло без лишћа, на врху амбреласто.

Лишће при основи од стабла дугуљасто зупчасто, стабло са омотачем длакаво, круница краћа од чаше ☉. 3, 6. III. *A. maxima L.*

P. 312. Primula L.

Чаша цеваста, 5-зуба; круница тањираста са чашом од места где су прашници нарасли раширеном, а ободом у пет закружених режања дељеним; прашника пет у цвету укритих; тучак 1, жиг главичаст; чаура једнотина многосемена, семке ћошкасте, рупчасте; стабло без лишћа; цвеће жуто.

Лишће објајасто у крилату зупчасту петељку сужено, петељке многе једноцвете, све из корена израсле 4. 5. III. . . . . с. јагорчевина. *Pr. acaulis Jacq.*

LXIX. Племе. Плантагинеје Жис.

Цвеће двополно правилно; чаша 1-пера 3—4-дела; круница сушна једнопера са ободом сувраћеним 3—4-делим; прашника 4 у цеви од крунице нарасла; тучак 1 уједно са прашницима далеко из крунице пружен; плод чаура 1-, више-семена, унаокруг пуцајућа; цвеће не гледно у класе на врху стабла или грана збивено.

P. 313. Plantago L.

Чаша 4-дела; круница 4-дела са цеви надутом; прашника 4; плод чаура 2—12 семена од танке прегратке као двотина; семке ситне, штитасте.

1. Стабло гранато, цвеће у главичастим класовима на врху од грана, лишће наспрамно ☉. 4. VII. . . . . *Pl. arenaria W'K.*

Бик без лишћа, носећи на врху цветни клас . . . . . 2.

2. Лишће при основи од стабла ланцетасто или линеарно, стабло ћошкасто ♃. 1, 2, 3, 7 V. . . . . . .
. . . с. боквица, жиловлак. † *Pl. lanceolata L.*

Лишће јајасто, стабло ваљкасто. . . 3.

3. Цветни клас кратак јајаст, чаура двосемена ♃. 3, 7. V. . . . . *Pl. media L.*

Цветни клас подугачак линеаран, чаура 8—12 семена ♃. 3. 7. VI. . . . . *Pl. major L.*

LXX. Племе. Амарантације Жис.

Цвеће једно- или дво-домо, ређе двополно; перигон сушан 5—3-пери са плодником не срастао; прашника 5—3 слободна или мање или више срасла; тучка 3—2 на врху изнутра са жизима; плод мешак т. ј. семка 1 не срасла са оплодницом; лишће наспрамно, цело.

P. 314. Amarantus L.

Цвеће у пазуси од приперака и подбочено двама бочним приперцима; перигон 5—3-пери; прашника 5—3, тучка 2—3 при основи срасла; мешак у наокруг пуцајући, лишће пошироко, јајасто.

Прашника пет, приперци двојином дужи од чаше ☉. 1, 2. VI.. с. штир. *A. retroflexus L.*

Прашника 3; приперци од дужине чаше ☉. 1, 2. VI. . . . . *A. Blitum L.*

LXXI. Племе. Хеноподеје Р. Браун.

Перигон дељен; прашници бројем равни са бројем режања перигона или мање прашника; плодник једнотини, једносемени; тучак дељен у 2—4 жига; плод не пуцајући, кадшто укрит у меснату чашу.

P. 315. Salsola L.

Перигон 5-дели, режњи од перигона са по једном попречном сушном нарасли; прашника 5; тучка 2; мешак спљоштен, заметак шрафасто увит.

Стабло са подебелим длакама јако гранато, са разведеним гранама; перигон најзад крут, бодљав ☉. 3. VII. . . . . *S. Kali L.*

P. 316. Polycnemum L.

Цветићи у пазуси од лишћа, подбочена двама сушним приперцима; чаша 5-пера; прашника 5 или 3 при основи срасла; тучка 2 при основи срасла; мешак не пуцајући; лишће узано, зашиљасто.

Приперци једва од дужине перигона ☉. 3, 4. VI. . . . . *P. arvense L.*

Приперци дужи од перигона ☉. 4, 6, VI. . . . . *P. majus Al. Br.*

P. 317. Kochia Roth.

Перигон 5-дели, режњи од перигона са попречном сушном нарасли; прашника пет; тучка два; плод спљоштен; заметак прстенаст.

Снизак шиб, лишће линеарно плосно руновито ♄. 4. VII. . . . . *K. prostrata Schrd.*

Годишње зеље, лишће ланцетасто глатко ☉. 1. VII. . . . . *K. scoparia Schrd.*

P. 318. Chenopodium L.

Перигон 5—3-пери, листићи обично кобиличасти од задебљаног средњег нерва; прашника пет, ретко мање; тучка два ретко три; плод спљоштен, семка хоризонтална са кожастом семењачом; заметак прстенаст.

1. Биљке са јаким пријатним или непријатним мирисом. . . . . 2.
   Биљке без особитог мириса. . . . . 4.

2. Лишће јајасто цело, мирис врло непријатан ☉. 1. VII. . . . . *Ch. olidum Curt.*
Лишће дугуљасто, перасто сечено, мирис пријатан. . . . . 3.
3. Лишће на оба краја сужено, цветни гроздови једноставни, листати ☉. 8. VII. . . . . † *Ch. ambrosioides L.*
Лишће у доњој половини шире, цветни гроздови јако разгранати ☉. 4, 5. VII. . . . . с. прудник. *Ch. Botrys L.*
4. Лишће цело, чаша на плоду развраћена ☉. 1, 2, 4, 8. VII. . . . . *Ch. polyspermum L.*
Лишће мање или више усечено или зупчасто, само горње гдешто цело, чаша на плоду усправљена. . . . . 5.
5. Лишће при основи срцасто ☉. 1. VII. . . . . *Ch. hybridum L.*
Лишће при основи сужено или право одсечено, не срцасто. . . . . 6.
6. Стабло од основе гранато, бочне или све гране на земљу оборене, лишће оздо пепељкаво ☉. 8. VII. . . . . *Ch. glaucum L.*
Стабло са усправљеним гранама, лишће свуд једне боје. . . . . 7.
7. Семке тавне са оштрим ободом ☉. 1. VII. . . . . *Ch. murale L.*
Семке лаштеће са тупим ободом . . . . 8.
8. Листићи од чаше не кобиличасти, цветни гроздови уз стабло дупке усправљени ☉. 1. VII. . . . . *Ch. urbicum L.*
Листићи од чаше кобиличасти, цветни гроздови од стабла мање или више одстојећи. . . . . 9.
9. Лишће на стаблу завршкасто, много дуже но што је широко ☉. 1. VII. . . . . с. пепељуга. *Ch. album L.*

Лишће на стаблу затубасто, једне ширине и дужине ☉. 1. VII. . *Ch. opulifolium Schrd.*

P. 319. B l i t u m C. A. May.

Чаша 5—3-пера кобиличаста од задебљалог посредњег нерва; прашника пет, ређе мање; тучка два; плод стиснут са танком оплодницом; семке вертикалне са кожастом семењачом.

Лишће зелено, копљасто, по ободу цело, средњи цветни грозд подебео, купаст ♃.
1. V. . . . . *Bl. Bonus Henricus C. A. M.*

P. 320. B e t a L.

Чаша 5-пера, срасла за основу плодником у цев која око плода задебља и бива ћошкаста; прашника 5; тучка 2—5; плод округласт спљоштен; семке спљоштене хоризонталне са семењачом тјенастом; заметак прстенаст.

Тучка 3, лишће копљасто. ♃. 2, 3. VI .
. . . . . *B. trigyna WK.*

P. 321. A t r i p l e x L.

Цвеће једнодомо или дводомо; у мушког цвета чаша 5—3 пера, прашника 5—3; у женског цвета гдешто чаша као у мушког цвета, другда без чаше већ са два наспрамна приперка који око плода јако нарасту; тучак 1, жига 2; плод са танком оплодницом и семком вертикалном у цвету са приперцима, а хоризонталном у цвету са чашом.

1. Женски перигон на плоду до половине срастао, беличаст, тврд . . . . . 2.
   Женски перигон само при основи срастао, на зрелом плоду кожаст. . . . . 3.
2. Цветни класи скроз листати, горње лишће јајасто ☉. 1 VII . . . . . *A. rosea L.*
   Цветни класи само при основи листати, горње лишће копљасто ☉. 1. VII. *A. laciniata L.*

3. Све гране усправљене, цела биљка од сјајних љуспица пепељава ♃. 3. VII. *A. oblongifolia WK.*
Доње гране разведене, биљке зелене . . 4.
4. Оплодни приперци ромбични, горње лишће линеарно ☉. 1, 2. VII. . . . . *A. patula L.*
Оплодни приперци троћошки, горње лишће копљасто или ланцетасто. ☉. 1, 2. VII . . . . . *A. latifolia Wahlb.*

LXXII Племе Полигоније Жис.

Цвеће двополно кадшто једно или дводомо; чаша из 4—6 листића у један или два реда стављених по цветању обично нарастећих састављена; прашника колико на чаши листића и исто тако у 1—2 реда стављених; тучка 2—4, жизи главичасти или четкасти; плод ахенија стиснута 3-или 4 ћошка омотана чашом, која гдешто на прилику крила плод надмаша; лишће са залисцима срасло у саре.

P. 322. Rumex L.

Чаша 6-пера, листићи у два реда стављени, унутрашњи већи; прашника 6 у један ред стављених; тучка 2, жизи четкасти; плод троћошки.

1. Лишће стреласто, цвеће дводомо . . . . 2.
Лишће не стреласто, цвеће двополно. . 3.
2. Стабло слабачко, положено или од половине усправљено, листићи на чаши јајасти ♃. 3, 4, 6. V. . . . . *R. Acetosella L.*
Стабло, доста снажно дупке усправљено, листићи на чаши срцасти ♃. 5, 7. V. . . . . с. киселјак као и пређашњи. *R. Acetosa L.*
3. Три већа листића од чаше са заоштрљеним зупцима . . . . . 4.
Листићи од чаше цели или са ситним обично при основи стављеним зупцима . . . 7.
4. Лишће ланцетасто при основи сужено,

листићи од чаше само са два зупца на свакој страни . . . . . 5.
Лишће пошироко, при основи закружено или срцасто, више од два зупца на чаши 6.

5. Зупци на чаши дугачки колико пречник од чаше или дужи, горњи цветни пршљени приближени ☉. 8. VII . . . *R. maritimus L*
Зупци на чаши краћи по што је чаша широка, сви цветни пршљени размакнути. ☉. 8. VII . . . . . *R. palutris Sm.*

6. Лишће хегедасто, цветни пршљени размакнути ☉. 1. 3. 7. V . . . . с. пољско зеље. * *R. pulcher L.*
Лишће срцасто, цветни пршљени доста збивени ♃. 1. VII . с. коњштак. † *R. obtusifolius L.*

7. Плод у обиму округао, лишће по ободу јако крецаво ♃. 3, 7. VII. с. штаваљ. † *R. crispus L.*
Плод дугуљаст, лишће равно, ређе мало таласасто . . . . . 8.

8. Лишће ланцетасто, при основи сужено ♃. 8. VI1 . . . . . *R. Hydrolapathum Huds.*
Лишће пошироко при основи срцасто или закружено . . . . . 9.

9. Сви листићи од чаше са жуљевитом гуком по среди . . . . . 10.
Без жуљевите гуке на чаши или само један листић са таквом гуком. . . . . 11.

10. Горњи листићи од чаше ланцетасти по ободу не зупчасти, лишће са срцастом основом ♃. 8. VII . . . *R. conglomeratus Murr.*
Горњи листићи од чаше троугли или јајасти, при основи зупчасти, лишће при основи косо одсечено ♃. 8. VII . *R. maximus Schreb.*

11. Горњи листићи од чаше ланцетасти, само један листић са жуљевитом гуком ♃. 5. VII. . . . . *R. sanguineus L.*

Горњи листићи од чаше јајасти или срцасти без жуљевитих гука ♃. VII. *R. aquaticus L.*

P. 323. Polygonum L.

Цвеће двополно; чаша цветолика 5—3 пера; прашника обично 8, ретко мање у два реда стављених; тучка 2—3 кадшто врло кратка; жигови главичасти; плод стиснут или троћошки.

1 Лишће срцасто или стреласто, стабло кончасто, вијуће се око других биљака 2.
Лишће јајасто или ланцетасто, стабло не повијајуће се . . . . . 3.

2. Стабло ваљкасто, чаша на плоду крилата, семке лаштеће се ☉. 5. VII. *P. dumetorum L.*
Стабло ћошкасто, чаша на плоду не крилата, семке тавне ☉. 1, 2. VII. *P. Convolvulus L.*

3. По 2—4 цвета у пазуси од лишћа, жизи седећи . . . . . 4.
Цвеће на врху од стабла или грана у гроздове скупљено, тучка 2—3 . . . . . 5.

4. Семка тавна, са ситним цртама, лишће овално ♃. 1. 2, 3, 7. VI . с. троскот *P. aviculare L.*
Семка лаштећа глатка, лишће линеарно ☉. 4. 8 VII . . . . . *P. graminifolium Wirzb.*

5. Прашнице из чаше далеко пружене, дуговечна биљка ♃. 8. VII. . . . *P. amphibium L.*
Прашници у чаши укрити, маловечне биљке . . . . . 6.

6. Цветни клас збивен, ваљкаст . . . . . 7.
Цветни клас рехав, кончаст . . . . . 8.

7. Саре са кратким трепљама или без трепаља; плод округласт на две стране улубљен ☉. 8. VII . . . . . *P. lapathifolium L.*
Саре са дугачким трепљама, неки плодови округласти други 2-ћошки. ☉. 8. VII . . . . . с. лисац. *P. Persicaria L.*

8. Чаша жљездовита, прашника 6. ☉. 8. VII.
. . . . . с. папрац. *P. Hydropiper L.*
Чаша не жљаздовита, прашника 5. ☉. 8.
VII . . . . . *P. mite Huds.*

L. XXIII Племе. Тимелеје Жис.

Цвеће двополно, пометањем гдешто једнополно; чаша гдешто цветолика цеваста или левкаста у 4—5 крижака дељена; прашника 8—10 у два реда стављених; тучак кончаст; плод са чашом не срастао, сушан или коштуњав, 1-семени.

P. 324. Passerina L.

Чаша левкаста ободом 5-дела; прашника 8; плод сушан укрит у чаши; једногодишња биљка са лишћем линеарним, расутим.

Цвеће зеленкасто усамљено, или у прам скупљено у пазуси од лишћа. ☉. 2, 3, 4. VII . . . . . *P. annua Wickstr.*

LXXIV. Племе Санталацеје Р. Бр.

Цвеће двополно, ређе дводомо; чаша цеваста са плодником срасла ободом 3—5-дела; прашника 5—3; плод сушан, једнотини, једносемени, завршен ободом од чаше; лишће линеарно.

P. 325. Thesium L.

Чаша 4—5 дела, изнутра са прамима од длака стављених онде где се прашници (4—5) утврђују; плод сушан, једнотини, једносемени, режњи од чаше на плоду обично увити.

Лишће 3-нервно, стабла усправљена, дуговечна биљка ♃. 3. VI . . . . *Th. ramosum Hayn.*
Лишће 1-нервно, стабла на земљу оборена, маловечна биљка ☉. 2. V *Th. subreticulatum DC.*

LXXV Племе. Аристолохиеје Жиг.

Цвеће двополно: перигон правилан или неправилан са цеви прираслом плоднику, а ободом 3-де-

лим или на прилику језичка косо израслим; прашника 12—6 нараслих на колут, који заузима врх плодника, прашни конци врло кратки; тучак кратак у 6 жига дељен; плод 6-тина таура; лишће цело.

P. 326. Aristolochia L.

Перигон цеваст, око прашника меурасто надувен а на врху у језичак продужен; прашница 6 седећих на тучку; стубић са жизима недмашујући прашнице; чаура на врху угнута; лишће посебно, срцасто.

Корен лазећи, цвеће у пазуси од лишћа прамовито ♃. 3. VI . . . . . с. кокотина, вучја јабука. † *A. Clematitis L.*

Корен кртоласт, цвеће усамљено у пазуси од лишћа, петељка од дужине листне дршке ♃. 5. V . . . . . *A. pallida Willd.*

P. 327. Asarum L.

Перигон звонаст, тродели; прашника 12, прашни конци кратки, слободни, чаура завршена режњима перигона; лишће наспрамно.

Цвеће морасто у пазуси од бубрежастог лишћа; корен лазећи, мирише на бибер ♃. 5. III. . с. копитњак † *A. europaeum L.*

LXXVI Племе. Еуфорбиацеје Жис.

Цвеће једнополно, 1 или 2 домо, кадшто без икаквог цветног листа и онда обложено као неким омотачем који личи на двополни цвет са многим прашницима између којих стоји један цигли женски цвет; мушки цвет се састоји из повише прашника нараслих надно цветоликог омотача; женски цвет из плодника слободног са 3 реће 2 тучка; плод 3—2 тина чаура а у свакој чаури по једна семка, лишће не дељено.

P. 328. † Euphorbia L. с. млечика.

Цвеће једнодомо; омотач цветолик, састављен из листића у кратку цев сраслих а у горњем крају у 8—10 режања дељених, од ових режања је половина усправљена, друга половина разведена жљездаста обично жуто или црвено бојена; мушких цветова 10—20 са толико прашника нараслих око женског цвета; овај је на подугачку дршку насађен и ван цвета пружен; чаура 3-гука, 3-семена, лишће нераздељено; цела биљка точи бели млечан сок, који је љут и отрован.

1. Лишће са залисцима, по земљи пузећа ситна биљка ☉. 4. 8. VII. . . *E. Chamaesyce L.*
   Лишће без залистака, биљке усправљене доста вијене . . . . . 2.
2. Жљезде на омотачу округласте . . . . . 3.
   Жљезде на омотач у два рошка завршене. 7.
3. Чаура брадавичава . . . . . 4.
   Чаура глатка или бар не брадавичава. . 5.
4. Корен дебео, дуговечна биљка ♃. 7, 8. VI . . . . . *E. palustris L.*
   Корен кончаст, маловечна биљка ☉. 1, 2. 3. 7. VI. . . . . *E. platyphyllos L.*
5. Лишће лопатичасто на врху закружено ☉. 1. 2. 3. VI . . . . . *E. helioscopia L.*
   Лишће ланцетасто на врху заоштрљено . 6.
6. Пет цветних грана на врху од стабла, гране у 3 гранчице а ове даље у 2 гранчице дељене, лишће зелено, по ободу рескасто ♃. 6. VI . . . . . *E. procera MB.*
   Много цветних грана на врху од стабла, гране двојно рачвасте, лишће пепељаво по ободу цело ♃. 4, 5. V . *E. Gerardiana Iacq.*
7. Семке наборите крвжичаве или рупчасте, маловечне биљке. . . . . 8.

Семке глатке, дуговечне биљке . . . . . 9.
8. Лишће ланцетасто, чаура глатка ☉. 2. 3. VII. . . . . *E. falcata L.*
Лишће објајасто, гуке од чауре са две уздужне жијочице ☉ 6. VI . . . . *E. peplus L.*
9. Лишће бочеће горње цветне, гране срасло ♃. 5. IV . . . . . *E. amygdaloides L.*
Лишће бочеће горње цветне гране слободно . . . . . 10.
10. Гуке од чауре по среди са ситном кобилицом, лишће пепељаво ♃. 3, 4. VI. . . . . *E. nicaeensis All.*
Гуке од чауре точкасто-рапаве . . . . . 11.
11. Корен дупке у земљу силазећи, штркљаста биљка са танким и разведеним гранама ☉ 3, 7. V . . . . . *E. virgata WK.*
Корен пузећи, биљке према величини доста снажне са управљеним гранама . . . 12.
12. Лишће линеарно, на неплодним гранама кончасто ♃. 3. IV . . . . . *E. Cyparissias L.*
Лишће ланцетасто и на неплодним гранама . . . . . 13.
13. Лишће длакаво, ободом сувраћено ♃. 2. 3. V . . . . . *E. salicifolia Host.*
Лишће глатко, ободом не сувраћено. . . 14.
14. Лишће тавно, стабла из корена многобројна, од висине аршина ♃. 4. 8. VI. . . . . *E. Esula L.*
Лишће лаштеће, из корена малобројна стабла два и више аршина висока ♃. 7. 8. VI. . . . . *E. lucida WK.*

P. 329. Mercurialis L.

Цвеће дводомо; у мушког цвета чаша 3-пера, прашника 8—12, кадшто и више; у женског цвета чаша као у мушког, плодник са 2—3 тучка; чау-

ра чекињава или руповита са 2 ретко 3 једносемене гуке; лишће наспрамно, рескасто.

Женско цвеће на дугу петељку насађено, дуговечна биљка 4. 5. IV. . † *M. perennis L.*

Женско цвеће мал не седеће, годишња биљка ☉. 6. VI. . . . . *M. annua L.*

LXXVII Племе. Уртицеје Жис.

Цвеће двополно, једно- или дводомо; чаша једнопера 4- или више дела; прашника 4—8; плод 1—2 тини 1—2 семени, тучак 1—2; плод крупа или орашица; лишће за заперцима.

P. 330. Urtica L. с. коприва.

Цвеће 1—2 домо, мушки цвет са чашом у 4 једнака режња дељеном и прашника 4; женски цвет са чашом у 4 врло неједнака режња дељеном, два средња режња много већа, омотавајућа плод; биљке са чекињавим жарећим лишћем.

Мушки и женски цветови на једном стаблу, цветни гроздови кратки ☉. 1. VI . . . . . с. грчка коприва. † *U. urens. L.*

Мушки цветови на једном а женски на другом стаблу, цветни гроздови дугачки, висећи 4. 1. 5. V. . . . . *U. dioica L.*

P. 331. Parietaria L.

Цвеће различито: једно двополно, друго женско, обложено од 3—4 приперка, гдешто у омотач срасла; двополни цвет са 4-пером чашом, која око плода већа бива, 4 прашника и једним плодником; женски цвет са 4-делом свакад једнаком чашом и плодником на коме стоји 1 тучак. Лишће цело.

Чаша у двополног цвета од дужине прашника 4. 6. VI . . . . . *P. erecta M. K.*

P. 332. Humulus L. c.

Цвеће дводомо; мушки цвет са чашом из 5 једнаких листића састављеном и са 5 прашника; женски цветови многобројни збивени у јајасте маце и састављени из прилерака који око зрелог плода јако нарасту и прикривају најпре плодник са 2 жига а најзад плод; лишће наспрамно у 3—5 режања дељено.

Повисока биљка, вијућа се по шибљу и дрвећу ♃. 5. 8. VI. . . . мељ. † *H. Lupulus L.*

P. 333. Celtis L.

Цвеће двополно и женско; перигон 4—6 дели; прашника 5—6; плодник са два на врху четкаста тучка; плод коштуница 1-семена; лишће посебно недељено.

Осредње дрво са оштрим лишћем, плод зрео са сочном оплодницом ♄. 6. IV . . . . . копривић, кошћела. *C. australis L.*

P. 334. Ulmus L.

Цвеће двополно; чаша 1-пера 4—8 дела; прашника 4—8, обично пак 5; плодник стиснут двотини, тучка два; плод крилата 1-семена орашица; дрвеће са оштрим недељеним лишћем.

Цвеће седеће, плод без трепаља по ободу ♄. III . . . . . с. брест. † *U. campestris L.*

Цвеће на петељке насађено, висеће, плод по ободу трепљав ♄. 5. III . . . . . с. вез. *U. effusa Willd.*

LXXVIII. Племе. Купулифере A. Риш.

Цвеће једнодомо: мушки цветови састављени у маце, сваки цвет са 4—20 прашника нараслих на бочећи прилерак или у његовој пазуси; женско цвеће усамљено или по 4—5 скупљено и омотано омо-

тачем разне форме; плодника 2—3 једносемена; тучка 2—3, ређе 4—6, омотач око плода јако нарастао, листат, кожаст или дрвенаст, кадшто бодљама обрастао; плод орашица; дрвеће или шибље.

P. 335. F a g u s L. с. буква.

Цвеће мушко у округластим висећим мацама, прашника 8—12 стављених на дно од омотача, цвеће женско 3—1 у заједничком омотачу, који се око плода здрвени и обрастао је бодљама, а садржи 1—3 троћошка плода; лишће ланцетасто, зупчасто.

Високо дрво, лишће по ободу трепљаво
ћ 5. V . . . . . * *F. sylvatica L.*

P. 336. † Q u e r c u s L. с. дуб ε)

Мушко цвеће у кончастој рехавој маци, прашника 6—10 стављених на дно од бочеће љуспе; женски цвет усамљен у сред омотача, који у плоду задебља, али само доњим крајем плод омотава и која је састављена из безбројних љуспа, које мање или више међу собом срасту и најзад се здрвене; плод дугуљаст жир; дрвеће са перасто усеченим лишћем.

1. Љуспе на омотачу линеарно-шиљасте над половином суврашене ћ. 5. V с. цер. *Q. Cerris L.*
   Љуспе на омотачу јајасте или линеарне или до врха срасле . . . . . 2.
2. Плод на дугачку петељку (дужу од плода) насађен ћ. 5, 7, 8. V . . . . с. горун, лужник, *Q. pe lunculata Ehrh.*
   Плод седећи или на врло кратку петељку насађен . . . . . 3.
3. Лишће велико, објајасто на врло кратку дршку насађено, љуспе од омотача на врху

ε) Жир од свију фела дуба може се употребити у неким слабостима као кафа, а исто тако и млађа кора од свију дубова за прављење танине.

слободне, длакаве ђ. 5. V . . . . . с сладун, благун, слатка граница, лапума *Q. conferta Kit.*
Лишће умерено велико, овално на доста дугачку дршку насађено, љуспе омотача скроз срасле ђ. 5. 6. V. . . . . с. ситна граница, магаричар, *Q. pubescens Willd.*

Р. 337. Corylus L. с. леска.

Цвеће мушко у ваљкастим, збивеним мацама, прашника 6—8 нараслих на љуспе, којих по две међу собом расту; женско цвеће у љуспастом пупољку, из ког вире црвени тучкови; плод (лешњик) омотан у доњем крају листастим на врху у неправилне кришке дељеним омотачем; лишће округласто; шиб.

Омотач на врху одстојећи, не укрива цео лешњик ђ. 5. II . . . . . * *C. Avellana L.*

Р. 338. Carpinus L. с. граб.

Мушко цвеће у ваљкастим збивеним мацама, прашника 6—20 нараслих надно бочеће љуспе; женско цвеће укрито у љуспаст пупољак, омотач на плоду звонаст, кадшто у неједнаке режње дељен; плод јајаста орашица са листастим зупцима на врху; дрвеће са нераздељеним по ободу рескастим лишћем.

Љуспе испод плода 3-деле са дужим средњим режњем, прилично високо дрво ђ. 5. IV . . . . . *C. Betulus L.*
Љуспе испод плода нераздељене, доста сниско дрво ђ. 5, 6. IV . . . *C. orientalis Lam.*

LXXIX. Племе. Салициније Риш.

Цвеће дводомо и мушко и женско састављено у маце и подбочено 1 или 2 медницима и једном циглом љуспом: мушки цвет са 2—12 прашника са

прашним концима слободним или међу собом сраслим; женско цвеће са слободним плодником, 1 тучком и 2 жига; плод ситна јајаста или вретената чаура, која се згор на ниже отвара у два врхом суврађена капка; семке многобројне врло ситне, омотане дугим свиластим власима; дрвеће или шибље.

P. 339. S a l i x L. с. врба.

Љуспе на мацама целе: мушко цвеће са 2—3 реће 5 прашника, прашни конци кадшто целом дужином срасли: женско цвеће са седећим или на дршку насађеним плодником; тучак дугачак или врло кратак, жизи дводели, реће цели; лишће ланцетасто или јајасто.

1. Љуспе на мацама скроз зелене, жућкасте реће црвенкасте . . . . . 2.
   Љуспе на мацама бар у горњој половини црнкасте . . . . . 4.
2. Мушки цветови са три прашника, љуспе на врху глатке ћ. 8. IV . . . . . *S. triandra L.*
   Мушки цветови са два прашника, љуспе на врху длакаве . . . . . 3.
3. Маторо лишће глатко, зелено, медник кратак, много краћи од дршке на коју је чаура насађена ћ. 8. IV . . . . . † *S. fragilis L.*
   Лишће свакад пепељаво, медник подугачак, од дужине чаурине дршке ћ. 8. IV . . . . . † *S. alba L.*
4. Прашнице црвене, маторо лишће глатко ћ. 7. 8. VI. . . . . † *S. purpurea L.*
   Прашнице жуте, лишће бар оздо длакаво или пепељаво . . . . . 5.
5. Лишће завршкасто са правим врхом, пупољци пепељави ћ. 7. 8. IV . . . . . .
   . . . с. ива као и две следујуће, *S. cinerea L.*

5. Лишће крецаво, маце доста ситне ђ. 5.
7. IV . . . . . *S. aurita L.*
Лишће не крецаво, маце доста дебеле ђ.
5 IV . . . . . *S. Caprea L.*

P. 340. Populus L.

Љуспе на мацама на врху зупчасте, ређе целе; мушки цвет са 8—12 прашника; женски цвет са седећим или петељкавим плодником, врло кратким тучком и 2 здужена дводела жига; дрвеће.

1. Љуспе на мацама и пупољци наги ђ. 8.
IV . . . . . с. црна топола, † P. *nigra L.*
Љуспе на мацама трепљаве, пупољци длакави . . . . . 2.
2. Лишће оздо бело, пупољци бели, женске маце за време цветања тање од мушких ђ. 8. IV . . . . . с. бела топола, P. *alba L*
Лишће свуд зелено, пупољци сиви ђ. 5, 8. IV . . . . . с. јасика, јагњеда, P. *tremula L.*

LXXX. Племе. Бетулинеје Рић.

Цвеће једно-домо, састављено у маце: мушко цвеће по троје у скупу подбоченоод једне веће и две мање љуспе, у сваком цвету 2—4 прашника; женско цвеће подбочено једном већом око плода јако нарастајућом љуспом са 2—3 двотина плодника завршена од 2 жига; плод орашица обично у два крила продужена; осредње дрвеће или шибље.

P. 341. Alnus L. с. јова.

Мушке маце ваљкасте са љуспама клинастим, троцветим, сваки цвет са 4-делим перигоном и 4 прашника; женске маце јајасте са љуспама клинастим 1—2 цветим најзад задебљалим; плод орашица стиснута, једносемена.

Лишће округласто лепљиво, оздо у ра-

чвама од нерва длакаво ђ. 7. 8. III. . . .
. . . . . *A. glutinosa Gaertn.*

LXXXI. Племе. Купресинеје Риш.

Цвеће 1—2-домо састављено у маце: мушке маце са штитастим споном на којој стоје 3—8 прашница; женске маце са љуспама на којих основи стоје 1—2 плодника; плод сочан, клекиња или сушан ситна шишарка са безкрилом семком; шибље или дрвеће са зимзеленим лишћем.

P. 342. Juniperus L. Клека, Фења.

Мушке маце ситно јајасте, усамљене, спона са 3—6 прашница; женске маце дугуљасте са доњим љуспама штурим, а 2—3 горњим, око плода нарастећим и носећим 1—2 орашице. Лишће линеарно-шиљасто бодљаво.

По три листа у пршљену, јако зашиљаста и бодљава, клекиња црна, матора петељкава ђ. 3. 6. IV . . . . . † *J. communis L.*

ДРУГО КОЛО.

Монокотилдоније.

Стабло зељасто, врло ретко спизак шиб (P. 373) без јасног подела у кору и дрво; снопићи судова по стаблу расути; стабло не расте као у биљака пређашњег кола наслагањем нових лета на спољашњост, већ по кратком трајању угине: лишће цело, врло ретко дељено, при основи обично стабло обухватајуће са паралелним нервима; цветни листићи по 3 или 2 у два реда стављени, цвеће кадшто без икаких цветних листа, подбочено чекињама или сушним пољама; ничу једним листићем — котиледоном.

LXXXII Племе. Хидрохаридеје Дек.

Цвеће дводомо укрито за невоања у тулузу; оплодница 6-дела са три унутрашња цветолика листића; мушких листића повише у заједничком тулузу са 3—12 ређе мање прашника; женски цвет усамљен у тулузу са 6 ретко 1-тиним многосеменим плодником и 1 тучком у 3—6 жига дељеним; плод под водом зрију̇ћи, 6 ређе 1-тини срастао са перигоном. Поводне биљке.

P. 343. Hydrocharis L.

Листићи од перигона округли, унутрашњи много већи; прашника 9—12; женско цвеће на подугачку петељку насађено са врло кратким тучком; на води пливајућа биљка.

Лишће бубрежасто, цвеће бело при основи жуто ♃. 8. VI. . . . . *H. morsus ranae L.*

LXXXIII. Племе. Алисмацеје Жис.

Цвеће двополно или једнодомо, правилно; перигон састављен од 6 листића, 3 вањска листаста и три унутрашња цветолика отпадајућа; прашника 6—12 или више нараслих при основи у перигону; тучкови кратки са нераздељеним жизима; плод из 6 или више слободних ретко при основи срaслих плодника састављен, плодници једносемени; семке са тјенастом семењачом. Поводне биљке.

P. 344. Alisma L.

Цвеће двополно; прашника 6; плод састављен ис многобројних једносемених плодника; цвеће бело.

Лишће јајасто, плодници на врху закружени ♃. 8. VI . . . . . *A. Plantago L.*

P. 345. Sagittaria L. с. кека.

Цвеће једно-домо: мушко са разним бројем прашника; плодници једносемени у разном броју седећи на задебљаној ложи.

Лишће стреласто; цвеће бело, при основи црвенкасто 4. 8. VI. . . . . * *S. sagittifolia L.*

LXXXIV. Племе. Бутомеје Риш.

Цвеће двополно правилно; перигон састављен из 6 листа, унутрашни цветолики, отпадајући; прашника 9; плод из 6 при основи сраслих многосемених плодника састављен; семке врло ситне.

P. 346. Butomus L.

Лишће линеарно, цвеће на врху безлистог стабла у амбрел скупљено, ружасто 4. 8. V . . . . . *B. umbellatus L.*

LXXXV. Племе. Потамеје Жис.

Цвеће двополно или једнодомо; чаша правилна из 4 листића састављена, другда у место чаше тјеласти тулуз, надно ког стоји 1—4 прашника са тучковима или сами тучкови у женским цветовима; плод састављен из 4 или више слободних једносемених непуцајућих плодника; у води пливајуће биљке

P. 347. Potamogeton L. с. таласиње.

Цвеће двополно састављено у класе; перигон 4-пери; прашнице 4 на врло кратке конце насађене; плодника 4 ређе мање; биљке у води пливајуће и обично ван воде истурајуће своје цветне класе.

1. Цела биљка под водом, само класи цветни виде се из воде, лишће прозрачно. 2.

Врх од стабла са горњим лишћем на води пливајући, горње лишће кожасто не прозрачно . . . . . 3.

2. Лишће само горње наспрашно, доње посебно, линеарно по ободу рескасто, крецаво ♃. 8. VI . . . . . *P. crispus L.*
Сво лишће наспрашно, обично елиптично не крецаво ♃. 8. VI . . . . . *P. densus L.*

3. Доње лишће седеће, линеарно, горње на дуге дршке насађено, ланцетасто, ретко без горњег лишћа ♃. 8, VI . . . *P. graminеus L.*
Сво лишће на дуге петељке насађено . . 4.

4. Листне дршке на горњој страни са плитком браздом, лишће при основи нешто срцасто ♃. 8. VI . . . . . *P. natans L.*
Листне дршке на горњој страни пупчасте, лишће при основи сужено или закружено ♃. 8. VI . . . . . *P. fluitans Roth.*

P. 348. Zanichellia L.

Цвеће једно-домо, усамљено или по један мушки и један женски цвет у пазуси од листа; цвет мушки без перигона, са једним прашником без или са врло кратким прашним концем; цвет женски са тулузом и 2—6 плодника седећих или на врло кратке петељке насађених; лишће линеарно, при основи срасло као у тулуз који омотава и цвеће и гране; биљка уједно са цвећем у води пливајућа.

Плод на кратку петељку насађен, тучак 1 крат краћи од плода ♃. 8. VII . *Z. palustris L.*

LXXXVI Племе Најадеје Линк.

Цвеће једно или дводомо; перигон бар у мушких цветова заступљен тјенастим тулузом; прашник 1 са или без прашког конца; тучка 2—3 са

жизима на врху с унутрашње стране; плод слободан једнотини, једносемени; биљке у води пливајуће са наспрамним или тројно прпљенастим лишћем.

P. 349. Najas L.

Цвеће дводомо, усамљено у пазуси од лишћа; мушки цвет са 1 прашником, обложен тулузом у два врха дељеним и у две се поле растављајућим, прашница троћошка у вршак сужена; лишће по ободу зупчасто.

Лишће врло узано, листне саре на врху трепљаве ☉. 8 VII . . . . . N. *minor All.*

LXXXVII Племе Лемнацеје Линк.

Цвеће једнодомо или ређе дводомо, обично 2 мушка и један женски цвет у једном тулузу; прашник 1, плодник 1 са 1 тучком и 1 колутастим жигом; плод 1 једнотини не пуцајући или распадајући се у две поле са 1—7 семака стављених надно тина. Ситне листолике биљчице које на води бар за време цветања пливају и које са стране као лист из лишћа израшћују а из доње кадшто задебљале површине ситне жилице у воду пуштају.

P. 350. Lemna L. с. сочивица.

Листолико стабло са 2 бочне пукотине из којих израшћује друго стабло или излази (врло ретко) цвеће.

1. Стабло ланцетасто сужено на једном врху као у дршку, у води потонуте биљке излазеће на површину само за време цветања ☉. 8. V . . . . . *L. trisulca L.*
   Стабло на два краја закружено свакад на води пливајуће . . . . . 2.
2. Стабло оздо црвено са повише жилица ☉. 8. V . . . . . *L. polyrrhiza L.*

Стабло свуд зелено са једном жилицом 3.
3. Стабло оздо пљошто, плод са 1 семком
⊙. 8. V . . . . . *L. minor L.*
Стабло оздо пупчасто сунђерасто, плод
са 2—6 семака ⊙. 8. VI . . . . . *L. gibba L.*

LXXXVIII Племе. Тифацеје Жис.

Цвеће једнодомо, поређано набашка у дугачке класе (палацке) или округле главице тако да врх стабла заузимају мушки а испод њих стоје женски цветови; прашници усамљени или по 2—4, концима срасли и без реда помешани са љуспама и чекињама; плодници слободни или по пар слепљени и окружени многим чекињама и љуспама; плод орашица једносемена, завршена тучком. Биљке расту по барама и влажним ендецима са линеарним лишћем.

P. 351. Typha L. с. рогоз.

Цвеће женско и мушко састављено у два класа размакнута или примакнута, горњи клас са мушким а доњи са женским цвећем; прашника 2—4 прашним концима срасла, окружена многобројним чекињама; плод врло ситан насађен на кончасту дршку и обложен многим дугачким чекињама.
Женски клас поудаљен од мушког, тучак
линеаран зашиљаст ♃. 8. VII. *T. angustifolia L.*
Класи на близу стојећи, тучак језичаст
♃. 8. VII . . . . . *T. latifolia L.*

P. 352. Sparganium L.

Цвеће мушко и женско састављено у поудаљене главице; прашници слободни помешани са тјенастим љуспама; плод ћошкаст седећи опкољен од 3—5 тјенастих љуспа.
Стабло од половине гранато, са мушким

и женским главицама на гранама 4. 8. III.
. . . . . *Sp. ramosum Huds.*
Стабло не гранато са редимице стављеним мушким и женским главицама 4. 8. VII. . . . . *Sp. simplex Huds.*

LXXXIX. Племе. Аројдеје Жис.

Цвеће једнодомо без икаквог цветног омотача или двополно са 6-делим перигоном, у оба случаја насађено на клип т. ј. задебљалу петељку; клип кадшто у особити тулуз укрит, другда без икаког омотача; плод не пуцајући, сушан или бобичаст са једном семком или више њих.

P. 353. Arum L. с. козлац.

Цветни клас обложен тулузом; клип ваљкаст, у горњем крају наг и мање или више задебљао, оздо и наокруг обрастао једнополним цветовима од којих су доњи женски а горњи мало поодмакнути мушки; женски цветови су састављени из плодника а мушки из седећих прашница, стављених у два реда; плод сочан једносемени; лишће срцасто или стреласто, корен задебљао.

Лишће тек у пролеће избијајуће без белих нерва, но кадшто са црним пегама, задебљали врх од клипа двојином краћи од доњег истањеног краја 4. 5, 6. V. . . . . † * *A. maculatum L.*

P. 354. Acorus L. с. иђирот.

Цветни клип на страни од листасто продуженог стабла, обрастао до краја двополним цвећем; сваки цвет састављен из 6-делог тјенастог перитона са 6 прашника и 1 плодником са 1—3 семке; лишће сабљичасто.

Корен пузећи, са ароматичним мирисом као и цела остала биљка 4. 8. VI. † *A. Calamus L.*

XC. Племе. Орхидеје Жис.

Цвеће двополно; перигон неправилан, доле у цев срастао а горе у шест неједнаких цветоликих у два реда стављених режања дељен, од унутрашња три режња, обично је доњи од других јако различит и продужава се обично у доњем крају у остругу, ово је *уснa:* прашника три, два спољашња обично јалова, унутрашњи седећи на тучку, који се усред цвета над неком лепљивом јамицом као неки мали кљун издиже, ређе су два бочна прашника добро развијена, а онда је средњи јалов; прашнице у две поле (*полинарије*) дељене, на крају обично истанчане, и у једну или две кесице укрите а на тањем крају лепљивом материјом — *врзлом*-спојене; плодник једнотини, многосемени, трима жиљима пуцајућа; семке врло ситне; корен кадшто задебљао у две кртоле (*каћунице*) од којих старија обично смежурана храни цветајуће стабло, друга млађа зачетак је догодишњем стаблу; ове су кртоле гдешто шапасто дељене, другда је корен жиличав а ретко не раздељен, пузећи; цвеће на врху стабла у клас састављено.

P. 355. Orchis L. с. каћун.

Усна продужена у остругу, у три режња дељена, средњи режањ цео или средом усечен; две поле од прашнице врзлом не слепљене, укрите у двотину кесицу; каћунице целе или шапасто дељене.

1. Каћунице шапасто дељене, лишће са црним пегама 4. 5, 8. VI. . . . † *O. maculata L.*
   Каћунице целе, лишће без пега. . . . . 2.
2. Цвеће бочећи приперци 3- или вишенервни, нерви међу собом мрежасто сплетени 3.
   Приперци једно-нервни, ретко доњи тронервни . . . . . 4.

3. Усна тродела, средњи режањ усечен, цветни клас подугачак, рехав 4. 7, 8. V . . . . . *O. laxiflora Lam.*
Усна не дељена, зупчаста, цветни клас кратак, збивен 4. 3. IV. . † *O. papilionacea L.*
4. Два бочна режња од спољашњег перигона назад извртнута, цветни клас најзад рехав 4. 7. V. . . . . † *O. mascula L.*
Сви режњи од перигона сведени у шлем, цветни клас доста збивен. . . . . 5.
5. Усна тро-дела, са средњим режњем целим или по среди плитко урезаним . . . . . 6.
Усна тро-дела са средњим режњем дубоко дељеним и обично између разделака у зубац продуженим. . . . . 7.
6. Остругa од дужине плодника, хоризонтално стојећа или на више управљена, режњи од перигона затубасти 4. 3. IV . . . . . † *O. Morio L.*
Остругa много краћа, од плодника на ниже спуштена, режњи од перигона завршкасти 4. 3, 7. V. . . . . *O. coriophora L.*
7. Приперци од половине плодника, цвеће доста ситно. . . . . 8.
Приперци многократ краћи од плодника, цвеће доста гледно. . . . . 9.
8. Остругa од половине дужине плодника, или мало што дужа, шлем отворено-црвен 4. 3. V. . . . . *O. variegata All.*
Остругa двојином краћа од плодника, шлем црнкасто-црвен 4. 3. V. . *O. ustulata L.*
9. Средњи режањ од усне од основе раширен шири од бочних режања, шлем црнкасто-црвен 4. 5. V. . . . . †. *O. purpurea Huds.*
Средњи режањ од усне линеаран, при врху раширен, три пут шири од бочних ре-

жања, шлем пепељаво-црвен.. 4. 5. V.
. . . . . † *O. militaris L.*

P. 356. Anacamptis Rich.

Усна широка, тро-дела, са три кратка режња, у доњем крају у кончасту оструgу продужена; поле од прашнице врзлом слепљене и укрите у једнотину кесицу; плодник завојит; кађунице целе.

Цвеће ружасто, збивено у купаст клас
4. 3, 5. V. . . . . † *A. pyramidalis Rich.*

P. 357. Gymnademia Br.

Усна широка или линеарна, 3-дела или 3-зуба, оздо у оструgу продужена; поле од прашнице врзлом не слепљене ни у кесицу укрите; плодник завојит; кађунице на врху шапасто дељене.

Остругa двакрат дужа од плодника 4.
5, 7. VI. . . . . *G. conopsea Rob. Br.*

P. 358. Platanthera Rich.

Усна здуљена, линеарна, не раздељена, продужена у врло дугачку оструgу; поле од прашнице не слепљене ни укрите у кесицу; плодник завојит; кађунице не дељене.

Прашница са паралелним режњима, цвеће бело 4. 5. VI. . . . . *Pl. bifolia Rich.*

P. 359. Ophrys L.

Усна подебела, цела или 3—5-дела у оструgу не продужена; поле од прашнице врзлом не слепљене у две одвојите кесице укрите; плодник не завојит; кађунице целе.

Усна не дељена без нарасли на врху 4.
3. IV. . . . . *O. aranifera Huds.*

Усна 5-дела, на врху са накривом нарасли 4. 3 V. . . . . *O. apifera Huds.*

P. 360 Limodorum Rich

Усна жљебасто здвојена, не раздељена, оздо у оструgу продужена и врхом са осталим листовима перигона сведена; прашница без истањеног краја; плодник не завојит; корен жиличав.

Цела биљка са љуспама без правог лишћа уједно са цвећем плаветна ♃. 6. V. . . . . . . *L. abortivum Sw.*

P. 361. Cephalanthera Rich.

Усна у средини сужена, на врху цела у оструgу не продужена; прашничини режњи без врзле; плодник мање више завојит; корен жиличав.

Цвет црвен, плодник длакав ♃. 6. VI. . . . . . . *C. rubra Rich.*

Цвет бео, плодник наг ♃. 6. V. . . . . . *C. Xyphophyllum Rchb.*

P. 362 Epipactis Rich.

Усна у среди сужена и ту са две затубасте грбе, на врху не раздељена, у оструgу не продужена; поле од прашнице врзлом спојене; плодник завојит, у дршку истањен; корен жиличав.

1. **Лишће ланцетасто, усна затубаста од дужине бочних режања перигона ♃. 8. VI.** . . . . . *E. palustris Crantz.*

   Лишће овално, усна завршкаста, краћа од ближих режања перигона. . . . . . 2.

2. **Цвеће зеленкасто, приперци већином дужи од цвећа ♃. 6. VII.** . . . . . *E. latifolia All.*

   Цвеће хрђасто црвено, приперци краћи од цвећа ♃. 6. VI. . . . . . *E. rubiginosa Gaud.*

P. 363. Neottia L.

Усна дугуљаста, тродела, у оструgу не продужена; прашница седећа; плодник не завојит; корен жиличав.

Жиле на корену јако сплетене, биљка без лишћа, жућкасто-црвена ♃. 6. V . . . . . *N. Nidus avis Rich.*

Жиле несплетене, биљка зелена са 2 повећа наспрамна листа с. обзев. ♃. 6. V. *N. ovata Rich.*

P. 364. Spiranthes Rich.

Усна не раздељена, у оструgу не продужена; поле од прашнице врзлом слепљене; плодник не завојит; корен из 2—4 задебљале жиле састављен; цветни клас завојит, цвеће бело.

Лишће око стабла увијено, доста ситно, два доња листа на стра́ни од стабла стављена ♃. 3. VIII. . . . . *Sp autumnalis Rich.*

XCI. Племе. Иридеје Жис.

Цвеће дво-полно, укрито пре цветања у тјенасте приперке; перигон правилан или не правилан са цеви сраслом за плодник а над цеви дељен у шест цветоликих, у два реда стављених режања; прашника три утврђена при основи од три ваљска режња од перигона; тучак не раздељен или у три листаста жига дељен; плод 3-тина чаура, семке многобројне ћошкасте.

P. 365. Crocus L.

Перигон правилан, са врло дугачком цеви, у ободу левкаст у шест режања дељен; тучак у горњем крају раширен рескаст или урезан; корен у чено задебљао, многим опнама обложен.

Цвет беличаст, са 3 црвена нерва опне на чену мрежасте ♃. 6. IV. . . . . *Cr. reticulatus M. B.*

Цвет жут, опне на чену не мрежасте ♃. 3, 6. IV. . . . . *Cr. moesiacus Gawl.*

P. 366. Iris L. с. перуника.

Перигон правилан, са три унутрашња режња усправљена а три спољашња суврађена, жизи врло велики, листасти; корен дебео хоризонталан лишће сабљичасто.

1. Спољашњи режњи од перигона по среди брадати . . . . . 2.
   Сви режњи од перигона голи . . . . . 4.
2. Стабло много краће од цветне цеви, цвет љубичаст, ређе беличаст ♃. 6. IV. *I. pumila L.*
   Стабло дуже од цветне цеви, цвет жут или жућкаст . . . . . 3.
3. Стабло најмање дво-цвето, лишће од дужине стабла ♃. 3, 5. V. . . . . *I. variegata L.*
   Стабло једно-цвето, врло ретко дво-цвето, лишће краће од стабла ♃. 3, 5. IV. . . . . *I. Serbica Panč* η)
4. Цвеће жуто, плодник 3-страни ♃. 7, 8. V. . . . . *I. Pseudacorus L.*
   Цвеће љубичасто, плодник 6-страни . . . 5.
5. Чаура у кљун продужена, стабло ваљкасто ♃. 7. VI . . . . . *I. spuria L.*

η) Affinis J. olbiensi Hen. in Gren et Godr. flore de France. Ovarium habet 15^{mm} tubum perigonii 25^{mm} l., lobos stigmatis obtusos exteriori margine inciso dentatos, filamenta antheris paulo longiora, lobos perigonii flavidi ad basim lividis striis picti apice rotundatos emarginatosve, exteriores obovato cuneatos reflexos, interiores ellypticos aut obovatos in unguem subito contractos errectos apice conniventes, spathas conniventes acutas margine angustissime scariosas perigonii tubo longiores, scapum teretem flore cum pedunculo longiorem, foliis ensiformibus breviorem. Per Serbiam collinam, montanam et alpestrem vulgaris. Syn. J. lutescens m. in Verzeichniss der in Serbien wild wachs. Phanerog № 1054. An non eadem cum I. Reichenbachii Heuff. e nimis concisa diagnosi plantae banaticae dijudicari non potest.

Чаура затубаста, стабло двосечно 4. 3, 5. V . . . . . *J. graminea L.*

XCII. Племе. Амарилидеје Роб. Браун.

Цвеће двополно, пре цветања укрито у тјенасте приперке; перигон обично правилан са цеви сраслом са плодником а ободом дељеним у шест режања; прашника 6; тучак 1; жиг у 3 кришке дељен; плод тротина многосемена чаура; корен у чено задебљао.

P. 367. Sternbergia WK.

Перигон правилан, у шест усправљених режања дељен; прашници наизменце дужи; тучак троћошки, жиг главичаст, чаура присочна.

Цвет жут, режњи перигона линеарни 4. 3, 5. IX . . . . . *St. colchiciflora WK.*

P. 368. Leucojum L.

Перигон у шест на врху задебљалих режања дељен; прашници једнаки, жиг завршкаст; цвеће суноврато бело, на врху зеленкасто.

Више цветова на врху стабла амбрелачасто стављених 4. 7. V . . . . . *L. aestivum L.*

P. 369. Galanthus L. с. висибаба.

Перигон у шест режања дељен, три унутрашња режња у пола краћа; прашници једнаки, шиљасти; жиг не дељен, цвет суноврати бео, на врху зеленкаст; чаура присочна.

Два листа при основи од стабла, један цвет на стаблу 4. 5. III . . . . . *G. nivalis L.*

XCIII. Племе. Аспарагеје Риш

Цвеће правилно дво-полно, само по изузетку једно-полно; перигон у 6—4 кадшто до близу врха

срасла режња дељен; прашника колико режања од перигона, реће мање; тучка 2—4 мање или више срасла, ретко само 1 тучак; плод не срастао са перигоном, бобичаст у 2—4 тина дељен.

P. 370. Asparagus L.

Цвеће пометањем дво-домо; перигон звонаст при основи у дршколику цев сужен; прашника 6 стављених на режњима перигона; тучак не раздељен са три сувраћена жига; бобица 3-тина у тину по две семке; стабло гранато, лишће игличасто, бобица зрела црвена.

Цев од цвета у пола краћа од обода; прашнице у мушког цвета од дужине прашних конаца ♃. 7. VI. . . . . .
. . . . . с. вилина метла. * *A. officinalis L.*

Цев од цвета много краћа од обода; прашни конци у мушког цвета много дужи од округластих прашница ♃. 5, 6. V. .
. . . . . *A. tenuifolius Lam.*

P. 371. Paris L.

Цвеће двополно; перигон до основе у 8 режања дељен; прашника 8; тучка 4; плод 4-тина многосемена бобица; стабло са пршљеном од 4—5 листова стављених испод јединог цвета.

Цвет зеленкаст, бобица црно-плаветникаста ♃. 5. V. с. петров крст. * *P. quadrifolia L.*

P. 372. Convallaria L

Цвеће двополно, звонасто, на врху у шест кратких режања дељено; прашника 6; тучак 1, жиг 1 троћошки; плод 3-тини, 2-семени; цвеће бело, суноврато.

1. Стабло без лишћа при основи са два листа, цвеће на врху од бика у грозд састављено, мирисаво ♃. 5. V. с. ђурђиц. † *C. majalis L.*

Стабло листато, са цвећем у пазуси од лишћа. . . . . 2.

2. Стабло ћошкасто, прашни концы наги ♃.
5. V. с. зализ, покосница. † *C. Polygonatum L.*
Стабло ваљкасто, прашни концы длакави
♃. 5. V. . . . . *C. multiflora L.*

P. 373. Ruscus L.

Цвеће пометањем дводомо; перигон до основе у шест режања дељен, унутрашњи режњи мањи; прашника три; тучак 1, жиг 1 дебео, штитаст; плод 1-тини 2—3-семени, ређе 1-семени; стабло зими зелено са листоликим гранчицама, на којима стоје два или више зеленкастих цветова подбочених тјенастим лахко отпадајућим љуспама, које заступају лишће; плод црвена бобица.

Листолике гранчице јајасте, на врху бодљаве, по два цвета на гранчици ђ. 5. IV. . . . . с. мишји трн. *R. aculeatus L.*
Листолике гранчице дугуљасте не бодљаве, више цветова у скупу на гранчици ђ. 5. IV. . . . . *R. Hypoglossum L.*

XCIV. Племе. Диоскореје P. Бр.

Цвеће дво-домо; перигон правилан доле у цев срастао, горе 6-дели; мушки цвет са шест прашника; женски цвет са 3-делим тучком и три на врху 2-дела жига; плод 3-тина бобица, у сваком тину по две семке.

P. 374. Tamus L. с. бљушт.

Цвеће жућкасто; бобице црвене; стабло вијуће се око другог биља или шибља.
Лишће лаштеће, срцасто на врху заоштрљено ♃. 5, 6, IV. . . . . *T. communis L.*

XCV. Племе. Лилиацеје Дек.

Цвеће дво-полно, правилно; перигон у 6 кадшто до врха сраслих режања дељен, режњи у два реда стављени; прашника 6; тучак 1 кадшто врло кратак, жиг 1 на врху 3-дели; плод тротина многосемена чаура; корен обично задебљао у чено.

375. Lilium L.

Перигон левкасто-звонаст, до основе у 6 режања дељен, при основи сваког режња по један медник; жизи дебели, главичасти; чено љуспасто.

Цвеће суноврато са најзад узвраћеним режњима перигона, лишће прпљенасто, ♃. 5. VI. . . . . с. златан. *L. Martagon L.*

P. 376. Anthericum L.

Перигон при основи јако стешњен са разведеним режњима; тучак кончаст; тини чауре малосемени, семке ћошкасте; корен жиличав; цвеће бело.

Стабло гранато; тучак усправљен ♃. 5, 6. VI. . . . . *A. ramosum L.*

P. 377. Ornithogalum L.

Перигон у режње до основе дељен; прашни конци плоснати; прашнице по среди утврђене; тучак кончаст; чаура са малосеменим тинима, семке црне; чено љуспасто; цвеће у краћем или дужем грозду на врху од стабла.

1. Цвеће у подужи грозд састављено, лишће пошироко, обично шире од 1 с. м. . . . 2
   Цвеће у кратак грозд састављено, лишће узано, ретко што шире од 0, 5 с. м. . . 3.
2. Прашни конци троћошки, горе у 3 зупца завршени између зубаца носећи прашни-

цу, цветне дршке по цветању оборене
ϒ. 3. IV . . . . . *O. Boucheanum Kunth.*
Прашни конци у горњем крају шиљасти,
цветне дршке по цветању усправљене . 3.
3. Цвеће изнутра чисто бело, ϒ. 2. 3. VI. .
. . . . . *O. narbonense L.*
Цвеће жућкасто ϒ. 3, 5. V . . *O. pyrenaicum L.*
4. Петељке по цветању усправљене, доње
најдуже, све до једне равни стижуће, ли-
шће рано, скроз зелено за цветања истру-
нуло ϒ. 3. V . . . . . *O. comosum L.*
Петељке по цветању разведене, лишће са-
времено, за цветања још већином зелено
са белом павтом дуж лица . . . . . 5.
5. Лишће мало што дуже од цветног стабла,
петељке по цветању разведене V. 2, 3.
IV . . . . . *O. umbellatum L.*
Лишће много дуже од цветног стабла пе-
тељке по цветању низ стабло оборене ϒ.
2, 3. III. . . . . *O. refractum WK.*

P. 378. Gagea. Salisb.

Перигон у 6 режања до основе дељен; прашника 6 са кончастим мало што плоснатим прашним концима; тучак кончаст; чаура са малосеменим тинима, семке округле, жућкасте, бик на врху са амбреласто поређаним цвећем; цвеће жуто.

1. Корен из једног једрог чена састављен,
из корена само један лист, линеарно-лан-
цетаст ϒ. 3. 5. IV . . . . . *G. lutea Schult.*
Два до три једра чена на корену, лишће
линеарно . . . . . 2.
2. По 2 жљебаста листа из корена, цветне
петељке длакаве ϒ. 2. III. . *G. arvensis Schult.*
Само један, згор плосан оздо кобиличаст

лист из корена, цветне петељке наге 4.
3. 5. 7. IV . . . . . *G. stenopetala Rchb.*

P. 379. Scilla L.

Перигон у 6 режања до основе дељен; прашници кончасти; тучак кончаст; чауре са малосеменим тинима; семке округласте, црне; чено љуспасто; цвеће плаветно у кратак грозд на врху од стабла поређано.

Два, ређе три линеарна врло дугачка листа из корена, семке са белим боберком на једном крају 4. 5. III. . . . . .
. . . . . с. процепак, *Sc. bifolia L.*

P. 380. Allium L.

Перигон до пола или до основе у 6 режања дељен, прашници при основи плоснати кадшто на две стране у зупце продужени; тучак кончаст; чаура у среди погнута, у сваком тину 1—2 семке троћошке; чено љуспасто, кадшто на хоризонтални корен насађено; цвеће на врху од бика у амбрел поређано.

1. Бик без лишћа, два поширока елиптично- ланцетаста листа из корена, цветни амбрел згор раван, цвеће бело 4. 5. IV . . . . . с. цремош, * *A. ursinum L.*
   Бик бар при основи носећи линеарно или шиљасто лишће, цветни амбрел округао цвеће бојено . . . . . 2.
2. Три прашника на врху трозуба, средњи зубац носи прашницу. . . . . 3.
   Сви прашници шиљасти, на врху носећи прашнице. . . . . 5.
3. Амбрел само носећи цвеће, режњи од перигона споља рапави 4. 3, 4, 6. VII . . . . . *A. rotundum L.*

Амбрел са мало цвећа а повише ченака на врху од бика седећих. . . . . 4.

3. Лишће ваљкасто, изнутра шупље. прашници дужи од перигона ♃. 2, 3. VI . . . . . с. балучка, *A. vineale L.*

Лишће плоснато, прашници краћи од перигона ♃. 3. 7. VI . . . . *A. scorodoprassum L.*

5. Чено на хоризонтални корен насађено стабло ћошкасто ♃. 7. 8. VI . . . . . *A. acutangulum Schrad.*

Чено оздо жиличаво, стабло ваљкасто 6.

6. Амбрел уз цвеће носећи и ченке, лишће плоснато . . . . . 7.

Амбрел само цвеће носећи, лишће ваљкасто, зашиљасто . . . . . 8.

8. Прашници краћи од перигона или с њим равни, цвет смеђаст ♃. 3. 7. VI *A. oleraceum L.*

Прашници по цветању много дужи од перигона, цвет љубичаст ♃. 3. 6. VI . . . . . *A. carinatum L.*

8. Лишће зелено, цвеће бело са црвенкастим нервом по среди, прашници краћи од перигона ♃. 6. VII . . . . . *A. moschatum L.*

Лишће пепељаво, цвеће жуто, прашници најзад дужи од перигон ♃. 3, 4, 6. VII . . . . . *A. flavum L.*

P. 381. Muscari L.

Перигон округао или звонаст, на врху зупчаст; прашници на цвету насађени; тучак кончаст, кратак; чаура са двосеменим тинима; чено љуспасто, цвеће у грозд поређано.

1. Цвеће у врло дугачке гроздове састаглено, звонасто, доње плодно смеђасто, хоризонтално разведено, горње јало-

во плаветно ♃. 3. V. . . . . .
. . . . . с. вилин лук. *M. comosum Mill.*
Цвеће у дугуљасте гроздове састављено, цвеће округласто, плодно . . . . . 2.
2. Лишће жљебасто, на земљу оборено перигон дугуљасто-округласт ♃. 3. IV . .
. . . . . с. пресличица, *M. commutatum Guss.*
Лишће плоснато, усправљено перигон округао ♃. 5. IV . . . . . .
. . . . . *M. botryoides Mill.*

XCVI. Племе. Колхикацеје Дек.

Цвеће двополно, ређе гдекоје једнополно; перигон до основе дељен или доле у дугу цев стешњен, а горе у 6 мал не једнаких у два реда стављених режања дељен; прашника 6 при основи од режања утврђених; тучка 3 кадшто у доњем крају срасла, плод многосемена чаура.

P. 382. Colchicum L.

Цвеће двополно; перигон у дугачку из корена излазећу цев стешњен; тучка 3 врло дугачка; чено једро са целим смеђим опнама обложено, цвет ружаст.

Режњи од перигона са правим нервима, тучкови дужи од прашника ♃. 3. VIII .
. с. мразовац, вочак, певчига. † *C. autumnale L.*

XCVII. Племе. Јункацеје Бартл.

Цвеће двополно, ређе, једнополно правилно: перигон суплан обично смеђаст у 6 режања у два реда стављених дељен; прашника 6 ређе 3; тучак 1 доста кратак, жига 3, кончаста, длакава; плод чаура тро- или једнотина, у тину 3 или више семака; корен жиличав или пузећи, лишће доле у сару срасло.

P. 383. Juncus L. с. сита

Чаура тротина, многосемена у три капка пуцајућа; лишће ваљкасто или згор жљебасто, кадшто чворугасто; цвеће на врху од стабла махом у сложен амбрел састављено.

1. Стабло без лишћа, обложено при основи безлистим сарама, врхом над цветним амбрелом пружено . . . . . 2.
   Стабло листато, цветни амбрел на врху од стабла стављен . . . . . 3.
2. Стабло пепељаво, местимице сржи испуњено, саре лаштеће 4. 7. 8. VII . . . . . † *J. glaucus Ehrh.*
   Стабло зелено скроз сржи испуњено, саре не лаштеће 4. 8. VII . . . . . *J. effusus L.*
3. Цвеће усамљено на врху од петељака. 4.
   Цвеће скупљено у главичице на врху од петељака . . . . . 5.
4. Стабло стиснуто, лишће линеарно, чаура округласта дужа од перигона 4. 7, 8. VII . . . . . *J. compressus Jacq.*
   Стабло ваљкасто, лишће шиљасто, чаура дугуљаста, краћа од перигона ☉. 8. VII . . . . . *J. bufonius L.*
5. Стабло и лишће ваљкасто, сви режњи од перигона затубасти 4. 7 8. VII *J. obtusiflorus Ehrh.*
   Стабло са лишћем стиснуто, спољашњи режњи од перигона завршкасти, унутрашњи затубасти 4. 8. VII . J. *acutiflorus Ehrh.*

P. 384. Luzula DC.

Чаура једнотина, тросемена, лишће плоснато по ободу са дугим длакама.

Цвеће на врху петељака усамљено, петељке по цветању већином на ниже оборене 4. 5. IV . . . . . *L. vernalis DC.*

Повише цветова на врху од петељака у

кратке класове скупљено, петељке свакад усправљене ♃. 3. IV . . . . *L. campestris DC.*

XCVIII. Племе. Цииперацеје Жис.

Цвеће двополно, једно- реће дводомо, стављено у пазуси од сушног приперка и скупљено у мало или многоцвете класове; перигон састављен из једне кобиличасте паље или из повише чекиња које опкољавају плодник; прашника 3 реће два; тучак нераздељен, жига 2—3 кончаста; плод ахенија троћошка или округласта, кадшто стиснута у 2 кљуна продужена, ретко укрита у мешак.

P. 385. Cyperus L.

Клас са многобројним, уздуж здвојеним пољама без чекиња у цвету, на дужу или крађу петељку насађен, амбреласт, подбочен подужим листом.

1. Корен жиличав, маловечан, стабло мало што веће од педа . . . . . 2.
   Корен пузећи или жиличав, дуговечан, стабло веће од два педа . . . . . 4.
2. Жига 2, ахенија округласта, класови жућкасти ⊙. 8. VI . . . . . *C. flavescens L.*
   Жига 3, круна дугуљаста, класови црнкасти или шарени . . . . . 3.
3. Класци црни, мало што дужи од листног пречника ⊙. 8. VI . . . . . *C. fuscus L.*
   Класци шарени, много дужи но што је лист широк ⊙. 8. VII . . . . . *C. glaber L.*
4. Корен далеко пузећи, амбрел рехав ♃. 8, VII . . . . . *C. longus L.*
   Корен жиличав, амбрел збивен ♃. 4, 8. VII . . . . . *C. glomeratus Host.*

P. 386. Heleocharis Rob. Br.

Класови са доњим обично празним и већим пљама; ахеније опкољене при основи од 6 чекиња краћих од пље, горе завршене задебљалом основом од тучка; стабло без лишћа са сарама при основи а на врху са цигло једним класом, корен пузећи.

1. Три тучка, биљка од судланице ☉. 8. VI . . . . . *H. acicularis R. Br.*
   Два тучка, биљка већа од педа . . . . 2.
2. Стабло мало стиснуто, доња пља клас у пола обухватајућа ♃. 8. VI. *H. palustris R. Br.*
   Стабло ваљкасто, доња пља клас сасвим обухватајућа ♃. 8. VI . . . . *H. uniglumis Link.*

P. 387. Scirpus L.

Класови са доњим обично празним и повећим пљама; ахеније опкољене или не од 6 чекиња краћих од пље, а горе завршене основом од не задебљалог тучка; стабло реће без лишћа или листато са једним класом на врху или повише амбреласто поређаних класова.

1. Само један клас на врху стабла ☉. 8. VI . . . . . *Sc. parvulus R. S.*
   Повише класова на стаблу . . . . . 2.
2. Без лишћа на стаблу или лишће плоснато траваст о . . . . . 3.
   Лишће на стаблу ваљкасто или троћошко 5.
3. Тучка 2, класови на врху стабла главичасто збивени ☉. 4, 8. VI . . . *Sc. Micheli anus L.*
   Тучка 3, класови које седећи, које на подуже петељке насађени, амбреласти . . . 4.
4. Пље завршкасте и дводеле, корен кртоласто-задебљао ♃. 8. VI . . . . *Sc. maritimus L.*
   Пље затубасте целе, корен не задебљао ♃. 8. VI . . . . . *Sc. sylvaticus L.*

5 Паље целе, затубасте, са малим осом на врху, ахеније са поречним наборима . . 6.
Паље на врху усечене са малим осом у урезу, ахеније глатка . . . . . 7.

6. Стабло округло, цвеће бочеће лист од дужине стабла ☉. 7. 8. VI . . . . *Sc. supinus L.*
Стабло троћошко, цвеће бочеће лист много краће од стабла ♃. 8. VI. . . . . *Sc. mucronatus L.*

7. Три жига, крупа глатка ♃. 8. VI . . . . с. везљика. *Sc. lacustris L.*
Два жига, крупа точкасто-рапава ♃. VI . . . . . *Se. Tabernemontani Gmel.*

P. 388. Carex L. с. бара, оштрица.

Цвеће састављено у класе једно или дводоме; мушки цвет са 2—3 прашника; женски цвет 1, плодник са 1 тучком раздељеним у 2—3 кончаста жига; и женски и мушки цвет подбочен 1 кобиличастом пољом; плод мешак, кадшто у кљун завршен. Класови кадшто само мушки или женски, другда клас на врху женски а при основи женски или обратно, врло ретко на једном стаблу женско а на другом мушко цвеће; цела биљка обично оштрикава.

1. Класови са мешовитим мушким и женским цвећем . . . . . 2.
Доњи класови само са женским а горњи само са мушким цвећем ређе на врху горњих женских класова повише мушких цветова 9.

2. Класови врло размакнути доњи подбочени листом прелазећим врх од стабла ♃. 5. 8. V . . . . . *C. remota L.*
Класови доста наблизу стојећи или збивени, дугим листом не подбочени . . . . 3.

3. Плод са широким тјенастим ободом ♃. 3. 7. VI . . . . . *C. leporina L.*

Плод без широког обода . . . . . 4.
4. Класови при основи мушки, корен пузећи . . . . . 5.
Класови на врху мушки, корен жиличав 6.
5. Плод јајаст, паље хрђасте ♃. 3. V . . . . . *C. Schreberi Schr.*
Плод ланцетаст, паље беличасте ♃. 5. V. . . . . *C. brizoides L.*
6. Паље са беличастим обрубом од дужине плода, плод смеђ, при основи грбав ♃. 8 V . . . . . *C. paniculata L.*
Паље без белог обруба, краће од плода, плод зеленкаст или жућкаст, споља пуп част . . . . . 7.
7. Класови поудаљени, плод усправљен ♃. 5. V . . . . . *C. divulsa Good.*
Класови примакнути, мешкови звездасто разведени. . . . . 8.
8. Стране од троћошког стабла равне, мешкови без нерва . . . . . *C. muricata L.*
Стране од стабла улубљене, мешкови с поља са уздужним нервима ♃. 8. V . . . . . *C. vulpina L.*
9. Плодник са два жига . . . . . 10.
Плодник са три жига . . . . . 12.
10. Саре целе, корен пузећи, 2—3 мушка класа ♃. 8. V. . . . . *C. acuta L.*
Саре мрежасто расцепљене, корен не пузећи, 1—2 мушка врло ретко 3 мушка класа. . . . . 11.
11. Плод гладак са уздужним нервима ♃. 8. IV . . . . . *C. stricta Good.*
Плод од ситних квржица рапав без нерва ♃. 8. IV . . . . . *C. caespitosa L.*
12. Плод без кљуна, или са ваљкастим косо одсеченим, кадшто двозубим кљуном . . 13.

Плод са подугачким, плоснатим, у два усправљена или разведена режња завршеним кљуном . . . . . 18.

13. Плод наг (не длакав) . . . . . 14.
Плод мање или више длакав . . . . . 15.

14. Лишће по ободу трепљасто, женски класови линеарни, рехави ♃. 5. IV . . *C. pilosa Scop.*
Лишће свуд длакаво, женски класови дугуљасти, збивени ♃. 3. 5. V . . . *C. pallescens L.*

15. Класови линеарни, прстасто подељени, лишће бочеће класове са дугом саром ♃. 5. IV . . . . . *C. digitata L.*
Женски класови овални не прстати, лишће бочеће класови без саре . . . . . 16.

16. Паље затубасте, корен жиличав ♃. 5, IV . . . . . *C. montana L.*
Паље завршкасте, корен пузећи . . . . . 17.

17. Бочеће лишће усправљено при основи сушно ♃. 3, 5. III. . . . . *C. praecox L.*
Бочеће лишће скроз зелено, доње од стабла у правом углу одстојеће ♃. 3. 5. V . . . . . *C. tomentosa L.*

18. Режњи од плодовог кљуна усправљени, мушки клас 1, ретко 2 мушка класа. . . 19.
Режњи од плодовог кљуна разведени, повише мушких класова. . . . . 23.

19. Женска класа 3—4, висећа ♃. 5. VI. . . . . *C. sylvatica Huds.*
Женска класа највише 3, усправљена. . 20.

20. Плод надувен с обе стране пупчаст, мало, највише 15 плодова у женском класу. . 21.
Плод с унутрашње стране спљоштен, повише, бар више од 15 плодова у женском класу. . . . . 22.

21. Женски клас са 6—12 плодова, корен пузећи ♃. 5. V . . . . . *C. Michelii Host.*

Женски клас са 3—6 плодова, корен жиличав ♃. 5. V . . . . . *C. depauperata Gvod.*

22. Плод гладак, класови примакнути, једни друге домашајући ♃. 8. IV. *C. hordeiformis Wahlb.*
Плод са уздужним нервима, класови јако размакнути ♃. 8. V. . . . . *C. distans L.*

23. Плод длакав, лишће бочеће класове са дугим сарама ♃. 8. V. . . . . *C. hirta L.*
Плод наг, лишће бочеће класове седеће . 24.

24. Плод са уздужним браздама, стабло глатко ♃. 7. 8. IV. . . . . *C. nutans Host.*
Плод са уздужним пупчастим нервима, стабло ивицама рапаво. . . . . 25.

25. Плодови жућкасти, кљуновима на све стране стршећи, паље на мушким класовима жућкасте ♃. 8. V . . . . . *C. vesicaria L.*
Плодови усправљени, смеђасти, паље на мушким класовима црнкасте . . . . . 26.

26. Мешкови мало стиснути, доње паље на мушким класовима затубасте ♃. 8. V . . . . . *C. paludora Good.*
Мешкови пупчасти, све паље на мушким класовима од кратког осја завршкасте ♃. 8. V . . . . . *C. riparia Curt.*

XCIX. Племе. Граминеје Жис.

Цвеће двополно, реће једнополно, састављено из 1—2 паље (чаша) и 1—2 пљице (круница) без икаког цветног омотача; цвеће ретко усамљено, понајвише скупљено у 2 или више цветних класака, а класци насађени на дуже или краће петељке (кунина) или наблизу седећи око горњег краја од пауља (клас); паље гдешто продужене у дуже и краће осје; прашника 3 реће 2—1; тучка 2, реће 3 или 1, окончана у 2—3 длакава жига; плод крупа кадшто

чврсто омотана паљицом; лишће линеарно доле у подугачку сару сужено.

P. 389. Andropogon L.

По два класа на зупце од вретена насађена, један седећи, двополни, плодан, други на петељку насађен мушки, јалов, или 1 клас седећи, а 2 петељкава; доња паљица од двополног цвета са дугачким осом, горња паљица врло мала или је нема; класци поређани у прстасте класове или састављени у кунину.

Класова 5—10 на врху од пауља прстасто поређаних, тучка 2 ♃. 3. VII . *A. Ischaemum L.*

Класци у кунину расути, тучак 1. ♃. 3. 6. VII . . . . . с. ћиповина. *A. Gryllus L.*

P. 390. Sorghum Pers.

Класци у кунину расути; паље најзад коросте, садржавајуће два цвета; спољашња паљица на плодном цвету осата, на јаловом шута; тучка два.

Паље свиласто длакаве, корен дебео пузећи ♃. 2. 3. VII . . . . . .

. . . . с. коштан, буг. балур. *S. halepense Pers.*

P. 391. Tragus Desf.

Класци састављени у класолики грозд; без доње паље, доња паљица од јаловог цвета рутава са 5—7 нерва обложених бодљама, доња паљица од двополног цвета заоштрљена.

Пауљ на земљу положен уједно са класом најзад црвен ☉. 4, 6. VI . . *Tr. racemosus Desf.*

P. 392. Panicum L.

Класци састављени у прстасту кунину; доња паља врло мала а кадшто је нема, горња шута, паљица 1, у плодног цвета са кратким осом.

Спољашњи нерви на јаловом цвету трепљасти ☉. 2, 3. . . . . *P. ciliare Retz.*
Спољашњи нерви на јаловом цвету наги ☉, 1, 2, 3, 7. . . . . *P. sanguinale L.*

P. 393. Oplismenus P. B.

Класци састављени у кунину; горња паља кратко осата; паљице на јаловом цвету 2, доња осата.

Стабло стиснуто, паље по нервима трепљасте ☉. 3, 7. VII. . . . . .
. . . . . с. велики мухар *O. Crus-galli Kunth.*

P. 394. Setaria P. B.

Класци подбочени од 2 или више зупчастих чекиња; паље неједнаке; паљице на јаловом цвету шуте, паљице двополног цвета једнаке, такође шуте; класци састављени у класолику кунину.

1. Зупци од бочећих чекиња назад управљени, цветна кунина прилепљива ☉. 1, 2. VI. . . . . с. крпигуз. *S. verticillata P. B.*
   Зупци од бочећих чекиња напред управљени, цветна кунина не лепљива . . . . 2.
2. Горња паља од дужине двополног цвета, паљица истог цвета мал не глатка ☉. 1, 2, 7, VI. . . . . *S. viridis P. B.*
   Горња паља у пола краћа од двополног цвета, паљица тог цвета попречно наборита ☉. 1, 2, 3, 6. VI. с. муарика. *S. glauca P. B.*

P. 395. Baldingera. Fl. Wett.

Класци састављени у гранату кунину; паље мал не једнаке, двополни цвет подбочен при основи од две кратке шуте љуспице (закржљали цветови).

Трава од пола човечијег боја са широ-

ким, по ободу врло оштрим лишћем ♃. 8.
VI . . . . . *B. arundinacea Dum.*

P. 396. Anthoxanthum L.

Класци састављени у класолику кунину; паље неједнаке, унутрашња у пола краћа; цвет подбочен од две осате, подугачке љуспице; прашника 2.

Бочеће љуспице споља обложене рићим длакама ♃. 3, 7. V . . . . . *A. odoratum L.*

P. 397. Alopecurus L.

Класци састављени у класолику кунину; паље при основи срасле, од дужине паљица, шуте, ређе кратко осате; паљица обично само једна осата; тучкови при основи срасли.

1. Паље само при основи срасле, пауљ на земљу оборен и из чланака обично у земљу жилице спуштајући ☉. 8. V . . . . . *A. geniculatus L.*
Паље до половине срасле, пауљ усправљен . . . . . 2.
2. Корен пузећи, дуговечан, кунина длакава, гране са 4—6 класака ♃. 7. V . *A. pratensis L.*
Корен жиличав, маловечан, кунина нага, гране са 1—2 цвета ☉. 2, 3 VI *A. agrestis L.*

P. 398. Crypsis Ait.

Класци састављени у класолику кунину подбочену врло приближеним лишћем; паље обично краће од паљица и као и ове шуте.

Кунина здуљена, ваљкаста, у лист не укрита, прашника 3. ☉. 8. V . *Cr. alopecuroides Schr.*

P. 399. Phleum L.

Класци састављени у класасту кунину: паље дуже од цвета, зашиљасте или косо одсечене, кад-

што у ос продужене; паљице две, доња куса; тучкови слободни.

1. Цветни пауљ усамљен, маловечна трава ☉. 2, 3. VI . . . . . *Phl. asperum Vill.*

   Поред цвеће носећег пауља бусен од лишћа, дуговечне траве . . . . . 2.

2. Паље попреко пресечене на средњем нерву дугачко трепљасте ♃. 3, 7. VI. . . . . с. попино прасе. *Phl. pratense L.*

   Паље косо одсечене, споља рапаве и по средњем нерву кратко трепљасте ♃. 3, 4. VI . . . . . *Phl. Boehmeri Wib.*

P. 400. Cynodon Rich.

Класци у два реда стављени на кончастој осовини и састављени на врху од пауља у прстату куниицу; класци једноцвети са зачетком другога цвета; паље ланцетасте, шуте; паљице тјенасте неједнаке, доња стиснута шута или осата.

Корен пузећи, лишће прве године кратко ♃. 1, 2, 3, 7. VI. с. зубача. *C. Dactylon Pers.*

P. 401. Leersia Sol.

Класци растурени у куницу: паља нема; паљице 2 кожасте, стиснуте, шуте; крупа сраслим паљицама чврсто омотана.

Куница разведена, гранчице кривудаве, класци трепљави, цела трава врло оштрикава, најзад жућкаста ♃. 8. VII. . . . . *L. oryzoides Sw.*

P. 402. Agrostis L.

Цвеће растурено у куницу, кадшто доста скупљену: класци једноцвети без зачетка другог цвета; паље шуте, мал неједнаке, прелазеће паљице;

пљице 2—1, доња на врху кадшто шута обично с леђа осата.

Везица дугуљаста, гране оштрикаве, лишће плосно 4. 3, 5, 7. VI. . . *A. stotonifera L.*

Везица кратка закусаста, гране приглатке, лишће плосно 4. 3. 7. VI. . . . . с. рудача, *A. vulgaris Will.*

P. 403. Apera Adans.

Цвеће растурено у кунину; класци једноцвети са зачетком другог цвета; пље шуте неједнаке, доња краћа од цвета; пљице две при основи обложене кратким длакама, доња с леђа осата.

Кунина раширена, прашнице линеарне ☉. 2, 3, 4. VI . . . . . *A. Spica venti P. B.*

P. 404. Calamagrostis Roth.

Цвеће растурено у кунину; класци једноцвети са или без зачетка другог цвета; пље шуте, мал не једнаке много дуже од цвета; пљице обложене при основи дугачким длакама, доња пљица с леђа или с врха осата.

Кунина са пауљем дупке усправљена, длаке дуже од пљица, ос прав на сред леђа од пљице утврђен 4. 3. VII. . . . . с. белешина. *C. epigeios Roth.*

P. 405. Milium L.

Цвеће растурено у кунину; класци с обе стране пупчасти, пље неједнаке, пљице 2 корасте шуте, или осате; љуспице 2.

1. Пљице шуте, пауљ дупке усправљен 4. 5. V . . . . . *M. effusum L.*

Доња пљица са лахко отпадујућим осом, пауљ на једну страну наведен . . . . . 2.

2. Лишће зелено 4. 5. V. . . . . *M. paradoxum L.*
Лишће пепељкаво 4. 5, 6, V . . . . . .
. . . . . *M. holciforme Spr.*

P. 406. Stipa L.

Цвеће растурено у кунину: класци са стране мање или више стиснути; паље једнаке или неједнаке, жљебасте; доња пљица са врло дугачким осом, горња пљица чврсто омотана доњом.

Осје на две стране перјасто 4. 6 V. . .
. . . . . с. ковиље *St. pennata L.*
Осје чекињасто 4. 3. 6. VII. . . *St. capillata L.*

P. 407. Phragmites Trin.

Цвеће растурено у кунину: класци 3—7- цвети, доњи цветови мушки, остали двополни, осим доњег подбочени дугим длакама; доња пљица узана, зашиљаста; тучкови здуљени, жизи виреће из цвета при основи или око половине од цвета.

Пауљ од човечјег боја са пошироким лишћем и плаветном, ређе жућкастом кунином 4. 8. VII . . с. трска. *Phr. communis Trin.*

P. 408. Koeleria Pers.

Цвеће збивено у класасту кунину: класци 2—7 цвети са двополним цвећем, на врху један цвет обично закржљао; доња пљица на врху завршкаста, шута или кратко осата или двозуба; плодник наг; крупа без бразде на унутрашњој страни.

Корен обложен целим сарама од лањског лишћа, класци глатки, лаштећи 4. 3. VI.
. . . . . *K. cristata Pers.*

P. 409. Aira L.

Цвеће растурено у кунину; класци двоцвети; паље 2, доња пљица при основи споља осата, горња пљица слободна т. ј. доњом не омотана.

Крупа изнутра са браздом, сниска, нежна травка ☉. 4, 6. V . . . . . *A. capillaris Host.*

Крупа изнутра без бразде, повисока трава ♃. 8. VI . . . . . *A. caespitosa L.*

P. 410. Holcus L.

Цвеће растурено у кунину; класци двоцвети, доњи, двополни цвет шут, горњи мушки осат, ређе оба цвета двополна, осата, осје коленасто или веругаво: плодник гладак.

Осје на врху чакљасто увито, у цвету укрито, корен жиличав ♃. 7. VI . *H. lanatus L.*

P. 411. Avena A.

Цвеће растурено у кунину: класци дво- више цвети; паље 2, пољице 2, спољашња на врху расцепљена, споља по среди осата, осје коленасто при основи усукано; жизи од основе перјасти; крупа изнутра са уздужном браздом.

Корен дуговечан, опкољен листним бусеном, пауљ при основи стиснут ♃. 3, 4. . . . . *A. compressa Heuff.*

Корен маловечан, без листног бусена, пауљ скроз ваљкаст. . . . . 2.

2. Паље краће од осталог цвета, класци усправљени ☉. 3. VI . . . . . *A. tenuis Mch.*

Паље дуже од осталог цвета, класови висећи ☉. 2. VI . . . . . *A. fatua L.*

P. 412. Melica L.

Цвеће састављено у кунину, која је кадшто скупљена, класолика; класци 3—5 цвети, 1—2 доња јалова, горњи класак сопаст, закржљао; доња пољица шута; крупа без бразде.

1. Спољашња пољица доњег цвета по ободу са дугим трепљама . 6. VI . . *M. ciliata L.*

Без трепаља на спољашњој пљици доњег цвета . . . . . 2.

2. Кунина малоцвета, трава мало што већа од педа ♃. 5. V . . . с. сузица. *M. uniflora L.*
Кунина многоцвета, трава од човечјег боја ♃. 3. 5. V . . . . . *M. altissima Host.*

P. 413. Briza. с. треслица.

Цвеће растурено у кунину: класци многоцвети округласти; пље мал не једнаке, краће од осталог цвета; доња пљица кобиличаста, на врху затубаста, жизи кратки.

Везица кратка, закусаста, класци јајасти, обично шарени ☉. 3. VI . . . . . *Br. media L.*

P. 414. Eragrostis Beauv.

Цвеће растурено у кунину: класци тро- више цвети; пље мал не једнаке, много краће од осталог цвета; пљице шуте, доња 3-нервна са крупом отпадајућа, горња дуже на дршки трајућа; тучкови доста дугачки; крупе без уздужне бразде.

1. Доње гране 4—5, пршљенасто стављене, доње пљице завршкасте ☉. 5. VII. . . . . *E. pilosa P. B.*
Доње гране усамљене или највише по две . . . . . 2.

2. Пљице затубасте, класци 8—12 ређе више-цвети ☉. 3. VII. . . . . *E. poaeoides P. B.*
Пљица на врху плитко усечена са кратким вршком у урезу, класци 15—20-цвети ☉. 2, 6. VII. . . . . *E. megastachys L.*

P. 415. Poa L.

Цвеће растурено у кунину; класци дво- више-цвети; пље мал не једнаке, краће од цвета; пљице 2, доња кобиличаста, завршкаста са пет уздужних нерва, при основи са дужим или краћим дла-

кама, које као да спајају цветове; тучкови кратки; крупа без бразде.

Класци на врло кратке задебљале дршке насађени, кунина класаста ☉. 1. V. *P. dura Scop.*
Класци на дуге дршке насађени, кунина растресита . . . . . 2.

2. Корен пузећи . . . . . 3.
Корен жиличав . . . . . 4.

3 Пауљ стиснут, класци 5—9-цвети, јајасто-дугуљасти ♃. 3, 6. VI . . . . *P. compressa L.*
Пауљ ваљкаст, класци јајасти, 3—5-цвети ♃. 3, 7. V . . . . . *P. pratensis L.*

4. Стабло при основи као у неко једро чено задебљало ♃, 3, 6. V . . . . . *P. bulbosa L.*
Стабло при основи не задебљало . . . . 5.

5. Гранчице од кунине усамљене или највише по две ☉. 1, 2 IV . . . . . *P. annua L.*
Гранчице од кунине бар доње по 3—6, пршљенасте . . . . . 6.

6. Везица при основи од лишћа кратка, куса или једва видљива ♃. 5. VI. *P. nemoralis L.*
Везица при основи од лишћа подугачка, завршкаста . . . . . 7.

7. Класци са приметним уздужним нервима, саре оштрикаве ♃. 7. VI . . . . *P. trivialis L.*
Класци неприметно-нервасти, саре глатке ♃. 8. VI . . . . . *P. fertilis Host.*

P. 416. Glyceria R. Br.

Цвеће растурено у кунину; класци ваљкасти, много-цвети, ретко тро-цвети; паље мање од цвета; паљице 2, спољашња шута, у цвету две љуспице; крупа без бразде.

1. Пауљ на земљу положен или на води пливајући, сниска, ситно-цвета биљка ♃. 8. V . . . . . *Gl. aquatica Presl.*

Пауљ усправљен, угледне траве са доста великим класцима . . . . . 2.

2. Гране носеће класке на све стране разведене, трава од аршина са рехавом кунином ♃. 8. VI. . . . . *Gl. fluitans R. Br.*

Гране носеће класке усправљене, кунина са врло многим класцима ♃. 8. VII . . . . . *Gl. spectabilis M. K.*

P. 417. Molinia Schrank.

Цвеће растурено у кунину; класци 2-вишецвети, доња паљица полу-ваљкаста, на врху конично продужена, завршкаста, шута или осата; тучкови доста дугачки; крупа без уздужне бразде.

Класци шути, пауљ само при основи листат ♃. 5, 7, 8. VII. . . . . *M. caerulea Mch.*

Класци са кратким осјем, пауљ до врха листат, са право одстојећим лишћем . . . . . *M. serotina M. K.*

P. 418. Dactylis L.

Цвеће састављено у једнострану, по цветању громиласто збивену кунину; класци 2—4-цвети, ређе много-цвети; паље разностране, краће од цвета; доња паљица кобиличаста, на врху осата; тучкови кратки; крупе на унутрашњој страни улубљене.

Саре стиснуте, трава од аршина ♃. 3, 5, 7. VI. . . . . *D. glomerata L.*

P. 419. Cynosurus L.

Цвеће састављено у класолики, једностран клас; класци 2—5 цвети, двополни, подбочени љуспама са дворедице чешљастим зупцима; доња паљица заоштрљена са осатим или двозубим, ретко шутим врхом; тучкови кратки.

Кунина класолика, линеарна, класци шути 4. 3, 7. VI. . . . . *C. cristatus L.*
Кунина класолика, јајаста, класци осати ☉. 3, 5. V. . . . . *C. echinatus L.*

P. 420. Festuca L.

Цвеће у грозд или кунину састављено; паље мал не једнаке или не једнаке; доња пољица кобиличаста, заоштрљена или у ос продужена, ређе шута; плодник наг или на врху длакав; жизи наврх плодника седећи; крупа чврсто омотана горњом пољицом, изнутра жљебаста.

1. Класци у једностран грозд састављени, петељке к врху задебљале, корен без листног бусена ☉. 3, 4. V. . . . . *F. psendo-mynros Soy. Wil.*
   Класци у кунину растурени, петељке кончасте, корен опкољен бусеном од лишћа 2.
2. Лишће усукано, чекињасто, бар доње . . 3.
   Лишће плосно, раширено . . . . . 4.
3. Лишће од корена чекињасто, по стаблу плосно, шире 4. 5. V. . . *F. heterophylla Lmk.*
   Сво лишће чекињасто 4. 3, 7. VI. . . . . с. типац, вијук. *F. ovina L.*
4. Лишће ланцетасто, доста широко, класци са дугим осјем 4. 5. VI. . . . *F. gigantea Vill.*
   Лишће линеарно, доста узано, класци завршкасти, без осја . . . . . 5.
5. Све гране са 4—15 класака, класци 4—5-цвети 4. 8. VI. . . . *F. arundinacea Schrb.*
   Краће гране само са 1—2 класка, класци 5—10-цвети 4. 3, 7. VI. . *F. pratensis Huds.*

P. 421. Brachypodium P. B.

Класци многоцвети, дворедице стављени и скупљени у грозд са врло кратким петељкама; паље

неједнаке, много краће од класка; доња пљица споља закружена, заоштрљена или осата, горња са крутим трепљама; плодник на врху длакав са седећим жизима; плод изнутра са уздужним жљебом.

Корен жиличав, горњи цветови са осјем дужим од пљица 4. 5. V. . . . . .

. . . . . с. пасјача. *Br. sylvaticum Roem.*

Корен пузећи, цветови без осја или са кратким осјем 4. 3, 5. VI. . *Br. pinnatum P. B.*

P. 422. Bromus L.

Класци многоцвети, растурени у кунину; пље неједнаке, краће од класка; доња пљица споља закружена или кобиличаста, на врху двозуба, ретко шута, обично са осјем на врху или испод врха; жизи седећи или на кратке тучкове испод врха од плодника насађени; плод слепљен са горњом пљицом изнутра пљошт или са уздужном браздом.

1. Класци на врху шири но при основи. . 2.
   Класци на врху сужени. . . . . 3.
2. Пауљ гладак, петељке врло оштрикаве ☉. 1, 2, 3. V. . . . . *Br. sterilis L.*
   Пауљ на врху длакав, петељке маљаве ☉. 2, 3, 6. V. . . . . с. власуља. *Br. tectorum L.*
3. Доња пља са једним нервом, горња са три, дуговечна трава 4. 3, VI. *Br. inermis Leyss.*
   Доња пља са 3—5 нерва, горња са 5 или више, маловечне траве. . . . . 4.
4. Класци ланцетасти, петељке врло здуљене . . . . . 5.
   Класци јајасти или дугуљасти, петељке кратке, највише 3—4-крат толике, колики су класци. . . . . 6.
5. Горња пљица од дужине доње, осје на зрелом класку усправљено, ређе мало на страну наведено ☉. 1, 2. VI . . *B. arvensis L.*

Горња пљица приметно краћа од доње, осје на зрелом класку свакад на ниже оборено ☉. 3, 6. V. . . . . *B. patulus M. K.*

6. Саре од лишћа наге, горња пљица од дужине доње ☺. 2. VI. . . . . с. овсик. класача. *Br. secalinus L.*

Саре од лишћа мање или више длакаве, горња пљица краћа од доње. . . . . 7.

7. Класци мање или више длакави, стабло са лишћем длакаво ☉. 1, 2, 3. V. *Br. mollis L.*

Класци глатки, само доње листне саре длакаве. . . . . 8.

8. Пљице ободом до среде увите, и зато ту са приметним углом ☺. 2, 3. V. . . . . *Br. commutatus Schb.*

Пљице ободом до врха увите, без видљивог угла ☺. 3, 7. V. . . . . *Br. racemosus L.*

P. 423. Triticum L.

Класци многоцвети у клас збивени; пље две боковима осовини окренуте, 3—9 нервне, споља закружене или кобиличасте, на врху целе или 1—2-зубе, шуте или осате; крупе изнутра са уздужном браздом или равне.

1. Горњи цветови (1—2) у класку штури, маловечна трава ☺. 3, 6. V. . . . . с. чаклас. *Tr. villosum M. B.*

Сви цветови у класку плодни, дуговечне траве 2.

2. Корен жиличав, лишће на обе стране оштрикаво ♃. 5. VI. . . . . *Tr. caninum L.*

Корен пузећи, лишће глатко или само с горње стране оштрикаво . . . . . 3.

3. Пауљ од педа, класци густо стојећи, укривајући осовину ♃. 3, 6. V. . *Tr. cristatum M. B.*

Пауљ од аршина, класци подалеко стојећи не укривајући осовину. . . . . 4.

4. Паље завршкасте, дуже од половине цвета 4. 1, 2, 3, 7. VI. с. пиревина. † *Tr. repens L.*
   Паље кусо одсечене, од половине цвета 5.
5. Лишће зелено, најзад усукано, паљице осате, горње осје од дужине цвета или дуже 4. 3, 4 VI . . . . *Tr. virescens Panč.* ϑ)
   Лишће пепељкаво, свакад пљошто, паљице шуте или са врло кратким осјем 4. 3, 4. VI. . . . . *Tr. glaucum Desf.*

P. 424. Elymus L.

Класци 2- многоцвети, по три у један ред стављени и у клас збивени; паље 2—3 осате, паљице објајасте.

Класци оштрикави, лишће плосно, лабаво 4. 5. VI. . . . . *E. europaeus L.*

P. 425. Hordeum L.

Класци једно-цвети, ређе дво-цвети, по три у једном реду, у клас збивени; паље две линеарне, зашиљасте и осате; паљице 2, доња споља закружена, осата.

1. Корен лучасто-задебљао, дуговечан, пауљ обично од аршина 4. 3, 4. VI.. *H. bulbosum L.*
   Корен жиличав, маловечан, пауљ од педа 2.
2. Паље средњих цветова ланцетасте, трепљасте ☉. 1, 2, 3. VI. . . . . *H. murinum L.*
   Све паље чекињасте оштрикаве, споља-шње с једне стране мало крилате ☉. 4, 8. V. . . . . *H. maritimum With.*

ϑ) Affine Tr. glauco Desf et fors mera ejus varietas, insignis culmo semper graciliore ac minus alto, virore totius plantae laeto ac aristis spiculas superantibus.

P. 426. Lolium L.

Класци многоцвети у клас збивени; 2 паље само на вршним цветовима, на осталима по једна лицем осовини окренута; пљице две зељасте, шуте.

Пауљ опкољен бусеном од лишћа, класци јако стиснути ♃. 1, 3, 7. VI. . *L. perenne L.*

P. 427. Aegilops L.

Класци 3-много-цвети, збивени у зашиљаст клас; паље две боковима осовини окренуте, 5—13 нервне, споља закружене, на врху 1—5-зубе, зупци продужени у осје, ретко куси; пљице подобне пљама 1—3-зубе, осате, ређе шуте.

Клас из три највише 4 јајаста класка састављен ☉. 3. V. . . . . *Ae. ovatus L.*

Клас из 6—8 ваљкастих класака састављен, горње осје врло дугачко ☉. 3. V. . . . . *Ae. cylindrica Host.*

A.

СРПСКА ИМЕНА БИЉАКА У ФЛОРИ ОКОЛИНЕ БЕОГРАДСКЕ.

Стр.

Ајдучица — Lactuca muratis L. . . . . 174.
Апта — Sambucus Ebulus . . . . . 149.
Бабин зуб — Tribulus terrestris L. . . . . 111.
Базјан в. седмолист.
Балур (буг.) в. коштан.
Балучка — Allium vineale L. . . . . 250.
Бара — Carex L. . . . . 255.
Белешина — Calamagrostis epigeios Knth . . 263.
Бедринац — Pimpinella Saxifraga L. . . . . 140.
Бела липа — Tilia argentea Desf . . . . . 106.
Бела лоза — Clematis vitalba L . . . . . 78.
Бели глог — Crataegus monogyna L . . . . . 131.
Бели јасен — Fraxinus excelsior L. . . . . 180.
Бели слез — Althaea officinalis L . . . . . 105.
Бзова — Sambucus niger L. . . . . 189.
Биволчићи в. татула.
Благун в. сладун.
Бљушт — Tamus europaeus L . . . . . 246.
Бобовњак — Sedum maximum Sut . . . . . 137.
Божур — Paeonia L . . . . . 83.
Боквица — Plantago lanceolata L . . . . . 214.
Борак — Hippuris vulgaris L . . . . . 134.
Боца — Xanthium spinosum L . . . . . 176.
Брекиња — Sorbus torminalis L . . . . . 132.
Брест — Ulmux campestris L . . . . . 226.
Бршљан — Hedera Helix L . . . . . 148.

Стр.
Буква — Fagus sylvatica L. . . . . 227.
Булка в. турчинак.
Буника — Hyosciamus niger L. . . . . 189.
Бурјан в. апта.
Вез — Ulmus effusa L. . . . . 226.
Везљика — Scirpus lacustris L. . . . . 255.
Велебиље — Atropa Belladonna L. . . . . 189.
Великданче — Pulmonaria tuberosa Schr. . . 187.
Велики муар — Oplismenus crus galli P. B. . 260.
Велики прострел — Turritis glabra L. . . . . 87.
Велико биље в. велебиље
Ветровалъ в. котрљан.
Виja — Medicago L. . . . . 115.
Вијук — Festuca ovina L. . . . . 269.
Вилина коса в. сановила.
Вилина метла — Asparagus officinalis L. . . 245.
Вилин лук — Muscari commosum L. . . . . 251.
Вилино сито — в. пупава.
Висибаба — Galanthus nivalis L. . . . . 244.
Власуља — Bromus tectorun L. . . . . 270.
Водњача — Orobanche L. . . . . 197.
Водопија в. женетрга.
Воловодац в. водњача.
Бочак в. мразовац.
Врабсеме — Lithospermum L. . . . . 187.
Вранилова трава — Origanum vulgare L. . . 202.
Вратич — Tanacetum vulgare L. . . . . 162.
Вучја јабука в. кокотиња.
Гавез — Symphytum officinale L. . . . . 185.
Главоч — Echinops L. . . . . 165.
Гладиш — Ononis L. . . . . 114.
Глог — Crataegus L. . . . . 131.
Глушина — Vicia cracca L. . . . . 122.
Говеђача в. водњача.

Стр.
Горешник — Ajuga genevensis L . . . . . 209.
Горун в. лужник.
Горушица — Sinapis arvensis L . . . . . 99.
Горчика — Sonchus oleraceus L . . . . . 174.
Госпин цвет — Hypericum perforatum L . . . 107.
Граорица — Vicia sativa L . . . . . 123.
Грасица — Verbascum Blattaria L . . . . . 191.
Грашак — Pisum L. . . . . 123.
Грмотрн в. гладиш.
Гроница — Lepidium ruderale L . . . . . 93.
Грчка коприва — Urtica urens L . . . . . 225.
Гуња — Cydonia vulgaris L . . . . . 131.
Гушавица — Cuccubalus baccifer . . . . . 99.
Гушчија трава в. црни слез.
Дан и ноћ — Viola tricolor L . . . . . 95.
Дебела тиква в. дебелица.
Дебелица — Bryonia alba L . . . . . 136.
Детелина — Trifoliun L . . . . . 116.
Дивизма — Verbascum L . . . . . 190.
Дивља вишња — Prnnus chamaecerasus Jacq . 126.
Дивља липа — Tilia grandifolia Ehrh . . . . 107.
Дивља паприка — Cynanchum Vincetoxicum
RBr . . . . . 180.
Дивља проја в. Врабсеме.
Дивња трешња — Prunus avium L . . . . . 126.
Дивља шафраника — Centaurea solstitialis L. 196.
Дивљи каранфил — Dianthus Armeria L . . . 98.
Дивљи першун — Aethusa Cynapium L. . . . 142.
Димњача в. росопаст.
Дињица — Poterium Sanguisorba L . . . . . 130.
Добит в. бобовњак.
Добричица — Glechoma hederacea L . . . . . 204.
Драч — Paliurus australis L . . . . . 112.
Дрен — Cornus mas L . . . . . 148.
Дупчац — Teucrium montanum L . . . . . 210.

Стр.
Ђиповина — Andropogon Grylus L . . . . . 259.
Ђул — Artemisia annua Willd L . . . . . 162.
Ђурђиц — Convallaria majalis L . . . . . 245.
Жабинац — Myosotis palustris With . . . . . 188.
Ждраљевина — Galega Tourn . . . . . 120.
Женетрга — Cichorium Intybus L. . . . . 171.
Жест — Acer tataricum L . . . . . 108.
Жешља в. жест.
Жива трава — Erodium Cicutarium L . . . . 110.
Жиловљак в. боквица
Жутилица — Genista tinctoria L . . . . . 113.
Жутилова трава в. шутилица.
Зализ — Convallaria Polygonatum L . . . . 246.
Зановет — Cytisus L. . . . . 113.
Звездан — Lotus L. . . . . 119.
Звонце — Rhinanthus major L . . . . . 199.
Зечак в. грашак.
Зечја соца — Oxalis Acetosella L . . . . . 111.
Зечја стопа — Geum urbanum L 126
Зечји купус в. зечја соца.
Зимзелен — Vinca L . . . . . 180.
Златан — Lilium martagon L. . . . . 247.
Змијина трава — Veronica Chamaedrys L . . 196
Змијино млеко в. руса.
Зубача — Cynodon Dactylon Pers . . . . . 262.
Зубачица в. пољавица.
Иваньско цвеће — Galium verum L . . . . . 152.
Ивица — Ajuga Chamaepitys Schreb . . . . . 209.
Изјед в. љутић.
Ирот — Acorus calamus L . . . . . 237.
Имела — Viscum и Loranthus L . . . . . 149.
Јабука — Pyrus malus L . . . . . 131.
Јавор — Acer Pseusoplatanus L . . . . . 108.
Јагорчевина — Primula acaulis Iacq . . . . . 213.
Јасенак — Dictamnus albus L . . . . . 111.

Стр.
Јарич — Sedum sexagulare L . . . . . 137.
Јова — Alnus L . . . . . 230.
Јоргован в. љиљак.
Калина — Ligustrum vulgare L . . . . . 179.
Камишовина в удика.
Катанац — Reseda luteola L . . . . . 96.
Кађун — Orchis L . . . . . 238.
Кека — Sagittaria sagittifolia L . . . . . 233.
Киселјак — Rumex Acetosa et Acetosella L . . 218.
Китњача — Fragaria elatior Ehr . . . . . 127.
Кичица — Erythraea Centaurium Pers . . . . . 182.
Класача в. овсик.
Клека — Juniperus communis L . . . . . 231.
Клен — Acer campestre L . . . . . 108.
Клокочика — Staphylea pinnata L . . . . . 112.
Ковиље — Stipa pinnata L . . . . . 264.
Козинац — Astragalus Onobrychis L . . . . . 120.
Козино грожђе в. калина.
Козјач в калина.
Козји рогови — Bidens tripartita L . . . . . 160.
Козлац — Arum maculatum L . . . . . 237.
Кокотац — Melilotus L . . . . . 116.
Кокотиња — Aristolochia Clematitis L . . . . 222.
Комоника — Artemisia vulgaris L . . . . . 162.
Коњеда — Glycyrrhiza echinata WK . . . . . 120.
Коњски босиљак — Mentha sylvestris L . . . 200.
Коњски каранфил — Dianthus atrorubens All . 99.
Коњштак — Rumex obtusifolius L . . . . . 219.
Копитњан — Asarum europaeum L . . . . . 222.
Коприва — Urtica L . . . . . 225.
Копривић в.л конопела
Кордон — Nymphaea alba L . . . . . 83.
Котрљан — Eryngium europaeum L . . . . . 139.
Коштан — Sorghum halepense Pers . . . . . 259.
Конопела — Celtis australis L. . . . . 226.

Стр.

Кравља сиса в. бобовњак.
Красуљак — Bellis perennis L. . . . . 157.
Крпигуз — Setaria verticillata P. B . . . . . 260.
Крушка — Pyrus communis L . . . . . 132.
Крштеница в. црњевац.
Кукавичин хлеб— Monotropa Hypopitys L . . 178.
Кукавичица — Orobus vernus L . . . . . 125.
Кукица (буг) в. кукољ.
Кукољ — Agrostemma githago L . . . . . 100.
Кукорек — Helleborus odorus WK . . . . . 82.
Кукута — Conium L . . . . . 147.
Кун в. клен.
Купина — Rubus fruticosus L. . . . . 127.
Курковина — Evonymus europaeus L . . . . . 112.
Ладолеж — Convolvulus sepium L . . . . . 182.
Лазаркиња — Asperula odorata L . . . . . 151.
Лан — Linum L . . . . . 103.
Ланилист — Linaria vulgaris L . . . . . 194.
Лапак — Lappa L . . . . . 167.
Лапуша в. сладун.
Ледињак — Ranunculus Ficaria L . . . . . 81.
Липа — Tilia L . . . . . 106.
Липица — Abutilon Avicennae Gartn . . . . . 106.
Липолист — Tilia parvifolia Ehrh. . . . . 107.
Лисац — Polygonum Persicaria L . . . . . 220.
Локвањ — Nuphar luteum Sm . . . . . 84.
Лопушина — Petasites officinalis Mch . . . . 156.
Лубеничњак — Hibiscus Trionum L . . . . . 106.
Лужник — Quercus pedunculata Ehrh . . . . 227.
Љиљак — Syringa vulgaris L . . . . . 179.
Љоскавац — Physalis Alkekengi L . . . . . 189.
Љубичица — Viola odorata L . . . . . 95.
Љутић — Ranunculus acris L . . . . . 81.
Мајчина душица — Thymus serpyllum L . . . 202.
Магаричар в. ситна граница.

Стр.
Мала кукута в. дивљи першун.
Мамица — Fragaria vesca L . . . . . 127.
Маслачак — Taraxacum officinale Wig . . . 173.
Матичњак — Mellissa officinalis L . . . . . 203.
Матруна — Acanthus longifolius Host . . . . 211.
Мацина трава в. Одољен.
Мачји реп в. борак.
Медак — Salvia glutinosa L . . . . . 201.
Мељ — Humulus Lupulus L . . . . . 226.
Метиљ в. противак . . . . . .
Мечја шапа — Heracleum Spondylium L . . . 144.
Мечковац в. калина.
Миличе в. милоглед.
Милоглед — Sanicula europaea . . . . . 139.
Милотрн в. гладиш.
Мишинац — Cynoglossum officinale L . . . 184.
Мишјакиња — Stellaria media Vill . . . . . 102.
Мишји трн — Ruscus aculeatus L. . . . . 246.
Млађа — Corydalis cava et solida L . . . . . 85.
Млечика — Euporbia . . . . . 223.
Мразовац — Colchicum europaeum L. . . . . 251.
Мртва коприва — Lamium purpureum L . . . 205.
Муарика — Setaria glauca P. B . . . . . 260.
Мукавица — Physospermum aquilegifolium . .
Koch . . . . . 147.
Овсик — Bromus secalinus. . . . . 271.
Овчје руно — Anemone sylvestris L . . . . . 79.
Одољен — Valeriana officinalis L . . . . . 153.
Оман — Inula Helenium L . . . . . 159.
Орлови нокти — Astragalus glycyphyllos L. . 120.
Оскоруша — Sorbus domestica L . . . . . 132.
Оштрица в. бара.
Павит — в. скробут.
Павловац — Aremonia agrimonioides Neck . 129.
Паламида — Cirsium arvense L . . . . . 166.

Стр.
Папрац — Polygonum Hyrdopiper L . . . . . 221.
Пасдрен — Rhamnus Calhartica L . . . . . 113.
Пасјача — Brachypodium sylvaticum Koch . . 270.
Пасквица в. разводник . . . . . .
Пачје гњиздо — Anchusa officinalis L . . . 185.
Певчига в. мразовац.
Пелен — Artemisia Absinthium L . . . . . 161.
Пепељуга — Chenopodium album L . . . . . 216.
Перуника — Iris L . . . . . 243.
Петровац — Agrimonia Eupatoria L . . . . . 129.
Петров крст — Paris quadrifolia L . . . . . 245.
Пиревина — Triticum repens L . . . . . 272.
Пискавац — Succisa pratensis Mch . . . . . 155.
Повратич в. вратич.
Подбел — Tussilago farfara L . . . . . 156.
Подланица — Caucalis daucoides L . . . . . 145.
Пољско зеље — Rumex pulcher L . . . . . 219.
Покосница в. зализ.
Помоћница — Solanum nigrum L . . . . . 189.
Поњавица — Digitalis fuscescens WK . . . . 192.
Попина погачица в. Маслачак.
Попино гувно в Маслачак
Попино прасе — Phleum pratense L . . . . . 262.
Попонац — Convolvulus arvensis L . . . . . 182.
Посунац — Heliotropium europaeum L . . . . 138.
Потајница — Lathtraea squammaria L . . . . 197.
Праскавац в. пуцавац.
Праскоч — Cephalaria transylvanica Schrd . 154.
Преденце в. самовила.
Пресличица — Muscari comutatum Kth . . . . 251.
Проваљен корен — Hypochaeris maculata L . 172.
Прорашљика — Bupleurum rotundifolium L . 141.
Прострел — Gentiana cruciata L . . . . . 181.
Противак — Lysimachia Nummularia L . . . 212.
Процепак — Scilla bifolia L . . . . . 249.

Стр.
Прудник — Chenopodium Botrys L . . . . . 216.
Пупава — Carlina acanthifolia All . . . . . 168.
Пустикара в. пољавица.
Пуцавац — Silene inflata Sm . . . . . 99.
Пуцавица — Fragaria collina Ehrh . . . . . 127.
Разводник — Solanum Dulcamara L . . . . . 188.
Разгон — Veronica Beccabunga L . . . . . 191.
Ранилист — Betonica officinalis L . . . . . 207.
Расковник — Siler aquilegifolium Gou . . . . 144.
Репух — Onopordon Acanthium L . . . . . 167.
Ресина в. танасиње.
Рогоз — Typha L . . . . . 236.
Росопаст — Fumaria officinalis L . . . . . 85.
Рудача — Agrostis L . . . . . 263.
Ружа — Rosa L . . . . . 129.
Руса — Chelidonium majus L . . . . . 85.
Самобајка в. добричица.
Самовила — Cuscuta L . . . . . 183.
Сапуњача в. уступник.
Саса — Pulsatilla vulgaris Mill . . . . . 79.
Сводница — Ranunculus sceleratus L . . . . 81.
Седмолист — Aegopodium Podagraria L . . . 140.
Сиба — Cornus sanguinea L . . . . . 148.
Сиљевина — Peucedanum Cervaria Cass . . . 143.
Сиришгара в. прострел.
Сита — Juncus L . . . . . 254.
Ситна граница — Quercus pubescens Willd . . 228.
Сјеруша — salvia verticillata L . . . . . 201.
Скробут — Clematis alba L. . . . . 78.
Сладун — Quercus conferta Kit . . . . . 228.
Слатка граница в. сладун.
Слатковина (у Лици) в попонац.
Слачица — Brassica nigra Koch . . . . . 90.
Сочивица — Lemna L . . . . . 235.
Спориш — Achillea millefolium L . . . . . 162.

сочиво.

Стр.
Срамак в. стидак.
Срнац — Serratula tinctoria L . . . . . 168.
Стежа — Potentilla anserina L . . . . . 128.
Стидак — Orlaya grandiflora Hoffm . . . . . 144.
Стричак — Carduus acanthoides L . . . . . 166.
Сузица — Melica uniflora L . . . . . 266.
Сукрвичина — Lychnis coronaria Lam . . . . 100.
Суручица — Spiraea filipendula L . . . . . 126.
Таласиње — Potamogeton L . . . . . 233.
Татула — Datura Stramonium L . . . . . 190.
Типац в. вијук.
Титрица — Matricaria Chamomomilla L . . . 163.
Трава од гронице в. гроница.
Трава од жутице в. златан.
Трава од метиња в. противак
Трава од пушка — Trinia vulgaris Dec . . . 139.
Трава од срца — Potentilla Tormentilla L. . . 128.
Трава од црња в. црњевац.
Трава од шапа в. уступник.
Треслица — Briza L. . . . . 266.
Три — Prunus spinosa L . . . . . 125.
Троскот — Poligonum aviculare L . . . . . 220.
Трска — Phragmites communis Trin . . . . . 264.
Тулица — Galium Aparine L . . . . . 151.
Туровет — Tragopogon L . . . . . 171.
Турчинак — Papaver Rhoeas L . . . . . 84.
Тушт — Portulacca oleracea L . . . . . 136.
Угас — Nasturtium officinale L . . . . . 86.
Удика — Viburnum Lantana L . . . . . 150.
Уродица — Melampyrum arvense L. . . . . 198.
Уступник — Scrophularia aquatica L . . . . . 191.
Ушац — Lychnis vespertina Sibth . . . . . 100.
Фења в. клека.
Цер — Quercus cerris L . . . . . 227.
Цремош — Allium ursinum L . . . . . 249.

Стр.

Црни глог — Crataegus nigra WK . . . . . 131.
Црни јасен — Fraxinus Ornus L . . . . . 179.
Црни слез — Malva sylvestris L. и M. vulgaris Fr. . . . . 105.
Црњ в. црњевац.
Црњевац — Brunella vulgaris L . . . . . 209.
Чаклас — Triticum villosum MB . . . . . 271.
Чалија в. драч.
Челебин перчин — Delphinium orientale Gay . 83.
Чистац — Stachys recta L . . . . . 206.
Штаваљ — Rumex crispus L . . . . . 218.
Штир — Amarantus retroflexus . . . . . 214.

Б.

ТЕРМИНОЛОГИЈСКИ РЕЧНИК.

Акотиледоније, Acotyledoneae . . . . . **326.**
Амбрел, umbella . . . . . **296.**
Амбрелак, umbellula . . . . . **297.**
Ахенија, achaenium . . . . . **346.**
Бакуља, alburnum . . . . . **21.**
Барјак vexillum . . . . . **234.**
Беланце, albumen . . . . . **320.**
Бик, scapus . . . . . **15.**
Бјел, в. бакуља.
Бобица, bacca . . . . . **370.**
Бодљаво стабло, c. aculeatus . . . . . **45.**
Бочна ребра, costae laterales . . . . . **161.**
Бочни швови, suturae parietales . . . . . **343.**
Брадавичав, verrucosus . . . . . **33.**
Брадат, barbatus . . . . . **285.**
Бразде, valleculae . . . . . **363.**
Браздовит, sulcatus . . . . . **51.**
Братство, Adelphia . . . . . **254.**
Бубрежасто, reniforme . . . . . **112.**
Ваљкасто, cylindricum . . . . . **25.**
Везица, ligula . . . . . **166.**
Вене, venae . . . . . **163.**
Беругаво, tortuosus . . . . . **59.**
Вијугаво, flexuosus . . . . . **60.**
Висеће гране, rami penduli . . . . . **73.**
Власаста перница, pappus pilosus **318**
Врежа, flagellum . . . . . **176.**
Вретено, rhachis . . . . . **275.**

Врзло, retinaculum види LXXXV племе: Орхидеје
Вршика, cirrhus . . . . . 159.
Главица, capitulum . . . . . 276.
Главне греде, juga primaria . . . . . 261.
Главно ребро, costa primaria . . . . . 160.
Глатко, glaber . . . . . 30.
Голи плод, fructus nudus . . . . . 308.
Греда, jugum. . . . . 360.
Грозд, racemus. . . . . 299.
Грм, arbor . . . . . 17.
Гроња, corymbus. . . . . 298.
Гротло, faux . . . . . 213.
Двобратски прашњици, st. diadelpha . . . . . 257.
Двогоди корен, radix biennis . . . . . 4.
Двојна ахенија, Diachaenium . . . . . 357.
Двојна чаша, calyx duplex . . . . . 189.
Двојно-двоперн лист, folium bis binatum . . . 142.
Двојно-пераст, bipinnatum . . . . . 152.
Двојно-састављен лист, folium decompositum 154.
Двоперн лист, folium binatum . . . . . 137.
Двотина чаура, capsula bilocularis . . . . . 331.
Двоусната круница, corolla bilabiata . . . . . 222.
Двоусната чаша, calyx bilabiatus . . . . . 198.
Делови листа, partes folii . . . . . 130.
— дељен, — partitus . . . . . 129.
Дикотиледоније, Dicotiledoneae . . . . . 328.
Дирама пуцајућа чаура, c. poris dehiscens . . 335.
Дрво, lignum. . . . . 20.
Дршка, petiolus . . . . . 75.
Дуговечни корен, radix perennis . . . . . 6.
Дугуљаст, oblongus . . . . . 98.
Дупке стојећи, strictus . . . . . 54.
Елиптичан, ellypticum . . . . . 99.
Жаловит, muricatus . . . . . 44.
Жареће, urens . . . . . 49.

Живородне биљке, pl. viviparae . . . . . 181.
Жиг, stigma . . . . . 271.
Жиљем пруцајућа чаура, capsula rima dehiscens 334.
Жир или жирка, glans . . . . . 367.
Жљездано-трепљаст, glanduloso-ciliatus . . . 123.
Жљездовито, gtandulosum . . . . . 32.
Завршкаст, acutus . . . . . 106.
Залистак, stipula. . . . . 164.
Заоштрљен, acuminatus. . . . . 107.
Заточаст, sinuatus . . . . . 120|1
Затубаст, obtusus . . . . . 108.
Звонаста круница, c. campanulata . . . . . 216.
Зеваста круница c. ringens . . . . . 223.
Зељаст, herbaceus . . . . . 84.
Зимзелене биљке, pl. sempervirentes . . . . . 75.
Зракаста главица, c. radiatum . . . . . 279.
Зупци, dentes . . . . . 209.
Зупчаст лист, f. dentatum. . . . . 119.
Зупчаста чаша, c. dentatus. 196
Игљичасто, acerosum. . . . . 94.
Изврнут, revolutus . . . . . 125.
Јабука, pomum . . . . . 371.
Јавнородне биљке, pl. phanerogamae . . . . . 183.
Јагода, fraga . . . . . 373.
Јајаст, ovatus . . . . . 100.
Јајник, ovarium. . . . . 264.
Јалове прашнице, antherae fatuae . . . . . 246.
Јамичаво, foveolatum. . . . . 53.
Једно-братски прашници, st. monadelpha . . 256.
Једно-годишњи корен, r. annua . . . . . 3.
Једно-пера круница, c. monopetala . . . . . 206.
Једно-пера чаша, c. monosepalus . . . . . 195.
Једноставан лист, f. simplex . . . . . 89.
Једноставна чаша, c. simplex . . . . . 188.
Једнотина чаура, capsula unilocularis . . . . 330.
Једно-усната круница, corolla unilabiata . . . 221.

Једно-усната чаша, calyx unilabiatus . . . . 197.
Једро, nucleus . . . . . 319.
Кадифасто, holosericeum. . . . . 37.
Капцима пуцајућа чаура, capsula valvis dehiscens . . . . . 333.
Каранфиласта круница, corolla caryophyllea . 232
Кацида, cassis v. galea в. накрај погрешака .
Кита, thyrsus. . . . . 300.
Клас, spica . . . . . 290.
Класак, spicula. . . . . 292.
Клекиња, galbulus . . . . . 375.
Клинаст, cuneatus. . . . . 96.
Клинаста круница в. сопаста кр.
Клип, spadix . . . . . 295|1
Клица, embrio . . . . . 321.
Клубашце, glomerulus . . . . . 287.
Кобилица, carina . . . . . 236.
Кожаст, coriaceus . . . . . 83.
Колут, discus. . . . . 277.
Кончаст, filiformis . . . . . 23.
Копљаст, hastatus . . . . . 114.
Кора cortex. . . . . 18.
Корен, radius . . . . . 1.
Коренак, radicula. . . . . 324.
Кострикаво, hirsutum. . . . . 43.
Котиледон, cotyledon. . . . . 325.
Коштуница, drupa . . . . . 369.
Кочан, caulis . . . . . 12.
Крила, alae. . . . . 235.
Крилато, alatum . . . . . 28.
Кришке, laciniae . . . . . 210.
Крњ, emarginatus. . . . . 110.
Крстаста круница c. cruciata. . . . . 231.
Кртола, tuber . . . . . 11 и 182.
Круна, corona . . . . . 237.
Круница, corolla . . . . . 199.

Крупа, coryopsis . . . . . 365.
Купа, cupula . . . . . 171.
Кунадраст, floccosus . . . . . 38.
Кунина, panicula . . . . . 301.
Кус, truncatus . . . . . 109.
Кушљав, tomentosus . . . . . 39.
Куштрав, squarrosus . . . . . 283.
Лазуша, stolo . . . . . 175.
Ланцетаст, lanceolatus . . . . . 95.
Ларваста круница, c. larvata . . . . . 224.
Левкаста круница, c. infundibuliformis . . . . 217.
Леђна пљошта, planum dorsale. . . . . 359.
Леђни шав, sutura dorsalis. . . . . 342.
Лептираста круница, c. papilionacea . . . . . 233.
Летораст, ramus hornotinus . . . . . 173|1
Лијо-перасто, impari-pinnatum . . . . . 146.
Лика, liber . . . . . 19.
Лиласта перница, pappus membranaceus . . . 354.
Линеаран, linearis . . . . . 93.
Лирасто —, lyrato — . . . . . 134.
Лироперает, lyratopinnatum. . . . . 147.
Лиска, lamina folii . . . . . 81.
Лист, folium . . . . . 74.
Листна дршка, petiolus. . . . . 76.
Листна плоча, в. лиска
Листолики, phyllodineus . . . . . 29.
Ложа, receptaculum. . . . . 186.
Лозица, sarmentum. . . . . 177.
Ломка перница, pappus fragilis. . . . . 353.
Лопатичасто, spathulatum . . . . . 97.
Луњав, cernuus. . . . . 63.
Љуска, siliqua . . . . . 338.
Љушчица silicula . . . . . 339.
Љуспа, squamma . . . . . 166.
Маљаво, pubescens . . . . . 34.
Маснице, vittae. . . . . 364.

Мауна, legumen . . . . . 345.
Маца, amentum. . . . . 295.
Медници, nectaria . . . . . 240.
Меснат, carnosus. . . . . 82.
Метлица в. кунина.
Мехка перница, pappus mollis . . . . . 352.
Мешак, folliculus. . . . . 340.
Многобратски прашници, stamina polyadelpha 258.
Многогодишњи корен, radix multennis . . . . 5.
Многопера круница, c. polypetala. . . . . 207.
Много-пера чаша, c. polysepalus . . . . . 194.
Много-пери лист, folium multinatum . . . . . 139.
Многотина чаура, capsula multilocularis. . . . 332.
Монокотиледоније, Monocotyledoneae. . . . . 327.
Нага ахенија, achaenium nudum . . . . . 355.
Наго, nudum . . . . . 31.
Наспрамне гране, rami oppositi. . . . . 65.
Наспрамно-пераст, opposite pinnatus . . . . . 148.
Натплодна, epigyna v. supera . . . . . 202.
Натплодни прашници, stamina epigyna . . . . 251.
Натцветни плодник, germen superum . . . . 266.
Неправилна, irregularis . . . . . 228.
Непуцајући плод, fructus non dehiscens. . . . 314.
Нокат, unguis . . . . . 225.
Нерви, nervi . . . . . 162.
Објајасто, obovatum . . . . . 101.
Обод, limbus. . . . . 208.
Одећа, indumentum. . . . . 50.
Ожагрен, sphacellatus . . . . . 284.
Озрачје, radius. . . . . 278.
Окрајак, lamina . . . . . 226.
Округласт, subrotundus . . . . . 103.
Округао, orbiculatum . . . . . 102.
Окучаст, repandus . . . . . 121.
Омотач, involucrum . . . . . 169.
Омотачак, involucellum . . . . . 170.

Кишаклице Stellaria media

Оплодна круница, c. perigyna . . . . . 203.
Оплодни прашници, st. perigyna . . . . . 250.
Оплодница, pericarpium . . . . . 309.
Општа ложа, periclinium 280
Општа чаша, anthodium . . . . . 191 и 281.
Орашица, nnx . . . . . 366.
Осје, ос, arista . . . . . 158.
Остpуга, calcar . . . . . 239.
Отпадајућа чаша, calyx caducus . . . . . 193.
Оштрикав, asper . . . . . 47.
Палацка в. клип.
Паља, palea . . . . . 172.
Паљаста перница, p. paleaceus . . . . . 350.
Паракруница, paracorolla . . . . . 238.
Парапрашници, parastemones . . . . . 247.
Параситне биљке, pl. parasitae . . . . . 2.
Пауљ, culmus . . . . . 13.
Паучинасто, arachnoideum . . . . . 40.
Пењуће се, scandens . . . . . 61.
Пераст, pinnatus . . . . . 144.
Пераста перница, p. plumosus . . . . . 349.
Перасто-pinnati- . . . . . 133.
Перијантија, perianthium . . . . . 201.
Перигон или перигонија, perigonium . . . . . 200.
Перница, pappus . . . . . 347.
Перце, plumula . . . . . 233.
Петељка, pedunculus . . . . . 274.
Плева, gluma, valva . . . . . 293.
Плевица, bracteola, valvula, palea . . . . . 294.
Плитица, lecus . . . . . 306.
Плод, fructus . . . . . 179.
Плодник, germen . . . . . 263.
Плодова покожица, epicarpium . . . . . 310.
Плосан, planus . . . . . 126.
Повијајуће се стабло, c. volubilis . . . . . 62.
Позно цвеће, flores serotini . . . . . 303.

Поклопцем пуцајућа чаура, capsula operculo dehiscens . . . . . 336.
Полипарије, pollinaria . . . . . 261.
Полна система, Sistema sexuale . . . . . 247.
Положено, procumbens . . . . . 57.
Полунатплодна круница, c. semisupera . . . 203.
Полуприрастао плодник, germen semiadnatum, v. semisuperum . . . . . 267.
Посебне гране, r. alterni . . . . . 67.
Посебно-пераст, alternatim pinnatum . . . . . 149.
Потплодња, inferus v. hypogynus . . . . . 205.
Потплодни прашници, stamina hypogyna . . . 249.
Правилна круница, c. regularis . . . . . 227.
Прамак или прамен, fasciculus . . . . . 289.
Прамаст, fasciculatus . . . . . 87.
Прашник, stamen. . . . . 241.
Прашни конац, filamentum . . . . . 242.
Прашница, anthera . . . . . 243 и 259.
Прекидно-пераст, interrupte pinnatus . . . . . 150.
Прилерак, bractea . . . . . 167.
Прирастао плодник, germen adnatum v. inferum 268.
Прорастао, perfoliatus . . . . . 79.
Прстаст, digitatus . . . . . 140.
Прстасто —, digitati — . . . . . 135.
Пршљен, verticillus . . . . . 288.
Пршљенаст, verticillatus . . . . . 66.
Пуздурак, utriculus 344
Пузеће стабло, c. repens . . . . . 58.
Пузећи корен, radis repens . . . . . 8.
Пупак, hilum . . . . . 317.
Пупољак, gemma . . . . . 174.
Пупчана врвца, funiculus umbilicalis . . . . 318.
Пуцајући плод, fr. dehiscens . . . . . 313.
Разведене гране, r. patentes . . . . . 70.
Развраћене гране, r. divaricati . . . . . 71.
Рано цвеће, flores praecoces . . . . . 305.

Рапав, scaber. . . . . 48.
Рачваste гране, r. dichotomi . . . . . 68.
Режањ, lobus, ... 132.
Режњи од крунице, lobi c. . . . . 211.
— резан, — sectus . . . . . 13.
Репата ахенија, a. caudatum . . . . . 356.
Рескаст, serratum. . . . . 117.
Риљано, valleculosum . . . . . 52.
Ровашен, crenatus . . . . . 120.
Ромбичан, rhombeus . . . . . 104.
Рошчаст, corniculatus . . . . . 286.
Ртаст, mucronatus . . . . . 157.
Ружаста круница, c. rosacea . . . . . 229.
Рукавац, vagina . . . . . 80.
Руњав, villosus . . . . . 35.
Сабличаст, ensiformis . . . . . 105.
Савремено цвеће, flores simultanei . . . . . 304.
Сара, ocrea . . . . . 165.
Састављен клас, spica composita . . . . . 291.
Састављен лист, f. compositum. . . . . 90.
Свиласти, sericeus . . . . . 36.
Седећи жиг, stigma sessile . . . . . 272.
Седећи лист, f. sessile . . . . . 77.
Седећа прашница, a. sessilis . . . . . 245.
Семе, semen . . . . . 315.
Семењача, spermodermis . . . . . 316.
Силазећи лист. f. decurrens. . . . . 78.
Силазећи-пераст, decurenti-pinnatum . . . . . 151.
Сингенезија, Syngenesia . . . . . 255.
Ситина, calamus . . . . . 14.
Сламка, culmus . . . . . 13.
Слезаста круница, c. malvacea . . . . . 230.
Слепић, turio . . . . . 174.|1.
Слободан плодник, g. liberum . . . . . 265.
Слободни прашници, st. libera . . . . . 252.
Спојна плоштa, planum comissurale, comisfura 358.

Сопаста круница, c. clavata . . . . . 215.
Спона, connectivum . . . . . 260.
Споредне греде, juga secundaria . . . . . 362.
Срасли прашници, st. connata . . . . . 253.
Средњи оплодничин слој, mesocarpium . . . . 311.
Срж, medulla . . . . . 22.
Срцаст лист, f. cordatum . . . . . 111.
Стабаоце, cauliculus . . . . . 322.
Стабло, caulis . . . . . 7.
Стабљика, caulis . . . . . 12.
Стиснуто, compressum . . . . . 26.
Столичајући се корен, radix cespitosa . . . . 9.
Стреласт, sagittatus . . . . . 113.
Стругаст, runcinatus . . . . . 116.
Струњав, strigosus . . . . . 42.
Стубић, stylus . . . . . 269.
Стубоноша, stylopodium 270
Суновратo, nutans . . . . . 64.
Сушан, scariosus . . . . . 85.
Тако-перасто, paripinnatum . . . . . 145.
Тајнородне б. pl. cryptogamae . . . . . 184.
Тањираста круница, c. hipocrateriformis . . . 218.
Тјенаст, в. лиласт.
Тоболица, pyxidius . . . . . 327.
Точкаста круница, c. rotata . . . . . 219.
Трајућа чаша, calix persistens . . . . . 192.
Трбушњи шав, sutura ventralis . . . . . 341.
Трепљаст, ciliatum . . . . . 122.
Трновито, spinosus . . . . . 46.
Трojно пераст, tripinnatum . . . . . 153.
Трojно састављен, supradecompositum . . . . 155.
Трojно-тропери лист, f. triternatum . . . . . 143.
Тропери лист, f. ternatum . . . . . 138.
Тулуз, spatha . . . . . 173.
Тучак, pistillum . . . . . 262.
Ћошкасто, angulatum . . . . . , 27.

Уврнут, involutus . . . . . 124.
Укрштено лишће, folia decussata . . . . . 88.
Унутрашњи оплодничин слој, endocarpium . . 312.
Усамљено лишће, folia solitaria . . . . . 86.
Усната круница, c. labiata . . . . . 220.
Усправљено стабло, c. erectus . . . . . 55.
Усправљене гране, r. erecti . . . . . 69.
Устајући, adcendens . . . . . 56.
Хоризонтално, horizontale . . . . . 72.
Цваст, inflorescentia . . . . . 273.
Цвет, flos . . . . . 185.
Цветање, anthesis . . . . . 302.
Цветни прах, pollen . . . . . 244.
Цев, tubus . . . . . 212.
Цеваста круница, c. tubulosa . . . . . 214.
Целцат, intergerrimus . . . . . 116.
Цео, integer . . . . . 115.
Цепка, segmentum . . . . . 128.
— цепљен, fissus — fidus . . . . . 127.
Црепасто —, imbricatim — . . . . . 282.
Чаура, capsula . . . . . 329.
Чаша, calyx . . . . . 187.
Чекињав, hispidus . . . . . 41.
Чекињаст лист, f. setaceum . . . . . 91.
Чекињаста перница, pappus setosus . . . . . 351.
Чекињасто стабло, c. setiformis . . . . . 24.
Ченак, bulbillus . . . . . 180.
Чено, bulbus . . . . . 10 и 178.
Члановита мауна, или љуска, lomentum v. siliqua lomentacea . . . . . 368.
Шапаст, palmatus . . . . . 141.
Шапасто —, palmati — . . . . . 136.
Шиб, frutex . . . . . 16.
Шиласт, subulatum . . . . . 92.
Шипак, stegocarpium . . . . . 372.
Шишарица, conus . . . . . 374.
Шлем, в. кацида.
Штур плод, fructus sterilis . . . . . 307.

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Ex Libris
Universitatis
Albertensis

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ
Р19Ср II 695.1